

TĀRĪKH-I-MUBĀRAK SHĀHĪ

OF

YAHYĀ BIN AHMAD BIN ‘ABDULLĀH AS-SIHRINDI

(A HISTORY OF THE SULTANS OF DEHLI FROM THE
TIME OF MU’IZZ AD-DIN MUHAMMAD BIN
SĀM TO A.H. 838)

EDITED BY

SHAMS-UL-‘ULAMĀ’ M. HIDAYAT HOSAIN, Ph.D., F.A.S.B.,
KHĀN BAHĀDUR,

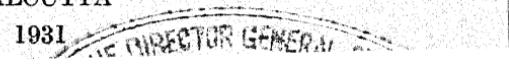
Principal, Calcutta Madrasah, Calcutta

PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS
PUBLISHED BY THE ASIATIC SOCIETY OF BENGAL

CALCUTTA

1931

CALCUTTA:—Published by the Asiatic Society of Bengal, and Printed
P. Knight, Baptist Mission Press.

FOREWORD.

At the time when Sir E. Denison Ross resided in Calcutta I had the privilege on many occasions to discuss with him matters relating to Indian history and other Oriental subjects. In the course of our discussions on these topics he pointed out to me one day that the field covering the historical period between A.H. 817-847 (A.D. 1414-1443), when the Saiyids ruled over the Indian Empire, had not yet been fully explored. This suggestion lingered in my memory till by chance I came across the rare work of Yahyā bin Aḥmad bin ‘Abdullāh Sīhrindī, a manuscript copy of which was sent to me by my friend Prof. Najib Ashraf, M.A., of the Shibli Academy, Azamgarh. The book was in a damaged condition, with some pages missing, yet when I studied it I came to the conclusion that this work was the only authentic source of our information concerning the time when the Saiyids ruled India. I spoke to the General Secretary to the Asiatic Society of Bengal, who succeeded in securing for me rotograph copies of the MSS. of the work in the British Museum and the Bodleian. My present work is based on these three MSS. but I have chiefly based my text on the one from the British Museum as this copy, though considerably spoiled by damp and moisture, proved to be the oldest and the most correct one.

The author of the book begins his history with the reign of Muḥammad Sām, the founder of the Ghorī dynasty, and ends abruptly in the reign of Sultān Saiyid Muḥammad up to Rabi' II, A.H. 838. The author is silent about himself and the rank and position he enjoyed, but one fact is evident, that he must have been in a position to present a gift to his sovereign. In his preface he tells us that the book was written by him as a suitable token of esteem and affection to the ruler, for "no more worthy offering can be made to a king than a record of the achievements of his predecessors". He acknowledged his obligations to different historians who wrote before him up to the time of the accession of Firūz Shāh, but from and after that

date he writes from his own personal observation and reliable information. Whatever rank we may assign to him as a historian it cannot be doubted that he was a correct and honest chronicler. His reliability is well established by the fact that he is often quoted as an authority by reputed and careful historians such as Nizāmuddīn Ahmād, Bādā'ūnī, Firishta and others.

In conclusion I gratefully acknowledge the help of Mr. Johan van Manen, C.I.E., General Secretary to the Asiatic Society of Bengal, in procuring for me the rotograph copies of the MSS. from the British Museum and the Bodleian, and in making various useful suggestions.

Calcutta Madrasah,
the 23rd June, 1931.

M. HIDAYAT HOSAIN.

فهرست أسماء الأماكن والبحور

هند، ١١، ١٠٣، ١٢٦، ١٥٠	هتهكانون ٢١٤، ٢٠٩
هندواري ٢١٣	هتهنليپور ٨٠، ٧٩
هندووت ٢٣٨	هتهيكانت ٢١٤، ٢٠٩
هندوستان، ٢، ٤٦، ٩، ٩، ١٣، ١٨، ٢٤، ٣٥	هدوز ١٧٣
هندوستان، ٤٦، ٥٠، ٥٥، ٥٦، ٦٢، ٧٢، ٧٤، ٧٥	هونى كبيرو ١٣٦
هندوستان، ١٠٧، ١١٠، ١١١، ١١٣، ١٢١، ١٣٣	هوهور ١٧٣
هندوستان، ١٣٧، ١٥٩، ١٦٤، ١٧٠، ١٩٩، ٢٠٣، ٢٣٣	هستكانت ٢٠٩
	هل هور ١٧٣
	هياجل ١٠٣

فهرست أسماء الأماكن و البحور

صلتان	٦، ٧، ٩، ١٦، ٢٢، ٣٦
صلدقى	١٢٥
صلدل	١٢٥
صلدور	٦٥
صلصور بور	٢٢، ٣٠، ١٣٠، ١٩١
صلهاندى	١٤٩
صغر معاون	٢٠٦
صهندواري	١٥١، ٢١٣
صهونية	١٣٣
صيروت	١١، ١٤، ١٥١، ١٦٧
صيوانت	٣٩، ١٣٧، ١٤٥، ١٦٩، ٢٠٤
صلكى	٨٥
منجبور	٧٢، ١٢٤

(٥)

ناركيله	٤٢
نارنول	٢٣٨، ١٧٩
نندنه	٣٥
نوسارى	٩٨
نوة	١٦٩
نوة بقتل	٢٠٧
نسرواله	١٢
نهر	٣٣
نيشافور	١٣

(٦)

هانسي	١٠، ٣٢، ٧٢، ١٢٢، ١٢٣، ١٢٦
هتهكانت	٢١٤

١٩٣، ١٧٩، ١٤٧

گلکوبوگه ۱۰۸	۱۹۲، ۲۰۳، ۲۰۴، ۲۰۵، ۲۰۶، ۲۱۴
گنگ ۱۴۶	۲۲۷، ۲۲۵
گولالبر ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۲۶	گورکپور ۱۲۴

J

لہوری	۱۹۰	لہوری	۱۹۰	لکھنؤتی	۱۸	لکھنؤتی	۱۸	لہور	۲۶
لہوارا	۱۵۵	لہوارا	۱۵۵	لکھنؤتی	۱۹	لکھنؤتی	۳۹	لکھنؤتی	۴۷
لہرسری	۱۹۰	لہرسری	۱۹۰	لکھنؤتی	۲۲	لکھنؤتی	۳۶	لکھنؤتی	۱۲
لہوڑی	۱۹۰	لہوڑی	۱۹۰	لکھنؤتی	۳۶	لکھنؤتی	۴۵	لکھنؤتی	۱۱۵
				لکھنؤتی	۴۵	لکھنؤتی	۵۰	لکھنؤتی	۱۵

1

متلی	۸۵	مارکیل	۱۴۱
محاواری	۱۳۷، ۱۳۸	مالوہ	۱۰۰، ۱۰۶، ۱۰۷
محمد آباد	۱۵۲، ۱۵۳، ۱۵۴	مالی کونڈہ	۲۰۸
صرستی	۸	مانک گنج	۱۱۱
مصر	۱۲۶	مایل	۱۹۱
معبر	۷۹، ۸۵، ۹۳، ۱۰۶	صبارک آباد	۲۳۲، ۲۳۴
مکران	۱۸	صبارک پور	۲۴۳
		منترک	۹۱

فهرست اسماء الاماكن و البحور

کشمیر	۱۹۶	۱۹۶
کلایپور	۱۰۱	۱۰۱
کلانور	۱۰۱	۱۰۱
کمایون	۱۳۵	۱۳۵
کنبل	۲۰۳	۲۰۳
کنبلہ	۱۸۴	۱۸۴
کنپل	۱۸۵	۱۸۵
کنتھور	۱۳۱	۱۳۱
کندلی	۱۱۷	۱۱۷
کندھو	۱۵۸	۱۵۸
کوتله	۱۵۱	۱۵۱
کوتوالی	۷۷	۷۷
کول	۱۱	۱۱
کوہ بردار	۲۶	۲۶
کوہ جمون	۱۵۸	۱۵۸
کوہ جود	۱۲۰	۱۲۰
کوہ جون	۱۵۸	۱۵۸
کوہ چہر	۱۵۶	۱۵۶
کوہ خود	۱۰۰	۱۰۰
کوہ سوسور	۲۶	۲۶
کوہله	۱۹۵	۱۹۵
کوہور	۱۵۸	۱۵۸
کوپلڈ گیر	۳۰	۳۰

گ

گجرات	۶	۱۶	۲۰۹	گدرنگ	۸	۲۰۸	۲۰۹
گدرنگہ	۱۳۱	۱۳۲	۱۳۳	گدرنگہ	۱۳۱	۱۳۲	۱۳۲
گودیر	۱۶۶	۱۶۶	۱۶۸	گودیر	۱۷۲	۱۷۲	۱۸۶

فهرست أسماء الأماكن و البحور

٢٧٤

فیروز کوہ ٥ فیروز آباد ١٢٥، ١٢٦، ١٣٩، ١٤١، ١٤٣ ١٤٦، ١٤٠، ١٥٩، ١٦١، ١٦٣ فیروزہ کوہ ٥٧ فیروز پور ١٣٠، ١٣٥، ١٨٥	فیروز کوہ ٥ فیروزہ کوہ ١٢٦، ١٢٧، ١٨١، ١٩٣، ١٩٦، ٢٠٦ ٢٤٣، ٢٤٣ فیروزہ کوہ ٥٧ فیروزہ کوہ ١٦٨، ١٧٥، ١٧٨، ١٧٩
--	--

ق

قصور ٢١٨، ٢١٧ قندرج ١١، ٣٥، ٥٧، ١١٠، ١١٧، ١٥٢ ١٥٣، ١٥٤، ١٥٦، ١٥٧، ١٥٩، ١٦٩ ١٧٠، ١٧٣، ١٧٤، ١٧٥، ١٧٦ قیمار ١٤٣	قبل پور ١٩٦ قراجل ١٠٣، ١١٥ قواحل ٠٣ قرغون ١١٧ قرغون ١١٧
--	---

ک

کتھیمیر ٢٠٣، ١٦٩ کتبیو ٣٧ کچ ١٨ کدارا ٥٨ کرتولی ٢٠ کردیبر ٥ کردیز ٥ کری ٦٣ کرمان ١٥ کرنال ١٥٦ کرہ ٥٩، ٥٩، ٦٢، ٦٢، ٦٧، ٦٨، ٦٧، ٩٣، ٩٣، ٩٣ کتهوار ١٣١ کتھیمیر ٣٧، ١٣٥، ١٣٥، ١٣٠، ١٢٩، ١٢٧، ١٠٨، ١٣٣، ١٣٣، ١٥٧ کتھیمیر ١٨٧، ١٨٧، ١٨٨، ١٨٨، ١٩١، ١٩١، ١٩٩، ١٩٩، ٢٠٣	کلبر ٦٣ کابل ١٦٧، ٣٠١، ٣٠١، ٣١٧، ٣٢٣ کالبور ٦٧ کالپور ١١، ٦٧، ٦٧، ٦٧، ٦٧ کالپی ٢٣٣، ٢٠٧، ٢٠٧ کالیون ١١ کالیور ١٩، ٢٤، ٣٦، ٣٦، ٨١ کانگرہ ٢١٣ کلایمیر ١٩١ کتھیمیر ١٨٨، ١٨٧، ١٨٧، ١٨٥ کتھیمیر ١٣١ کتھیمیر ٣٧، ١٣٥، ١٣٥، ١٣٩، ١٣٩، ١٣٩، ١٣٩، ١٣٩، ١٣٩
--	--

فهرست أسماء الأماكن و البحور

سيهوند ۱۳۰، ۱۸۹، ۱۸۷، ۲۱۲	سيوري ۱۸۴
سيوستان ۱۸، ۸۸، ۹۰، ۹۱، ۱۱۹، ۲۰۱	سيوستان ۱۸۴

ش

شيرگاه ۲۳۳	شلا آباد ۱۳۴
	شمس آباد ۱۸۴

ط

طلنجه ۱۶۵، ۲۱۸، ۲۲۴، ۲۳۰	طرسوي ۱۹۰
--------------------------	-----------

ظ

	ظفرآباد ۱۲۷
--	-------------

ع

اعجم ۲	عرب ۱
--------	-------

غ

غزنيين ۵، ۶، ۷، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵	غور ۵
غياث پور ۶	غياث پور ۶

ف

فراجل ۱۰۳، ۱۱۵	فتح آباد ۱۲۲، ۱۷۷، ۱۷۸
فقشم بور ۱۷۴، ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۸۰	فقشم بور ۱۷۴
فرشود ۶	فرشود ۶
فرغن ۱۱۷	فرغن ۱۱۷

فهرست أسماء الأماكن والبحور

سamerقدن ١٦٧
 سدارگانو ١٠٤، ١٠٥، ١٢٦، ١٠٥، ١٣٠، ١٢٣، ١٢٠، ١١٩، ١٠٧، ٦٦٥
 سندام ٢٢٩، ١٧٧، ١٤٥
 سندبل ١٦٠
 سندبهل ٢٣٩، ١٣٥، ١٧٦، ١٨١، ١٧٦
 سندبور ٣٧، ٣٠
 سند، ٢، ١٦، ١٨، ١٠١، ١٠١، ١١٩، ١٥٥، ١٦٥
 سنديله ١٦٩
 سنديه ١٥٧
 سنکرہ ١٢٩
 سوز ٢٢٣
 سوستان ٢٠١، ٨٨، ١٦
 سوالک ١٠
 سومنات ٧٦
 سون پت ١٦٠
 سهارنپور ١٨٣
 سهوند ١٣٠
 سیالپور ٥٩
 سیالکوت ٧، ٦
 سیپنچہ ١٦٠
 سیچانی ٦٠، ٥٨
 سیری ٧٠، ١٤١، ١٤١، ١٦٨، ١٧٨، ١٧٩، ١٧٩، ١٨١، ١٨١
 سیکری ٢١١، ١٨٣
 سیکھری ٢٠٦
 سیکھرہ ١٢٩
 سیوانہ ٧٨
 سیور ٢١٧، ٢٢١، ٢٢٣، ٢٢٨، ٢٣٠
 ساموتله ١٥٧
 ساندور ١٣٤
 ساهنی وال ٢٢٨
 سبچانی ٥٨، ٦٠
 سقانو ٩٨، ١٠٤
 سقلچ ١٨٦
 سقلدر ١٩٤، ١٣٠
 سرسنی ٨، ١٠، ٩٠، ٩٠، ١٢٢، ١٣٠، ١٢٣
 سوسی ١٠
 سرف ٤٢
 سرکداری ١٠٩
 سرگداری ١٠٩
 سرگدار ١٨٤
 سومور ٣٧، ٧٣، ١٢٣، ١٢٥، ١٣٤، ١٣٨
 سرو (بحر) ٩٤
 سوهنہ ١٧٩
 سرهنہ ٧، ١٧٧، ١٧٨، ١٨٥، ١٨٦، ١٨٧، ١٨٧
 سرهنہ ٢١٢، ١٩١، ١٩٥، ١٩٩، ١٩٠، ١٨٩
 سوهنہ ٧
 سرکداری ١٠٩
 سکرمو ٩٣
 سکھت ١٤٢
 سکھیت ١٤٢
 سکیتھہ ١٤٢، ١٨٤
 سکیدہ ١٨٤
 سکیہ ١٨٤
 سلونت ٢١٧

دیدهں	١٠٦	دهندہ	۱۵۱
دیوگیر	٦٨، ٧٥، ٨٣، ٨٥، ٩٣، ٩٨، ٩٩	دهنڈہ	۱۷۴
دیہلی	١٠٨، ١٠٩	دهولپور	۱۷۲
دیہلی	۱۹۱	دیبیالپور	۳۴، ۵۹، ۷۲، ۷۳، ۸۸، ۸۹، ۹۰
دیہوئی	۱۱۲، ۱۱۱	دیکھنپور	۱۰۱، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۲۵، ۱۲۷، ۱۵۶، ۱۵۷
		دیکھنپور	۱۶۵، ۱۶۷، ۱۶۸، ۱۷۰، ۱۷۱، ۱۹۹
			۲۳۲، ۲۳۱، ۲۳۰، ۲۲۹، ۲۱۸، ۲۰۱

ر

راتپور	۱۸۴، ۲۰۸، ۲۰۹	راتپور	۲۱۵، ۲۰۹
راوی	۱۹۷	راتپور	۲۳۰، ۱۹۸
راتپور	۷۷	راتپور	۳۶
راتپور	۱۸، ۳۶	راتپور	۲۶
روبر	۱۷۳	راتپور	۱۸
رهیب	۱۸۸، ۱۸۵	راتپور	۱۸
رهنگ	۱۷۷، ۱۷۸، ۱۷۹	راتپور	۶۷
رهنگ	۱۸۱، ۱۶۰	راتپور	۱۲۹

ز

زنگنور	۶۷
--------	----

س

سار	۱۳۳
سامانہ	۳۸، ۳۵، ۳۴، ۵۶، ۵۶، ۵۶
	۸۹، ۷۲، ۷۱
	۹۳، ۹۳، ۱۰۱، ۱۰۷، ۱۰۷، ۱۰۷
	۱۳۶، ۱۳۰، ۱۲۷
	۱۰، ۹۰
	۱۱۵۸، ۱۱۵۷، ۱۱۵۶، ۱۱۵۵، ۱۱۵۴

١٣

خام ۱۹۸	حضر آباد ۷۷	
خراسان ۳۴۵	خطا ۱۲	۳۸ ۶۴ ۷۲ ۷۳ ۱۰۱
خرنولی ۲۰۷	خطیب پور ۲۱۸	۱۰۷ ۱۱۷ ۱۲۷ ۱۳۳ ۱۶۲
خوازم ۲۱۰	خوارزم ۱۲	
خود (کوہ) ۳۵	خود (کوہ)	
خوشپور ۲۱۹	خطپور ۲۱۸	۲۲۴

3

دھارا گر	۱۱۲	دھوئی	۱۱۱
دھلی	۳۰	غم	۸
۱۷	۱۶	۱۵	۱۲
۱۸	۱۱	۱۰	۹
۱۹	۱۹	۲۰	۲۱
۲۰	۲۲	۲۳	۲۴
۲۱	۲۱	۲۰	۱۹
۲۲	۲۳	۲۴	۲۵
۲۳	۲۴	۲۵	۲۶
۲۴	۲۳	۲۲	۲۱
۲۵	۲۴	۲۳	۲۶
۲۶	۲۵	۲۴	۲۷
۲۷	۲۶	۲۵	۲۶
۲۸	۲۷	۲۶	۲۷
۲۹	۲۸	۲۷	۲۸
۳۰	۲۹	۲۸	۲۹
۳۱	۳۰	۲۹	۳۱
۳۲	۳۱	۳۰	۳۲
۳۳	۳۲	۳۱	۳۳
۳۴	۳۳	۳۲	۳۴
۳۵	۳۴	۳۳	۳۵
۳۶	۳۵	۳۴	۳۶
۳۷	۳۶	۳۵	۳۷
۳۸	۳۷	۳۶	۳۸
۳۹	۳۸	۳۷	۳۹
۴۰	۳۹	۳۸	۴۰
۴۱	۴۰	۳۹	۴۱
۴۲	۴۱	۴۰	۴۲
۴۳	۴۲	۴۱	۴۳
۴۴	۴۳	۴۲	۴۴
۴۵	۴۴	۴۳	۴۵
۴۶	۴۵	۴۴	۴۶
۴۷	۴۶	۴۵	۴۷
۴۸	۴۷	۴۶	۴۸
۴۹	۴۸	۴۷	۴۹
۵۰	۴۹	۴۸	۵۰
۵۱	۵۰	۴۹	۵۱
۵۲	۵۱	۵۰	۵۲
۵۳	۵۲	۵۱	۵۳
۵۴	۵۳	۵۲	۵۴
۵۵	۵۴	۵۳	۵۵
۵۶	۵۵	۵۴	۵۶
۵۷	۵۶	۵۵	۵۷
۵۸	۵۷	۵۶	۵۸
۵۹	۵۸	۵۷	۵۹
۶۰	۵۹	۵۸	۶۰
۶۱	۶۰	۵۹	۶۱
۶۲	۶۱	۶۰	۶۲
۶۳	۶۲	۶۱	۶۳
۶۴	۶۳	۶۲	۶۴
۶۵	۶۴	۶۳	۶۵
۶۶	۶۵	۶۴	۶۶
۶۷	۶۶	۶۵	۶۷
۶۸	۶۷	۶۶	۶۸
۶۹	۶۸	۶۷	۶۹
۷۰	۶۹	۶۸	۷۰
۷۱	۷۰	۶۹	۷۱
۷۲	۷۱	۷۰	۷۲
۷۳	۷۲	۷۱	۷۳
۷۴	۷۳	۷۲	۷۴
۷۵	۷۴	۷۳	۷۵
۷۶	۷۵	۷۴	۷۶
۷۷	۷۶	۷۵	۷۷
۷۸	۷۷	۷۶	۷۸
۷۹	۷۸	۷۷	۷۹
۸۰	۷۹	۷۸	۸۰
۸۱	۸۰	۷۹	۸۱
۸۲	۸۱	۸۰	۸۲
۸۳	۸۲	۸۱	۸۳
۸۴	۸۳	۸۲	۸۴
۸۵	۸۴	۸۳	۸۵
۸۶	۸۵	۸۴	۸۶
۸۷	۸۶	۸۵	۸۷
۸۸	۸۷	۸۶	۸۸
۸۹	۸۸	۸۷	۸۹
۹۰	۸۹	۸۸	۹۰
۹۱	۹۰	۸۹	۹۱
۹۲	۹۱	۹۰	۹۲
۹۳	۹۲	۹۱	۹۳
۹۴	۹۳	۹۲	۹۴
۹۵	۹۴	۹۳	۹۵
۹۶	۹۵	۹۴	۹۶
۹۷	۹۶	۹۵	۹۷
۹۸	۹۷	۹۶	۹۸
۹۹	۹۸	۹۷	۹۹
۱۰۰	۹۹	۹۸	۱۰۰
۱۰۱	۱۰۰	۹۹	۱۰۱
۱۰۲	۱۰۱	۹۹	۱۰۲
۱۰۳	۱۰۲	۹۹	۱۰۳
۱۰۴	۱۰۳	۹۹	۱۰۴
۱۰۵	۱۰۴	۹۹	۱۰۵
۱۰۶	۱۰۵	۹۹	۱۰۶
۱۰۷	۱۰۶	۹۹	۱۰۷
۱۰۸	۱۰۷	۹۹	۱۰۸
۱۰۹	۱۰۸	۹۹	۱۰۹
۱۱۰	۱۰۹	۹۹	۱۱۰
۱۱۱	۱۱۰	۹۹	۱۱۱
۱۱۲	۱۱۱	۹۹	۱۱۲
۱۱۳	۱۱۲	۹۹	۱۱۳
۱۱۴	۱۱۳	۹۹	۱۱۴
۱۱۵	۱۱۴	۹۹	۱۱۵
۱۱۶	۱۱۵	۹۹	۱۱۶
۱۱۷	۱۱۶	۹۹	۱۱۷
۱۱۸	۱۱۷	۹۹	۱۱۸
۱۱۹	۱۱۸	۹۹	۱۱۹
۱۱۱۰	۱۱۹	۹۹	۱۱۱۰
۱۱۱۱	۱۱۱۰	۹۹	۱۱۱۱
۱۱۱۲	۱۱۱۱	۹۹	۱۱۱۲
۱۱۱۳	۱۱۱۲	۹۹	۱۱۱۳
۱۱۱۴	۱۱۱۳	۹۹	۱۱۱۴
۱۱۱۵	۱۱۱۴	۹۹	۱۱۱۵
۱۱۱۶	۱۱۱۵	۹۹	۱۱۱۶
۱۱۱۷	۱۱۱۶	۹۹	۱۱۱۷
۱۱۱۸	۱۱۱۷	۹۹	۱۱۱۸
۱۱۱۹	۱۱۱۸	۹۹	۱۱۱۹
۱۱۱۱۰	۱۱۱۹	۹۹	۱۱۱۱۰
۱۱۱۱۱	۱۱۱۱۰	۹۹	۱۱۱۱۱
۱۱۱۱۲	۱۱۱۱۱	۹۹	۱۱۱۱۲
۱۱۱۱۳	۱۱۱۱۲	۹۹	۱۱۱۱۳
۱۱۱۱۴	۱۱۱۱۳	۹۹	۱۱۱۱۴
۱۱۱۱۵	۱۱۱۱۴	۹۹	۱۱۱۱۵
۱۱۱۱۶	۱۱۱۱۵	۹۹	۱۱۱۱۶
۱۱۱۱۷	۱۱۱۱۶	۹۹	۱۱۱۱۷
۱۱۱۱۸	۱۱۱۱۷	۹۹	۱۱۱۱۸
۱۱۱۱۹	۱۱۱۱۸	۹۹	۱۱۱۱۹
۱۱۱۱۱۰	۱۱۱۱۹	۹۹	۱۱۱۱۱۰
۱۱۱۱۱۱	۱۱۱۱۱۰	۹۹	۱۱۱۱۱۱
۱۱۱۱۱۲	۱۱۱۱۱۱	۹۹	۱۱۱۱۱۲
۱۱۱۱۱۳	۱۱۱۱۱۲	۹۹	۱۱۱۱۱۳
۱۱۱۱۱۴	۱۱۱۱۱۳	۹۹	۱۱۱۱۱۴
۱۱۱۱۱۵	۱۱۱۱۱۴	۹۹	۱۱۱۱۱۵
۱۱۱۱۱۶	۱۱۱۱۱۵	۹۹	۱۱۱۱۱۶
۱۱۱۱۱۷	۱۱۱۱۱۶	۹۹	۱۱۱۱۱۷
۱۱۱۱۱۸	۱۱۱۱۱۷	۹۹	۱۱۱۱۱۸
۱۱۱۱۱۹	۱۱۱۱۱۸	۹۹	۱۱۱۱۱۹
۱۱۱۱۱۱۰	۱۱۱۱۱۹	۹۹	۱۱۱۱۱۱۰
۱۱۱۱۱۱۱	۱۱۱۱۱۱۰	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱
۱۱۱۱۱۱۲	۱۱۱۱۱۱۱	۹۹	۱۱۱۱۱۱۲
۱۱۱۱۱۱۳	۱۱۱۱۱۱۲	۹۹	۱۱۱۱۱۱۳
۱۱۱۱۱۱۴	۱۱۱۱۱۱۳	۹۹	۱۱۱۱۱۱۴
۱۱۱۱۱۱۵	۱۱۱۱۱۱۴	۹۹	۱۱۱۱۱۱۵
۱۱۱۱۱۱۶	۱۱۱۱۱۱۵	۹۹	۱۱۱۱۱۱۶
۱۱۱۱۱۱۷	۱۱۱۱۱۱۶	۹۹	۱۱۱۱۱۱۷
۱۱۱۱۱۱۸	۱۱۱۱۱۱۷	۹۹	۱۱۱۱۱۱۸
۱۱۱۱۱۱۹	۱۱۱۱۱۱۸	۹۹	۱۱۱۱۱۱۹
۱۱۱۱۱۱۱۰	۱۱۱۱۱۱۹	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۰
۱۱۱۱۱۱۱۱	۱۱۱۱۱۱۱۰	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱
۱۱۱۱۱۱۱۲	۱۱۱۱۱۱۱۱	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۲
۱۱۱۱۱۱۱۳	۱۱۱۱۱۱۱۲	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۳
۱۱۱۱۱۱۱۴	۱۱۱۱۱۱۱۳	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۴
۱۱۱۱۱۱۱۵	۱۱۱۱۱۱۱۴	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۵
۱۱۱۱۱۱۱۶	۱۱۱۱۱۱۱۵	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۶
۱۱۱۱۱۱۱۷	۱۱۱۱۱۱۱۶	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۷
۱۱۱۱۱۱۱۸	۱۱۱۱۱۱۱۷	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۸
۱۱۱۱۱۱۱۹	۱۱۱۱۱۱۱۸	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۹
۱۱۱۱۱۱۱۱۰	۱۱۱۱۱۱۱۹	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۰
۱۱۱۱۱۱۱۱۱	۱۱۱۱۱۱۱۱۰	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱
۱۱۱۱۱۱۱۱۲	۱۱۱۱۱۱۱۱۱	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۲
۱۱۱۱۱۱۱۱۳	۱۱۱۱۱۱۱۱۲	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۳
۱۱۱۱۱۱۱۱۴	۱۱۱۱۱۱۱۱۳	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۴
۱۱۱۱۱۱۱۱۵	۱۱۱۱۱۱۱۱۴	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۵
۱۱۱۱۱۱۱۱۶	۱۱۱۱۱۱۱۱۵	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۶
۱۱۱۱۱۱۱۱۷	۱۱۱۱۱۱۱۱۶	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۷
۱۱۱۱۱۱۱۱۸	۱۱۱۱۱۱۱۱۷	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۸
۱۱۱۱۱۱۱۱۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۸	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۹
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۰	۱۱۱۱۱۱۱۱۹	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۰
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۰	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۲	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۲
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۳	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۲	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۳
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۴	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۳	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۴
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۵	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۴	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۵
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۶	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۵	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۶
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۷	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۶	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۷
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۸	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۷	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۸
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۸	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۹
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۰	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۹	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۰
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۰	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۲	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۲
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۳	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۲	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۳
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۴	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۳	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۴
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۵	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۴	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۵
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۶	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۵	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۶
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۷	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۶	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۷
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۸	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۷	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۸
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۸	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۹
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۰	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۹	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۰
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۰	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۲	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۲
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۳	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۲	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۳
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۴	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۳	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۴
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۵	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۴	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۵
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۶	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۵	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۶
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۷	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۶	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۷
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۸	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۷	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۸
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۸	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۹
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۰	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۹	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۰
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۰	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۲	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۲
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۳	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۲	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۳
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۴	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۳	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۴
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۵	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۴	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۵
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۶	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۵	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۶
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۷	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۶	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۷
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۸	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۷	۹۹	۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۸
۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱۱			

ج

جمون	١٩٩	جاجنگر	٩٦
جناتی	٣٣	جاجنگر	٩٦، ١٢٩، ١٣٠
جویناد	٦٣	جارب	٢١٨
چود (کوہ)	٣٥، ١٧، ١٢	جازن	٢١٨
چول	١٩٤	جالبھار	٢١٤، ١٧٢
جون	١٩٣، ٧٠	جانلندھر	١٤٥، ١٨٩، ١٨٩، ١٩٠، ١٩٤، ١٩٥
چونپور	١٢٨، ١٣٣، ١٥٧، ١٥٧، ٤٦٩	چاندھر	١٩٦
چهابن	١٨٦، ٧٧	چالور	٧٨، ٧٦
چهاین	٧٧	جائیسر	٨٤
جهت	١٩٠	جيتر	١٥٤
جهته رجوع کن به جهت		جيبرا	١٤٨
جهبھر یا جمھبھر	١٢٥، ١٦٠	جيتر	١٥٠
جهبھر	٢٠٤	جيتسير	١٤٩، ١٤٧، ١٤٨، ١٤٨، ١٥٠، ١٥٢
جيتر	١٤٧	جيتر	١٤٥، ١٤٥، ١٤٥
جيسر	١٤٦	جيجز	١٢٥

ج

چندوال	١١	چقور	٧٧
چندیبوی	٣٦	چرتولی	٢٠٧
چفت	١٩٠	چبل	٢٠٩
چین	١٠٣	چندوار	١١، ١٥٣، ١٨٥، ١٨٥، ١٩١، ٢٠٦

ح

حوض راپری	٢٣٩	حصار نو	٤٠
حوض رانی	٢٣٩	حوہ	١٧

فهرست أسماء الأماكن و المباني

پ

پارهم	١٨٥
پانی پنه	١٤٧، ١٤٨، ١٦١، ١٦٠، ١٦٢
پنیالی	١٦٩، ١٨٠، ١٨٥، ١٨٨
پحلانه	٦٣
پنجور	٣٦
پندوہ	١٢٨
پایل	١٨٧، ٢٦

ت

تابسی	٥٥
تاوزرو	٢٢٧
قبرهندہ	٧، ٩، ٢٧، ٥٩، ٦٥، ١٢٣
تلنگ	١٢٩، ١٠٦، ٩٥، ٩٣
تلنگ	٧٨، ٨٤، ٨٥، ٩٥، ٩٣
تلوارہ	٢١٨، ٢١٧
تلوندی	٢٢٩، ١٦٢، ١٧٣، ١٩٥
تودہ	١٨٦
قوسائیں	١٢٦
تونک	١٨٦
تهنہہ	٦، ٤٣، ١١٧، ١١٩، ١٣١، ١٣٢
تهکیر	١١، ١٢
تهنکر	١١، ١٥
تهنکیر	٢٠٦
تیکھر	١٩٧، ١٩٩، ٢٢٣، ٢٢٣، ٢١٣
تیکھر	٢٢٥، ٢٢٣، ٢١٣، ١٩٩
تغلق آباد	١٠٣، ٩٧

تَ

فهرست اسماء الاماكن و البحور

بودا ز	٣٦
برل د	١٢٨
برومتلاوکی	١٢٩
برومتلاوکی	١٢٩
برن	٥٦، ٧٣، ١٦٦، ١٩٨، ١٩٧، ١٧٩
بوروار	١٣٠
بورودرہ	١١٢، ١١١
بورودرہ	١١٢، ١١١
بورودرہ	١١١
برهارہ	١٥٧
برهان آباد	٢٠٨
بسینہ	١٤٨
بسینہ	١٤٨
بغداد	٢٤٢
بنگاری	١٤٢
بنگاری	١٤٢
بکھلی	١٨
بلا رام	١٥٢
بلسندہ	٣٥
بنارس	١٤٩
بندنه	٣٥
بنکرمو	٩٣
بنگالہ	١٣٣
بنیان	٣٥
بوہی	٢٣٠، ٢١٧
بیار اع	١٢٧، ١٢٩، ١٣٣، ١٤٠، ١٤٦
بیکوش	٩١
بیکوش	٩١
بیولی	١٣٥
بیچنیر	١٦٥
بیدوئی	١٥٧
بهرابیج	١٦٩، ١٥٧، ٧٢، ٣٤
بیروج	١٧٢
بیکھر	١٦
بھستان	٢٠
بھندویت	١٥٧
بھنکر	١١
بھنکر	١١
بھنگ گانو	١٥٣
بھو چ پور	٤٠
بھو گانو	٢٠٧
بھوکل پھاری	٥٧
بھوڑہ	١٩٧
بھوڑہ	١٩٩
بھوہر	١٩٧
بھیلسان	٢٠
بھیون گانوں	٢٠٧
بیانہ	١١٠، ١٥٨، ١٦٩، ١٨٦، ١٨٥، ١٦٩، ١٨٢، ١٨٣
بیلا	٢٠٧، ٣٠٧، ٣٠٨، ٣٠٩، ٣١٠، ٣١٣
بیلا	٢٣٨، ٢٣١، ٢٢٧، ٢٢٥، ٢١٤
بیچنیر	٢٣٨، ٢٠٧
بیچنور	٣٦
بیچور	٣٩
بیلکوس	٩١
بیلکوش	٩١
بیولی	١٣٥

فهرست أسماء الأماكن والبحور

أكروكرك	٦٣	أجودهن	١٥٧، ١٦٥، ١٧٠، ١٧٤
البور	٢٠٤	أجيبي	٢٠
اصروهه	٦٣، ٧٣، ٨٠، ١٥١، ٢١٥، ٢٣٨	أچه	٩، ٥، ٩، ١٦، ١٧، ٣٧، ٣٣، ٣٨
	٢٤٢		٣٨
أنبالا	١٣٤	اراسن	١٢٦
اندبنتهمه	٩١	ارنكل	٩٦، ٩٥
اندبېتھه	٩١	اوربر	١٤٢، ١٧٣، ١٨٩، ١٩٠، ١٩٤، ١٩٩
اندرى	١٧٨، ١٥٦، ١٠١	ازوپر	١٤٢، ١٨٩
اندور	٢٢٧، ٢١٢، ٢٠٤	اساول	١٧٢
انوله	١٨٧، ١٨٤	اسوهه	١٧٠
انهري كيتمور	٦٥	افغانپور	٩٧، ٩٦
اوڈه	٢١، ٢٥، ٣٧، ٣١، ٤١، ٤٢، ٤٥، ٥٥	اكچك	١٣٤
	٥٥، ١٤٦، ١٠٩، ١٠٨، ٩٤، ٩٣	اكحل	١٣٤
	١٤٦، ١٣٣، ١٣٤، ١٣٥	اكدهه	١٢٨، ١٢٥
	١٦٩، ١٥٧		
اهار	٨٤، ٢٣٩، ٢٤٠		

ب

بغلانه	١٨٨	بابل	١٩١، ١٨٧، ٢٦
بحر سرو	٤٢	بابن کوتنه	٢٠٨
بحلانه	٦٣	باجواره	١٨٩
بحور	٣٦	بار توت يا باريست	٢٢٥
بداعون	١١، ١٦، ١٧، ٢٢، ٣٠، ٣٧، ٦٣	بارهم	١٨٤
	٦٥	بانارسي	١٣٩
	٩٣، ٩١، ١٠١، ١٣٥، ١٤٨، ١٨٠	بانکه گنج	١١١
	١٨٨	بانی پتهه	١٧٩
	٢٤٢	بايد	١٨٧
بدر	١١٢، ١٠٨	بابن	٢٠٨
بدماتوي	١٢٩	بتل	١٦٩
بدهور	١٧٣	بتهنده	٢٢٩، ٢١٧
براليسن	١٢٦	بتيلالي	١٦٩
بردار	١٣٠، ٣٦		

فهرست أسماء الأماكن والبحور

أب سراو	٤٢	أب بدهي جون	١٢٦
أب سرسطي	١٣٠	أب بيلا	٣١، ٣٣، ٧٣، ١٥٢، ١٥٧، ١٦٢، ١٨٥، ١٩٤، ٢١٣، ٢١٧، ٢٢٣، ٢٢٦
أب سرو	٥٥	أب سرو	٥٤، ٥٦، ١٩٦، ١٩٧، ١٩٩
أب سرور	٤٥	أب سرور	٤٥، ٢١٢، ٢١٨، ٢٢٣، ٢٢٦، ٢٣٠
أب سندة	١٠١	أب سندة	١١٩، ١١٨، ١١٧، ١٦٢
أب سوتة	١٧	أب سوتة	١٧
أب سود	٣٥	أب سود	٣٥
أب سياة	١٦٩	أب سياة	١٨٥، ٢٠٨
أب كنبير	٢٠٨	أب كنبير	٢٠٨
أب كنثهور	٢٠٨	أب كنثهور	٢٠٨
أب كلكي	١٢٥	أب كلكي	١٢٥
أب كنك	٦٣	أب كنك	٦٣، ٦٩، ١٠٩، ١١٠، ١٢٥
أب لاد	١٥٢	أب لاد	١٦٥، ١٧٥
أب لاد	١٧٥	أب لاد	١٧٥، ١٧٦
أب لاهور	٤٥	أب لاهور	٤٥
أب لهاور	٤٧	أب لهاور	٤٧
أب مهاندرى	١٢٩	أب مهاندرى	١٢٩
أب وعب	٦٣	أب وعب	٦٣
أبهري	٦٤	أبهري	٦٤
أبهوهور	٧٢	أبهوهور	٧٢
أقاوة	١١	أقاوة	١٣٣، ١٣٤، ١٥١، ١٥٢، ١٥٤
أهواي	٦	أهواي	٦
أب رهب	٣٧	أب رهب	٣٧، ٤٠٣، ٤٠٨، ٤٠٩، ٤١٨، ٤٢٣، ٤٢٩
أب ستلچ	٢١٨	أب ستلچ	٢١٨، ٢٠٤، ٢٠٦، ٢٠٩
أب ستلدر	١٢٥	أب ستلدر	١٢٥، ١٥٧، ١٨٦، ١٨٩، ١٩١
أج	٥	أج	٥
اجمیر	١٩	اجمیر	١٩، ١٩٥، ١٩٦

فهرست أسماء الرجال

٨

هنبو ١٢١	هقنيا پايك ٦٦، ٦٥
هندو ملک ٦٥	هرستگهه ١٦٩، ١٨٠، ١٨٤، ١٨٥، ١٨٧
هنود جلجیں ١٧٤	هنونمار ملک ٢٠٣، ١٩١، ١٨٨
هود ١٠١	هربیوی ١٧١
هوشنگ ٥٥، ٥٥	هشیار ملک ٢٥٢، ٢٥٠
هیبت اللہ قصوروی ٩٦	فلاچون ١٠٦
هینو ذوال جی بھتی ١٧٣، ١٧٤، ١٧٥	ہمایون خان ١٤٦، ١٤٧، ١٥١، ١٥٤
٢٢١، ٢٢٠	ہمیر دیو ٧٧

ك

یوسف خان ٢٣٨، ٢٣٩، ٢٤٣	یعیی بن احمد السیہرندی ٢
یوسف سروپ ٢١٥	یعقوب سکندر خان ١٣٨
یوسف سرور الملک ٢٢٩، ٢٢٠	یعقوب محمد حاجی آخر بک ١٣٦، ١٣٨
یوسف صوفی ٨٧	پک لکھی ٨٣، ٨٤، ٨٨، ٨٩، ٩٠
یوسف ملک ٢٣٩، ٢٢١	بلحق ٧٦
	یوسف ٧١، ٨١، ١٠٥

فهرست أسماء الرجال

٢٤٣

ناصر الدين محمد شاه، رجع كن به ناصر الدين محمود ٣٤ <u>محمد شاه</u> <u>ناصر الدين ناصر شاه</u> <u>نصرت شاه</u> ناصر الدين شاه، رجع كن به ناصر الدين ناصر شاه
نظام الدين ٢٦، ٢٩، ٥٣، ١٦٣ نظام الدين كمال سرخ يا مسرح ٩٨ نظام الدين مولانا ٩٨ نظام الدين نوا ١٣٤ نظام الملك ٢٥، ٢٩، ٣٠، ٣١، ٥٣ ١٣١ نظام الملك جنيدى ٢٥، ٢٢ نظام الملك مشرقاني ٢٢ نكش خان ٧١ نوا (ملك) ١١٩ نودة بادشاہ لکھنؤتی ٩٦ نوروز کرکز ١١٨ نوروز کرکین ١١٨ نوروز کوگن ١١٨ نوشیروان ١٤٥، ٢٠٥ نوعی ٦٥ قیک ترس ٤٣
ناصری (شاعر) ٢٤ نایب (ملك) ٧٣، ٧٤، ٧٩، ٨٠، ٨١ نتهو (خاص حاجب) ١٢٠ نجم الدين ٢٢٣ نجم الدين ابوبکر ٣٣ نجم الدين رازى ١٢٢، ١٢١ نرسنگه (رأي كيثير) ١٥٢، ٢٠٣ نرمہ شیروین ١١٣ نوعی ٧٣ نصرت خان ٧١، ٧٣، ٩٣، ١٠٤، ١٥٩، ٢٠٢، ٢٤٣، ٢٢٦، ٢٢٥ نصرت شاه ١٥٩، ١٦١، ١٦٧، ١٦٨ نصرت (ملك) ٧١، ٦٣ نصیر الحق و الشرع و الدين ١٢١ نصیر الدين بلارامي يا بدارامي ٢٤ نصیر الدين تابسي ٢٥
وجیہ الملک ١٦٨

فهرست أسماء الرجال

مقبول فواز خان	١٤٠	مرحبا	١٧٦
مقبول (ملك)	٩٨، ١٠١، ١١٣، ١٢٢	مودان تهي يا مهي	١٦١
	١١٥، ١٢٥	مودان دولت	١٨٢
مقرب خان	١٥٨، ١٥٩، ١٦٠، ١٦٣، ١٦٤	مسعود	٩٦
مقرب الملك	١٥٣، ١٥٤، ١٥٥، ١٥٦	مسن ملتناني	١٢٣
ملحق	٧٦	مشرف ممالك	٢٩
ملك عالي	٢١٢	مصالح	١٣٧
ملن (ملك)	٨٥	صوري	٨٤
صلو	١٥٨، ١٦٠	مصطففي صلعم	١٨٢
صلبيخ	١١٩	صلبيخ مكسوران	١٣٧
منتجب بلخي	١٢٠	مظفر (امير)	٢٣٠، ٢١٧، ٢٢١
منتهو	١٢٣	مظفر (ملك)	١١٢
منكوبه	٣٣	معترى	٨٣
منكونه	٣٣	معز الدين	٤٧، ٤٨، ٤٧، ٤٩، ٤٨، ٤٧، ٤٣، ٤٢، ٤١
مهابات خان	١٨٠، ١٨٤، ١٨٨، ١٨٩	معز الدين عل	٥٥، ٥٤، ٥٥، ٥٤، ٥٤، ٥٣
مها كال ديو	٢٠	معز الدين درخشى	٣٧
مهذب الدين	٣٣	معز الدين كيقيباد	٥٢
ميyan جييـن	٢٣٩	معين الملك	١٣٨
ميران صدر	٢٣٢، ٢٣٤، ٢٣٣، ٢٣٦	مغل	٤٧
	٢٣٧	مغلتى	٨٩، ٨٨، ٦٤، ٥٣
مير خان	٨٣	مغاطى	٨٩
ميـلـك دـيو	١٩	مفروج سلطاني (ملك)	١٣٣، ١٣٨، ١٤٢
ميـوا	٢١١	مقبل	١١١
ميـوان	٢٠٢	مقبل خاني (ملك)	٢٣٨، ٢٠٦، ٢٠٩
ميـورـا	٢١١	ناصر الدين	١٦٣، ١٦٧، ١٦٨

(٥)

ناصر الدين	١٨، ٣٣، ٣٥، ٣٩، ٥٥، ٥٥	ناصر الدين خسرو خان	٨٦، ٨٧، ٨٩، ٩١، ٩٠، ٩٢
	٩٢		١٦٠، ١٦٣

فهرست أسماء الرجال

كمال الدين بدھن	١٨٧
كمال الدين صدر جہان	١١٦
كمال الدين صوفي	٨٨
كمال الدين کافوری	٩٢
كمال الدين کرک	٨٠، ٧٨، ١٣٨
كمال الدين (ملک)	١٣٩، ١٣٨، ١٣٦
كمال الدين مین	١٤٦، ١٤٥، ١٥١، ١٥٦، ١٩٤، ١٧٣
كمال سمو	١٣٨
كمال الملک (ملک)	٢٢٧، ٢٢٩، ٢٣١
كمکاوش	٢٣٢، ٢٣٩، ٢٣٧، ٢٤١، ٢٤٥
كمک ترك بچھے	٧٤٩، ٢٣٩
كمدھرا	١٠

گ

گوبند رای	٨، ١٠، ١١
گوشاسب (ملک)	٩٣

گلچندر

ل

لنکی (ملک)	٦٥
لوی	١٠٠
لونا	١٨١

لاتونیہ (ملک)

لدر مہادیو

م

مبارز خان	٨٢، ١٥٨، ١٦٦، ١٧٠، ١٧٢
مبارز (ملک)	٢٠٦، ٢٠٠

قطب الدين (أبيك)	١٠، ١١، ١٢، ١٣، ١٤، ١٥، ١٦، ١٧، ٣٢، ٧٠، ٨٦، ٨٧، ١٢٩، ٨٩
قطب الدين	١١٩
قوام خان	١٧٧، ١٨١، ١٨٩
قوام الدين (خداوند زاده)	١١٢، ١١٩
قطب الدين بختيار اوشي	٣٢
قطب الدين حسن يا حسين	٣٦، ٣١، ٣٣
قطب الدين شيخ الاسلام	٣١
قطب الدين فرماز	١٣٦
قطب الدين مباركشاہ (رجوع کن به مقبول ملک)	مقبول ملک
قطب الدين مباركشاہ (رجوع کن به مقبول ملک)	مقبول ملک
قطب الدين محمد شاہ (رجوع کن به محمد شاہ)	محمد شاہ
قطب العالم	١٠٠

ك

کالو خانی (ملک)	٢٠٩
کالو (ملک)	١٨٣، ١٩٦، ٣٠٩، ٣١٥
کریم الدین	٥٣
کریم الدین زاهد	٢٢
کریم الملک	١٨٥
کرزل خان سنجر	٣٩
کسقمر دیو	٧٨
کسری	٧٦
کسلو خان	٣٧
کلچند روز	١٠٦
کمال خان	٢٠٠، ٢١٦، ٢٢١، ٢٢٠، ٢١٧
کمال الدین	٢٤٣، ٢٤٦
کمال الدولة و الدين	رجوع کن به
کمال الدين	رجوع کن به
کروم چند (ملک)	٢٣٨
کجرو	٥٢
کجعو کھتری	٢٣٤، ٢٣٢
کدو (ملک)	١٤٦
کوشلاشب (ملک)	٩٣
کرلل خان سنجر	٣٩

ف

فتحي خان	١٢٢، ١٢٨، ١٣١، ١٣٠، ١٤١، ٨٧	فتحي خان	١٢٢، ١٢٨، ٢٠٨، ٢٢٠، ٢٢١، ١٥٩
فريدون	١٣	فتحي (ملك)	٢٣٨
فضل الله بلخي	١٦٠	فخر الدين بهزاد	١٠٦
فيروز	١٣٥، ١٦٨	فخر الدين نايل	١٣٢
فيروز بغرش خلجي	٥٦	فخر الدين جونا	٨٨، ٨٣
فيروز خان	١٤١، ١٤١، ١٥٤، ١٥٩	فخر الدين عبد العزيز كوفي (امام)	١٣
فيروز (رای)	١٩٤، ١٩٩، ٢١٦، ٢١٧، ٢٢٩	فخر الدين كوتوال	٦٩، ٥٩، ٥٧
فيروز شاه	٦٦، ٦٨، ١١٨، ١١٠، ١١٥، ١١٢، ١٤٢	فخر الدين كوجي	٦١، ٦٩، ٦٢
فيروز علي	١٤٥، ١٥٩، ١٨٢	فخر الدين مباركشاهي (فرخي)	٣٢
فيروز کمال میں رجوم کن بہ فیروز رائی	١٤٣	فخر الدين (ملك)	٢٣، ٢٢
فيروز ملک	٩٨، ١٠٩، ١١٣	فدائی یا فلائی یا خلائی	١٢
		فرعون	٢٢١

ق

قاتل غبطة	٧٦	قاتن ملک غازی	٣٥
قتلغ خان	٣٧، ٣٨، ٦٣، ٦٣، ٧١، ٩٨، ٩٨، ٧١، ١٠٧	قادر خان	٢٠٧، ١٨٠
قتلغ خواجة	١٠٩، ١١١، ١١١، ١٠٨	قاضی بہا	٧٦
قتلغ خان نصرة	٦٣	قاضی عالم	٥٨
قتلغ خواجة	٧٢، ١٠١	قبران	٦٣
قدر خان	٦٢، ٩٨، ٩٨، ١٠٤، ١٠٥	قبول حلیقی	١١٣
قدو میرا	٢١٢، ٢١١، ٢٠٤	قبول قرآن خوان	٩٨، ١٢٧، ١٣٥
قواقش (ملك)	٣٣، ٣١، ٣٠، ٢٩	قطبیغہ	١٢٠
قریبیگ	٦٢	قطبلیغہ	١٢٠
		قلعلیہ	٧٦

فهرست أسماء الرجال

٢٥٧

علي صغل	٢١٩، ٢١٧	علم خان	٨٧
علي مملک	١٦٢	علم الدين	١٧٣
علي موسى	٢٩	على اسماعيل	١٦
عماد	١١٩	علي بک	٦٣
عماد الدولة	١٣٧	علي بن ابي طالب (ؑ)	٢
عماد الدين سوتیز	١١٢	علي بیگ	٧٣، ٨٧
عماد الملك	٩٨، ٩٧، ١٠١، ١١٠، ١١٩، ١٢٤، ١٢٩، ١٣٢، ١٤٦، ٢١٤، ٢١٨، ٢١٦	عليخان	١٤٠، ٨٧
عماد الملك	٢١٩، ٢٢٠، ٢٢١، ٢٢٢، ٢٢٣، ٢٢٧، ٢٣٣، ٢٣١، ٢٢٩	علي خططي	١٠٠، ٩٩
عماد الملك سوتیز	١٠٧	علي سوجاندار	١١١
عماد الملك شیروم	١١٢	علي (سلطان)	١٩٤
عماد الملك (رض)	١٣٦	علي شاه	١٠٩، ١٠٨، ١٥٤
عمرو (ملك)	٦٩، ٦٢	علي (شيخ)	٢٠١، ٢١٧، ٢١٨، ٢١٩، ٢٢١، ٢٢٣، ٢٢٤، ٢٢٥، ٢٢٨
عيين الدين کھوکھر	٢١٧	علي (رض)	٢٢٨، ٢٣٣، ٢٢٩
عيين الملك	٨٧، ٨٩، ١٠٨، ١٠٩، ١١٠، ١١٩، ١٢١	علي شیر جاندار	١١١
عيين الملك شہاب ملکانی	٧٧، ٨٧، ٨٨، ٩٠	علي غوری	١١٩
عيين الملك مشرف ممالک	١٢٤	علي کرمخان یا کرناخ	٧، ٦
	٩٠	علي گجراتی	٢٥٥، ٢٣٩
		علي مازندرانی یا ماریدرانی یا ماریدارانی	١٩٠
		علي مبارک	١٠٥

غ

غایاث الدين ترمذی یا ترمذی	١٤٢	غازی ملک	٥٣، ٨٣، ٨٨، ٨٩، ٩٠، ٩١
غایاث الدين تعلق شاه	٩٢، ٩١، ٩٥	غالب خان	١٤٠، ١٤٧، ١٤١، ١٥١، ١٥٦، ١٥١، ١٦١
غایاث الدين عرض خلجمي	١٨	غالب کلاندوري	(رأی) ٢١٣
غایاث الدين بلبن	٣٩، ٣١، ١٤٥	عزالدین	٦٣
غایاث الدين محمود	٥	غياث الدين	٥٢
	١٢٠		

1

طغی خان	۱۷۰
طغی (ملک)	۱۲۲، ۱۱۹، ۱۱۷
طوغان (رئیس)	۱۸۶، ۱۸۷، ۱۹۰، ۱۹۱، ۱۹۲

1

ظفر خان علائی	۱۰۸	ظفر الدین لوہی	۱۳۹	ظفر خان وجیہ الملک	۱۶۸	ظفر خان محمد کو فارسی	۱۲۶
۱۰۸	۱۳۹	۱۶۸	۱۲۶	۱۷۶	۱۷۲	۱۴۳	۷۱
۱۰۸	۱۳۹	۱۶۸	۱۲۶	۱۷۶	۱۷۲	۱۴۳	۷۱

9

عزيز (ملك)	١١١	عادل خان ، ١٥٨ ، ١٦٥ ، ١٦٧
علاء الدين جاني يا جاني	١٩	عالم خان ١٢٨
علاء الدين جهان سوز	٥	عال ملك ٩٨ ، ١١١
علاء الدين دهاروال	١٥٨	عبد الله ٦٤
علاء الدين رسولدار	١٣٥	عبد الرحيم ١٨٣
علاء الدين سكندر شاه (رجوع كن به علاء الدين)		عبد الرشيد سلطاني ١٥٦
علاء الدين (سلطان)	٢٢	عبد الصمد ٢٣٢
٦٢ ، ٣٣٥ ، ٣٣٦		عبد العزى ٩٥
علاء الدين	٦٧ ، ٦٨ ، ٦٩ ، ٧٠ ، ٦٩ ، ٧٩ ، ٨١	عثمان بن عفان (رض) ٢
	٧٥ ، ٨٧ ، ٨٨ ، ٩١ ، ١٠٥ ، ١١٢ ، ١١٣	عز الدين ٢٢ ، ٢٥ ، ٢٦ ، ٣٧ ، ٥٦ ، ٦٢
	٨٢	عز الدين بغانخان ٦٥
علاء الدين محمد شاه	٧١	عز الدين بلبن ٣٣ ، ٣٣٣
علاء الدين مسعود شاه	٣٣	عز الدين يحيى (اعظم ملك) ٩٨ ، ١٠٤
علاء الملك	١٨٣ ، ٢٠١ ، ٢٢٠	

شمس الملك	٢٣١، ٢٣٠، ٢٢٥	شوقى	٢٠٩، ٣٠٨، ٣٠٧
شمسى خان	١٧٢	شعبان سبليق يا سيلق	٥٤
شهاب تاج ملثاني رجوع كن به عين الملك		شكرا خاتون	١٢٩
شهاب ملثاني		شكرا خان	١٢٩
شهاب خان	١٦٠، ١٦٧	شمس خان	١٦٩، ١٧٠، ١٧٢، ١٧٠
شهاب الدين	١٤٤، ٩٨، ٨٢، ٨١	شمس خان اوحدى	١٨٦
شهاب الدين خليجي	٧١	شمس دامغازي	١٣٢، ١٣٣
شهاب الدين سام	٥	شمس الدين ابورجا رجوع كن به ضياء الملك	
شهاب سلطانى	١٠٨، ٩٨	شمس الدين (التمش)	١٧، ١٦، ١٥، ٢١، ٢٣، ٢٤، ٢٦، ٢٧، ٣٤، ١٠٥
شهاب ناهر	١٦٠	شمس الدين	١٠٦، ١٢٨، ١٢٧
شو والله	١، ١٠٨	شمس الدين باخوزي يا باخوزي	١٢١
شيخا كهوكر	١٥٤، ١٥٧	شمس الدين بربان يا بربان	١٣٧
شيخ زاده بسطامي	١٢٧	شمس الدين بهريجي	٣٧
شيخ زاده جامي	١١٦	شمس الدين سليمان	١٣٣
شير خان	٨٣	شمس الدين كيكاووس	٦١، ٦٠

ص

صدر جهان	٩٨	صدر الدين شيخ زاده	١٢٥
صدر الدين شيخ زاده		صدر الملك	رجوع كن به تاج الدين على
			عمرى
صدر الملك		صدر الملك	رجوع كن به تاج الدين على
صوفى خان	٩١، ٩٠، ٨٧	نجم الدين	أبو بكر رجوع كن به
صوفى خان		نجم الدين	أبو بكر

ص

ضياء الملك ملك شمس الدين ابورجا	٩
رجوع كن به ضياء الملك	٦٨
ضياء الملك (ابورجا)	١٣٢، ١٣٠، ١٣٧، ١٣٦

فهرست أسماء الرجال

سلیمان شه لوڈی	٢١٩، ٧١	سرواد هرون	١٥٢
سلیمه	١٣٠	سرعتمش	٢٠١
سماع الدین	١٣٦، ١٣٨، ١٣٩	سروپ یا سروت (ملک)	١٨٣، ٢٢٥
سماء عمر	١٣٨		٢٢٨، ٢٢٦
سنجر حربون	٧١	سور (رأى)	١٧٢
سنجر خسرو پورہ	٧١	سور (ملک)	١٤٧، ١٤٩
سورا (ملک)	٢٣٨	سور الملک (ملک)	١٩٩، ٢٠٠، ٢٠٨
سونج یا سونج (ملک)	٧١		٢١١، ٢١٢، ٢٢٦، ٢٣٢، ٢٣٤
سهدیو	١٢٥		٢٤٢، ٢٤٠، ٢٤١، ٢٤٧
سیاوش	٢٣٧	سعادت خان	١٥٦، ١٥٨، ١٥٩، ١٦٠
سید خان	٢١٤، ٢٤٣	سعد منطقی	٦٧
سیدی مولہ	٦٧، ٦٥	سکندر	٤٦
سیر خان	٤٠	سکندر بادشاہ	١٢٧، ١٢٨، ١٩٦، ١٩٩، ٢١٢
سیف خان	١٤٧		٢١٣، ٢١٨، ٢٢٣، ٢٢٤، ٢٢٥
سیف الدین	٥، ١١٩، ١٢٠، ١٢٧، ١٣٥	سکندر خان	١٣٨
	١٤٧	سلطان شه لوڈی	١٤٠، ١٤٢، ١٤٥، ١٨٩
سیف الدین کوجی	٢٢		٢١٩، ٢٠٨، ١٩٥، ١٩٠
سیف الملک	١٢٤	سلطان علی	١٩٤
سیلیق (ملک)	٦٣	سلطان غازی	٦
		سلیمان	٢١٩، ٢١١، ١٨٣، ١٨٢، ١٨١

ش

شاهین عماد الملک	١٤٩، ١٤٨	شادی بغہ	٧٦
شایست خان	٦١، ٥٩، ٥٨، ٥٦	شادی خان	٨١
شجاع الملک	٢٤٣، ٢١٥	شاة ترکان	٢١
شدني حاجي	٢٤٣	شاهک	٥٣
شرف الملک	١٢٥، ١٢٠	شاھو لوڈی افغان	١٠٧، ١٠٦، ١٠١
		شاھین بک (ملک)	١٢٢

ر

رشيد الدين (مالكاني)	٢٢	راجا علي	٦٧
رضي الملك	٩٨	راجا (ملك)	٢٢٨
رضية سلطان	٢٣، ٢٤، ٢٥، ٢٦، ٢٧، ٢٨	راجو (ملك)	١٥٨
	٩١، ٩٢	رانو سيد	٢٣٨، ٢٣٥
رجمش نادرة (ملك)	٢٠١	رجب نادرة (ملك)	٢٠٦
ركن جنده	١١٥٣، ١١٥٤		٢١٤
ركن الدين ابراهيم شلا	٢١، ٢٣، ٢٤، ٢٥	رجيني پايك	٥٨
	٢٤٣، ١١٥٣	رسم	٢٣٧، ٢٣٥
ريحان	٦٨	رسولدار (سيد)	١٢٨، ١٢٠

ز

زفراء بتول عليها السلام	٢
زيرخ خان	١٦٤، ١٧٧، ١٨٥، ١٨٦، ١٨٧
	٢٠٠، ١٩١، ١٩٤، ١٩٥، ١٩٦

س

سدافع	١٢٩
سارپين	١٢٩
سارانگخان	١٥٦، ١٥٧، ١٥٨، ١٦١، ١٦٢
سدھارون کانکو	٢٣٨، ٢٣٩، ٢٣٠
سدھپال (ملك)	٢٣٤، ٢٣٨
سدھو نادرة (ملك)	١٨٧، ١٨٥، ١٨٦
سدھو ناهر	١٨٥
سرتیز	٩٨

فهرست أسماء الرجال

خان غازى	٤٦
خسرو امير سعى	٩٥، ٦٢، ٥٥
خسرو پاسبان	٨٣
خسرو خان	١، ٥١، ٨٢، ٨٥، ٨٦
خسرو ملك	٧، ٦، ٥
حضر خان	٣، ٧٧، ٨١، ٨٠، ٧٩
	١١٤٧، ١٦٦، ١٦٧، ١٦٨، ١٦٩، ١٧٥
	١٧٧، ٢٣٩، ٢١٣، ٢٠٠
خطاب افغان (ملك)	١٣٥، ١٢٣
خطير الدين (خواجه)	٦٢، ٥٣
خلجين بهتى راي	١٤٦
خلجين (ملك)	١٢٠
خليل خان باريک	١٤٩
خموش (ملك)	٨٤، ٥٦، ٦٢، ٧١
خراجه جهان	٩٨، ٩٩، ١٠٦، ١١٠، ١١١، ١٢٢
	١١٣، ١١٩، ١٢١، ١٢٠، ١٤٧
دولت خان	١٥٦، ١٧٤، ١٧٥، ١٧٧، ١٧٦
	١٧٨، ١٨١، ١٨٠، ١٨٩
دولت خوا	١٨١
دولتشه (ملك)	٥٥
دولت يار كنبله	١١٦، ١٥٦، ١٧٥
دهيلان	١٢٠
ديدان (ملك)	١٢٠
ديلان (ملك)	١٢٢، ١٢١، ١٢٠
دينار (ملك)	٨٣
ديوبسيل	١٩

٥

داود	١٢٢، ١٢١
داود كمال مين	١٥٧، ١٧٣
داود (ملك)	١٨٦، ١٨٣
داور علک	٩٨
دریا خان	١٣٦، ١٣٧، ٢٥٢
دلاور خان	١٦٩، ١٧٦
دلکي	٣٥
دنوح	٤٢

ذ

ذو العجي بهتى ١٤٦، ١٥١، ١٥٧، ١٥٥

ح

حسن خان ٢١٤، ١٨٤	حاتم خان ٨٨
حسن سر برہنہ ١١٩	حاجیکار ٢٢١
حسن کانکو ١١٢	حاجی (ملک) ٨٥
حسن کیتھلی ١٠٦	حاکم باصرة اللہ ١٢٦
حسن (ملک) ١٢٠	حام ١٣١
حسین ١٢٤، ٦٢، ٥٨	حبيب الملک ١٦٨
حسین (۲)	حجا حسین ٥٦
حسین احمد اقبال ١٤٠	حسام الدین ٥٨، ٦٠، ٨٧، ٩٥، ١٠٤
حسین خرمیل ٦	حسام الدین ١٣٤
حسین زنجانی ١٩٨	حسام الدین ادهک ١٢٣، ١٢٠
حسین الشعري ٢٢	حسام الدین (اعظم ملک) ١٢٠
حمرة (ملک) ٢١٤، ١٨٤	حسام الدین متواذک ١٢٠
حیدد کوملی ٩٨	حسام الدین نوا ١٤٦
حیدد لویکی ٩٨	حسام نوا ١٤٦
حوده ٤٠	حسن (۲)
حورم ٥	حسن (شاعر) رجوع کن به امیر حسن
حیدر ٩٠	حسن بصری ٥٢
حینم (ملک) ٢٠٩	حسن بیگ ٨٣

خ

خان اعظم نصرت خان رجوع کن به	خاجیکار ٢١٧
نصرت خان	خان اعظم اسد خان رجوع کن به اسد خان
خان اعظم جهان ١٤٥، ١٢٤، ١٢٧، ١٣١، ١٣٥	خان اعظم اسلام خان رجوع کن به اسلام خان
خان اعظم فتح خان رجوع کن به فتح خان	خان اعظم سید خان رجوع کن به سید خان
خان کمال خان رجوع کن به کمال خان	خان اعظم شهیده ٥

فهرست أسماء الرجال

تمر خان مسنجر	١٤	تمر	٣٤، ٥ عـ ١٤
تمغاج خان	٧١	تمر (ملك)	٨٥
تمغان	٧٦	تمريغة	٧٦
تيمور امير	١٦٢، ١٦٥، ١٦٦، ١٦٧	تمرغة	٧٦

ج

جلال الدين قاضي	٦٦	جاجر	١٥٣
جلال الدين كاشاني يا كليساني	٦٥	جاجن	١٥٣
جلال الدين كرمتي	١٢١	جاجو	١٥٣
جلجين	١٩٥	جام	١٣١
جلوع	٢٠٣	جام بانهنيه	١٣١
جمال الدين ابو المعالي	٢٧، ٣٧	جان جهان	٥٤
جمال الدين قندزني يا قندري	٤١	جاناني (ملك)	٢٦، ٢٥
جمال الدين ياقوت حبشي	٢٦، ٣٦	جاورجي (ملك)	٥٣
جوودة	٤٠	جسرته	١٩٢، ١٩٣، ١٩٤، ١٩٥، ١٩٦
جونانشه	١٣١	جوان	١٩٨، ١٩٩، ٢٠١، ٢١٢، ٢١٠
جوهور (ملك)	١١٢	جواو	٢٢٦، ٢٢٣، ٢١٣
جهجو (ملك)	٥٤، ٥٨، ٥٩، ٦٢، ٦٣	جلال خان	٢١٣، ٢١٢، ١٨١
جييت سينگه راتھور	١٥٣	لال خان مير	٢٢٧
جي چند	١١	جلال الدين	١٧، ١٨، ٣٣، ٦٢، ٧٠
جي خپلار	١١	جلال الدين بخاري	١٨٢، ١٧٣
جيمن (ملك)	٢٤٢، ٢٤٠	جلال الدين (فيروز شاه)	٦٣، ٦١

ج

چنگيز خان	١٨، ٤٣	چاهر ديو لعين	٣٦
چھجو	٥٨، ٦٢	چمن (ملك)	٢٠٩

فهرست اسماء الرجال

بیسل مالک	۱۹
بیگ روز منی	۸۳
بیگ سارق	۵۳

پ

پولاد (ترک بچہ)	۸
۲۱۸، ۲۱۷، ۲۱۶، ۲۱۵، ۲۳۳، ۲۲۶، ۲۲۵	۱۱، ۱۰، ۹، ۸
پیر محمد	۱۶۵
پیرم دیو کوتلہ	۶۳

ٹ

تاتار خان	۱۲۴، ۱۲۷، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۳، ۱۷۶
تحفہ	۱۷۸، ۱۷۲، ۱۷۶
تروعی	۶۹، ۶۶، ۶۵
ترک	۲۴
ترکی (ملک)	۵۶، ۵۴، ۵۳
ترمثی	۱۴۲
ترمثی طشتدار	۶۹
ترمذ	۱۲۱
ترجمہ شیرین مغل	۱۱۸، ۱۱۳، ۱۰۱
تغلق	۷۳، ۷۲
تغلق شاہ	۱۱۰، ۱۱۴، ۱۱۲، ۱۱۳، ۱۱۵
تکین یا تکنی	۹۱، ۸۵
تلیغہ بغدا یا بعرة	۸۵
تلیغہ ناگوری	۸۵
تماجھی	۹۴
تبکہ	۷۶
تنار خرد	۱۰۱

ب

بايك ٦٦
 بتهور راي ٨
 بعدي (ملك) ١٤٩
 بدر الدين بوتهاري ١٢٠
 بدر الدين سنقرو ٣٩
 بدء (ملك) ١٩٣ ، ٢٤٣
 براهيم نيكى ١١٠
 بوسنگه ١٥٢
 بومه شيرين ١١٨
 برهان الدين بلارامي ١١٢
 بشير ٨١ ، ١١٩
 بشير معزى ٨٣
 بغرا خان ٣٤٤ ، ٥٢ ، ٥٤ ، ٧١
 بغرا كندالي يا كنداني ٦٥
 بغرا كيلاني ٧٠
 بغرش خان ٧١
 بغرش خلجي ٦١
 بغرشى خان ٧١
 بكماجيت ٢٠
 بكرصاديت ٢٠
 بكت (ملك) ٦٢ ، ٦٠
 بلبن ٣٥
 بلي افغان (ملك) ١٣٤
 بوبكر خان ٨٧
 بهادر خان ٢٤٣
 بهادر سيليق ٦٣
 بهادر شاه ٩٦
 بهادر گوشاسب يا کوشناسب ٩٩
 بهادر ناهر ١٤٢ ، ١٤٩ ، ١٥٠ ، ١٥١ ، ١٥٤ ، ١٦٣ ، ١٦٦ ، ١٧٥ ، ١٧٩ ، ١٨١ ، ٢٠٤ ، ٢٠٥
 بهار خان ٨٧ ، ٢٢٨
 بهاء الدين ٩٣
 بهاء الدين تهيكرة ١٢٠
 بهاء الدين جكي يا جنكى ١٤٩ ، ١٨٩
 بهاء الدين سام ٥
 بهاء الملك حسين الشعوري ٢٢
 بهرام ٥٣
 بهرام آينه يا آيبة ٨٨ ، ٨٩ ، ٩٠ ، ٩٩
 بهرام چوپين ١٨٩
 بهرام خان ٩٤ ، ١٠٤ ، ١٧٣ ، ١٧٤
 بهرام سراج ٨٩
 بهرام غزنيين ١١٩
 بهرون ١٠٨
 بهروز يا بهروز سلطاني ١٣٣
 بهزاد فتح خان ١٣٧
 بهورة ١٠٦
 بهرين ١٠٨
 بهيلم (راي) ١١٤ ، ٦١٤ ، ٦١٧ ، ٦١٨ ، ٦٩٩ ، ١٩٩ ، ٢٠١
 بهيم ديو ١١٤
 بيرو ٢٣٨
 بيرو افغان ١٣٣
 بيرو بهان ١٢٩ ، ١٥٣ ، ١٥٢ ، ١٧٧
 بيروم خان ١٧٢ ، ١٧٨ ، ١٧٧ ، ١٨٥ ، ١٨٦
 بيروم ديو ١٧١ ، ١٧٢

فهرست أسماء الرجال

٢٤٧

القصبة (ملك) ٢٧، ٢٩	اسيدار رجب ١١٨
القون بهادر ١١٧	اسيدار شه ١٥٣
التنوية (ملك) ٢٧، ٢٩	اسيلار رجب ١١٨
الغ خان ٣٥، ٣٧، ٣٨، ٣٩، ٧١، ٧٢، ٧٦	اسد خان (لودي) ٢٥٣، ١٧٦
٩٤، ٩٥، ٩٣، ٩٢	اسد الدين ٦٢، ٨٤، ٩٣
الغور ٧٢، ٦٥	اسكنديار ٢٣٥
الماس بيگ ٦١، ٦٥	اسلام خان ١٤٩، ١١، ١٥١، ١٥٣، ١٥٢
الماس (ملك) ١٦٧، ١٦١، ١٦٠	٢١٧، ٢١٧، ٢٢٠، ٢٢٩، ٢٢١
الهداد كاكا لودي ٢٢٦، ٢٢٧، ٢٣٩، ٢٤٠	٢٤٣
الياس حاجي ١٢٦، ١٢٥، ١٠٥	اسمعيل ٢٢٨
الياس خان ١٨٦	اسمعيل منج ١١٢، ١١١
اماچي (ملك) ٧١، ٦٢	اصبح ٨٣
امير حسن (شاعر) ٤٣	اعظم خان ١٢٧
امير خسرو رجوع کن به خسرو امير	اعظم ملك ٩٨
امير علي ٥٨، ٦٣	افراسیاب ٢٣٧
امير علي گجراتي ٢٣٩، ٢٤٤	اقبال خان ١٦٠، ١٦٣، ١٦٤، ١٦٥، ١٦٦، ١٦٧
امير کيک تركبچه ٢٣٩	١٦٨، ١٦٩، ١٧٠، ١٧١، ١٧٢
امير هندو ٦٦	١٧٣، ١٧٤، ١٧٥، ١٧٦، ١٧٧
امين خان ٣٠، ٣١، ٣٢	اقبال مددہ ٧٤
اوح خان امير بيانہ ٣٠٢، ٣٠٥	اقتال مددہ ٧٤
ایاز احمد ٩٨	اقلام خان (بهادر نافر) ١٧٥، ١٧٩، ١٨١
ایتکین ٤١، ٤٩	اقليم خان (بهادر نافر) ١٧٥، ١٧٩، ١٨١
ایتم ٥٧، ٥٥	البخان ٧١، ٧٢، ٧٣، ٧٩، ٨٠، ٩٨، ٩٩، ١٧٦، ٢٣٣، ٣٠٣
ایتمور ٥٥، ٥٧	البغاري ٦٤، ٦٣
ایتمور سرخه ٦٠، ٦١	الپ ارسلان ١٩٤
ایتمر کجهن ٥٦، ٥٥، ٥٧	

فهرست أسماء الرجال

احمد (سلطان)	١٨٦	آدم ، ١ ، ٣ ، ٢ ، ١٩٣
احمد عياض	٩٨	آدم اسماعيل
احمد فخر	٥٣	آرام شاه ، ١٦ ، ١٧ ، ٨٤
احمد لاجين	١١١	اباجي (ملك)
احمد (ملك)	٢٢٩	ایتكين موسى
اختيار تركي	٥٣	ابراهيم ، ١١٩ ، ١٧١ ، ١٧٥ ، ٢١١ ، ١٨٠
اختيار خان	١٧٥ ، ١٧٨ ، ١٧٩	ابراهيم بنجي
	١٨٣	ابراهيم خريطه دار
اختيار الدين	٦٢ ، ٦١ ، ٦٠	ابراهيم شاه رجوع کن به رکن الدين
اختيار الدين ایتكين	٢٨	ابراهيم شاه
اختيار الدين متبل	٨٨ ، ٨١	ابوبكر بن ابو الربيع سليمان
اختيار الدين نايب وكيلدر	٦٦	ابوبكر شه ، ١٤٣ ، ١٤٤ ، ١٤٥ ، ١٤٦ ، ١٤٧
اختيار الدين نيك ترس	٤٢	ابو بكر ، ١٤٩ ، ١٤٠ ، ١٤١
ادريس (ملك)	١٧٨ ، ١٨٠ ، ١٧٩	ابو بكر صديق رضا
ادهون	١٣٤ ، ١٥٢	ابو حنيفة کوفي
أدى سنگه	١٢٤	ابوالخير کھوکھر
ارسلان خان	٧٢ ، ٧١	ابومسلم (ملك)
ارکلی خان	٦٢ ، ٦٣ ، ٦٤ ، ٦٦ ، ٦٩ ، ٧٠	ایمیجنڈ
	٧٢ ، ٧١	اتاجي
ارن مهاديو	٩٣	اجر (ملك)
اريز خان	٥٥	احمد اياز
ازير خان	٥٣ ، ٥٥ ، ٥٦	احمد تحفه
ازکلی خان	٦٢	احمید چب
اسپلار شه	١٤٣	احمید خان

فهرست أسماء سلاطين

١	محمد سام غوزي ...	١٤
٢	قطب الدين اييك المعزى ...	١٣
٣	شمس الدين التمش ...	١٦
٤	ركن الدين فيروز شاه ...	٢١
٥	سلطان رضيه ...	٢٤
٦	معز الدين ...	٢٨
٧	علاء الدين مسعود شاه ...	٣٣
٨	ناصر الدين محمود شاه ...	٣٤
٩	غياث الدين بلبن ...	٣٩
١٠	معز الدين كيقيباد ...	٥٢
١١	شمس الدين كيكاووس ...	٦٠
١٢	جلال الدين فيروز شاه ...	٦١
١٣	علاء الدين محمد شاه ...	٧١
١٤	قطب الدين مبارك شاه ...	٨٢
		٢٣٦

ناصر الدين خسرو خان ... ٨٩
 غياث الدين تغلق شاه ... ٩٣
 محمد شاه پسر غياث الدين ... ١٧
 ركن الدين فيروز شاه ... ٩٧
 فيروز شاه ... ١٨
 تغلق شاه ... ١٩
 فيروز شاه ... ١٤١
 أبو بكر شاه ... ١٩٤
 محمد شاه پسر فيروز شاه ... ١٤٥
 علاء الدين سكدر شاه ... ١٥٥
 علاء الدين كيقيباد ... ١٥٦
 محمود ناصر الدين شاه ... ٢٣
 رياض اعلى خضر خان ... ١٨١
 مباركي شاه ... ٢٥
 محمد شاه پسر فريد شاه ... ٢٦

خان امیر حصار فیروزه و امیر علی گجراتی هر همه بمراحم خسروانه و
عواطف پادشاهانه مشف گشتند *

وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِالصَّوَابِ

تَمَّ^١ الْكِتَابُ مبارکشاھی بِعَوْنَ الْمَلِکِ الْهَیِ

هشتم ماہ رجب قدر سنه سبع و خمسين و تسعمائه (من) الهجرة المذبوحة

فیروزه چنانچه داشت مقبر و مستقیم گردانید - کل امراء
با تشریفات فاخر و انعامات وافر مشرف گشتند - هر کسی از عهده
و اقطاع و دیه و ننان و مواجب چنانچه داشت برو مستقیم گشت -
مارای آن بیاد خاصه خویش تعین کردن فرمودند - پسر بزرگ
سید سالم^۱ را مجلس عالی سید خان و پسر خود را شجاع الملک
خطاب شده - ملک مده^۲ عالم خواهرزاده علاوه الملک و ملک زکن الدین
خواهر زاده نصیر الملک مخاطب^۳ گشتند - نیز^۴ بند زر و صرائب
و دمامه و اقطاعات یافتند - ملک الشرق حاجی شدنی شحذه شهیعی دار
الملک یافت - چون کار مملکت انتظام پذیرفت - پادشاه را اتفاق سوانی
سمت ملتان مصمم شد - در ماه ربیع الآخر سنه المذکور سرا پرده دولت
و اعلام نصرت در چبوتره مبارکبور نصب کردند - و امراء و ملوک را فرمان
دادند تا مستعد و ساخته با لشکرها متوجه حضرت شوند - ملک الشرق
به پائی بوش مشرف گشت - انعامات وافر و تشریفات فاخر یافت - و بمراحم
خسروانه و عواطف پادشاهانه^۵ مخصوص شد - بیشتر امراء و ملوک که
در آمدن توقف میگردند^۶ - بآمدن ملک الشرق عمد الملک متوجه
حضرت شدند - چنانچه مجلس عالی اسلام خان و محمد خان بن
زیرک خان و خان اعظم اسد خان و کمال خان^۷ و محمد خان پسر نصرت
خان و یوسف خان اوحدی و احمد خان نبیسنه بهادر خان میو و اقبال

^۱ مسید سال M.^۲ ملک بدهه I.^۳ مخا گشتند M.^۴ نیزهای و بند زر M.^۵ بمراسم فراوان مخصوص M.^۶ MS. M. ends here.^۷ کمال خان نبیسنه بهادر خان میو و اقبال B.

دروون سرا پرده بادشاهه در آمدند - بادشاهه عالم پنجه هم مستعد و ساخت می بود - چون کار از حد غایت - و از فوت نهایت گذشت خواست تا آن تیغ سیاست در حلق آن خاکساران ریزد - و بادشان را^۱ به آتش قهر فرونشاند - سورالماک حرامخوار را بزم تیغ و کناره همانجا کشند - و پسوان میران صدر را گرفته پیش دربار سیاست کردند - چون کفره بد کردار را خبر شد - درون خانه خویش متحصر شده بجنگ پیش آمدند - خداوند عالم ازین حال ملک الشرق کمال الماک را خبر کرد تا مستعد با جمیعت خویش درون شهر در آید ملک الشرق از دروازه بغداد و اصوا و ملوک دیگر در آمدند - آخر الامر سدهیپال^۲ لعین در خانه خویش آتش داده زن و فرزند خود را هیزم دوزخ گردانید - و خود را از خانه بیرون کرده بجنگ پیوست و علف تیغ گشت - سدهیرون کافکو و طایفه کتمران که زنده گرفتار شدند - هر همه را نزدیک حظیره خان شهید مبارک شده برده سیاست کردند - ملک هشیار و مبارک کوتوال را گرفته پیش دروازه لعل گردن زدند - الغرض^۳ روز دیگر ملک الشرق کمال الماک رکل امرا و ملوک که بیرون بودند با بادشاهه عالم پنجه بیعت از سرتازه کردند - و به اتفاق یکدیگر و عامه خلائق بر تخت سلطنت اجلس دادند - ملک الشرق کمال الماک عهد وزارت یافت - و کمال خان خطاب شده - و ملک جیمن را غاری الملک خطاب کردند - اقطاع امرونه و بداعون جذانیه بود مفوّض کردند - ملک آله داد لودی هیچ خطاب خانی التزام ننمود - برادر خود را دریا خان خطاب کنانید - ملک کهون را مبارکخانی را اقدال خان خطاب و اقطاع حصار

۱ M. و بادشاهان را

۲ M. omits الغرض

آخر الامر هیپال M.

Dargah Chen
Lodi

انصار از درون محوطه^۱ حصار بیرون شده با لشکر مذکور بحرب پیوستند - چون یکدیگر رو^۲ با روی شدند - روی به افزایم آوردند - پشت تقویت ایشان و جمیع پریشان از بد کیشان چنان شکست خورد^۳ که آشفته حال - و شکسته بال باز درون خزیدند - کسانی که از کوتاه اندیشه تنغ^۴ زبان لاف دراز کرده و گواف می گفتند سپر در آب^۵ افگندند - و بی سپر ستوران لشکر مذکور گشتند - و بعضی کشته گشته و بعضی زنده اسیر و دستگیر شدند - روز دیگر از باغات خود کوچ کرده فزدیک حصار سیری نزول کرد بیشتر امرا و ملوک اطراف بر مالک کمال الملک پیوستند - در ماه شوال سنه المذکور حصار سیری چنان محصر کردند که هیچ کسی را میجال بیرون شدن از درون نبود - فاما سبب استحکام حصار اگرچه هر روز مبارزان لشکر مذکور در حصار جفسیدند - و بیشتر محل^۶ رخنه انداختند - تا مدت سه ماه قایم ماند - در ماه ذی الحجه سنه المذکور زیرک خان امیر سامانه وفات یافت - اقطاعات او بر پسر بزرگ محمد خان مفوض شد - القصه خداوند عالم با آنکه درون حصار ظاهر با ایشان بکشد - و لیکن دست نمی یافت - ایشان نیز از خوف التخایف درین بند بودند که بادشاهه بوقت فرصت و هنگام خلوت غدری کند - هر یکی میان یکدیگر هشیار می بودند - بتاریخ هشتم ماه محرم سنه ثمان و ثلاثین و ثمانانه سورالملک حرام خوار و پسران میوان صدر مکار با خاطر پر مکر - بازدیشه غدر یکایک

^۱ محفوظه.^۲ روی با روی M.^۳ شکسته خود خرد گشتند آشفته B. omits.^۴ تبغ زبان M.^۵ سپر دران افگندند B. omits from.^۶ میان یکدیگر.^۷ و بیشتر محل رخنه up to در ملا ربيع الآخر سنه المذکور مرا بردا دولت و اعلام نصوت see p. 243.

مقام^۱ کرد - چون ملک آله^۲ داد خبر آمدن لشکر منصور شنید خواست تا لب آب گنج بغير جنگ عبره کرده جائی رود - فاما چون اورا روشن بود که ملک الشرق کمال الملک برای کشیدن انتقام تمام دارد بدین تقویت در قصبه اهار مقام ساخت - سور المک ازین حال واقف گشت - ملک هشیار غلام خود را به بهانه یاری دهی بر ملک الشرق کمال الملک فرستاد - از خطه بداؤن ملک جیمن نیز بر سریل اهتمام عنقریب الایام کوشش^۳ کرده در قصبه اهار بر ملک آله داد پیوست - ملک یوسف و هوشیار و سدهاران از کمال الملک خایف بودند - زیاده تر^۴ خایف گشتند - میدان مقاومت تذکر دیدند - چون گوی سرگشته بی قرار^۵ بودند - چو گان شجاعت از دست اندخته - و از خوف لشکر منصور تاخته در شهر رفتند - سانح ماه مبارک رمضان مذکور - ملک آله داد و میان جیمن و امرای دیگر که با ایشان یار بودند بر ملک الشرق کمال الملک پیوستند - چون جمعی انبوی و لشکری با شکوه گرد او شد بکوج متواتر دوم ماه شوال در گذر کیچمه آمد - سور المک را ازین حال خبر شد - اگرچه بیحال شده بود به همه حال استعداد حصار گیری بخیار نهاد - روز دیگر که خسرو سپهر - خنجر مهر از غلاف^۶ بیخلاف بموافقت ایشان کشیده بر آمد^۷ ملک الشرق کمال الملک که آفتاب فلک مُلک است نیغ انتقام از نیام بیرون آورده مقابل خصم در آمده - و در صحرای^۸ باغات خود نزول فرمود - کفار نگونسار - و هشیار بد کردار با جمیع اعوان

^۱ M. omits مقام^۲ آله داد الله I.^۳ M. کشش کرده^۴ زیادت تر B.^۵ M. بی قرار نمودند^۶ غلاف بیخلاف^۷ M. بر آمده^۸ M. و صحرات باغات

سرپلید آن شوم را برویده در دروازه آویختند^۱ - و کل خیل خانه او از زن و بچه بر دست لشکر اسلام اسیر گشته - خدای تعالی که ناصر دین اسلام است یوسف خان را فتحی بخشدید - توفیق آن داد که انتقام خون مبارک شاه ازان پلید گمراه کشید - الغرض چون آوازه بی هنجاری سوره الملک مذکور - و بد کرد ارعی کافران مقهور در همه دیار شایع گشت بیشتر امرا و ملوک که پورده و بر آورده^۲ رایات اعلی خضر خان مرحوم بودند ازین سبب سراز اطاعت باز کشیدند - سوره الملک بی تدبیر در تدبیر ایشان بود - که اختلاف ملک آله داد کاکا^۴ لودی امیر سنبل واهار و میان جیمن^۵ مقطع خطه بدان نبیسه خانجهان مرحوم و امیر علی گجراتی و امیر کیک تربیچه بسمع او رسانیدند - ملک الشرق کمال الملک و خان اعظم سید خان پسر سید سالم برای دفع فتنه مذکور تعین شدند - ملک یوسف پسر سوره الملک و سدهارن کنکو^۶ برابر او نامزد گشتد - در ماه مبارک رمضان عمت برگانه با ترتیبی تمام مستعد و ساخته سرایرده بالائی حوض رانی^۷ نصب^۸ کرده - بعد چند روز محدود - و مدت معهود ازان جا کوچ کرده در کرانه لب آب چون نزول فرمود - در گذر کیچهه^۹ کذارا شده بکوچ متواتر بی خطره خاطر در خطه بین رفت - و دران مقام در تدبیر کشیدن انتقام

^۱ آویخته M.² که بر آورده و پورده M.³ اختلاف و اختلال ملک الله داد M.⁴ Tabaqat Akbari, p. 288, کا لودی⁵ Tabaqat Akbari, p. 288 ملک چمن⁶ M. کانکو Tabaqat Akbari, p. 288⁷ M. and I. رابری حوض رانی⁸ B. نصب کرده در کرانه لب آب چون بعد چند روز محدود و مدت معهود⁹ آرانجا کوچ کرده نزول فرمود

گذر کیچیهه M.

آورد - ملک سورا امیر کوه را ^۱ در میدان سیاست گردان زدن فرمود -
 ملک کرم چند و ملک مقبل و ملک فتوح و ملک بیرا را در بند
 انداخت - و در برانداختن خاندان مبارکشا آن حرام ^۲ نمک بی راه
 بحد وسع و امکان - و کوشش از دل و جان تقصیر نکرد - اقطاعات و پرگذات
 ممالک بعضی خود ستید - و بعضی چنانچه اقطاع بیانه ^۳ و امروزه ^۴
 و نارنول و کهرام و چند پرگذات میان دو آب بحواله سدهیپال و سدهارن
 و اقارب ایشان گردانید - رانو سیه غلام سدهیپال با جمع ^۵ کثیر و طایفه شریعه
 با کل خیل خانه برای ضبط شق بیانه ^۶ روان شد - در ماه شعبان سنة المذکور ^۷
 نزدیک خطه بیانه رسید - بتاریخ دوازدهم ماه درون خطه در آمد - و شب
 آنجا مقام کرد - و می خواست که قلعه سلطان گیر را آن ^۸ بی تدبیر
 قابض شود - روز دیگر با کل ^۹ حشم و خدم مستعد با اسپ و سلاح -
 آن کافربی فلاخ سوار شد - یوسف خان اوحدی را از آمدن او خبر کردند -
 از قصبه هندوت ^{۱۰} کشش و کوشش کرد - و بیدرنگ مستعد جنگ
 با جمعیت بسیار و سوار و پیاده بیشمار پیش آمد - نزدیک حظیره شاهزاده
 هر ^{۱۱} دو جانب صفها کشیده بحرب پیوستند - چون طاقت استقامست
 نتوانست آورد هم به حمله اول ^{۱۲} گرد از نهاد آن کافر حرام خوار - و شریعه
 فابکار بر آوردند - رانو سیه لعین و بیشتر لشکر او ^{۱۳} علف تیغ بیدریغ گشتند -

امیر کوه در میدان سیاست گردان فرمود M. ۱

کند نمک and B. ۲ گنده نمک M. ۳ امروزه

جمیع کثیر B. ۴ شق بیانه M. ۵

سلطان گیر را اب بی تدبیر قابض M. ۶ سال مذکور

دیگر کلن حشم M. ۷

از هر دو جانب M. ۱۰ قصبه هندوان

M. ۱۱ هم در حمله B. ۱۲ لشکر کفار او

و پیلان و سلاح خانه در قبض و تصرف^۱ خویش آورد - سرور الملک را خانجهان و میران صدر را معین الملک خطاب شد - کفره^۲ بد کودار هر یکی بخود رائی و خود نمائی گشتند^۳ - هرجه کردند برای خویش کردند - عاقبت^۴ الامر دیدند آنچه دیدند - و یافتد آنچه یافتند - القصه ملک الشرق کمال الملک که درخور خانی و سزاوار جهانی است با کل امرا و ملوک و حشم و پیل و پایگاه و خدم بیرون شهر بود درون آمد - و با بادشاهه بعیت کرد - فاما در بند آن بود که بنوعی انتقام خون مبارک^۵ شاه ولی نعمت خود از کفره گمراه و اهل بطلان و سرور نابکار و میران صدر^۶ حرامخوار و اعون و انصار ایشان بکشد^۷ فرصت نمی یافت - آخر الامر این کار عظیم - بتوفیق خداوند کریم - از دست آن آصف ثانی - برگزیده حضرت ربانی - شهسوار میدان شجاعت - سرو روان گلزار^۸ براعت چنان برآمده که در هیچ قصه^۹ مذکور - و در هیچ تاریخ مسطور نیست که بدین زدی کاری و بدین آسانی - دشواری بر آید^{۱۰} - اگرچه رسم دستان از انتقام خون سیاوش خانه افراسیاب را خراب کرد و لیکن آن هم بمدتی مددید - و عهدی بعيد - بکوشش بسیار - و جهادی بیشمار توافست کشید - بیشتر کیفیت سبق - در سیاق اوراق - علی سبیل الاطلاق مشرح و مکیف باز نموده آید - باز آمدیم بر سر حرف - دوم روز سرور الملک بعضی بندگان مبارکشاھی که هر یک صاحب صراتب و ماهی بودند به بهانه بیعت طلبیده همه را دست بداعت

^۱ M. قبض خویش

خود نمائی گشت

^۲ M. آخر الامر

M. مبارک خان از کفره

^۳ M. میران حرام خوار

M. بکشدند

^۴ M. سردار و زندگانی and B. سردار و روزگان نراعت I. سردار و زندگان نراعت .^۷ M.

بداعت

^۸ M. که در قصه مذکور B.

دوشواری آید .^۹ M.

ذکر سلطان العهد و الزمان محمد شاه خلّد الله^۱ ملکه و سلطنته و اعلیٰ أمره و شانه^۲

محمد شاه بن فرید شاه بن خضر شاه بادشاهی حلیم و کریم همه^۳ اوصاف حمیده در ذات ستوده صفات او موجود - و همه خصایل نا م محمود از طبیع گزیده او مفقود - آثار بادشاهی و جهانداری^۴ در ناصیه مبارک او ظاهر - و اخوارِ فضل الهی و اسرارِ نا منتهی^۵ از طلعتِ میمون او باهر - چون سلطان سعید شهید مبارکشاه طاب ثراه و جعل الجنة مثواه^۶ بشرف شهادت مشرف گشت - کفره بد کردار - و میران صدر نا بکار - همان زمان بر سوره الملک آمدہ و خبر واقعه شهادت باز نمودند - سوره الملک^۷ و اعون او را در خاطر سوره ای - و در سرگوری پیدا آمد - بعد از اتفاق امرا و ملوک و ایمه و سادات - و جمهور خلائق و علماء و قضات بظالع میمون - و اختیه همایون - بحکم استحقاق - و بیاری خلّاق^۸ - هم در آن روز بعد نماز جمعه نیم ماه رجب وسیع قدره سنه سبع و تلائیں و تمامانه بر تخت سلطنت - و سریر مملکت^۹ - جلوس فرمود - فاما سوره الملک اگرچه با بادشاہ بیعت کرده بود خود^{۱۰} را در میان دید - خود رائی کردن گرفت بحدی که همه خزانین و دفاین و اسپان

^۱ بادشاهی در ناصیه کریم به همه B.

^۲ M. omits پادشاهی در ناصیه

^۳ M. omits و اسرار نا منتهی

^۴ M. omits و جعل الجنة مثواه

^۵ بـ M. omits سوره الملک خبر واقعه

^۶ B. سرور و اعون

^۷ M. omits خلائق

^۸ M. omits سریر مملکت

^۹ Elliot, vol. IV, p. 80 translates:—

“ Sarwaru-l Mulk, although he gives his adhesion to the new sovereign, was still intent upon his own designs.”

متوت^۱ ریخت - رانو سیه و اعوان و انصار او که دیو سیه از دیدارِ کریمه
شان متنفر - وزبانه دوزخ برای شان منتظر - هریکی یکاک ازان دیوان بی
دین لعین^۲ - بزخم تیغ و ژوپین - آن شاه راستین را شهید کردند - اَنَّا لِلَّهِ وَ اَنَا
الْيَهُ رَاجِعُونَ - همه را به علم یقین معلوم بلکه بعین یقین معاینه است که
که سپهربی مهر از عقد مصادقت میگردد^۳ - و روزگار ناسازوار از عهد
موافقت میگذرد - اول چون مستان بی استحقاق و آنکه بی^۴ موجب
باشد می بخشد - آخر چون طفلان بی رنجش و بی آنکه شرمی حایل
گردد باز می ستاند - هرسوی را که از سوری و عزت^۵ سرآمدۀ بیند خواهد
که در پای گرد مذلت اندزاد - و هرسوی را که از سری و حرمت برآمدۀ
باید چون خاک ناپاک محفت یکی سازد - * بیت *

^۶ صحبت گیتی که تمذا کند با که وفا کرد که با ما کند
غرض از تحریر این عبارت - و تحریر این استعارت آنست که اصحاب دولت -
و ارباب حشمت بر مکرر ولایت دنیای لا اعتبار معور نگردند - و بر لطف
و فریب^۷ چرخ غدار فریفته نشوند - بهمه وجوهه^۸ اعتبار گیرند قوله
تعالیٰ فَاعْتَدُرُوا يَا أُولَى الْأَبْصَارِ - * ابیات *

اینک در شهتمانها آورده اند رستم روئین تن و اسفندیار
تا بدانند این خداوندان ملک گزبسی خلق است دنیا یادگار
مدت ملک مبارک شاه مرحوم سعید شهید سیزده سال و سه ماه و شانزده^۹
روز بود وَ اللَّهُ أَعْلَمُ بِالصَّوَابِ *

۱ M. حاک میات

۲ M. omits لعین

۳ مصادقت می کرده اول چون

۴ M. انکه موجب

۵ عمرت سرآمدۀ

۶ دولت گیتی I.

۷ فریب

۸ وجوهه که هر اعتبار B.

* بیت *

او درین تدبیر آگه نی که^۱ تقدیر فلک
صفحه تدبیر را خط مشیت در کشید

از آنجا باشاده عالم پناه گاه بیگانه بجهت جهد عمارت شهر مبارک آباد
با جمعی معده بی تکاف میرفت - سوره الملک نا بکار که برای این^۲
کار فرست می جست کهارد کردار و میران صدر حرامخوار را بدین آورده
پیش ازان که این کار نهان آشکارا گردید - وقت خلوت این اندیشه بی
اندیشه با تمام باید رسانید - روز جمعه نهم ماه رجب رجب قدر سنه سبع
و ثالثین و ثمانمائه باشاده از لشکر مقصور با لشکر اندک در شهر مبارک آباد
رفته بود - و استعداد نماز جمعه میکرد که میران صدر به مکرو خداوند
فویت و پاس و ترفاک ایشان بود باز گردانید - روباه صفت آن خوکان مردار -
و شگالان خونخوار - یعنی کفر^۳ بی فلاخ - مستعد باسیپ و سلاح - به بهانه دادع
درون در آمدند - سدهارون^۴ کانو با جمعیت خویش هم بر در^۵ در مانده -
تا هیچ کسی از پاریده^۶ از راه در در نیاید - چون آن شرزه شیرو شکار - یعنی
باشاده جهاندار بر ایشان اعتماد تمام داشت هیچ ملتافت نشد - بلکه^۷
از سر رحمت و لطف و شفقت بر دشمنان خدای تعالی و دشمنان
خویش مرحمت فراوان - و عاطفت^۸ و شفقت بی پایان کرد - ناگاه از
کمین گاه سدهپال^۹ بد بخت^{۱۰} نبیسه کجو^{۱۱} لعین^{۱۲} تیغ بیدربیغ بدان
سرور کیانی - و گلستانه جوانی - چنان انداخت که خون آب حیات او بر خاک

^۱ نی ز تقدیر B.² آن کار B.³ سدهارون B.⁴ خویش مهر بر در مانده B.⁵ نشد بلکه از سر رحمت بر دشمنان M.⁶ و عاطفت M. omits⁷ سدهپیال M. and I.⁸ بد بخت M. omits⁹ لعین M. omits

آباد^۱ نام نهاد - نمی دانست^۲ که بندیادِ عمرش سخت سست گشته - و می خواهد که روی باهنرا م آرد^۳ - زمان زمان برای اتمامِ عمارت آن اهتمام می نمود - در ماه مذکور فتح قلعه تبرهندہ بسمع مبارک شاه رسانیدند - و هم در اثنای آن امرای نامزدی برای قلعه^۴ پولاد بد گهر فامزد بوند سر او را بریده بردست میران صدر در حضرت فرستادند - دوم روز بر رسم سواری بشکار - برای آرام و قرار این^۵ دیار نهضت فرمود - بکوج متواتر در قلعه تبرهندہ رفت - عنقیب الایام - با خوشدلی و فرجام - از آنجا باز گشته در شهر مبارک آباد آمد - آیندگان طرف هندوستان خبر مقابله و مقائله که در میان^۶ سلطان ابراهیم و البخان بسبب کالپی بود^۷ آوردند - پیش ازان عزم داشت^۸ که همدران سمت لشکر کشد - بشنیدن این خبر آن عزم جزم شد - فرمانها در اطراف فرستاد تا امرای شهر دار^۹ و ملوک هر دیار با عساکر جرازه^{۱۰} بر سبیل تعجیل مستعد و ساخته در حضرت بیایند - چون جمع خطیر - و لشکر کثیر - گرد بادشاہ - چو ستاره^{۱۱} جمع بر گرد ماه - جمع آمده - ماه جمادی الآخر سفنه المذکور باتفاقِ اکبر و جمهور سراپرده دولت - و اعلامِ نصرت - بکام^{۱۲} دوستان - سمت هندوستان بیرون آورده - و در چهوترا^{۱۳} شیرگاه نزول فرمود و چند روز مقام کرد -

نهاد نمی توانست و نمی دانست. B. مبارکباد نهاد. B.

باهنرا م آرد میان زمان زمان. B.

آن دیار M. نامزدی برای قلعه. B.

مقائله که میان M.

کالپی بوده. M. ۷

پیش ازان عزم داشت جزم شد که سر دران لشکر کشد بشنیدن آن خبر. B.

آن عزم جزم فرمانها در اطراف *

شهر دارالملک و ملوک. M.

جرار. M.

سیارة بر گرد ماه. M.

به کامه دوستان. M.

در چهوترا میگاه. and B. در چهوترا شیرگاه. M.

با لشکر منصور در حضرت اعلیٰ^۱ پیوست - کارهای دیوان و وزارت از سور

الملک متمشی نمی شد - کار اشرف تحويل کرده - چون ملک الشرق

کمال الملک در همه کارها معتمد و شایسته و هوا خواه و بایسته بود کار

اشرف بحواله او گردانید - وزارت بر سور الملک مستقیم بود - کمال الملک

دیوان^۲ اشرف یافته هر دو کار ملک به یک اتفاق میکردند - فاماً بنفاق

می کردند - اصحاب مذاهب و دواوین دیوان وزارت در همه کارها رجوع

آورندند - ازین اندیشه سور الملک بخون بدل گشت - اگرچه پیش ازین سبب

تحویل اقطاع دیپالپور خار خار میداشت - در چمن دولت بی دولتی او

و گلی دیگر بشگفت - و از قلب بی تدبیر درین^۳ تدبیر شد که بنوعی

انقلاب ملک کند - بعضی حرام خواران کافر چنانچه پسران کانکو و کجوکهتری

که از آبا و اجداد پروردۀ و بر آورده این خاندان - و نهال گردانیده این

دوستان^۴ بودند و هر یکی از ایشان صاحب خدم و حشم بیشمار و ولایت

و دستگاه بسیار گشته و بعضی مسلمانان کافر ذممت میران صدر ذایب عرض

ممالک و قاضی عبد الصمد خاص حاجب و مردم دیگر را با خویش یار

کرده درین خوض بود و استدعا می نمود - فاماً فرست نمی یافت - هدیج

ترس خدا و شرم خلق مانع شد^۵ فیامد - که ازین اندیشه خام و کام

نا فرجام^۶ بازماند - القصه بادشاهه عالم پناه را اتفاق شد که شهری ذو در

کرانه^۷ زب آب جون بنا کند - هفدهم ماه ربیع الاول سنۀ سبع و ثلثائین

و ثمانمائۀ شهری در خراب آباد دنیا بنیاد نهاد - و آن شهر شوم را مبارک

^۱ M. omits اعلیٰ

اشرف

^۲ M. omits قلب بی تدبیر شد

این خاندان بودند که هر یکی م.

^۳ M. omits خلق با نفس نیامد

کار نا فرجام

^۴ M. omits شهری در کرانه از زب آب جون

خواست تا سمت دهلي مراجعت فرماید. در ماه شوال سنة المذكور
 مظفر و متصور با سوار جوار^۱ برای زیارت مشائیخ کبار جانب ملتان
 سواری فرمود - پیل و پایگاه و حشم و بندگاه برابر ملک الشرق کمال الملک
 در شهر مشهور دیبالپور گذاشت - بعد فراغ زیارت مشائیخ کبار - و پرداخت
 کارهای آن دیار - میان روزهای معدود - هرچه بشتاب و زود - مرفة الحال
 و مسحور - در شهر دیبالپور آمد - آنجا چند روز مقام ساخته^۲ از اندیشهٔ شیخ
 علی مقهور حصار لوهور و دیبالپور خواست تا بمبارزی ستوده - و بهادری
 جنگ آزموده - که بر قانون جهانداری - و قاعدهٔ حلالخواری - میان همگان
 علم - و در صفت^۳ هیجا ثابت قدم - و راسخ دم^۴ باشد بحواله او گردانیده باز
 گردید - و چون ملک الشرق عmad الملک بهمه کارها سر آمد - و بیشتر مهمات
 از دست او بر آمد بود^۵ اقطاع لوهور و دیبالپور و جالندھر را از ملک
 شمس الملک تحويل کرده بحواله^۶ ملک الشرق عmad الملک گردانید -
 اقطاع بیانه از ملک عmad الملک بحواله شمس الملک کرد - و پیل و پایگاه
 و حشم و حاشیه و بندگاه و خدم بتمام برابر ملک الشرق کمال الملک گذاشت خود
 بر سبیل تعجیل - بقطعِ فرسنگ و میل - راه دراز و بعید - روز عید در دارالملک
 دهلي رسید - امرا و ملوک شهردار و مردم حشم و بازار بخاک بوس
 بادشاه عالم پناه مشرف گشتند - با دولت و سعادت^۷ و کوکیه روز
 افزون بوقتِ سعد و طالعِ میمون درون در آمد - در اول ماه ذى الحجه
 سنة المذكور^۸ ملک الشرق کمال الملک نیز بسلامت و سعادت از راه دور

^۱ جواره B.^۲ ساخت M.^۳ صفر هیجا M.^۴ راسخ دم M. omits^۵ بر آمدۀ اقطاع M.^۶ تحويل کرده ملک الشرق M.⁷ سعادت M. omits⁸ سنة المذكور M. omits

رأیات اعلیٰ آمده پیوستند - امرای دیگر را فرمان داد تا از گرد حصار دور نشوند - خود بر سبیل تعجیل در گذر بوهی رفت - چون آن^۱ مقهور را این حال خبر شد بیحال گشته از دور روی باز همام آورد - چون لشکر منصور در نواحی دیبالپور رسید و اب آب بیانه را عبره کرد^۲ در کرانه راوی نزول فرمود - آن ملعون از آب جیلم نیز گذارا شد - ملک الشرق سکندر تحفه را شمس الملک خطاب شد - و اقطاع دیبالپور و جالدہ ریافت^۳ - و با عساکر قاهره بر طایفه مقهور که در حصار لوهر محصر بودند فامزد کرده خود بسلامتی طرف حصار سیور که در قبض آن مقهور بود روان شد - اب آب راوی نزدیک قصبه طلبنه عبره کرد - ملک الشرق را در تعاقب شیخ علی فرستاد - آن مقهور از خوف چنان گریخته رفت که باز پس ندید - بیشتر اسیب و رخت و اسیاب او که در کشتهای او^۴ بود بر دست لشکر اسلام آمد - در حصار سیور امیر مظفر برادر زاده شیخ علی مذکور بود - بقوت حصار محصر شده با بادشاہ قریب یک ماه جنگ کرد - آخر الامر عاجز گشته مذکور اصلاح در میان آورد - در ماه رمضان عمت برکاته سنه المذکور دختر خویش برای پسر بادشاہ و مبلغی مال بوجه خدمتی داده صلح کرد - و در ماه شوال سنه المذکور طایفه ملاعین که در حصار لوهر محصر بودند از ملک الشرق شمس الملک امان خواسته حصار خانی کردند - حصار مذکور را ملک الشرق^۵ شمس الملک مذکور قابض گشت - چون بادشاہ عالم پناه از مهم سیور^۶ و فتح لوهر فارغ شده

^۱ آن M. omits^۲ عربه کرده M.^۳ جالدہ ریافت ممحصر بودند M.^۴ در کشتهای بود M.^۵ ملک شمس الملک M.^۶ سیور فتح لوهر M.

کاری دیگر و شعایری بهتر نمی داشت.^۱ اللهم انصر من نصر دین سیدنا محمد و اخْدُلْ مَنْ خَدَلَ دِينَ سَيِّدِنَا مُحَمَّدَ - خدای تعالی که فاصله دین اسلام است شر آن ملعون را بکفایت وسانیده - الغرض بعد اسیر کردن مردم لوهور چند روز آنجا مقام ساخت - حصار لوهور که جا بجا خلل آورده بود^۲ باز از سر عمارت کرده موازنۀ دو هزار مرو مبارز از سوار و پیاده درون حصار گذاشته و استعداد محضی ایشان را داده خود سمت دیبالپور شده - ملک یوسف سوره الملک می خواست چنانچه حصار لوهور را خالی کرده منجز شده بود حصار دیبالپور نیز خالی کرده بود - ملک الشرق عmad الملک در تبرهندۀ^۳ این حال خبر یافت - ملک الامراء ملک احمد برادر خود را با جمعیت برای محافظت حصار دیمال پور فرستاد - شیخ علی مذکور از پیش ملک الشرق بهزار حیله جان خویش سلامت برده و آن خوف هنوز در خاطر او باقی بود نتوانست که طرف دیبالپور رود - در ماه جمادی الآخر سنه المذکور خبر بی هنجاری آن مقهور بسمع مبارک شاه رسید - آن شرزاً میدان^۴ شجاعت بغیر اندیشه با جمعیت موجود و لشکر^۵ معده بکوچ متوائر کشش کرده در خطۀ سامانه رفت - آنجا سبب ملک الشرق کمال الملک چند روز مقام کرد - چون ملک الشرق با کل لشکر نامزدی بشرف پایی بوس مشرف گشت از سامانه میان خطۀ سفله^۶ شده در حوالی تلوندی رای فیروز میان^۷ نزول^۸ فرمود - ملک الشرق عmad الملک و اسلام خان لوڈی که نامزدی در تبرهندۀ بودند - در رکب

^۱ I and B. بهتر نمی دانست.

^۲ آورده است. B.

^۳ بتهندۀ I.

^۴ میان شجاعت M.

^۵ I. جمعیت معده.

^۶ M. خطۀ سامانه.

^۷ I. فیروز میان.

^۸ B. فرموده.

روز انجا مقام ساخته - همچنان آوازه شیخ علی شد که با لشکر بسیار و جمعیت بیشمار بهقصد بعضی امرا ازین سبب که در قلعه تبرهنده نامزد بودند می آید - رایات اعلی متغیر شدند - بنابران شاید که امرای مذکور چنانچه کرت اول از خوف او از گرد حصار تبرهنده عطف کرده دوم کرت نیز کنند - ملک الشرق^۱ عماد الملک برای تقویت ایشان نامزد شد - چون ملک الشرق^۲ عماد الملک در تبرهنده رفت امرای مذکور را قراری و تقویتی پیدا آمد - الغرض شیخ علی مذکور از سیور دویده ولایت کناره لب^۳ آب بیاه تاخت^۴ - بیشتر مردم ساهنی وال و قریات دیگر اسیر کرده طرف شهر میمون لوهر رفت - ملک یوسف سروپ^۵ و ملک اسماعیل برادر زاده مجلس عالی زیرک خان^۶ و ملک راجا پسر بهار خان برای محافظت حصار لوهر نامزد بودند درون حصار محصر شده با او جنگ می کردند - ماناک خلق سکنه لوهر در پاس و چوکی تقصیر نمودند - ازان سبب ملک یوسف و ملک اسماعیل یکپاس شب گذشته بود که^۷ از درون حصار بیرون آمده روی باهنژام آوردند - شیخ علی^۸ مقهور را خبر شد - لشکر تعاقب ایشان فرستاد - بعضی سواران بر دست طایفه ملاعین شهید شدند و بعضی برابر ایشان رفتند - و ملک راجا مذکور نیز اسیر گشت - روز دیگر آن ملعون مقهور یعنی شیخ علی مذکور همه مسلمانان شهر را از زن و مرد اسیر و دستگیر کرد - آن^۹ ملعون بی دین جز خراب گردانیدن دار اسلام و اسیر کوفن مسلمانان

ملک بوای تقویت M.¹ملک عماد الملک M.²لب M. omits³آب بیاه تا بیشتر M.⁴ملک یوسف سروپ M.⁵زیرک خان پسر بهار خان M.⁶که درون M.⁷علی B. omits⁸آن M. omits⁹

خدای تعالیٰ جسته را فتح بخشید - ملک آله داد^۱ منهزم شده سمت
 کوهپایه کوهی رفت - در ماه ربیع الاول سنة المذکور سلطان سراپو^۲ طرف
 کوهپایه میوات زد - بکوچ متواتر نزدیک قصبه ناور^۳ رسید - چون جلال خان
 میو را ازین حال خبر کردند با جمعی کثیر و لشکری خطیر در حصار اندور^۴
 که محکم ترین قلعه‌ای ایشان است محصر شده - روز دیگر بادشاہ مستعد
 و ساخته برای قلع آن قلعه سواری فرمود - هنوز مقدمه^۵ لشکر منصور
 نرسیده بود که جلال خان درون حصار آتش داده بیرون شد - و سمت کوتله
 رفت - بیشتر رخت و اسباب و غله که برای استعداد محصری جمع کرده
 بود بر دست لشکر منصور آمد - رایات اعلیٰ از آنجا کوچ کرده در قصبه
 تجارة نزول فرمود - بیشتر ولایات میوات را خراب کرد^۶ - چون جلال خان
 عاجز و مضطرب گشته سر در ریق^۷ اطاعت آورده مال و منحصول بر قانون قدمی
 ادا نمود^۸ - خداوند عالم از سر جرأت ایشان باز آمد - و بمراحم^۹ خسروانه
 و عواطف بادشاھانه مخصوص گردانید - هم در قصبه تجارة ملک عاد
 الملک از اقطاع بیانه با جمیعت بسیار از سوار^{۱۰} و بیاده بی شمار بحضورت
 اعلیٰ پیوست - رایات اعلیٰ آعلاءُ الله تعالیٰ^{۱۱} ملک کمال الملک
 را با کل امرا و ملوک از منزل قصبه^{۱۲} تجارة برای ضبط کفار ولایت
 گوالبر و اتاؤه فامند گرده خود با سوار معدون سمت شهر مراجعت فرمود -
 در ماه جمادی الاول سنة المذکور بطائع سعد در دار الملک آمد - و چند

۱. آله داد

قصبه ناور B. 284 Tabakat Akbari, p. 284

۲. اندرون M. and I. Tabakat Akbari, p. 284

خراب کرده

۳. مقدمه M. omits

بمراحم مخصوص

۴. ادا نمود از حرارة ایشان باز آمد M. omits

اعلاءُ الله تعالیٰ M. omits

۵. از بیاده و سوار بحضورت پیوست M. omits

قصبه

۶. ایشان را M. omits

۷. M. omits

در ماه محرم^۱ بادشاهه عالم پناه را اتفاق افتاد که سمت سامانه لشکر کشد^۲ و فسده آن دیار را گوشمال دهد - با عساکر قاهره بکوچ متواتر در خطه پانی پتنه رفت - در اثنای آن خبر آوردند که مخدومه جهان مادر رایات اعلی مبارک شاه زحمت دارد - بمجرد شنیدن این خبر با سوار معبدود سمت شهر نهضت فرمود - لشکر و بنگاه تمام با کل امرا و ملوک در خطه مذکور گذاشتند - بعد چند روز مخدومه جهان^۳ از دار بدار بقا رحلت فرمود - رایات اعلی بعد بجا آوردن شرط عزادار روز دیگر در شهر مقام کرد - عنقریب الایام از شهر باز گشته در لشکر رفت - ملک سروپ را فرمان داد تا با لشکر نامزدی در قلعه تبرهند رود - پولاد ترک بچه استعداد حصار گیری بیشتر از^۴ اول داشت - بر سر آن اسباب و غله ولایت رای فیروز نیز جمع کرده در حصار انداخته بود - با لشکر منصور محصر شده بجنگ پیش آمد^۵ - ملک سروپ^۶ سور الملک - مجلس عالی زیرکخان و اسلام خان و ملک کهون راج را چون کار استحکام پذیرفت گذاشتند خود باللشکر معبدود بر رایات اعلی در خطه پانی پتنه پیوست - بادشاهه جهان پناه^۷ عزیمت سواری آن طرف فسخ کرد^۸ - اقطاع لوهور و جالندهر از نصوت خان تحويل کرده بحواله ملک آهداد^۹ کاکا لویی گردانید - چون ملک آهداد در ولایت جالندهر در آمد جسرته ساخته و مستعد بود لب آب بیاه عبره کرده در حد باجواره آمد - میان او و میان آهداد جنگ شد -

^۱ در ماه محرم سنه سنت و تلائین و نهانمائه B.

^۲ کشید M.

^۳ مخدومه جهان وفات یافت M.

^۴ بیشتر اول B.

^۵ پیش آمدہ B.

^۶ سروپ M. and I omits

^۷ میان پناه را I.

^۸ فسخ شد M.

ملک آهداد جنگ شد خدای تعالی جسرته را M.

بریده^۱ در تبرهندۀ بود - بیشتر اسپان و غله از ولایت بر دست پولاد مذکور
آمد - باستماع این خبر^۲ بندگی حضرت رایات اعلی در ماه جمادی الاول
سنه المذکور سراپنده خاص طرف لوهور و ملتان زد - ^۳ و ملک سروپ^۴
بر سبیل مقدمه با لشکرهای قاهره برای دفع فتنه مذکور نامزد شد - چون
لشکر منصور در حدود سامانه رسید جسته حرام خوار از گود حصار طرف
کوهپایه^۵ تیکهر رفت - ملک سکندر را برابر خویش بود - و شیخ علی
نیز از خوف لشکر منصور عطف کرده طرف بار بوت^۶ شد - اقطاع لوهور
از ملک الشرق شمس الملک تحويل کرده بحواله خان اعظم نصرت خان
گرگ انداز گردانید - خیلخانه شمس الملک را ملک سروپ^۷ از حصار
لوهور بیرون آورد - در شهر دار الملک فرستاد - حصار لوهور و اقطاع
جالدهر را نصرت خان قابض شد - در ماه ذی الحجه سنه المذکور جسته
کهوكهر از کوه با جمعیتی انبوة در لوهور آمد - میان او و نصرت خان
جنگ قایم ماند - آخر جسته مذکور عاجز شده باز گشت^۸ - بندگی
حضرت رایات اعلی کناره لب آب جون نزدیک خطۀ پانی پنهانه^۹ لشکرگاه
ساخته مدتی مقام کرد - از آنجا ملک الشرق عماد الملک را با عساکر قاهره
در ماه مبارک رمضان سنه المذکور طرف بیانه و کالپور^{۱۰} برای گوشمال فسد
آن دیار و فرقه کفار نامزدی روان کردن فرمود - و خود سلامتی بطاع سعد
و اختر میمون طرف شهر مراجعت فرمود - سنه ست و ثلاثین و ثمانانه

سر او را بریده بردن در تبرهندۀ بیشتر B.

این اخبار بندگی رایات M.

^۳ M. omits ز⁴ B. omits سروپ^۵ M. تیکهر⁶ B. بار بوت⁷ M. ملک سروپ⁸ B. باز گشته⁹ M. پانی پنهانه¹⁰ B. بیانه و گوالیم I.

سکندر و ملک خوشخبر غلام او در حصار بودند - هم^۱ بجنگ پیش آمدند - میان یکدیگر هر روز مقاتله میشد و جنگی میرفت - هم در اثنای آن شیخ علی فیز طایفه ملاعین را جمع کرده در حد ملتان تاخت - خلق خوطپور و بیشتری قریات کناره آب جیام اسیر و دستگیر کرده فروند آمد - بتاریخ هفدهم ماه ربیع الاول سنه المذکور در قصبه طلبنه رفت - مردم قصبه را مذاکره صلح در میان آوردند دست آورد - و بعضی از ایشان که سران گروه بودند همه را مقید گردانیدند - لشکر ملاعین را اجازت داده تا حصار را قابض شوند - روز دیگر به تمام مسلمانان اسیر^۲ کافران ناپاک و بی دیفان^۳ بی باک گشتند - اگرچه بیشتر نیکان قصبه از ایمه و سادات و قضاط بودند آن ملعون^۴ بی مهر و شوم^۵ چهره را هیچ درد^۶ مسلمانی و خوف^۷ قهریزدانی مانع نشد - هرچه از جنس عورات جوان و پسرگان خورد بودند هر همه را در خانه کشید - و از جنس مردان بعضی را علف تیغ بیدریغ گردانید - و بعضی را خلاص بخشنید - حصار طلبنه را که حصن حصین و قلعه متنی بر روی زمین^۸ کفار تیار بود خشت خشت کرد^۹ - از درگاه باری عز اسمه مسأله می افتد تا بنیان ملاعین که اساس کفر اند بر صفت و جعلنا عالیهَا ساقلها از بیش برگند - و بادشاهه مسلمانان و دین اسلام را تا انقراض عالم باقی و پاینده دارد - هم در آن ایام پولاد ترک بچه از تبرهندہ با جمعیت خویش در ولایت رای فیروز تاخت - رای فیروز را خبر شد - با لشکر سوار و پیاده مقابل رفت - میان یکدیگر مقابله و مقاتله شد - بدقدیر اللہ تعالیٰ نیز قضا رای مذکور را رسید وفات یافت - سر او را

^۱ بودند بجنگ M.^۲ اسیر گشتند B.^۳ آن ... بی مهر B.^۴ شوم چهر را M.^۵ بروی کفار M.^۶ خشت خشت کرد و هم دران ایام B.

و امرای نامزدی چهارم ماه ذی القعده سنة المذکور در تعاقب شیخ علی تا قصبه سیور رفتند - امیر مظفر^۱ در حصار سیور^۲ استعداد مخصوصی مهیا داشت - بدآن تقویت مخصوص شده و به محاربه پیش آمد - شیخ علی مذکور با جمعی محدود مهزوم و مقهور^۳ شده طرف کابل رفت - در اثنای آن توقيع همایون اعلی رسید - کل نامزدی از گرد^۴ حصار سیور برخاسته سمت شهر آمدند - بدین^۵ سبب اقطاع ملتان از ملک الشرق تحويل کرده بحواله ملک خیر الدین خافی گردانید - این سبب که این تحويل بیفکر و اندیشه کرد چنان فتنه در ولایت خطه ملتان شد که کیفیت بسباق^۶ اوراق مشترح در قلم آید - در ماه ربیع الاول سنة خمس و ثلاثین و ثمانمائه بسمع مبارک رایات اعلی رسائیدند که ماناك ملک سکندر تحفه سمت جالندهر سواری کرده بود - جسرته شیخا که مذکور با جمعیتی کثیر از کوه تیکه^۷ آب جیل و راوی و بیاه را عبور کرده فردیک جالندهر کناره آب پینی آمد - ملک سکندر غافل بود با لشکر اندک مقابل او شده - و هم بحمله اول مهزوم گشت - چون قضای آسمانی و تقدیر زبانی بران رفته بود^۸ پایی اسی او در محل افتاد - زنده بر دست جسرته مذکور گرفتار شد - مردم لشکری بعضی هم در معرکه کشته شدند و بعضی گیخته سمت جالندهر رفتند - جسرته مذکور سکندر مذکور را و بعضی سران گروه لشکر که با او گرفتار شده بودند برابر کرده سمت لوهوه مقهور شد - حصار اوهوه را مخصوص کرده فرود آمد - سید نجم الدین نایب

^۱ Amīr Muzaffar b. Rādā Shīkh 'Alī Tabqat Akbarī, p. 282

² B. and M. omits سور

³ از حصار سیور M.

⁴ کیفیت سباق و در آخر سباق اوراق مشترح در قلم M.

⁵ تیلهه M.

⁶ بوان رفته پای او M.

⁷ شده M.

⁸ سبب آن اقطاع M.

نماد - چنانچه تو گوئی ^۱ که مگر هر همه در سوراخ اجل به یکبارگی در
وقتند - اَنَّا لِلَّهِ وَإِذَا أَلْيَهُ رَاجِعُونَ * همگذان را بعلم یقین و تجربه متین و شن
است که چرخ سرانداز و زمانه شعبدۀ باز گونه گونه ^۲ بازهای از زیر چادر
دو رنگ و پرده نیونگ بیرون می آورد - و آن در نظر صدم دراز امل ^۳ کوتاه
ازدیش بازی می فماید *

مکروه طلعتی ^۴ است جهان فریب ناک ^۵

هر بامداد گرد بشوخی تجملی ^۶

فی الجملة دیده بصیرت هر شاه باز که باز است بروی پوشیده نیست که
از غفلت جوانی بر بازی دادن این زال چهاردۀ باز فریفته نباید بود - و
بر لایه و فریب این مکارۀ صدم کش اعتماد نشاید گرد - و از کارهای این ^۷
قبحه دلاله ^۸ اعتبار باید ^۹ گرفت - نه بینی که کدام شهسواران میدان
ملکت و بادشاھان سریر سلطنت را از تخته ^{۱۰} تخت بتخته چوب
تابوت تخته بند موببد گردد - و خندهای نویران باع ظرافت ^{۱۱} و فو عروسان
راخ لطافت ^{۱۲} را از آوان بهار جوانی بلاطمه تند باد خزانی اسیر خاک فدا
گردانید - *

هر آن ذرۀ که اندر گرد بینی سلیمانلی باد آورد بیغی
باز ایم بر ^{۱۳} قصه - ملک الشرق ^{۱۴} عmad الملک یعنی ملک محمود حسن

چنانچه کولوهی که مکر

هر گونه بازیها M.

دراز آمد

طلعتس B.

تعملی قریب رنگ I.

آن قبحه M.

قبحه ولا اعتبار باید گرفت and M. قبحه لا اعتبار اعتبار B.

اعتبار نیاید گفت I.

از تختگاه تخت بخت and I. تخت بخت بتخته تابوت بتخته مود M.
بتخته تابوت

بانع لطافت I. - چند نویران M.

نوع عروسان لطافت را M.

بر سر قصه M.

ملک الشرق ملک عmad الملک M.

با کل سوار و پیاده خویش صفها آراسته مقابل آمد - لشکر منصور مستعد ایستاده بود - ملک الشرق عmad الملک^۱ از قلب و مجلس عالی فتح خان و ملک یوسف و رای هینو^۲ از میمنه - و مجلس عالی زیرک خان و ملک کالو و خان اعظم اسلام خان و خان اعظم کمال خان از میسره مقابل^۳ او روان کردند - چون افواج لشکر منصور معاینه کرد^۴ هم از دور روی به اذراز داد - مبارزان اشکر منصور به یکبارگی حمله کردند - تعییه او بشکست و مفہزم گشت - و چنان پشت داده^۵ که باز پس ندید - بعضی سران لشکر^۶ او در اثنای فرار گشتند - و خود با تمام لشکر درون حصار که گرد بندگاه خویش بر آورده بود درآمد - چون لشکر منصور فردیک حصار رفت و زور آورد طاقت حمله آوردن نتوانستند - جمله در آب جیلم^۷ درآمدند - و بیشتری بفرمان آلهی بلشکر فرعون رسیدند - و باقی ماندگان بعضی کشته و بعضی اسیر و دستکپیر گشتند - حاجیکار^۸ زخمی بود در زمرة غرق شدگان درآمد - شیخ علی و امیر مظفر سلامت از آب عبره کرده با سوار معدون در قصبه سیور^۹ رفند - هرچه اسپ و اسلحه و رخت و کالای ایشان بود - بقیام برداشت مردم لشکر منصور آمد - این چنین حادثه صعب و واقعه تعب در ایام سالنه و عهود ماضیه بر هیچ لشکری نگذشته بود که بر ایشان گذشت - ازان روز^{۱۰} هرکه روزی به آب آورد غرق شد - و هرکه پشت بمعرکه نهاد سربیاد^{۱۱} داد - بحدی که کسی را مجال پای گزین و قوت دست آویز

۱ عmad الملک را از قلب

۲ B. and I. - رای هینو Elliot, vol. IV. p. 71, Rāi Hansū.

۳ از میسره او روان شدند I.

۴ ب. معاینه کرده

۵ که بازیس ندید B. omits

۶ بعضی سر لشکر B.

۷ آب جیلم غرق شدند I.

۸ حاجیکار B.

۹ شور 282 Tabakat Akbari, p. 282, سور B.

۱۰ ازان روز B.

۱۱ سر داد M.

پیش دروازه خطة ملتان آمد - لشکر ملک الشرق عmad الملک و خلق سنه
 شهر نیز^۱ بیرون آمده در باقات جنگ داده - هرچه از جنس گاؤ سپر^۲
 و فردیان^۳ آورده بودند پس سپر پیادگان ملتان گشت - مفهزم و مقهور شده
 باز طرف دایره خویش رفت - روز جمعه بست و هفتم ماه مبارک^۴ رمضان
 مذکور گرت دیگر باستعداد تمام باز در خطة ملتان آمد - سواران را پیاده
 کرده تا در دروازه چفسیده - ملک الشرق عmad الملک با سوار و پیاده
 بر ایشان حمله آورد - ایشان تحمل کردن نتوانستند - جمله روی بهزیمت
 آورندند - بعضی کشته و بعضی گریخته در فوج خویش پیوستند -
 آن روز نیز مقهور شده باز گشته بار دیگر گرد حصار گشتن نتوانست -
 القصه چون کیفیت مذکور بسمع مبارک حضرت ریات اعلی رسید
 مجلس عالی^۵ خان اعظم قتل خان بن سلطان مظفر گجراتی و مجلس
 عالی زیرکخان و ملک کانوشخان پیش و خان اعظم^۶ اسلام خان و ملک
 یوسف سرور الملک و خان اعظم کمال خان و رای هیندو ذوالجی^۷ بهتی را
 با لشکرهای قاهره^۸ برای یاری دهی ملک الشرق عmad الملک فرستاد -
 امرای لشکر مذکور بکوچ متواتر بتاریخ بیست و ششم ماه شوال سنه^۹ المذکور
 در خطة ملتان رسیدند - چند روز آنجا مقام ساختند - بتاریخ سیوم ماه
 ذی القعده روز جمعه سنه المذکور فردیک نمازگاه لشکر مقصور کوچ کرده
 می خواست که در کوتله علاء الملک فرود آید - شیخ علی را خبر شد -

۱ شهر بیرون آمد M.

۲ گاؤ سیر and I. B.

۳ مبارک M.

۴ M. omits

۵ خان اعظم اسلام خان B.

۶ ملک عالی خان

۷ هندو جلجین I. Elliot, vol. IV., p. 71, Rāī Hansū

رای هندو بهتی Khūl Chain Bhatti and Tabakāt Akbarī, p. 282

۸ با لشکر قاهره M.

۹ سال مذکور B.

آب راوی را نزدیک خوطپور باز عبور کرده طرف ملتان شد - بیشتر ولایت
 ملتان بسببِ خشکی راوی خراب بود - هرچه در کرانه آب جیلم آبادانی
 مانده بود آن نیز خراب کرده ده کروهی از خطه ملتان فرود آمد - ملک
 سلیمان^۱ شه لویدی را ملک الشرق عmad الملک بر سریل طایله پیش فرستاده
 بود - شیخ علی مغل با تمام لشکر خویش کوچ کرده می آمد - میان
 یکدیگر مقابله شد - از جانبین بحرب پیوستند - آخر الامر ملک سلیمان شه
 لویدی را نیز قضائی رسید - شهادت یافت - لشکر دیگر بعضی کشته شد
بعضی باز گشته^۲ در ملتان رفت - بتاریخ سیوم ماه مبارک رمضان
 سنه المذکور شیخ علی کوچ کرده از آنجا در موضع خسروآباد آمد - و آنجا
 مقام کرد - چهارم ماه مذکور با کل جمعیت خویش^۳ مستعد جنگ
 شده نزدیک نیاز گاه خطه ملتان آمد - ملک الشرق عmad الملک نیز مستعد^۴
 جنگ در حصار استاده - بعضی پیادگان برای جنگ پیش رفند^۵
 لشکر او را در میان بالفات^۶ داشته تا حصار آمدن ندادند^۷ - بضورت باز گشته
 باز در خسروآباد رفته - هر روز افواج لشکر او موashi و غله خلق حوالي
 خطه و کناره آب جیلم تاخته می بردند - بتاریخ بست و پنجم^۸ ماه مبارک
 رمضان مذکور^۹ شیخ علی مذکور با کل حشم و خدم خویش مستعد جنگ

ملک سلطانشہ لویدی

۱ I. باز گشته omits

جمعیت خویش مستعد کرده بجنگ نزدیک نیاز گاه خطه ملتان آمد

۲ I. omits مستعد شده جنگ در حصار

۳ I. می رفند

۴ I. داشتند تا حصار

۵ I. آمدن نتوانستند

۶ Tabakat Akbari, p. 282, places this event on the 4th of the month, and
 the following on the " 27th ".

۷ I. omits مذکور

بود ادا نمود - شیخ علی مذکور^۱ زن و بچه پولاد مذکور را برابر ستدۀ از تبرهندۀ مراجعت نمود - وقت باز گشت بیشتر ولایت رای فیروز را نهب و تاراج کرد - نزدیک قصبه ترهانه لب آب ستدر^۲ را عبور کرد - مودم ولایت جالندهر تا جارب^۳ و منجهور اسیر و دستگیر گردانیده باز در کرانۀ لب آب بیاه رفت - در ماه رجب رجب قدرۀ سنة المذکور آب بیاه عبرة کرده سمت لوهر شده - ملک الشرق ملک سکندر امیر لوهر خدمتی که هرسال می داد - او را داده باز گردانید - و از آنجا میان قصور شده مقابل شهر مشهور دیبالیور در تلواره^۴ نزول کرد - وزاعت آن دیار را قابیست روز مقام کرده خراب ساخت - چون خبر باز گشت و خبر خراب کردن ولایت رای فیروز و اقطاع جالندهر بسمع ملک الشرق عmad الملک رسید با لشکرهای قاهره تا چهل کوه پیش رفت - و در قصبه طلنیه^۵ نشکرگاه ساخت و نزول فرمود - شیخ علی از خوف ملک الشرق عmad الملک از طرف لب آب راوی شده نزدیک قصبه طلنیه رفته آنجا نیز قرار گرفتند نتوانست - طرف خوطپور^۶ شده - همچنان توقيع رایات اعلی بر ملک الشرق عmad الملک رسیده که از طلنیه باز گشته در ملتان رود و با شیخ علی مقابله شود - بتاییخ بیست و چهارم ماه شعبان سنة المذکور ملک الشرق عmad الملک کوچ کرده در طرف ملتان شد - شیخ علی مذکور از عطف کردن بعضی امرا و ملوک از گرد تبرهندۀ و نهب کردن ولایت بغايت مغور و پر باد شده بود - و از آتش قهر و فریب فلک خدار نمی ترسید -

۱ B. omits مذکور

۲ I. آب ستدر

۳ I. جازن

۴ B. تلواره شهو لوهر

۵ I. قصبه تلنیه and Tabakat Akbari, p. 281, Elliot, vol. IV., p. 70, Tulamba.

۶ Tabakat Akbari, p. 281 خطیب پور

تبرهندۀ ۱۰ متحصّر کردۀ فروز آیند - ملک الشرق عمامد الملک بازگشته میان تبرهندۀ^۱ آمد - امرا و ملوک مذکور را قواعد و قوانین گرد کردن حصار نمود - و چنان متحاصرۀ کردۀ فروز آورده که هیچ کسی را مجال بیرون آمدن از درون نبود - چون قضیۀ^۲ متحاصرۀ استحکام پذیرفت خود بکوچ متواتر در ملتان رفت - بدین نمط قریب شش ماه پولاد مذکور متحصّر شده جنگ می گرد - پیش ازین نفران خویش را بر شیخ علی^۳ مغل در کابل فرستاده و مبلغی مال^۴ خدمتی قبول کرد - بطبع آن شیخ علی با لشکرهای بسیار از کابل برای پاری دهی پولاد در ماه جمادی الآخرسته المذکور در آب جیلم نزدیک تلوارۀ عین الدین کهوكهر آمده - امیر مظفورو خاجیکا برادر زادگان او از سیور و سلوفت با جمعیت کثیر برو پیوستند - از آنجا حشر ولایت سیور و مردم کهوكهر برایر کردۀ بقصد سمت تبرهندۀ روان شد - در اثنای آن^۵ راه ملک ابوالخیر کهوكهر نیز ملاقات کرد - عین الملک و ملک ابوالخیر کهوكهر را پیشوا ساخته در کرانۀ لب آب بیاه آمد - و بکوچ متواتر میان قصبه قصور شده نزدیک گذر بوهی لب آب بیاه را عبره کردۀ ولایت رای فیروز را تاخته - رای فیروز از گرد حصار تبرهندۀ سبب گرد آوردن خیل و بعیغیر اجازت امرای دیگر کوچ کردۀ رفت - شیخ علی مذکور خیرۀ ترگشت - چون ده کوهی از تبرهندۀ رسید اسلام خان و کمال خان و امرای دیگر هر یکی از گرد حصار خاسته در اوطان خود رفتند - شیخ علی مذکور چون نزدیک تبرهندۀ آمد پولاد مذکور از حصار بیرون آمده با ملاقات کرد - و مبلغ دو لکه تنه که از قبول کردۀ

۱. میان بنهندۀ.

۲. قضیۀ متحاصرۀ I.

۳. Shaikh 'Ali, Mughal Governor of Kabul on the part of Shāh Rukh Mirzā—Badshāni and Firishta.

۴. مال بوجه خدمتی I.

۵. اثنای راه I.

شحنة^۱ و اسلام خان و کمال خان حصار تبرهندہ م Hutchinson کردہ فرود آمدند -
 ملک الشرق عmad الملک امیر ملتان برای^۲ تدبیر فو نشاندن آتش فتنہ پولاد
مذکور از ملتان طلب شد - عmad الملک در ماہ ذی الحجه سنہ المذکور
لشکرهای خویش هم در ملتان گذشتہ^۳ جریدہ با جمعیت معدودہ در خطہ
سرستی آمد - بشرف پابوس مشرف گشت - و پیش این پولاد مذکور
می گفت که مرا بر قول دوست داشت^۴ ملک عmad الملک اعتماد
است - اگر مرا دست گرفته پیش برد من سر در بیگانه اطاعت در آزم -
و بشرف خاکبوس اعلیٰ مشرف شوم - رایات اعلیٰ عmad الملک را برای
ترغیب او در تبرهندہ فرستاد - پولاد از حصار بیرون آمدہ ملک^۵ عmad الملک
و ملک کالورا پیش دروازہ ملاقات کرد - و میان یکدیگر معاهده شد که
فردا^۶ از حصار بیرون آمدہ پای بوس بندگی رایات اعلیٰ بکند - آخر هم از
میان لشکر کسی^۷ او را بترسانیده که بر تو غدر است - بدین سبب باز محصر
شده بندیاد جنگ^۸ و جدال نهاد - ملک الشرق ملک^۹ عmad الملک باز گشته
در حضرت رایات اعلیٰ رفت - در ماہ صفر سنہ اربع و ثلثین و ثمانماهه
بندگی رایات اعلیٰ - ملک الشرق ملک عmad الملک را وداع داده سمت
ملتان فرستاد - و خود بسلامتی طرف شهر مراجعت فرمود - خان اعظم
اسلام خان و کمال خان و رائی فیروز کمال میین را فرمان داده تا حصار

شحنة بیل M.¹امیر ملتان را تدبیر² All three MSS.All three MSS. see Elliot, vol. IV., p. 69, n. 1. جرارہ³آمدہ عmad الملک و ملک کالو M.⁴ قول و دست رائی ملک M.⁵هو روز افواج لشکر او مواثیق up to از حصار بیرون آمدہ⁶ M. omits from و غله خلق حوالی خطة see p. 219میان لشکر ترسانیده I.⁷بنیاد جنگ پیش نهاد I.⁸ملک⁹ B. omits

شجاع الملک خطاب گردانید - در ماه شوال سال مذکور پولاد^۱ ترک
 بچه غلام سید سالم مذکور باشتعال^۲ پسوان در حصار تبرهندة در آمد و بغی
 وزید و بفیاد بغی نهاد - و رایات اعلیٰ پسوان سید مذکور را مقید کرد - و
 ملک یوسف سروپ و رای هینو^۳ بهتی را برای تغییب پولاد مذکور و
 دست آوردن مال سید مذکور فستاد - چون^۴ قریب حصار تبرهندة
 رسیدند اول روز پولاد مذکور مذکور مذکور ملاقات کرد - و سخن اصلاح در میان
 آورد - برای ایشان علوفة و گوشتشی فوستاده^۵ بیغم گردانید - و دم روز یکایک
 با جمعیت خویش از حصار بیرون آمده بر لشکر ایشان شبخون زد - چون
 ملک یوسف و رای هینو از غدر و مکرا او خبر داشتند مستعد جنگ پیش
 رفتند - بتقدیر الله تعالیٰ اگرچه لشکر بتمام در آهن غرق بود پیش پولاد
 بدگهر مانند ارزیز شکست - و هم بیک کوفتن قطره قطره گشت - تا فرسنگی
 تعاقب ایشان کرد - لشکر مذکور منهزم گشته در خطه سرستی رفت -
 هرچه در بنگاه از جنس خیمه و رخت و جنس جامه و نقد بود بر دست
 او آمد - بندگی رایات اعلیٰ باستماع این خبر متامل شد - سراپرد^۶ خاص
 بجانب تبرهندة زد - و بکوچ متواتر در خطه سرستی رسید - امرا و ملوک
 آن طرف در لشکر منصور بندگی^۷ رایات اعلیٰ پیوستند - پولاد مذکور
 استعداد و اسباب^۸ حصار گیری بسیار داشت - بدان^۹ مستحکمی و تقویت
 در حصار تبرهندة محصر گشت - و مجلس عالی زیرکخان^۹ و ملک کالو^{۱۰}

^۱ B. پولاد^۲ B. باشتعال.^۳ Elliot, vol. IV., p. 68, Rāī Hansū Bhatti.^۴ M. ایشان قریب^۵ M. فوستاد و بیغم.^۶ M. منصور بلندگی رایات.^۷ M. استعداد و حصار گیری.^۸ M. برای مستحکمی.^۹ B. زیرک خان و ملک و ملک کالو.

ملک رجب نادره امیر ملتان رسید - اقطاع ملتان باز بحواله ملک الشرق^۱ ملک محمود حسن گردانید - و عمار الملک خطاب کرده با عساکر قاهره در ملتان فوستادند - در سنه ثلاثة و ثلثین و ثمانماهه بندگی رایات اعلی سمت گوالیر لشکر کشید - و بکوچ متواتر میان ولایت بیانه شده در حوالی گوالیر رفت - فسده آن ولایت را گوشمال داده بجانب هتهیکانت^۲ شد - رایی هتهیکانت مفہوم شده در کوه پایه جالپهار^۳ در آمد - ولایت اورا نهپ و تراج ساخت - و بیشتر کفار آن دیار اسیر و دستگیر گشت - ^۴ از آنجا طرف را بری امد - اقطاع را بری از پسر حسن خان تحويل کرده بحواله پسر ملک حمره^۵ گردانید - و خود بکوچ متواتر سالماً و غانماً در ماہ رجب رجب قدره سنه المذکور مراجعت فرمود - در اثنای راه سید سالم را زحمتی حادث گشت - و هم دران زحمت بر حممت حق پیوست - اورا بتخته تابوت انداخته هرچه تعجیل تر در تخت گاه دهلي آوردند - و آنجا دفن کردند - القصه سید سالم مرحوم^۶ در مدت سی سال در خدمت خان مرحوم مغفور خضر خان طاب ثراه بود - اقطاعات و پرگذات خارج قلعه تبرهندہ در میان دو آب بسیار داشت - و رایات اعلی ماوراء^۷ آن خطه سرستی و اقطاع امرونه نیز مفوض کرده - سید مرحوم در جمع کردن مال بغایت حریص بود - چنانچه در مدتی اندک^۸ مبلغی مال و غله واقمشه بیشمار در قلعه تبرهندہ جمع آمد - بعد وفات سید مرحوم اقطاعات و پرگذات ایقمام بر پسران او تفویض کرد^۹ - پسر بزرگ اورا سید خان و پیشو دیگر را

^۱ B. omits ملک الشرق^۲ M. omits هتهیکانت and I. هتهیکانت^۳ Elliot, vol. IV., p. 68, Jalhār.^۴ M. and I. لشکر از آنجا^۵ بحواله ملک حمره^۶ M. سالم مرحوم مغفور خضر خان^۷ رایات اعلی و ما سرای آن خطه^۸ M. omits اندک^۹ نفویض کرده شد^۹ M. نفویض کرده شد

لوهور زند^۱ ملک الشیق ملک سکندر در قصبه کلانور آمد - رای غالب کلانوری جمعیت سوار و پیاده برابر کرده مقابل جسته در نواحی کانتره بر لبِ آب بیا پیش رفت - جسته مذکور نیز مستعد شده برای محاربه ایستاده - یک دیگر بجنگ پیوستند - بعثایت الله تعالی چون لشکر اسلام را فتح روی نمود در جمع او کسری افتاد - غنایم که از طرف^۲ جالندهر آورده بود به تمام گذاشته پریشان و منهزم گشته باز طرف تیکه^۳ رفت - و هزینمت را غنیمت شمرد - ملک الشر ملک سکندر مظفر و مقصور طرف شهر میمون

لوهور مراجعت فرمود - در ماه محرم سنه اثنین و ثلثین و ثمانماهه ملک الشر ملک محمود حسن فسده کفار ولایت بیانه که با محمد خان اوحدی جمع شده بفیاد (فساد) نهاده بودند فرونشازده - و از خطمه بیانه برای پای بوس حضرت همایون اعلی در شهر آمد - و بشرف پای بوس مشرف گشت - و بمراحم فراوان مخصوص گشت^۴ - و اقطاع حصار فیروزه یافت - بعده^۵ بندگی رایات اعلی عزیمت سواری بجانب کوهپایه میوات مصمم کرده بارگاه بالای حوض خاص نصب گردانید^۶ - امرا و ملوک اطراف ممالک بحضرت پیوستند - از آنجا کوچ کرده در کوشک مهندواری^۷ نزول فرمود - مدته آنجا مقام ساخته - حلال خان میور میوان دیگر عاجز شده مال و مخصوص و خدمتی بر قانون قدیم ادا نمودند - و بعضی بشرف پای بوس مشرف گشتند - در ماه شوال سنه المذکور بندگی رایات اعلی سالم و غائماً طرف شهر مراجعت فرمود - درین سال هیچ طرف^۸ مهمی نکرد - هم در این^۹ ایام خبر وفات

^۱ لوهور رسد.

^۲ B. طرف.

^۳ تلهه.

^۴ M. omits گشت.

^۵ M. omits بعده بندگی.

^۶ M. گردانیده.

^۷ M. هندواری.

^۸ M. هیچ طرفی.

^۹ M. هم در آن ایام.

خراب گشته درون کوه در آمده - جلال خان برادر ملک قدر مذکور و سران دیگر چنانچه احمد خان و ملک فخر الدین و ملک علی^۱ و اقارب ایشان بتمام با جمعیت سوار و پیاده خویش در قلعه اندور^۲ جمع گشتند - چون ملک سورز الملک نزدیک قلعه مذکور نزول کرد طاقت نتوانستند^۳ آورد - ذکر اصلاح در میان آوردند بدین فرم^۴ که مال بر طریق گروگان در حضرت فرستند - هم بین قرار مال و محصول و گروگان ستدۀ ملک سورز الملک با لشکرها طرف شهر مراجعت کرد - همچنان خبر رسانیدند در ماه^۵ ذی القعده سنة المذکور که جسرته که وکهر قصبه کلانور محصر کرد - ملک الشرق ملک^۶ سکندر تحفه امیر لوهور برای یاری دهی طرف کلا نور برفت^۷ - جسرته مذکور حصار کلانور را گذاشت چند گروهی پیش آمد - میان او و ملک سکندر محاربه شد - بتقدیر الله تعالیٰ جسرته غالب آمد - لشکر ملک سکندر را انهزام افتد - ملک سکندر با لشکر خویش باز گشته در لوهور رفت - جسرته مذکور باز میان کلانور شده در حد جاندھر آب بیا را عبره کرده تاخت - حصار جاندھر محکم بود آفتی^۸ رسانیدن نتوانست - مردم حوالی را اسیر و دستگیر کرده باز سمت کلانور شد - باستماع این خبر بندگی رایات اعلیٰ بجانب مجلس عالی زیرکخان امیر سامانه و اسلام خان امیر^۹ سرهنگ فرمان فرستاد تا لشکرهای خویش ساخته کرده^{۱۰} یاری دهی ملک الشرق ملک سکندر^{۱۱} کند - پیش از آنکه لشکرهای ایشان سراپرده^{۱۲} طرف شهر میمون

^۱ ملک اقارب ایشان

^۲ All three MSS. has . ان دور Elliot, vol. IV., p. 66, says fort of Alwar.

^۳ M. omits آورد

^۴ M. شرط

^۵ M. omits ماه

^۶ ملک الشرق سکندر B.

^۷ M. omits ساخته

^۸ M. and B. یاری

^۹ B. and M. سیمہند

^{۱۰} B. ساخته یاری

^{۱۱} B. omits ملک

^{۱۲} M. سر بوده

گرفته^۱ سمت شهر مراجعت فرمود - پانزدهم ماه شعبان سنه احادی و ثلثین و ثماندهن بطالع سعد درون شهر در آمد - و در کوشک سیری نزول کرد - امرا و ملوک اقطاعات ممالک را وداع داده خود در عیش و طرب^۲ مشغول گشت - از درگاه سلطان^۳ ازل و بادشاہ لم بزل جلت قدرت و علت کلمته^۴ در خواست آمد که این شاه سایه‌مان جاه را تا انقراف عالم و بقای بقی آدم بر تخت سلطنت و سری مملکت باقی و پاینده دارد - آمین یا رب العالمین - این دعا گوی میخواست که برسم اصحاب انشاء و ارباب املاء سخنی چند در اختتام این کتاب گوید - و ختم هم در دعای شاه عالم پنجه کند - فاماً چون هنوز از بستان سلطانی و گلستان جوانی او یک گل از هزار نشگفته است - و از قصه رزم و افسانه بزم او هزار^۵ دستان طبع از هزار داستان یک داستان نگفته بضرورت نا تمام بگذاشت - و بر خود التزام نمود که فتوحات شوکت آینده - و قصه ارادات دولت پاینده اگر داعی را حیات وفا کند هر سال بایقانی^۶ رساند - و درین صحیفه ثبت گرداند - إِنَّ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى وَ هُوَ الْمُوْفَقُ لِلْتَّامَ وَ الْمَيْسِرُ لِلْخَتْنَامَ - در ماه شوال سنه المذکور ملک قدو میو^۷ بوسمت آنکه با سلطان ابراهیم^۸ یار شده است تحفه و عرایض ارسال میکند گرفته درون خانه سیاست کردند - و ملک سوره الملک با لشکرها طرف میوات برای فرو نشاندن فتنه و ضبط ولایت نامزد شد - بعضی قصبات و قریات ایشان که در صحراء آبادان بود بتمام

^۱ گرفته B.^۲ در عیش و در طرب.^۳ از درگاه سلطان از پادشاہ لم بزل M.^۴ علت عمرته I.^۵ هزار دستان طبع M. omits^۶ بایقاً رساند M.^۷ المذکور ملک قدو و ماو and Elliot, vol. IV.,^۸ م. میورا M.

نرول فرمود - قلعه مذکور^۱ اگرچه از غایت ارتفاع سربآسمان می سود و از نهایت استحکام قابل فتح نبود - فاماً از اقبال خدایگان گیتی مدار آب^۲ آن طایفه نگون سار^۳ خاکسار نقصان پذیرفت و باد غرور ایشان از آتش قهر لشکر منصور فو نشست - نه قوت دست آویز ماند نه مجال پای گریز - بین نمط مدت هفت روز درون قلعه محصر بودند - آخر الامر بضرورت زینهاری شده امان خواست - بندگی رایات اعلیٰ آعلاءُ الله تعالیٰ از فرط عاطفت خسروانی و شفقت مهر مسلمانی از سر جایم^۴ او در گذشت - و به^۵ تشریف اماني مشرف گردانید - لشکر را فرمان داد تا از گرد قلعه مذکور دور شوند - همچنان کردند - بتاریخ بیست و ششم ماه رجب رجب قدره محمد خان مذکور^۶ از درون قلعه با خلق خویش بیرون آمدۀ سمت میوات رفت - بندگی رایات اعلیٰ چند روز برای استمالت آن شهر خراب همانجا مقام ساخت - چون برای ضبط اقطاع بیانه و محافظت^۷ قلعه اهتمام تمام داشت ملک الشرق ملک منحیمود حسن را که در کارهای جهانداری و نگاه داشتن سرحدها دلاوری و هوا خواهی معاینه کرده بود و بسی کارهای بزرگ از دست او بر آمدۀ - چنانچه در مبدأ حال جلوس با جسرته شیخا کهوكهر^۸ محاربه کرده - و تهاده توهوش داشته با شیعی زاده نایب شاهزاده خراسان مقاومت نموده - و در اقطاع سلطان در آمدن نداده - برای محافظت قلعه مذکور و ضبط اقطاع بیانه نامزد کرد - و اقطاع بیانه با مضافات و نواحی آن بتمام بحواله او گردانیده خود بکام دوستان^۹ کناره آب جون

^۱ M. omits مذکور را اگرچه^۲ B. آن طایف^۳ M. omits نگون سار^۴ B and M. omits به سر جرات او گذشت^۵ M. omits محافظت اهتمام داشت I.^۶ M. omits مذکور داد مuron قلعه^۷ M. omits کهوكهر^۹ B. بکام دولت

خان مشرّف گشته بود و ملک چمن^۱ نبیسه خان جهان مرحوم و ملک^۲ کالو خانی شحنه پیل و ملک احمد تحفه و ملک مقبل خانی را مستعد کرده مقابل شرقی فرستاد - میان یکدیگر مقاتله و محابایه از نیم روز تا وقت شام رفت - هم در عین قتال بودند که سلطان سپهر از ناحیت نیم روز در حدود شام تاخت - و بمنزل عین حممه عزم نزول کرد^۳ - جهان روشن در چشمهاش شان تاریک نمود - ازین سبب افواج عساکر هر دو شاه از حرب گاه باز گشته در پرده خویش فرود آمدند - چون هیچ یکی رو^۴ از دیگری نگردانید آن وقت بر بساط مقاومت بازی قایم ماند - فاماً لشکر شرقی بیشتر و خمی بود - و دست چمک لشکر منصور دیده روز دیگر عطف کرده سمت آب جون رفت - بتاریخ هقدهم ماه جمادی الآخر از گدرنگ^۵ گذارا گشته طرف را بیش شد - از آنجا بکوچ متواتر در ولایت خویش در آمد - بندگی رایات اعلی تعاقب او تا گدرنگ کرد - لیکن بسبب آنکه جانبین اسلام بود تمامی امرا و ملوک بوجه شفاعت التصالس کردند^۶ - خداوند عالم گیتبی^۷ مدار را از تعاقب او باز داشتند - مظفر و منصور طرف هتھیکانت^۸ شده مال و محصول و خدمتی از زای گوالبر و زایان دیگر بر قانون قدیم ستدۀ مراجعت فرمود - کناره ایب چنبل^۹ گرفته در خطه بیانه آمد - محمد خان اوحدی سبب آنکه با شرقی پیوسته بود در خاطر هراس داشت^{۱۰} - بالای قاعده^{۱۱} محصر شد - بندگی رایات اعلی قلعه مذکور را گرد گرفته

۱ M. ملک حمین

۲ M. omits ملک

۳ M. کرد و پرداخت and B. نرول پرداخت

۴ M. یکی رخ از

۵ B and M. گدرنگ

۶ M. کرد خداوند

۷ M. گیتبی

۸ M. هستکانت and Tabakat Akbari, p. 278 هستکانت شد

۹ M. آب جبل

۱۰ M. داشته

۱۱ قلعه کوه I.

گرفته^۱ در اقطاع اتاوه نزدیک قصبه برهان آباد آمد - خداوند عالم پناه نیز مقابل او از اترویی کوچ کرده در قصبه باين کونه^۲ نزول کرد - میان هر دو لشکر مسافت اندک مانده بود - چون شرقی را شوکت و دلاری حضرت اعلی و قوت و اندوهی لشکر منصور معاینه شد در ماه جمادی الاول سنة المذکور از مقابل لشکر منصور عطف کرده سمت قصبه را پی رفت - و در گذرگ لب آب چون را عبره کرده از آنجا سمت^۳ بیانه کناره آب کنیمیر مقام ساخت^۴ - خداوند عالم گیتی^۵ مدار نیز بکوچ متواتر دنبال او در چندوار آب چون را گذارا شد - و چهار کووهی از لشکر او نزول فرمود - هر روز^۶ یزک و افواج لشکر منصور گرد بر گرد لشکر شرقی می تاختند - و برده و مواشی و اسپان لشکر^۷ ایشان بدین فmut می آوردند - موازنہ بیست و دو^۸ روز هر دو لشکر بین فmut قریب یکدیگر بودند - بتاریخ هفتم ماه جمادی الآخر سنة المذکور شرقی با کل حشم از سوار و پیاده و پیل مستعد جنگ شد - بندگی رایات اعلی خود سلامتی و ملک الشرق^۹ سور الملک وزیر و سید السادات سید^{۱۰} سالم و بیشتر امرای کبار هم در بوده مانده - بعضی امرا چنانچه ملک الشرق ملک محمود حسن و خلن اعظم فتح خان بن سلطان مظفر و مجلس عالی زیرکخان و ملک الشرق ملک^{۱۱} سلطانش بخطاب اسلام

^۱ M. and I. کناره آب سیلا گرفته

قصبه مالی کونه Tabakat Akbari, p. 277 باين کونه

کنار گیتهر 278 and Tabakat Akbari, p. 278 از آنجا سمت کناره آب گنثهر مقام

⁴ B. ساخته

⁶ M. and I. هردو یزک

⁸ M. بیست روز.

¹⁰ M. سید عالم سالم.

⁵ B. omits گیتی

لشکر بین فmut ایشان می آوردنده M. 7

ملک سور الملک B.

¹¹ M. omits ملک

حضرت طلب شد - بکوچ متواتر باز گشت - در حضرت آمد - در ماه مهر
 سده احمدی و ثلثین و شماهانه خداوند عالم می خواست که طرف
 بیانه سواری فرماید - اثنای آن رسولان قادر خان امیر کالپک در حضرت رسیدند
 و کیفیت آمدن شرقی عرضه داشتند - خدایگان گیتی مدار عزم سواری
 بیانه فسخ کرده مقابله شرقی روان شد - هم چنان خبر رسانیدند^۱ که شرقی
 قصبه بهوک نور^۲ را تاخته فرود آمده است - می خواهد طرف بداؤن^۳ رود -
 حضرت اعلی در گذر نور پتل^۴ آب جون را عبور کرده موضع^۵ چرقولی
 را تاخته و از آنجا بکوچ متواتر در قصبه اترولی رفت - در اثنای آن بسمع
 بندگی زایات اعلی خبر مختص خان برادر شرقی رسید که با لشکر بی شمار
 و پیلان بسیار در حدود اشواه آمده^۶ است - بمجرد استماع این خبر
 بندگی زایات اعلی - ملک الشرق محمود حسن را با ده هزار سوار که هر
 یکی بهادران جنگ آزموده بودند بر مختص خان نامزد فرمود - ملک
 الشرق ملک محمود حسن با جمع لشکر کشش کرده در محلی که لشکر
 شرقی نزول کرده بود رسید - ازین حال مختص خان را خبر شد - پیش
 از رسیدن لشکر منصور عطف کرده بر شرقی پیوست - ملک محمود
 حسن چند روز هم دران حوالی مقام ساخت می خواست^۷ تا بر سر لشکر
^۸ شرقی شیخخون کند - سدب آنکه ایشان خبر دار بودند ممکن نشد - باز
 گشته در لشکر خودش پیوست - شرقی نیز طرف لشکر منصور کناره لب بیانه

^۱ I. خبر رسید.

² I. قصبه بهیون کانون. Elliot vol. IV., p. 63. n. 1 :—" Badāūnī has Bhūn-āknūn ".

³ I. بدانرون.

⁴ B. نور و پتل.

⁵ M. رسیده که بمجرد and I. رسیده است.

⁶ I. می خواست تا بر لشکر خود پیوسته بر شرقی شیخخون.

⁷ I. تا بر لشکر شرقی.

⁸ M. رسیده.

⁵ خرنوی. B.

ملک مقبل خانی بذله خویش گردانیده نیابت شق مذکور و پرگذشت
سیکری ملک خیر الدین تحفه را داد - و خود بدولت^۱ سعادت و کامرانی
سمت گواهی عزیمت مصمم گردانید - چون آنجا رسید رای گواهی و تهدیکیور
و چندolar اطاعت کردند - و مال و محصول و خدمتی بن قانون قدیم
ادا نمودند - بعده سالمًا و غانمًا بکام دوستان سمت شهر مراجعت فرمود -
و در ماه جمادی الآخر سنة المذکور بطاع سعد و اخته میمون در کوشک
دولتخانه در آمد - و اقطاع از ملک الشرق ملک محمود حسن تحويل شد -
اقطاع حصار فیروزه یافت - و ملک الشرق رجب زاده را اقطاع ملتان
مفوض^۲ گشت - بعد چند روز محمد خان مذکور از حضور با زن و بچه
تحاشی نموده میان میوات رفت - بعضی مردم که خیل او جایجا متفرق
بودند جمع شدند - هم چنان شنید که ملک مقبل با کل لشکر سمت
مهرمهاون^۳ سواری کرده است - و ملک خیر الدین تحفه را در^۴ قلعه گذاشت -
خطه^۵ بیانه خالی است - بر اعتماد سکان خطه و مقدها و لایت با جمعی
معدون یکایک در بیانه رفت - خلق خطه و لایت بیشتری اورا پیوستند -
بعد چند روز قلعه را نیز قابض گشت - و لشکری که در بیانه نامزدی
مانده بود باز گشته در شهر آمد - خداوند عالم اقطاع بیانه از ملک مقبل
تحویل کرده بحواله ملک مبارز گردانید - و اورا با عساکر قاهره^۶ برای دفع
شر او فرستاد - چون لشکر منصور نزدیک رسید محمد خان مذکور در
قلعه حصاری شد - ملک مبارز خطه^۷ بیانه را با کل لایت در قبض خویش
آورد - محمد خان مذکور جمعیتی که داشت بتمام در قلعه مذکور گذاشت
خود بشرقی رفت - هم چنان ملک مبارز را نیز برای مصلحت در

1 خود بدولت کامرانی I.

2 مفوض گردانید I.

3 بجانب مهاون Tabakat, p. 277

4 در I. omits

5 قاهره

6 خطه را B.

در کوهپایه مقام کرد - بعد از بسبب تندیجه غله و علف از آن دیار سمت دارالملک دهلي مراجعت فرمود - و در ماه شعبان سنه المذكور بطاع سعد و اختير ميمون در کوشك دولتخانه نزول کرد - سال دیگر در ماه محرم سنه ثلاثين و ثمانيه سمت بيانه عزم سواري مصمم گردانيده ميان ولایت میوات شده شر و فسده ايشان را مالش داده در خطه بيانه رفت - محمد خان پسر اوحد خان امير بيانه حصارى شده خلق بيانه را خراب کرده در حصارى که بالاي کوه ساخته است بدويد^۱ - و شانزده روز بقوت کوه با لشکر منصور محاربه ميکرد - دوم ماه ربیع الآخر سنه المذكور لشکر منصور مقابل محمد خان دهوده کرد - خداوند عالم با لشکر جرار و مردان^۲ نامدار از پس پشت دروزه^۳ کوه بالا برآمد - چون پسر اوحد خان خبر یافت طاقت توافقست آورد مهزم شده درون حصار در آمد - چون پيشتر پيوستند محمد خان اوحدی مذکور در جمع خود تزلزلی و در قلعه^۴ خود تخللی دید - دست و پایی گم کرده بضرورت دستار در گلو انداخته و پایی از سر ساخته از درون بیرون آمد - و بشرف خاک بوس مشرف گشت - خدایگان گیتی مدار و بادشاهه نوشیروان شعار جان اورا امانی و تنش را از سرجاني ارزاني^۵ فرمود - آنچه از جنس نقود و نفایس و اسپ^۶ و اسلحه و رخت و کالا درون قلعه داشت - بوجه نعل بهای اسپان لشکر منصور پيش گش^۷ گردانيد - بندگي رايات اعلى چند روز در خطه مذکور مقام ساخت - خيل و تبار او از قلعه مذکور بیرون گشيد و بحضور فرستاد و برای سکوفت ايشان کوشك جهان^۸ پناه تعین کرد - و اقطاع شق بيانه بحواله

^۱ برد. I.

مرکبان نامدار. B.

^۲ دید. I.

قلعه خللی دید. I.

^۳ جانی فرمود. B.

اصباب واصلعه. I.

^۴ پيش گذرانيد. I.

کوشك جهان نمای. I.

میوان رسید - بکوچ متواتر در ولایت میوات در آمد - ولایت ایشان را
 فهرب و تاراج کرد^۱ - میوان مذکور کل ولایت^۲ را خراب کرده درون کوه^۳
 جهره که محکم ترین جایگاه ایشانست در آمدند - چون کوه مذکور از
 غایت استحکام قابل فتح نبود و تنگی^۴ غله و علف شد خداوند عالم پناه
 با لشکر منصور سالماً و غانماً سمت شهر مراجعت فرمود - بطایع سعد
 و اختر میمون در ماه رجب رجب قدرة سنه المذکور در کوشک دولت
 خانه نزل کرد - امرا و ملوک اطراف را وداع داده خود در عیش و عشرت^۵
 مشغول شد - سال دیگر سنه تسع و شصتین و ثمانمائه باز سمت میوات
 سواری فرمود - جلو^۶ و قدو^۷ نبیسگان بهادر ناهر و بعضی میوان که با ایشان
 پیوسته بودند مقامات خویش را خراب کرده در کوه اندور حصاری گشتند -
 اندور روز مختصر شده - چون لشکر منصور زور آورد حصار اندور خالی کرده
 در کوه الور رفته - روز دیگر خداوند عالم حصار اندور^۸ خراب گردانیده
 بقصد الور روان شد - چون فزیک رفت^۹ جلو و قدو آنجا نیز حصاری
 شدند - لشکر منصور متواتر دههوا کرد - آخر الامر عاجز آمدند زینهاری
 گشتند^{۱۰} و امان خواستند - خداوند عالم امان داد - بعده قدو بشرف
 پای بوس مشرف گشت - فاما می^{۱۱} خواست که باز گریخته در کوه
 درآید - سبب آن اورا دست آورده مقید کردند - و خدایگان گیتی مدار
 ولایت و قربات میوات را بیشتری فهرب و تاراج گردانیده و چند گاهی

۱. تاراج گردانیده I.

۲. کل خلق را خراب M.

۳. درون جهره M.

۴. عیش و طرب M.

۵. خلق و قدو بنکن بهادر M.

۶. اندور را خراب M.

۷. رفت M. omits

۸. گشته و امان M.

۹. بکوچ متواتر در قصبه اترولی رفت در up to فاما می خواست M. omits from . اثنای آن See p. 207.

اورد - خداوند عالم چون غایت عجز و اضطرار او معاینه کرد و قصد کودن
بر اسلام مستذکر پنداشت^۱ برین شرط صلح کرد که البخان خدمتی در
حضرت فرستد و خود از ولایت گواهی باز گردید - روز دیگر الی خان اجنس
خدمتی در حضرت اعلیٰ فرستاد - و خود بکوج متواتر بر سمت دشوار
باز گشت - خداوند عالم پناه مدتی کناره آب چیل مقام^۲ کرد - و مال
و مخصوص از کفار آن دیار بر قانون قدیم ستد سالماً و غایماً^۳ مظفر و منصور
طرف شهر مراجعت فرمود - در ماه رجب سنه سبع و عشرين و ثمانماهه در
دارالملک دهلي درآمد - و در پرداخت کارهای ملکی مشغول گشت -
در صفا مخصوص سنه ثمان و عشرين و ثمانماهه اتفاق سواری سمت کتهیه^۴
مصمم کرد - چون در کناره آب گنج رسید رای هوسنگه در حضرت
پیوست - و^۵ بمراحم فراوان مخصوص گشت - فاما سبب انکه سه
سال مخصوص باقی داشته بود او را موقوف^۶ کرده مدتی داشتند -
الغرض لشکر منصور لب آب گنج^۷ عبره کرد و فسده آن دیار را گوشمال
داده طرف کوهپایه کمایون رفت - چندگاه آنجا بود - چون هوا بگرم شد
کناره آب رهب گفته مراجعت فرمود - آب گنج را باز نزدیک قصبه
کنبل^۸ عبره کرده می خواست سمت قبور عزیمت^۹ فرماید - در
شهرهای هندوستان قحط مهلك بود پیشتر نرفت - همچنان^{۱۰} خیر تمر

^۱ پنداشته M.

آب چیل مقام و مال M.

^۲ سالم و غائم M.

کتهیه مخصوص کرده M. and I.

^۳ پیوسته بمراحم M.^۴ Tabaqat Akbari, p. 275 says:-

نرسنگه رای کیتیر در کنار آب گنج آمده ملازمت نمود - بواسطه بقایای سه

ساله چند روز در قید افتاد - آخر مال ادا نموده خلاص شد *

لب آب گنج را عبره M.

قصبه گنج M.

^۵ عزیمت فرمایند M.

همچنان M. omits

الشرق ملک محمود حسن گردانیده با لشکرهای^۱ انبوہ با خیل و تبع در
القطاع ملتان روان^۲ کرد - چون در ملتان رسید عامّهٔ خلائق ملتان را
استقامت داد - و هر یکی را انعام و ادرار و مواجه تعین فرمود - خلق
ملتان آسوده حال و مرفهٔ گشتند - صردم شهرو ولایت را امنی پیدا آمد -
و حصار ملتان که در حادثهٔ مغل خلل^۳ گرفته بود مرمت کناید -
ولشکری کثیر گرد خود جمع کرد - هم چنان خبر سواری الب خان امیر
دهار بقصد رای گوالیر بسم مبارک خداوند عالم رسانیدند - با لشکرهای
قاهره سمت گوالیر عزیمت فرمود - چون نزدیک خطهٔ بیانه رسید پسر
اوحد خان امیر بیانه مبارکخان او در خود را بعدر کشته بود - از رایات اعلیٰ
بغی ورزیده حصار بیانه خراب کرده بالای کوه برآمد - رایات اعلیٰ در
دامن کوه مذکور نزول فرمود - بعد مدتی پسر اوحد خان مذکور^۴ عاجز
شد - و مبلغ مال و خدمتی داده سر در ریقهٔ اطاعت در آورد - رایات
اعلیٰ بدولت و سعادت^۵ از آنجا سمت گوالیر بقصد الب خان نهضت
کرد - البخان کنارهٔ آب چنبل^۶ گذرها گرفته فرود آمده بود - رایات اعلیٰ
یکایک در گذری دیگر - آب مذکور را عبور کرد - و ملک محمود حسن
و بعضی امرای دیگر چنانچه میوان و نصوت خان که مقدمهٔ لشکر منصور
بودند و سواران یکه تاز بفگاه البخان را غارت کردند - و بعضی سوار و پیاده
او را اسیر و دستگیر گردانیدند و در حضرت آوردند - رایات اعلیٰ سبب
آنکه جانبین اسلام بود جان بخشی کرد - و هر یکی را مخلص گردانید -
روز دیگر الب خان مذکور رسولان در حضرت^۷ فرستاد و مذکورهٔ صلح در میان

۱. لشکر انبوہ

دوان کرد

۲. B. omits خلل

مذکور

۳. M. omits و سعادت

۴. M. omits آب چنبل

۵. M. omits در حضرت آورد و مذاکرهٔ ملیم در میان نهاد

۶. M. omits

۷. I.

و عشرين و ثمانائة بطائع سعد و اختر ميمون در شهر دارالملك دهلي در
آمد - هم چنان ملک مسحوم حسن از اقطاع جالندهر با جمعیتی کثیر در
حضرت اعلیٰ^۱ پیوست - و بمراحم فرمان مخصوص گشت - و عهده
عارض ممالک از ملک خیر الدین خانی تحویل کرده بحواله ملک الشرق
مسحوم حسن گردانید - چون آن نیک بخت بهمه باب آراسته حق^۲ بود
و هوا خواه و حلال خوار^۳ خداوند عالم پذاه بود و در کارهای عالم قرب یافته
روز بروز صرتیه اش تضاعف می پندیوفت^۴ - بتاریخ ماه جمادی الاول^۵
سنه المذکور میان جسرتیه شیخا و رای بهیلم^۶ جنگ شده - رای بهیلم کشته
گشت^۷ - بیشتر اسپ و آسلحه او بر دست جسرتیه آمد - از کشتن رای
بهیلم - جسرتیه مذکور را خبر شد - چیزی لشکر^۸ مغل با خوبیش یار کرده
در حد دیده پور و لوهور تاخت - ملک سکندر مستعد شده می خواست
تعاقب او کند - جسرتیه باز گشت - از آب جانهاؤ گذارا شد - هم درین ایام
خبر وفات ملک^۹ علاء الملک امیر ملتان رسید - و آوازه شیع على نایب
امیرزاده پسر^{۱۰} رفتش شد که با لشکر انبیو از کابل برای نهیب اقطاع
بهکهر^{۱۱} و سیستان^{۱۲} می آید - خداوند عالم بجهت دفع فسده مغل و دفع
فتنه ملاعین و ضبط ولایت - عرصه ملتان و بهکهر و سیستان را بحواله ملک

آراسته حق سبعانه و تعالی و هوا خواه B. 2 حضرت پیوست 1 M.

3 M. omits حلال خوار

4 B. می پندیده 5 مذکور

6 All three MSS. بهیلم Elliot, vol. IV., p. 59 Bhim.

7 M. کشته شد

8 B. ملک علاء الدین که علاء الملک 9 چیزی مغل

10 M. and I. پسر سرعتمش Elliot, vol. IV., p. 59 n. 1. says that Shaikh 'Ali was one of the nobles of Mirza Shah Rukh, who was established at Kabul.

11 All three MSS. بهکهر Elliot, vol. IV., p. 59 Bhakkar.

12 B. سوستان می آمد

شهری پسر ملک سور الملک یافت - و در سنّه ست و عشرين و ثمانائمه خداوند عالم پنزا لشکر اسلام را مستعد کرده سمت هندوستان عزیمت سواری مصمم^۱ کرد - در ماه محرم سنّة المذکور در ولایت کهیمیر^۲ در آمد - مال و منحصول از ایشان ستد - در اثنای آن مهابیت خان امیر بداؤن که از خدایگان مغفور خضرخان طاب ثراه هراس گرفته بود^۳ بشوف پای بوس مشرف شده و بمراحم خسروانه و عواطف بادشاهانه منحصوص^۴ گشت - از آنجا آب گذگ عبره کرده در ولایت راههودان تاخته بیشتر کفار نگونسار علف تیغ شدند - چند روز کناره آب گذگ مقام فرمود - و در حصار کنبل ملک مبارز وزیر خان و کمال خان با لشکر برای قلع و قمع^۵ فسده راههودان نصب گردانیده - هم چنان پسر رای سبیر که در حضرت اعلی^۶ پیوسته و برای رکاب رایات^۷ اعلی بود سببی خوف گرفته تهاشی^۸ نمود - در تعاقب او ملک الشرق ملک خیر الدین خافی با لشکرهای قاهره ذامن شد - لشکر منصور رسیدن فتوافت - فاما ولایت او را فهیب و تاراج و یغما^۹ کرده نیز در آثاره فرود آمد - خداوند عالم نیز به کوچ^{۱۰} متواتر عقب لشکر در آثاره رفت - کفار نگون سار درون حصار محصر گشتند - آخر الامر عاجز شده پسر رای سبیر^{۱۱} پای بوس کرده^{۱۲} مال و خدمتی که می داد ادا^{۱۳} نمود - خداوند عالم با لشکر اسلام مظفر و منصور باز گشت - در ماه جمادی الاول^{۱۴} سنّه ست

^۱ M. مصمم کرده

^۲ M. کهیمیر

^۳ M. گرفته بشوف

^۴ M. بمراحم منحصوص گشت

^۵ M. برأي دفع فسده

^۶ M. حضرت بیوسته

^۷ B. رکاب اعلی

^۸ B. and M. تهاشی نجاشی نموده

^۹ M. ولایت او نهیب کرده

^{۱۰} M. نیز کوچ کرده متواتر

¹¹ Elliot, vol. IV., p. 59 Rai Sarwar.

^{۱۲} B. پای بوس کرد

¹³ ادا نمودند

^{۱۴} M. جمادی الآخر

و مصان سنه المذكور يکديگر اصلاح کورند - جسرته سمت آب بیا رفت و خلق ولایت کهوكهران که اورا پیوسته بودند کوچ کنانیده برگرد خویش جمع میکرد - هم چنان ملک^۱ سکندر تحفه با لشکر اذبوا که بجهت یاری دهی ملک محمود حسن که از پیش بادشاه تعین شده بود در گذر بوهی رسید - جسرته مذکور را طاقت مقاومت نبود - از آب راوی و جانهاؤ خلق خود را عبرة کنانیده برابر خویش در کوه تیکههر^۲ برد - ملک الشر سکندر در گذر بوهی آب^۳ بیا عبرة کرد - بتاریخ دوازدهم ماه شوال سنه المذکور در شهر میمون مبارک آباد لوهور نزول کرد - ملک محمود حسن از حصار سه کبوهی بیرون آمد^۴ ملاقات کرد - پیش ازین ملک رجب امیر دیبالپور و ملک سلطانشه لویی امیر سرهنگ و رائی فیروز مین بر ملک سکندر پیوسته بودند - لشکر مذکور کناره آب راوی شده سمت کلانور رفت - میان کلانور قصبه بهوه لب آب را عبرة کرده^۵ در حد جمون^۶ در آمد - رائی بهیلم نیز با ایشان پیوست - بعد از بعضی طایفه کهوكهران را که در کناره جانهاؤ از جسرته علیحده شده مانده بودند نهیب کرده سمت شهر میمون مبارک آباد لوهور مراجعت نمودند - همچنان فرمان اعلی همایون رسید که ملک الشر محمود حسن در اقطاع جالندھر رود - و مستعد شده در حضوت پیوندد - و ملک سکندر تهانه شهر میمون نگاه دارد - بر حکم فرمان اعلی با لشکر خویش درون حصار شهر میمون در آمد - و ملک محمود حسن و امرای دیگر را باز گردانیده - و عهد وزارت از ملک سکندر تحويل گشت - و بحواله ملک الشر سور الملک شحنة شهر شد - و عهده شحنة

^۱ M. omits ملک^۲ Elliot, vol. IV., p. 57 "and proceeded to Tekhar", M. تیکههر^۳ M. omits آب^۴ M. آمد ملاقات^۵ کرد در حد M.^۶ Elliot, vol. IV., p. 58, Jammū.

آب جانهاؤ و راوی عبرة کرد - در شهر میمون مبارکاً باد لوهور آمده در روشه^۱
شیخ المشایخ شیخ حسین زنجانی نزول کرد - و در^۲ یازدهم ماه
جمادی الآخر سفه المذکور درون حصار خام میان یک دیگر محاصره شد -
بکرم^۳ الله تعالیٰ از اقبال بادشاهه عالم پناه جسته مذکور مفهوم گشت -
 لشکر منصور تابیرون حصار خام تعاقب کرد - فاما پیشتر نرفت - بدین سبب جانبین
 قایم صاند - روز دیگر نیز^۴ جسته مذکور همانجا تاخت - سیزدهم ماه مذکور
کوچ کرده^۵ سمت فرو دست آب راوی رفت - از آنجا غالها^۶ جمع کرده در
هقدهم ماه مذکور سه کروهی^۷ از شهر میمون مبارک آباد باز گشته فرو^۸ آمد -
 پیست و یکم ماه مذکور باز نزدیک حصار خام بحرب پیوست^۹ - بعد
بکرم الله تعالیٰ از اقبال بادشاهه^{۱۰} لشکر اسلام را فتح شد - درین کرت
 نیز تعاقب کردند - جسته مذکور باز گشته^{۱۱} هم در پرده^{۱۲} خویش نزول
 کرد - بدین^{۱۳} نمط تا مدت یکماه و پنج روز^{۱۴} بیرون حصار جنگ میشد - آخر
 الامر جسته عاجز گشت - از آنجا کوچ کرده سمت کلانور رفت - رای
بهیلم که بجهت یاری دهیع لشکر منصور در کلانور آمده بود با او مתחاصمت
 بندیاد نهاد - چون نزدیک کلانور رسید میان ایشان جنگ شد - فاما هیچ
 یکی غلبه کردن نتوانست - برین^{۱۵} نسق جنگ قایم بود - بعده در ماه

در مقام شیخ M.

نزول کرد یازدهم M.

شد کرم M.

دیگر بود جسته B.

مذکور سمت M.

علمای جمع M.

یک کروهی M.

باز گشته فرمود M.

بحرب پیوستند M.

بادشاهه اسلام M.

باز گشت M.

¹² M. در بود خویش در and Elliot vol. IV., p. 57 "and Jasarth returned to his army."¹³ M. نمط برین¹⁴ M. پنج روز هر روز بیرون

بدین نسق مدتی ا قدیم بود B.

¹⁵ M. بود

گذشت - چون لشکر مدنصرور کناره آب بیا
شد - خداوند عالم آب بیا در دامن کوه و آب راوی نزدیک قصبه بهوهر^۱
در تعاقب او عبور کرد - جسروپه مذکور از آب جانهار گذشته در تیکه هر میان
کوه در آمد^۲ - همچنان رای بپیلم^۳ مقدم جمون بشرف پای بوس مشرف
گشت - و پیشوا شده آب جانهار عبور کناییده - لشکر مدنصرور تیکه هر که
محکم توین جایگاه او بود خراب گردانید - و بعضی خلق را که درون^۴ کوه
جسته بودند^۵ اسیرو دستگیر کرد - از آنجا سالماً و غانماً خداوند عالم سمت
شهر میدمون لوهور مراجعت فرمود - در ماه محرم سنہ خمس و عشرين
و ثمانماهه سایه همایون دولت و ظل چتر سلطنت خداوند عالم^۶ بر خراب
آباد لوهور افتاد - در آن مرز بوم که جز بوم شوم هیچ جانوری مسکن و مأوى
نگرفته بود^۷ بعد مدته معلوم^۸ روی به آبادانی آورد - و از اقبال بادشاهه
عمارت پدید گشت - قریب یک ماه در مرمت حصار و دروازه های کناره راوی
مقام ساخت - چون عمارت مرتب شد اقطاع لوهور بحواله ملک الشرق
ملک محمود حسن گردانید - و دو هزار سوار نامزد او فرمود -
و استعداد لشکری و حصار گیری مهیا^۹ کرده سپرد^{۱۰} - و خود بدولت
و سعادت^{۱۱} طرف دار الماک دهلي باز گشت - هم چنان در
ماه جمادی الآخر سنہ المذکور جسروپه شیخنا با جمعی کثیر از سوار و پیاده

نردهیک قصبه بهوهر I.

در آمدۀ M²

رای بپیلم راجه جمون

³ Tabakat, p. 272 دران کوه

جسته بود M.

خداوند عالم پنلا

مسکن نگرفته بعد M.

بعد مدته مديدة معلوم شد رو به آبادانی B.

میها و مهنا کرده B.

سپرد M.

بدولت طرف B.

و مجلس عالی زیرک خان را باز گردانید - و زیرک خان در خطه سامانه آمد - خداوند عالم پناه را پایی بوس کرد - از آنجا لشکر مذصور^۱ در قصبه لدرهانه رفت - جسروته مذکور آب ستلدر را عبره کرده مقابل لشکر مذصور نزول کرد - بحرب تمام بر دست او بود - بقوت آن لشکر مذصور را عبره کردن نمی داد - قریب چهل روز مکابره کرده آن سوی^۲ آب مانده بود - چون^۳ طلوع سهیل شد آب نقصان گشت - خداوند عالم پناه سمت قصبه تبول پور مراجعت فرمود - جسروته مذکور نیز مقابل لشکر کناره آب گرفته می آمد - بتاریخ یازدهم ماه شوال سفه المذکور خداوند عالم - ملک سکندر تحفه و مجلس عالی زیرک خان و ملک الشرق محمود حسن و ملک کانو و امرای دیگر را با لشکرهای قاهره و شش زنجیر پیل بالا دست آب فزدیک قصبه اوربر فرستاد - وقت با مداد لشکر مذصور در پایاب عبره کرد -^۴ هم دران روز خداوند عالم نیز کوچ کرده^۵ در محلی که لشکر عبره کرده بودند^۶ رسید - جسروته مذکور نیز کناره آب گرفته مقابل خداوند عالم میرفت - هم چنان اورا از گذارا شدن لشکر مذصور خبر شد - هواسی در جمع او پیدا آمد - چهار کروهی از گذارا ایستاده ماند - خداوند عالم نیز با کل حشم و خدم^۷ و پیلان عبره کرد - لشکر مذصور مقابل او جنبدید - چون افواج لشکر را دید بغیر جنگ روی بانهرام آورد - لشکر مذصور تعاقب کرد - بنگاه او بتمام بر دست آمد - بعضی سوار و پیاده او کشته شده - چون با سواران جراره گریخته شباشب^۸ قصبه جاندھر رفت - دوم روز آن از آب بیا نیز

^۱ M. لشکر مذکور ^۲ M. کرده از سوی آن مانده.

^۳ B. طلوع شد سهیل آب نقصان شد و گشت.

^۴ M. عبر کرده بود رسید.

^۵ M. کرده بود رسید.

^۶ M. شباشب تا قصبه.

^۵ M. کوچ فرموده.

⁷ M. omits و خدم.

کرده که در حضرت بود - و جسروته نیز خدمتی در حضرت ارسال کرده
خود باز گردد - بدین^۱ قرار بتاریخ دوم ماه جمادی الآخر سنه اربع و عشرين
و ثمانماهه زیرک خان از حصار جالندهه بیرون آمده کناره آب^۲ پیسي
صواتنه سه کوهی از لشکر جسروته مذکور نزول فرمود - دوم روز آن جسروته
مذکور با کل جمعیت خوش مستعد شده بر در^۳ زیرک خان آمد
از قول خود برگشت - و به محافظت تمام مجلس عالی زیرک خان را
برابر خود^۴ روان کرده - و آب ستله^۵ عمره کرده باز در قصبه لدرهانه فرود آمد -
چون^۶ از آنجا بکوچ متواتر بتاریخ بیست ماه جمادی الآخر سنه المذکور

در سرهنگ میان عین بشکال رسید - و ملک سلطانشہ لوڈی امیر سرهنگ
درون حصار محاصر شده - جسروته مذکور بسیار کوشش نمود و لیکن خدای
تعالی محافظت کرد - در حصار سرهنگ آفتی^۷ رسانیدن نتوانست - چون
کیفیت او از فریاد نامه^۸ ملک سلطانشہ لوڈی خداوند^۹ عالم پناه را روشن

شد بتاریخ ماه ربیع سنه المذکور در عین باران از شهر بیرون آمد - سرا پرده
طرف سرهنگ جسروته مذکور^{۱۰} زد - بکوچ متواتر چون در قصبه کوهله حوالی
سامانه رسید^{۱۱} جسروته مذکور خیر رسیدن لشکر منصور شنید - بتاریخ بیست

و هفتم ماه مذکور از گون حصار سرهنگ کوچ کرده سمت لدرهانه روان شد -

و بین قرار. ۱ M.

کناره آب بینی جسروته مذکور با کل جمعیت ۲ M.

مستعد شده در برو مجلس عالی زیرک خان آمد او از قول خود باز گشت ۳ M.

برابر خوش روان کرده و آب ۴ M.

آب ستله عربه کرده باز قصبه لدرهانه ۵ I.

فرود آمد از آنجا ۶ M.

فریاد سلطانشہ ۷ B., M., and I. آواز فریاد نام ملک سلطانشہ ۸ M.

طرف سرهنگ نزد بکوچ ۹ M. خداوند عالم پناه روشن شد ۱۰ I.

رسید چون خیر لشکر منصور شنید ۱۱ B.

سبب تمرد^۱ جسربنده مذکور این بود - مانگ یک سال پیش ازین در ماه جمادی الاول سنه ثالث و عشرين و ثمانماهه سلطان علی بادشاہ کشمیر با لشکر خویش در تهته^۲ آمد - جسربنده مذکور وقت بیرون آمدن با لشکر سلطان علی مقابله شد - لشکر او متفرق بود - چیزی درون^۳ و چیزی بیرون آمد - طاقت نتوانست آورده مفهوم گشت - سلطان علی زنده برداشت او اسیر آمد^۴ - و اسباب و کالای لشکر او^۵ بیشتر بغارت رفت - جسربنده مذکور^۶ کوتاه اندیشه و روسانی بود بر باد شد - و مشتبی حشرات گرد^۷ خویش جمع دید ماخولیای شهرو^۸ دهلي در سر او افتاد - همچنان خبر وفات یندگی رایات اعلی شنید - با جمعی از سوار و پیاده گذارا^۹ آب بیاه و ستادر شده و تلوندی رای کمال^{۱۰} مین را تاخت - رای فیروز از پیش او مفهوم شده طرف جول^{۱۱} رفت - از آنجا جسربنده مذکور در قصبه لدرهانه آمد تا حد از پیر کناره آب ستادر نهیب گرد - بعد چند روز باز آب ستادر عبره گرده طرف جالندھر لشکر راند - زیرک خان در حصار جالندھر متحصر شد^{۱۲} - جسربنده سه گروهی از قصبه کناره آب پیسی^{۱۳} نزول کرد - مذاکره اصلاح در میان آورد - آخر هر کسی از جانبین در آمد - اصلاح دهانیدند - بشرط آنکه حصار جالندھر را خالی گردانیده به تسليم طوغان کند - و مجلس عالی زیرک خان یک نفر پسر طوغان مذکور را برابر

تمرد وزیدن I.

در ولایت تهته M.

چیزی درون در و چیزی بیرون B.

اسیر آمد M.

لشکر و بیشتری M.

مذکور مردی کوتاه M.

مشتبی حسوات کرد خوش جمع M.

ماخولیای دهلي M.

گذارا لب بیاه B.

کمال الدین M.

¹¹ Tabakat, p. 271 and Elliot, vol. IV., p. 54, Rāī Firoz fled before him towards the desert.

محصر گرده شد B.

آب بینی M.

خدای تعالی عرض مطهر^۱ اورا غریق رحمت گرداند - و بادشاہ عالم پناه را تا انقرض عالم و اقطع نسل بقی آدم باقی و پاینده دارد بحرمه
النبي المختار والله لا يهار *

ذکر سلطان اعظم و خدایگان معظم معز الدنيا و الدین ابوالفتح مبارک شاه خلّد الله ملکه و سلطانه و اعلیٰ امراء و شانه

چون رایات اعلیٰ خضر خان طاب ثراہ را قویب شده که از دار
خسرو بدار سور بخرامد - سه روز پیش از آن در حیات خویش این
فرزند شایسته و خلف^۲ بایسته را ولیعهد خود گردانیده باتفاق همه امرا
و ملوک بتاریخ هفدهم^۳ ماه جمادی الاول سنده اربع و عشرين و ثمانماهه
بر تخت سلطنت اجلس داد - چون رایات اعلیٰ وفات یافت عامه خلق
بر سلطنت او بیعت تازه گردند - امرا و ملوک و ایمه و سادات و قضات
و هرجه کسی در عهد خدایگان مغفور خضر خان طاب موقده از شغل و اقطاع
و پرگنه و دیده و وظیفه^۴ محدود تعین داشت بر همه مقرر داشتن فرمود -
و معاولی آن خاصه خویش زیادت گردانید - اقطاع شق^۵ فیروزآباد و
هانسی از ملک رجب نادره^۶ تحويل گرده بحواله ملک الشرق ملک
بدة برادرزاده خود گردانید - ملک رجب اقطاع شق دیمالپور یافت - در
اثنای آن خبر باغی ورزیدن جسروته شیخا که موکر و طوغان رئیس رسید - و

عرض مطهر M. 1

خلق بایسته B. 2

نوزدهم M. 3

دیده و قطیعه و محدود داشت M. 4

شق حصار فیروزه و هانسی M. 5

رجب نادر M. 6

آب مذکور مقابل لشکر منصور فرمود آمد - چون آب کم گشت لشکر گذارا
 شد - طوغان انہざم نموده در ولایت جسرته کهوكهر در آمد - اقطاع طوغان
 بحواله^۱ زیرک خان شد - ملک خیر الدین سمت شهر باز گشت - در سنّه
 اربع و عشرين و ثمانمائنه رایات اعلى طرف میوات سواری فرمود - بعضی
 میواتیان^۲ در حصار کوتله بهادر ناهر محصر گشتند و بعضی پیوستند -
 رایات اعلى نزدیک کوتله نزول کرد - میوان مذکور بجنگ پیش آمدند -
 هم در حمله الاول حصار کوتله فتح^۳ شد - میوان گویخته درون کوه در
 آمدند - رایات اعلى حصار کوتله را خراب و ابتر^۴ گردانیده سمت گوالیر
 رفت - هم درین مهم بتاریخ هشتم ماه محرم سنّه اربع و عشرين و ثمانائمه
 ملک تاج الملک وفات یافت - عهد^۵ وزارت بملک الشرق ملک
 سکندر^۶ پسر بزرگ او مفوض گشت - چون رایات اعلى در حدود
 گوالیر رسید رای گوالیر محصر شد - ولایت اورا فهب و تاراج^۷
 گردانیده مال و خدمتی او گرفته جانب آنواه آمد - رای سبیر ملعون^۸
 در دوزخ رفته بود - پسر او اطاعت نمود - مال و خدمتی ادا کرد - همچنان
 زحمت بر تی مبارک رایات اعلى غالب آمد - بکوج متواتر سمت
 دهلي^۹ شهر مراجعت فرمود - بتاریخ هفدهم ماه جمادی الاول سنّه اربع
 و عشرين و ثمانائمه بعد رسیدن در شهر بر حمّت حق پیوست * بیت *

از پس^{۱۰} هرشام گهی چاشتی است
 آخر برداشت فرو داشتی است

¹ M. omits بحواله² M. میوان³ B. omits شد⁴ M. خراب گردانیده⁵ M. and I. عمل وزارت⁶ M. ملک الشرق سکندر⁷ M. نهب گردانیده⁸ M. omits ملعون⁹ M. omits دهلي¹⁰ M. از سر ه، شامگهي

سازنگ را دست آورده مقید گردانید^۱ و بعده بکشت - درین سال
بندگی^۲ رایات اعلیٰ در شهر ماند - ملک تاج الملک را با لشکرهای قاهره
سمت آتوه نامزد فرمود - لشکر منصور میان قصبه برون شده در ولایت
کول در آمد - و مفسدان آن^۳ دیار را قلع و قمع کرده در آتوه^۴ رفت -
موضع دیهلهی که محاکم تربیت مقام^۵ کافران بود نهیب و تاراج گردانیده
از آنجا قصد آتوه کرد - رای^۶ سبیر ملعون محصر شده آخر صلح^۷ جست -
مال و خدمتی که هرسال می داد ادا نمود - بعده^۸ لشکر منصور در
ولایت چندوار در آمد - نهیب و تاراج گردانیده در کتیبر^۹ رفت - رای
هرسنه که ضابط کتیبر نیز مال و خدمتی داد - از آنجا ملک تاج الملک
مظفر و منصور سمت^{۱۰} شهر مراجعت فرمود - در ماه رجب رجت^{۱۱}
قدره^{۱۲} سنه المذکور خیر طغیان طوغان رئیس دوم بار^{۱۳} رسانیدند که حصار
سرهند را محصر کرده تا حد منصور^{۱۴} و بابل تاخته است - رایات اعلیٰ
باز ملک خیر الدین خانی را با لشکرها برای دفع فتنه طوغان نامزد
فرمود - ملک خیر الدین بکوچ متواتر در سامانه رسید - از آنجا مجلس
عالی زیرک خان و ملک خیر الدین جمع شده تعاقب او کردند - طوغان
مذکور خیر یافت - در قصبه لدھیانه^{۱۵} آب^{۱۶} ستلدر را عبره کرده در کرانه

گردانید بعده B.

سال رایات M.

مفسدان دیار را قلع کرده M.

در ولایت آتوه M.

مقام M. omits

صلح شد جست M.

Elliot, vol. IV., p. 52 Rai Sarwar.

کاتیبر M.

بعده M. omits

کاتیبر M.

منصور در شهر مراجعت نمود M.

رجب قدرة M. omits

طغیان دوم بار طوغان رئیس رسانیدند M.

M.

منصور بود [پور] و مایل تاخته M.

لدرهانه B. and M.

لب ستلدر M.

M.

میان یکدیگر مصاف شد - ملک سلطانشہ لوڈی را خدای تعالیٰ نصرت بخشید ^۱ سارنگ مذکور را آفتی ^۲ رسانیدن نتوانست - منهزم شده طرف قصبه لهوی ^۳ مضافات خطة سوهنده رفت - خواجه علی مازندرانی ^۴ امیر قصبه جهت ^۵ نیز با لشکر خویش بدرو ملاقات کرد - هنچنان زیرک خان امیر سامانه و طوغان رئیس ترک بچه مقطع جالندھر برای یاری دهی ملک سلطان شه لوڈی ^۶ در سرهنگ آمدند - چون سارنگ مذکور را خبر شد عطف کرده طرف اروپر رفت - خواجه علی مذکور از سارنگ منحرف شده بر زیرک خان پیوست - روز دیگر لشکر مخصوص در تعاقب سارنگ دروغی تا قصبه اروپر تاختند - سارنگ از اروپر گمیخته در کوه در آمد - لشکر مخصوص همانجا مقام ساخت - در اثنای آن ملک خیر الدین خانی را با لشکرها بجهت قلع فسده سارنگ مذکور نامزد فرمود - در ماه رمضان سنہ المذکور ملک خیر الدین بکوج متواتر در قصبه اروپر رسید - از آنجا لشکرها تمام جمع شده دنبال او در کوه در آمدند - چون سارنگ مذکور مستاصل و بی دستگه شده و کوه قابل فتح نبود بضرورت بعد چندگاه مراجعت نمودند - ملک شکر جابجا شد - در ماه محرم سنہ ثلث و عشرين و ثمانماهه سارنگ مذکور با طوغان رئیس ترک بچه ملاقات کرد - بعد ملاقات طوغان مذکور بغدر

^۱ نصرت داد.

^۲ مذکور اکفتی M. و مذکور اکفتی I. B. and I.

^۳ لهر سری I. و طرسری M.

^۴ M. - ماریدرانی I. - ماریدارالی Elliot, vol. IV., p. 51 Inderābī, and Tabakṣat, p. 269, آندرانی

^۵ M. and I. چهت I. and M.

^۶ ملکانشہ کردی M. چهته I. and M.

^۷ M. omits چون

قریب مدت شش ماه مهابت خان حصاری شده گنگ می کرد - نزدیک بود که فتح شود - همچنان بعضی امرا و ملوک چنانچه قوام خان و اختیار خان و بندگان محمود شاهی که از دولت خان شکسته و رایات اعلی را پیوسته بودند غدر افديشیدند - چون رایات اعلی ازین حال خبر یافت حصار بداعون را گذاشتند سمت شهر دهلی مراجعت فرمود - در اثنای راه کنار آب گنگ بتاریخ بیستم ماه جمادی الاول سنه اثنتین و عشرين و ثمانماهه قوام خان و اختیار خان و بندگان محمود شاهی را گرفته بانتقام غدری^۱ که کرده بودند همه را بکشت^۲ - و بکوچ متواتر در شهر آمد - همچنان خبر سارنگ دروغی در سمع رایات اعلی رسانیدند که مردمی در کوه با جواره^۳ اعمال جالندھر پیدا شده - و خود را سارنگ^۴ میگویاند - بعضی مردم نادان و کوتاه اندیش و جهآل^۵ برو جمع می شوند - ملک سلطانشہ بهرام لودی را اقطاع سرهنگ مفوض کرده بجهت تسکین و قلع فتنه سارنگ دروغی نامزد گردانید - ملک سلطانشہ بهرام^۶ همچون بهرام چوبین در ماه رجب رجب قدرة سنة المذكور بالشكر خاصة خوش در سرهنگ رفت - سارنگ مذکور با مردم روتائی و حشر قربات بقصد از با جواره سواری کرد - چون نزدیک لب آب ستلدر رسید خلق قصبه ازوبه^۷ نیز بدو پیوستند - در ماه شعبان سنه المذکور نزدیک سرهنگ سرهنگ فرود آمد - روز دیگر

^۱ M. غروی

^۲ M. همه را کشته

^۳ Elliot, vol. IV., p. 51, n. 2, Tabakat and Badāūnī read "Bajwāra", but Firishta makes it Machiwāra.

^۴ B. سافنگ. Elliot, vol. IV., p. 51, n., "He died in the time of Timur's invasion. Firishta."

^۵ M. کوتاه اندیش امرا لودی را اقطاع سیهرند.

^۶ M. سلطانشہ در ماه رجب سنه

^۷ B. ازویز. Elliot, vol. IV., 51 Arūbar (Rūpar)

ملک تاج الملک با لشکرو بندگه هم دران محل مقام کرد - لشکر اسلام آب رهب گذارا شده تا در کوه کمایون دنبال کردند - هرسنگیه در کوه در آمد - لشکر اسلام غذایم بسیار دست آورده پنجم روز باز گشت - از آنجا ملک^۱ تاج الملک نزدیک خطة بداؤن اشده در^۲ کناره آب گذگ آمد - و از گذر بچنانه^۳ گذرا شده مهابت خان امیر بداؤن را وداع داده و خود بکوچ متواتر در آثاره رفت - ولایت آثاره را فهیب و تاراج کرده - رای سبیر^۴ ضابط آثاره محصر شد - آخر مال و خدمتی داده مصالحت شد - تاج الملک از آنجا مظفو و منصور در ماه ربیع الآخر سنة المذکور طرف شهر مراجعت فمود - مال و خدمتی که از آنجا آورده بود پیش رایات اعلی گذارنیده و بمراحم خسروانه و عواطف بادشاهانه^۵ مخصوص گشت - [وهم] در سنة احدی و عشرين^۶ و ثمانمائه رایات اعلی سمت کتهیر^۷ عزیمت مصمم کرد - اول مفسدان و لایت کول را گوشمال داده بعد^۸ جنگل رهب و نبهل را قلع کرد و آن فسده^۹ را بذیاد انهدام کرد و بر انداخت - از آنجا در ماه ذی القعده سنة المذکور طرف بداؤن عزیمت فرمود - آب گذگ را نزدیک قصبه پتیاگی گذارا شد - چون مهابت خان از آمدن رایات اعلی خبر یافت خوفی در خاطر او ممکن گشت - استعداد محصّر کرد - در ماه ذی الحجه سنة المذکور حصار بداؤن محصّر گردانید

¹ M. omits ملک² M. and I. omits در³ M. بچنانه⁴ Elliot, vol. IV., p. 50 Rafi Sarwar.⁵ M. بمراحم مخصوصوهم در سنة مذکور ای سنه احدی و عشرين و ثمانمائه⁶ Tabakat Akbari, p. 268 Elliot, vol. IV., p. 50 wrongly gives 822 H.⁷ B. کتهیر⁸ B. بعدة در جنگل رهب در آمد و نبهل را قلع و قمع گردانید و آن فسده.⁹ M. فسده را بر انداخت.

رئیس و بعضی ترک بچگان که سدهو را کشته بودند رسید - بجهت دفع
فتنه ایشان زیرک خان امیر سامانه با لشکرهای قاهره نامزد شد -
چون لشکر در سامانه رسید طوغان و بعضی ترک بچگان دیگر که در حصار
سرهند^۱ ملک کمال بدھن متعلق خانزاده معظم را محصر کرده بودند
گذاشته سمت کوه^۲ رفتند - زیرک خان در تعاقب ایشان در قصبه پایل^۳
رفت - آخر الامر طوغان رئیس مال غرامت قبول کرد - و ترک بچگان
کشندگان ملک سدهو را^۴ از جمع خویش بیرون کرد - پسر خود را گروگان
داد - زیرک خان پسر اورا با مال غرامت در حضرت فوستاد - و خود سمت
سامانه باز گشت - در سنه احمدی و عشرين و ثمانماهه رایات اعلی - ملک
تاج الملک را با عساکم قاهره برای قلع^۵ فسد هرسنگه ضابط کتهیر^۶ فرستاد -
چون لشکر اسلام گذارا آب گذگ شد هرسنگه مذکور ولایت کتهیر^۷ را
بتمام خراب کرد^۸ در جنگل آنواله^۹ که بیست و چهار کروه منحوظه
اوست^۹ در آمده - لشکر اسلام متصل جنگل مذکور نزول^{۱۰} کرد - هرسنگه
بقوت جنگل محصر شد و بحرب پیوست - بخصرت الله تعالی لشکر
اسلام را فتح شد - همه اسباب و رخت و اسلحه و اسپِ کفار نگون سار بر
دست لشکر اسلام آمد - هرسنگه مذکور مهذم شده سمت کوه کمایرون
رفت - روز دیگر موازنۀ بیست هزار سوار در تعاقبت او نامزد کرد - و خود

۱ B. and M. سیمونه

۲ M. رفتند

۳ M. پایل , بابل , قصبه باید . I. and Tabakat , p. 267

۴ M. کشندگان ملک سدهو از جمع

۵ M. برای دفع

۶ B. کتهیر

7 Elliot, vol. IV., p. 49, gives Katehr, and further in the n. 3 mentions, it is the Hindu name of the present province of Rohilkhand. At first, the Mohammadan conquerors called all the country to the east of the Ganges, Katehr, but subsequently, when Sambhal and Badaün were made separate governments, the country beyond the Rāmganga only was called by that name.

۸ M. آنواله

۹ در آورده لشکر

۱۰ M. نداول کرد

الاول همین سال بعضی ترک بچگان خیل بیرم خان [ملک سدهو فادره را]
بغدر دست آورده شپید گردانیدند - و حصار سهند را قابض گشتند -
رایات اعلی ملک داؤد دبیر و زیرک خان را برای قلع و قمع ^۱ فسده ایشان
فرستاد - ترک بچگان مذکور گویخته گذارا آب ستلد ^۲ شدند و در کوه
در آمدند - لشکر نیز دنبال ایشان در کوه رفت - مدت دو ماه در کوه گرفته ^۳
بود - چون کوه محکم بود قابلیت فتح نداشت - لشکر منصور باز گشت -
اثنای آن ^۴ در ماه رجب ^۵ قدره ^۶ سنه المذکور خبر ^۷ آمدن سلطان
احمد ^۸ بادشاہ عرصه گجرات و محصّر کرد او قلعه ناگور رسانیدند - این
خبر ^۹ پیش رایات اعلی گذشت - بندگی رایات اعلی میان تونک
و توده شده سمت ناگور عزیمت مصمم کرد - چون سلطان احمد این حال
اگاهی یافت باز گشته جانب دهار رفت - رایات اعلی در شهر نو جهابن ^{۱۰}
در آمد - الیاس خان امیر جهابن بشرف پایی بوس مشرف گشت -
فسده آن دیار را گوشمال داده طرف گوالیر آمد - رای گوالیر محصّر شد -
چون قلعه مذکور در غایت استحکام بود فتح نشد - اما مال و محصول از
رای گوالیر ستد سمت خطه بیانه عزیمت کرد - شمس خان اوحدی نیز
مال و خدمتی و محصول ادا نمود - از آنجا مظفر و منصور جانب دهلي
مراجعةت فرمود - همچنان در سنه عشرين و ثمانماهه خبر طغیان طوغان

قلع فسده ایشان را فروستاد ۱ M.

ستلچ ۲ I.

تا دو ماه تردد نموده ۳ Tabakat, p. 267

اثناء آن ماه ۴ B.

رجب قدره ۵ M. omits

خبر ۶ B omits.

سلطان احمد ضابط گجرات ۷ M. and I.

این خبر پیش رایات اعلی گذشت بندگی ۸ M. and I omits

۹ Elliot, vol. IV., p. 49, n. 1 says that "the Tabakat-i-Akbari says, "Shahr-i-nau-'arūs Jahān". Bādā'ūnī has simply "Jahāban". Firishta says, "Shahr-i-nau., known as 'arūs-i jahān (bride of the world)".

نصب^۱ گردانید - و گماشته خویش تعین کرد از آنجا آب بیاده^۲ گرفته و کفار اتاؤ را گوشمال داده سمت شهر دهلهی^۳ مراجعت نمود - در سنه ثمان عشر و ثمانمائه شاهزاده^۴ معظم و مکرم ملک الشرق ملک مبارک پسر خود را که درخور سلطانی^۵ و لایق جهانگیری بود خطه فیروز پور سرهنگ^۶ و اقطاعات بییم خان بتمام بعد وفات بییم خان مرحوم^۷ مفوض گردانید - و فرماندهی سمت غرب بحواله او کرد - و ملک سدهو نادره را عهده^۸ نیابت شاهزاده^۹ معظم معین شد - چون کارهای آن سمت بکفایت رسید در ماه ذی الحجه سنة المذکور شاهزاده^{۱۰} معظم با ملک سدهو نادره^{۱۱} وزیر خان امیر سامانه و امرا و ملوک آن دیار سمت شهر مراجعت نمود - و در شهور^{۱۲} سنه تسع عشر و ثمانمائه رایات اعلی - ملک تاج الملک را با عساکر قاهره سمت بیانه و گوالیر نامزد فرمود - چون در حدود بیانه رسید ملک کریم الملک برادر شمس خان اوحدی ملاقات کرد - از آنجا در حدود گوالیر در آمد - ولایت اورا نهض و تراجم کرد^{۱۳} - و مال و خدمتی گوالیر و رایان دیگرستده آب جون مقابل چندوار عبره کرده سمت کنپل و پتیالی رفت - رای هرسنگه ضابط کتبیر^{۱۴} اطاعت نمود - مال و خدمتی او گرفته طرف شهر مراجعت کرد - و ملک سدهو نادره را در اقطاع^{۱۵} سرهنگ که از جهت^{۱۶} شاهزاده^{۱۷} معظم بود [فوستاد] - در ماه جمادی

^۱ بصلمانان قدیمی اون قصبه داده شقدار تعین نمود Tabakat, p. 266

^۲ آب سیاه داده شهر مراجعت M.

^۴ درخور بادشاهی B.

⁵ Firozpur and Sirhind. and I. and B. and M. خطة فیروز پور سرهنگ and Elliot, vol. IV., p. 48, "the khittas of Firozpur and Sirhind".

⁶ بییم خان مذکور B.

⁷ سدهو نامر Tabakat Akbari, p. 267 شهور M. omits

⁹ تراجم نهاد M. کنهر

¹¹ سپهمند B. and M.

¹⁰ که جهت M.

و دیه و اقطاع که در عهد سلطان محمود داشتند بر ایشان مقرر و مستقیم^۱ داشت - و ایشان را در پرگنات روان کرد - کارهای ملکی بتمام انتظام پذیرفت - و هم در سنّه سبع عشر و ثمانمائه ملک الشرق تاج الملک را با لشکرهای هندوستان نامزد فرمود - و خود در شهر متمکن^۲ شد - ملک تاج الملک آب جون عبره کرده در قصبه لاھار^۳ رفت - آب گنگ عبره کرده در ولایت کتهیر^۴ در آمد - کفار آن دیار را نسب و تراجم کرد^۵ - رای هرسقنه گریختن در گهتهی آنوله^۶ در آمد - چون لشکر اسلام نزدیک رسید عاجز گشت - منحصول و مال و خدمتی ادا نمود - مهابات خان امیر بداعون نیز ملک تاج الملک را ملاقات کرد - از آنجا کناره رهپ گرفته در گذر سرگدوار^۷ آمد و آب گنگ عبره کرد - و کافران کهور^۸ و کنپل^۹ را گوشمال داده میان قصبه سکیه^{۱۰} شده در قصبه بارهم^{۱۱} رفت - حسن خان امیر راپری و ملک حمزه برادر او بر تاج^{۱۲} الملک پیوستند - رای سبیو بشرف پائی بوس مشرف گشت - و کفار گوالیر و سیوری و چندوار بتمام مال و منحصول داده سر در ریقه اطاعت کشیدند - قصبه جلیسیر^{۱۳} که در قبض کفار چندوار بود از قبض ایشان ستدۀ مسلمانان قدیم آن مقام را

۱ مقرر داشت M.

۲ در شهر ماند M.

۳ قصبه اهار M.

۴ کتهیر M.

۵ تراجم گردانید B.

۶ در در آنوله Tabakat Akbari, p. 266 see also Elliot, vol. IV., p. 47, n. 1

۷ Tabakat Akbari, p. 266

کهورکه آن بشمس آباد اشتهر دارد Tabakat Akbari, p. 266

۸ کهور ۸ Tabakat Akbari, p. 266

۹ کنبله Tabakat Akbari, p. 266

۱۰ بادهم Tabakat, p. 266 - پارهم I. قصبه سکینه and I. قصبه سکینه

۱۱ ملک تاج الملک M.

۱۲ قصبه جانیسر M.

داشته بود - روز بروز مرتبه اش عالی^۱ می شد - القصه کیفیت لشکر
کشیدن^۲ و فتح و نصرت و فیروزی^۳ که پیش از گرفتن دارالملک دهلى
بندگی رایات اعلی را بکرم الله تعالی روی نمود در ذکر سابق باز نموده
شده است - بتاریخ پانزدهم ماه ربیع الاول سنه سبع عشر و ثمانماهه بطاطع
سعد در حصار سیری در آمد - و لشکر دار کوشک سلطان محمود نژول
فرمود - خلق شهر که پیش ازین در حوادث^۴ ماضیه مستاصل و مقل^۵
حال و فقیر^۶ و حقیر و می نوا شده بودند همه را انعام داده و ادرار و مواجب
تعیین فرمود - از دولت آن نیک بخت جمله مرفة الحال^۷ و فارغ
البال^۸ و آسوده و شادمان گشتند - ملک الشرق ملک تحفه را تاج الملک
خطاب کرد - و عهد^۹ وزارت او را مفوض گردانید - سید السادات - منبع
السعادات - سید سالم را اقطاع و شق سهارنپور عطا فرمود - و همه کارها به رای^{۱۰}
او متمشی می شد - و ملک عبد الرحیم پسر خوانده ملک سلیمان مرحوم
را بخطاب علاء الملک مشرق گردانید - و اقطاع و شق ملتان و فتحپور
بحواله او کرد - و ملک سروب^{۱۱} را عهد^{۱۲} شحنة شهری داده و نایب
غیبت شد - و ملک خیر الدین خانی عارض ممالک - و ملک کالو
شحنة پیل گشتند - و ملک داؤد شغل دیبوری یافت - و اختیار
خان را شق میان دو آب تعیین فرمود - و بندگان سلطان از پرگنه

^۱ عالی شد M.^۲ لشکر و فتح B.^۳ نصرت که پیش M.^۴ حوادث ماضیه M.^۵ فقیر شده بزندگ M.^۶ مسروor الحال و آسوده گشتند M.^۷ مرفة الحال الاستصال B.^۸ برای متمشی M.

^۹ The three MSS Tabakat Akbari, p. 266, and Elliot, vol. IV., p. 47
Malik Sarwar.

مردان دولت [ملک سلیمان را] در حال طفلگی پسر کرده پروردۀ بود^۱ - و لیکن هم چنین روایت می کنند که او سید زاده بود - ماناك^۲ بندگی مخدوم سید المسادات - منبع السعادات - جلال الحق و الشرع والدین بخاری رضی اللہ عنہ وقى در خانہ ملک مردان دولت بهجهت مصلحتی قدم سعادت آورده بودند - ملک مردان طعامی پیش آورده - و ملک سلیمان را فرمود تا دست شویافد - بندگی مخدوم بزیان مبارک^۳ فرمودند که این سید زاده است - چنین کار مفاسب حال ایشان نیست - چون بندگی مخدوم سید المسادات بر سیادت او گواهی داده باشد بی شبه سید باشد - دلیل دیگر بر صحبت سیادت او آنست که سخنی^۴ و شجاع و حليم و کریم و متواضع و مقبول القول^۵ و صادق الوعد و منتقی^۶ بود - و این مجموع اوصاف^۷ حضرت مصطفیٰ صَلَّی اللہُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ است^۸ که در ذات حميدة صفات^۹ او معاینه می شد - الغرض در آن گه ملک مردان دولت وفات یافت - اقطاع ملتان بحواله ملک شیخ پسر او شد - عقریب الایام او نیز وفات یافت - اقطاع ملتان ملک سلیمان را دادند - او نیز نزدیک روزها برحمت حق پیوست - عرصه ملتان با مضائق و نواحی بندگی بندگان^{۱۰} رایات اعلیٰ آعلاء اللہ تعالیٰ^{۱۱} از خدابگان مغفور فیروز شاه یافت - حق تعالیٰ او را برای کارهای بزرگ و دولت بسیار

ماناكه بندگی I.

پروردۀ و لیکن B.

که شیخی و شجاع B.^۴

بندگی مخدوم فرمود که این سید است M.

منتقی و کل خصایل محمود بود B.^۵

مقبول القبول and کریم M. omits

اصاف و پیرهیزگار و متدين و محب علماء و غریب نواز بود و این خصایل B.^۶

حضرت

مصطفیٰ است M.

که ذات او معاینه M.^۹بندگی رایات M.¹⁰املاة اللہ تعالیٰ M. omits¹¹

در ماه جمادی الاول سنه المذكور جانب دهلي^۱ مراجعت کرد - در ماه رمضان سنه المذكور مسند عالي لشکر سمت دهلي بیرون آورد - چون در حصار فيروزه رسید امسرا و ملوك آن ديار بتمام پيوستند - ملك ادريس در حصار رهتك محصور شد - مسند عالي نزديك شده طرف ميوات رفت - جلال خان برادرزاده اقلام^۲ خان با بهادر ناهر ملاقات کرد - از آنجا باز گشته در قصبه سنبيل رفت و آن را خراب گردانيد - در ماه ذي الحجه سنه المذكور باز در دهلي آمد - پيش دروازه سيري نزول فرمود - دولت خان تا مدت چهار ماه محصور شده^۳ بود - آخر الامر ملك لونا و دولت خواه و بندگان سلطاني از درون خود کردند - دروازه نوبت خانه را قابض گشتند - چون دولت خان معاینه کرد که کار از دست رفته است امان^۴ خواسته بندگي^۵ مسند عالي را ملاقات کرد - مسند عالي دولت خان را موقوف کرده به تسليم قوام خان در حصار فيروزه جلا فرمود - و دهلي را قابض گشت - و اين واقعه در^۶ ماه ربیع الاول سنه سبع عشر و ثمانائمه بود - و الله اعلم بالصواب و اليه المرجع والمأب^۷ *

ذکر بندگي رایات اعلیٰ خضرخان طاب ثراه

وَجَعَلَ الْجَنَّةَ مَثَوَاهُ

حضرخان پسر ملك الشرق ملك سليمان^۸ بود - ملك نصیر الملک

سمت دهلي بیرون ۱ M. دهلي

اقليم خان ۲ M.

محصور بود ۳ M.

اما خواسته ۴ B.

بندگي ۵ M. omits

در هفدهم ماه ربیع الاول I. واقعه در هفتم ماه ربیع الاول and Elliot, vol. IV., p. 45 "on the 8th Rabī‘-ul-Awwal."

و اليه المرجع والمأب ۷ M. and I. omits

ملك سليمان را ملك ۸ M.

ماه جمادی الاول سنه المذکور سلطان مسحوم سمت کتهیر^۱ سواری کرد -
 چند روز از^۲ اینجا شکار باخته^۳ جانب دهلي باز گشته می آمد^۴ -
 در اثنای راه ماه رجب^۵ رجب قدره^۶ سنه المذکور در اندام مبارک^۷
 سلطان تکسر پیدا آمد از دار فنا بدار بقا رحلت فرمود * مصرع *

بقا بقای خدایست ملک ملک خدای

مدت ملک او با این^۸ همه تزلزل و انقلاب بیست سال و دو ماه بود
 و اللہ عالم *

بعد نقل سلطان امرا و ملوک و بندگان سلطانی^۹ با دولت خان
 بیعت کردند - مبارز خان و ملک ادریس با مسند عالی بغی و زیده
 با دولت خان یار شدند - درین سال بندگی مسند عالی هم در قنچپور
 ماند - طرف دهلي سواری نکرد - در ماه محرم سنه ست عشر و ثمانمائه
 دولت خان سمت کتهیر سواری فرمود - رای هرسنگه و رایان دیگر اورا
 ملاقات کردند - چون در قصبه پیالی رسید مهابت خان امیر بداؤن نیز
 پیوست - هم چنان خبر سلطان ابراهیم آوردند که قادر خان پسر مسحوم
 خان را مخصوص کرده است - و میان ایشان محاواره عظیم^{۱۰} می شود - اما
 دولت خان را جمعیت^{۱۱} چندان نبود که با سلطان^{۱۲} ابراهیم مقابل شود -

¹ B. کتهیر سواری کرد

² M. از آنجا

³ M. شکار تاخته

⁴ B. می آید

⁵ در ماه ذیقعدة مذکور p. 264

⁶ M. omits رجب قدره

⁷ M. اندام سلطان

⁸ B. با این تزلزل

⁹ M. بندگانی سلطان

¹⁰ M. omits عظیم

¹¹ M. دولت خان جمعیت چندان نداشت

¹² M. نداشت با سلطان ابراهیم مقابل نشد

مدت شش ماه جنگ کرد - آخر الامر عاجز گشت - و مبلغی مال بوجه خدمتی و پسر خود را گروگان داده اصلاح کرده در بیعت در آمد - مسند عالی میان سامانه شده طرف فتح پور باز گشت - بعد باز گشتن مسند عالی سلطان محمود جانب کتبیر^۱ سواری کرد - چند گاه آن طرف شکار باخته^۲ سمت دهلي مراجعت فرمود - الغرض کار سلطنت سلطان محمود^۳ بكلی قبور پزيرفت - و اروا مجال تدبیر ملک و قرار^۴ بادشاهی نمادند - و مدام در لهو و عشت مشغول می بود - در سنة^۵ اربع عشر و ثمانماهه مسند عالی باز سمت رهتك عزم سواری مصمم گردانید - ملک ادریس و مجاز خان بیادر او در خطه هانسی بشرف پای بوس مشرف شدند - در باب ایشان مراحم فراوان فرمود - از آنجا قصبه نارنول که در قصیق اقلام^۶ خان بهادر ناهر بود نهبا و تاراج کرده در میوات در آمد - قصبه^۷ تجارة و سرهنه و کهول را خراب گردانید - و بیشتری مقامات میوات را نهبا کرده وقت باز گشت در دهلي آمد - و حصار سیری را گرد گرفت - سلطان محمود درون حصار شده جنگ قایم داشت - همچنان اختیار خان که در کوشک فیروز آباد از جهت سلطان محمود^۸ بود - مسند عالی را پیوست - مسند عالی از پیش دروازه سیری سواری فرمود - و در کوشک فیروز آباد نزول کرد - و اقطاعات میان دو آب و حوالی شهر را قابض گشت - چون تنگیه غله و علف شد در ماه محرم سنه خمس شرو و ثمانماهه میان بانیپنهه^۹ شده طرف فتحپور مراجعت فرمود - در

^۱ M. کبیره I. and I. محمود کبیره.

² M. شکار باخته.

³ M. قوار در بادشاهی.

⁴ Tabaqat Akbari, p. 263, and Elliot, vol. IV., p. 44

⁵ M. در قصبه.

⁶ M. بانیپنهه.

⁷ M. سلطنت سلطانی بكلی.

⁸ M. سنه احدی عشر.

⁹ B. افليم خان و بهادر ناهر.

¹⁰ B. سلطان بود.

بکوچ متواتر در فتح آباد آمد - خلق^۱ فتح آباد را که^۲ با سلطان پیوسته بودند گوشمال داد - بتاریخ پانزدهم ماه مبارک رمضان سنه المذکور^۳ ملک الشرق ملک تحفه را با لشکرهای قاهره بسبب تاختن^۴ میان دو آب دهارت هشت نامزد کرد - فتح خان با خیل خانه خویش عطف کرده سمت میان دو آب رفت - بعضی مردم که آنجا بودند غارت و دستگیر گشتد - بندگی^۵ مسند عالی میان رهتک شده در دهلي آمد - سلطان محمود در حصار سیری و اختیار خان در کوشک فیروز آباد محصر شدند - هم چنان تنگچه علف شد - مسند عالی آب جون را غربه کرده در میان دو آب در آمد - از آنجا مقابل اندري باز آن^۶ طرف آب شده بکوچ متواتر در فتح پور رفت - در شهور^۷ اثنى عشر و ثمانمائه بیرون خان ترک بهجه از مسند عالی بغی وزیده دولت خان را ملاقات کرد - بشنیدین خبر مذکور بندگی مسند عالی سمت سرهند سواری فرمود - بیرون خان خیل خانه خویش در گوشه فرستاد - خود با لشکر گذارا آب جون رفته دولت خان را پیوست - مسند عالی تعاقب او کرده^۸ کناره آب جون نزول فرمود - چون بیرون خان چاره ندید عاجز و مضطر گشته باز بر مسند عالی آمد - و پرگناتی که داشت برو مقرر و مستقیم شد^۹ - مسند عالی بکوچ متواتر سمت فتح پور مراجعت فرمود - و در این^{۱۰} سال سلطان محمود هم در شهر بود - هیچ طرفی سواری نکرد - و در سنه ثالث عشر و ثمانمائه مسند عالی طرف رهتک عزیمت فرمود^{۱۱} - ملک ادریس در حصار رهتک محصر شده

۱ B. omits خلق

۲ M. omits که

۳ M. المده کور و ملک

۴ M. تاختن دهارت همه نامزد

۵ M. omits بندگی

۶ M. باز این طرف

۷ M. omits در سنه اثنى عشر

۸ M. omits کرده

۹ M. برو مقرر شد

۱۰ M. دران سال

۱۱ M. عزیمت نمود

فهاد - بتاریخ^۱ پیازدهم ماه رجب قدرة سنه تسع^۲ و ثمان مائه دو کروهی از سامانده میان یکدیگر محاواره شد - خدای تعالی دولت خان را فتح بخشید - بیرم خان منهزم^۳ گشته در سرهنگ وقت - بعده به امن و دست راست دولت خان را پیوست - فاماً پیش ازین با مسند عالی خضر خان بیعت کرده بود و اطاعت می نمود - چون خبر مذکور بسمع مسند عالی^۴ رسید با لشکرهای قاهره بهقصد دولت خان سواری فرمود - چون در حد فتح پور^۵ رسید دولت خان عطف کرده گذارا آب چون رفت - و امرا و ملوک که با او پیوسته بودند بتمام بندگی مسند عالی را ملاقات کردند - شق حصار فیروزه قوم خان را مفوض کرد - و اقطاع سامانه و سنم از بیرم خان کشیده بحواله مجلس عالی زیرک خان گردانید - و اقطاع سرهنگ^۶ و چند پرگنه دیگر بیرم خان را داد - و خود طرف فتح پور مراجعت فرمود - در قبض سلطان غیر از میان^۷ دو آب و اقطاع رهنه چیزی^۸ دیگر نماند - در ماه رجب قدرة^۹ سنه احدی شصرو ثمان مائه^{۱۰} سلطان محمود سمت حصار فیروزه سواری کرد - قوام خان در حصار فیروزه مخصوص شد - بعد چند روز باصلاح پیش آمد و پسو خویش را با خدمتی برابر سلطان داد - از آنجا میان دهار توهنت شده^{۱۱} سمت دهلي باز گشت - خبر مذکور در سمع مسند عالی رسانیدند^{۱۲}

^۱ بتاریخ ماه رجب B.

^۲ Elliot, vol. IV., p. 42, n. 1 says that "the Tabaqat-i-Akbari (p. 262) confirms this date, but Firishta makes it 810, which seems to be the more correct".

^۳ منهزم شده B.

^۴ فتح آباد رسید M.

^۵ میانه دو آب M.

^۶ رجب قدرة M. omits

^۷ دهارتنهه M.

^۸ مسند عالی خضر خان رسید M.

^۹ سیهوند B.

^{۱۰} رهنه آن طرف اقطاع دیگر M.

^{۱۱} ثمان مائه M. omits

^{۱۲} رسانید M.

سنه عشر و ثمانائه سمت^۱ دهلي عزيمت کرد - نصرت خان گرگ
 اذاز و تاتار خان پسر سارنگخان و ملک مرحبا غلام اقبال خان از سلطان
 محمود روی تافته او را پيوستند - اسد خان لوسي در حصار سنبل منحصر
 شده - دوم روز حصار سنبل فتح کرد و تاتار خان را داد - از آنجا بکوچ
 متواتر فزديك^۲ کناره آب جون در گذر كيجه^۳ فود آمد - مي خواست
 که عبره کند - همچنان خبر یافت که ظفر خان عرصه دهار را فتح کرد -
 و البخان پسر دلاور خان بر دست او اسیر گشت - ميخواهد که در^۴
 جونپور رود - از گذر كيجه مراجعت نمود و بکوچ متواتر در جونپور
 رفت - فاما ملک مرحبا را درون^۵ حصار برون گذاشت و اندکي جمعيت
 فامزد فرمود - هم چنان در ماه ذي القعده^۶ سنه المذکور سلطان
 محمود از دهلي در بزن آمد - ملک مرحبا مقابل بیرون آمد - جنگ
 داده و هم بحمله اول شکسته درون^۷ حصار در آمد - لشکر سلطان فیز
 متعاقب او درون رفت - مرحبا مذکور کشته گشت - از آنجا سلطان
 طرف سنبل عزيمت فرمود - هنوز کناره آب گذگ فرسیده بود که تاتار خان
 حصار خالي کرده سمت قنوج رفت - سنبل بحواله اسد خان لوسي^۸
 گردانيد - بعده^۹ سلطان طرف شهر مراجعت فرمود - دولت خان که
 جانب سامانه فامزد شده بود چون فزديك سامانه رسيد بیروم خان ترک بچه
 که بعد شهادت یافتن بهرام خان شق سامانه را گرفته بود مخالفت بنیاد

^۱ B. omits   ² M. and I.   ³ نزديك شهر کناره.

⁴ B. omits   ⁵ کهنه

⁶ مي خواست که در جون پور.   ⁷ M. and I.   ⁸ مي خواهد که جون پور رود

⁹ M. omits   ¹⁰ در حصار

⁶ ماه ذي القعده

⁸ م. کودي گردانيد.

¹⁰ فرمود القصه دولت خان.

⁷ M. omits

⁹ M. omits

خانه اقبال خان را از دهلي بیرون آورد - و ^۱ در خطه کول فوستاد ^۲ - فاما ^۳ آن بادشاهه نیکو سیرت هیچ یکی را از جمله خیل و تبار او زحمتی فوسانید - و فوجداری میان دو آب دولت خان را مفروض گردانید - و اختیار خان را کوشک فیروز آباد داد - اقلیم ^۴ خان بهادر ناهر دو پیل ^۵ خدمتی ^۶ آورده بر سلطان پای بوس کرد - در ^۷ ماه جمادی الاول سنه ^۸ نسخ و ثمانمائه سلطان طرف قنوج سواری فرمود - و دولت خان را با لشکرهای قاهره ^۹ سمت سامانه نامزد گردانید - چون سلطان نزدیک قنوج رسید سلطان ابراهیم مقابل قنوج گذارا آب ^{۱۰} گنگ آمده نزول کرد - بعد چندگاه سلطان ابراهیم سمت جونپور باز گشت - و سلطان محمود طرف دهلي مراجعت فرمود - چون سلطان در دهلي آمد لشکر که برابر بود متفرق شده در اقطاع خویش رفتند - سلطان ابراهیم از اثنای راه باز گشته در قنوج آمد - محمود ملک ^{۱۱} ترمی که از جهت سلطان بود در حصار قنوج محصر گشت ^{۱۲} - تا مدت چهار ماه چنگ ^{۱۳} قایم داشت - آخر الامر چون کسی بفریاد نرسید بضرورت امان خواسته ملاقات کرد - اقطاع قنوج بحواله اختیار خان نبیسم ملک دولت ^{۱۴} یار کنبله گردانید و هم در قنوج بشکال گذرانید - در ماه ^{۱۵} جمادی الاول

^۱ آورده چون در خطه B. M. آورده چون در خطه ^۲

^۳ فاما آن بادشاهه up to نوسانید M. omits from

^۴ اقلام خان M.

⁵ ناهر هر دو پیل سبب خدمتی B. M. خدمتی آورده سلطان را پیوست

⁷ بوس کرد در سنه B. M.

⁹ آب M. omits

¹¹ محصر شد M.

¹³ ملک دولت دولت یار خان M.

⁶ قاهره M. omits

¹⁰ ملک محمود ترمی از جهت M. omits

¹² چنگ M. omits

¹⁴ در ماه جمادی الاول B. omits

ذوال جی^۱ بهتی را دست آورد - سیوم^۲ روز اقبال خان شکسته عهد پوست آن شیر غوان^۳ یعنی بهرام خان کشید - دیگران را بسته و غل در گردن کرده برابر خویش برد - دران گه در کناره دهندۀ فردیک^۴ خطۀ اجودهن رفت - بندگیم مسند عالی خضر خان طاب ثراة بالشکرهای قاهره^۵ و حشم و خدم که هر همه شیران معرکه و مردان محاربه بودند مقابله اقبال خان آمد - و دانست^۶ که آن لشکر شکسته عهد را ادبایار شده است زیراچه عهد شکستی کار زنان است *

گرچه زن هر یکی هزار باشد در عهند کم استوار باشد نوزدهم ماه جمادی الاول سنه ثمان و ثمانمائه میان یکدیگر مصاف شد - چون اقبال خان را ادبایار روی آورده بود هم بحمله اول شکست^۷ خورد - مسند عالی تعاقب آن شکسته عهد کرد - اسپ اقبال خان زخمی شد بود^۸ بیرون رفتن^۹ نتوانست^{۱۰} پایی در محل افتاد - شیران غرین بر سر آن لعین رسیدند - اقبال خان قدری دست و پا جنبانید - آخر الامر کشته خان و امرای دیگر از دهلي بسلطان محمود کسان فرستادند و بجهت سلطنت استدعا نمودند - در ماه جمادی الآخر سنة المذکور سلطان از قنوج با جمعیتی اندک در شهر در آمد و سلطنت را قاپش شد - و خیل

^۱ M. رای هنود جلگجین and I. هینو جلگجین بهتی. Elliot, vol. IV. p. 40, Rai Himū (son of) Khul Chain Bhattī. See also *ibid.*, n. 5.

² M. سیوم روز پوست بهرام خان کشید و ایشان را بسته برابر خویش.

³ B. omits نویدیک

⁴ M. لشکرهای قاهره مقابله اقبال خان آمد

⁵ M. omits from up to استوار باشد و دانست

⁶ M. شکست تعاقب او کرد

⁷ M. زخمی شد بیرون

⁸ M. بیرون آوردن

⁹ M. توانست کشته گشت

نگونسار جنگ حصار قایم داشتند - آخر الامر خدمتی و چهار زنجیر بیل^۱
که به رای گوالیر بود داده اصلاح کردند - در ماه شوال سنه المذکور اقبال
خان از آثاره در قنوج رفت و با سلطان محمد موسو^۲ محادیه بسیار کرد - چون
حصار مسکم بود آفته رسانیدن نتوانست بی غرض باز گشت^۳

در ماه محرم^۴ سنه ثمان و ثمانمائه اقبال خان^۵ طرف سامانه سواری
فرمود - بهرام خان ترک بچه^۶ که با برادرزاده او پسر سارنگخان مخالف شده
بود از خوف او عطف کرده در کوه هرهور^۷ در آمد - اقبال خان در قصبه
اوپیر^۸ در کوه هرهور^۹ نزول فرمود - اخر الامر مخدوم زاده شیخ
علم الدین نبیسه^{۱۰} حضرت قطب الاقطاب^{۱۱} مخدوم سید جلال الحق
و الشرع و الدین بخاری رضی اللہ عنہ درمیان آمد - بهرام خان بر اعتماد
او ملاقات کرد - از آنجا سمت ملتان عزیمت فرمود - چون در تلوندی
رای کمال میں^{۱۲} رسید بهرام خان و رای داود کمال میں و رای هینو

^۱ بیل زنجیر که برای

^۲ M. omits محمد

^۳ باز گشت در ماه محرم

^۴ بی غرض باز گشت the following:—

باز گشت لاجرم حرام خوانگو (ن) سار گردد (گردید) زیواچه پیروزه و برگزیده
آن حضرت و سلطان مذکور التفات نبی فرمود زیواچه - * بیت *

چوب را آب فرو می نبود دانی چیست شرمش آید ز فرو بودن پیروزه خوش

^۵ اقبال خان

^۶ Tabakat Akbari, p. 260 says:—

بهرام خان ترک بچه که با سارنگ خان مخالفت وزیده بود از تو س اقبال خان
جای خود را گذاشته بکوه بدھور رفت *

^۷ M. and I. Elliot, vol. IV., p. 40, Badhnor

قصبه روپیر

^۸ هدوز

^۹ کمال الدین

^{۱۰} قطب اقطاب العالم سید M.

طرف سواری کرد - بیرم^۱ دیو مذکور پیشتر آمده در دهولپور^۲ با اقبال خان مسحاربه کرد - هم در حمله اول شکسته^۳ رون حصار در آمد - بیشتری کفار علف تیغ بیدریغ^۴ شدند - چون شب افتاد حصار خالی کرده سمت گوالیبر رفت - اقبال خان تعاقب کفارتا^۵ قلعه گوالیبر کرد - ولایت ایشان را^۶ که در صحراء بود تاخته طرف دهلي باز گشت - در سنّه سنت و ثمانمائه تاتار خان پسر ظفرخان امیر گجرات پدر خوبش را بعدر دست آورده^۷ مقید کرد - و در خطه بهروج^۸ فرستاد - و خود را سلطان ناصر الدین محمد شاه خطاب گردانید - و لشکرهای انبوه جمع کرده قصد دهلي کرد - بکوچ متواتر می آمد - در اتفاقی راه شمس خان^۹ اوزا زهرداده هم در آن روز وفات یافت - زهی^{۱۰} دنیای غدار این چنین بادشاہ شه سوار حلیم و کریم را بیک طوفه العین بکشت - و روح مطهر او بدار السلام پر واز کرد - الغرض چون آن بادشاہ نیکو سبیرت فرشته سبیرت را بکشند - شباشب ظفرخان را از بهروج^{۱۱} در لشکر آورند - بتمام حشم و خدم پورده و برگزیده از آن بودند او را مطیع و منقاد گشتد - در سنّه سبع و ثمانمائه اقبال خان سمت اتاؤه سواری کرد - رای سبیر^{۱۲} و رای گوالیبر و رای جالبهار^{۱۳} و رایان دیگر در اتاؤه آمده محصر شدند - مدت چهار ماه کفار

^۱ M. and I. سواری کرد پسر بیوم خان

^۲ M. در حصار دهولپور

^۳ M. omits بیدریغ

^۴ M. omits تا

^۵ M. ایشان که در

^۶ M. دست آورده بود

^۷ M. and I. omit در اسماول فرستاد

^۸ M. شمسی خان او در او B.

^۹ M. and I. omit سبیرت را بکشند upto زهی دنیا غدار

¹⁰ M. از اسماول در لشکر

and Lشکر آورند - لشکر بتمام از آن او بود او را پیوست در سنّه

¹¹ M. منقاد بیوستند

¹² Tabaqat Akbari, p. 259. Elliot, vol. IV, p. 39, Rai Sarwar.

¹³ Tabaqat, p. 259 and Elliot, vol. IV, p. 39, Rai of Jalhār.

باز سمت قنوج سواری فرمود - درین سال سلطان^۱ مبارک شاه وفات یافت - برادر خرد او^۲ ابراهیم بجای او باشاه شد - و خود را سلطان ابراهیم خطاب کرد - چون او را از آمدین سلطان محمود و اقبال خان^۳ خبر شد او نیز با جمعیت بسیار مقابله ایشان آمد - ادمیان^۴ هردو لشکر قریب شده بودند که مختاریه^۵ شود - سلطان محمود به بهانه شکار از لشکر اقبال خان بیرون رفت و با سلطان ابراهیم ملاقات کرد - اما سلطان ابراهیم سلطان را چندان اطاعت نه کرد - ازو عطف کرده در خطه قنوج آمد - شاهزاده هریوی^۶ که از جهت مبارک شاه در قنوج بود او را بیرون آورده قنوج را قابض شد - اقبال خان سمت دهلى مراجعت فرمود - و سلطان ابراهیم در چونپور رفت - خلق قنوج از وضعی و شریف با سلطان پیوستند - غلامان و متعلقان که پراگندۀ شده بودند گرد او جمع^۷ گشتند - الغرض سلطان هم بر اقطاع قنوج قانع شد - در ماه جمادی الاول سنۀ خمس و شماهانه^۸ اقبال خان سمت گوایر سواری کرد - قلعه گوایر^۹ که در سور مغل بوسنگهه^{۱۰} ملعون از قبض مسلمانان بعد قابض شده بود چون او در دوزخ رفت بیم دیو پسر او بجای او بنشست - و قلعه مذکور بدست^{۱۱} او آمد - از غاییت استحکام قابل فتح نبود - از آنجا برخاست - ولایت اورا خراب^{۱۲} کرد - سمت دهلي مراجعت نمود - سال دیگر باز دران

¹ B. omits سلطان

برادر خود ابراهیم ² M.

³ M. اقبال خان را

میان هردو لشکر

⁵ B. شده بود مختاریه شد

قلعه

⁶ Elliot, vol. IV., p. 39, Malik Zāda Harbūl.

در قلعه

⁷ M. گرد او گشتند

⁸ M.

⁹ B., M., I., and Tabaqāt Akbarī, p. 259 but Elliot, vol. IV., p. 39, Nar Singh.

¹⁰ M. چون در دوزخ

بر دست B.

¹² M. خبرا کوده

که ناصر دین محمدی است اقبال خان را فتح بخشید - کفار نگونسار مقهور و منهزم شدند - اقبال خان تعاقب ایشان تا حد آثاره کرد - بعضی کشته گشتند - و بعضی اسیر شدند - **الحمدُ لِلّٰهِ عَلٰى ذٰكِرِهِ** از آنجا در خطه قنوج رفت - همچنان سلطان الشرق مبارک شاه نیزار طرف هندوستان آمد - میان هردو لشکر آب گذگ حایل بود - هیچ یکی عده کردن نمی توانست - تا مدت دوماه جنگ قائم ماند - آخر هر یکی سمت خانه خویش مراجعت کردند - در اثنای^۱ راه اقبال خان از شمس خان^۲ و مبارک خان بدگمان شد - و بعد ایشان را دست آورده کشت -

همدرین سال طغی خان ترک بچه سلطانی که داماد غالب خان امیر ساما زاد بود لشکرهای کثیر جمع کرده بقصد^۳ مسند عالی خضر خان طاب ثراه سمت دیپالپور سواری کرد - چون مسند عالی^۴ را ازین حال خبر شد مستعد شده با لشکرهای قاهره در خطه اجودهن آمد - بتاریخ نهم ماه رجب رجب قدره^۵ سنه المذکور میان یکدیگر کناره آب دهندۀ مصاف شده - خدای تعالی مسند عالی را فتح بخشید - طغی خان منهزم شده در قصبه^۶ ایهوهر رسید - غالب خان و امرای دیگر که برابر او بودند طغی خان را بعد رکشند - در سنه اربع و ثمانمائه سلطان محمود از خطه دهار در دهلي آمد - اقبال خان استقبال نمود و در کوشک همایون میان جهان پناه فرود آورد - فاما هرچه دستگه بادشاهی بود در قبض خویش داشت - ازین جهت میان او و^۷ میان سلطان نفاق پیدا آمد - اقبال خان را برابر کرده

شمس خان بدگمان شد M.²اثناء آن راه M.¹بقصد بندگی مسند عالی M.³چون خضر خان را ازین حال M.⁴رجب قدر M. omits⁵قصبه اسوهر M.⁶ see Elliot, vol. IV., p. 38, n. 2.میان او و سلطان M.⁷

هندوستان را چنانچه قذوج و اودهه و کوره و دلمه^۱ و سندیله و بهراج
و بهارو جون پور خواجه جهان - و شق دهار را دلور خان - و شق سامانه را غالب
خان - و شق بیانه را شمس خان اوحدی قابض گشتند - مملکت دهلي
در چندین محل قسمت شد - در ماه ربیع الاول سنده اثنین و ثمانانه
اقبال خان سمت بیانه سواری کرده - شمس خان در قصبه فوہ و بتل بود -
میان ایشان جنگ شد - اقبال خان را اقبال یاری کرد - شمس خان
منزه شده در بیانه رفت - دوزنچیر بیل که در قدم او بودند بر دست^۲
اقبال خان آمدند - ازانجا جانب کتیبه^۳ لشکر کشید - از رای هوسنگه^۴
مال و خدمتی گرفته سمت شهر مراجعت^۵ فرمود - هم دران سال
خواجه جهان در جون پور بر حمّت حق پیوست - ملک مبارک قرفقل
بچالی او بادشاہ شد - و خود را سلطان مبارک شاه خطاب کرد و کل
اقطاعات را قابض شد - در ماه جمادی الاول^۶ سنده ثلاٹ و ثمان مائده
اقبال خان باز سمت هندوستان سواری کرد - شمس خان امیر بیانه
و مبارک خان بهادر ناهر اورا ملاقات کردند - ایشان را فیز برایر خود برد^۷
در ماه جمادی الآخر^۸ سنده المذکور کثرا آب بیاه^۹ نزدیک پیالی سبیر^{۱۰}
ملعون و کفار دیگر^{۱۱} با جمعیتی کثیر مقابل اقبال خان آمدند -
روز دیگر میان ایشان مصاف راست شد - بجنگ پیوستند - خدامی تعالی

^۱ دلمه M.بدست اقبال خان M.^۲^۳ کتیبه and I. B.

از رای سنکه M.

^۴ جماد الاول M.

جماد الاول M.

^۵ برایر خود در ماه M.

جماد الاول M.

^۶ آب سیاه نزدیک پیالی M. See also Elliot, vol. IV., p. 37. n. 2.^{۱۰} Elliot, vol., IV. p. 37, Rāī Sir^{۱۱} کفار ملعون دیگر با جمعیتی B.

نفر پیاده هندو بر شهاب خان شبخون زند - شهاب خان شهادت یافت و جمعیت او متفرق^۱ شد - پیلان پیکار واهی^۲ ماندند - اقبال خان را خبر شد زود تر آنجا رسید و پیلان را دست آورد - روز بیروز قوت و شوکت زیادت^۳ میگرفت و مرتبه اش متضاعف می شد - و از هر طرف لشکر گرد او جمع می آمد^۴ - و سلطان ناصر الدین را نقصان و فتوح روی می نمود^۵ - در ماه جمادی الاول^۶ سنه المذکور اقبال خان از بین سمت دهلي لشکر کشید - نصرت شاه فیروز آباد را گذاشته جانب میوات رفت - و همانجا وفات یافت^۷ - دهلي در قبض اقبال خان آمد و در حصار سیری سکونت گرفت - بعضی خلق شهر که از محل خلاص یافته بودند در دهلي آمده ساکن گشتند - عقریب الایام حصار سیری آبادان و معمور^۸ شد - شق میان دو آب و اقطاعاتِ حوالی را در ضبط خویش در آورد - فاما بلاد ممالک چنانچه در تصرف امرا و ملوک بود همچنان در قبض و تصرف^۹ هر یکی ماند - عرصه گجرات را با تمام نواحی و مضائقات ظفر خلن وجیه^{۱۰} الملک - و شق ملتان و دیدالپور و ساحت^{۱۱} سندھ را بندگی مسند عالی خضر خان طاب ثراه - و شق مهوبه و کالپی را محمود خان پسر ملک زاده فیروز - و اقطاعات سمت

^۱ M. مستغور شد and I. مستغور شد

² I. پیلان پیکار واهی ماندند . Elliot, vol. IV., p. 3 translates: "and the elephants were abandoned."

³ M. قوت می گرفت

⁴ M. جمع می شد

⁵ M. فتوح پیدا می گشت

⁶ M. ربيع الاول

⁷ M. and B. omits همانجا وفات یافت

⁹ M. قبض هر یکی ماند

⁸ M. omits و معمور

¹¹ B. با ساحت سند

¹⁰ M. و حبیب الملک

که از عدالت سارنگخان پیش ازین بر امیر تیمور^۱ پیوسته و پیشوائی کرده
بامان و دست راست دست آورده و شهر میمون لاهور را نهیب و تاراج
نهاد - زن و بچه شیخا مذکور و مردم دیگر که در پناه او درون حصار
lahor در آمدۀ بودند بتمام گرفتار و اسیر شدند - و مسند عالی خضر خان
را اقطاع ملتان و دیمالپور مفوّض گردانید - در اقطاعات^۲ مذکور فوستاد -
از آنجا بکوچ متواتر میان کابل شده در دارالملک سمه قنده رفت - بعد
رفتن او در حوالی دهلی و تا آنجا که لشکر او گذشته بود وبا و قحط
افتاد^۳ - بعضی مردم در وبا و بعضی بعذاب گرسنگی هلاک شدند -
تا مدت دو ماه دهلی خراب و ایتر^۴ بود - و در ماه رجب^۵ قدر^۶
سنة المذکور سلطان ناصرالدین نصوت شاه که از غدر اقبال خان عطف کرده
سمت میان دو آب رفته بود با جمعیت معادود در خطۀ میرت آمد -
عادل خان با چهار زنجیر پیل و لشکر خویش^۷ با سلطان پیوست - بعد
اورا دست آورد و پیلان را قابض شد - خلق میان دو آب که از دست مغل
خلاص یافته بودند برو^۸ جمع شدن گرفت - با موازنۀ^۹ دو هزار سوار
در فیروز آباد رفت - و دهلی اگرچه خراب بود قابض شد - شهاب خان از
میوات با ده زنجیر پیل و جمعیت خویش و ملک الملک از میان دو آب
آمدۀ بدو^{۱۰} پیوستند - چون لشکر بسیار گرد سلطان جمع^{۱۱} شد - شهاب خان
را در بن براى قلع و قمع^{۱۲} اقبال خان نامزد کرد - در اثنای راه چند

بر امیر پیوسته بود M. 1

اقطاع مذکور M. 2

افقاده M. 3

خراب بود M. 4

رجب سنة المذکور M. 5

لشکر با سلطان پیوسته M. 6

بدو جمع B. 7

موازنۀ با دو هزار M. 8

برو پیوستند B. 9

جمع گشت M. 10

قلع اقبال خان M. 11

کرد - روز دیگر بالای حوض فرود آمد - اقبال خان با^۱ لشکر و پیلان بیرون آمدند در میدان با امیر تیمور مقابل شد - و هم بحمله اول شکست خورد - چند زنجیر^۲ پیل بر دست لشکر امیر تیمور^۳ آمد - و باقی پیلان بهزار حیله و زجر ثقيل^۴ درون شهر بود - فاماً وقت در آمدن بسیار خلق شهر و لشکر^۵ پایمال و کشته گشت - بحدی که از کشته پشته و از مرده توده برآمد - چون شب در آمد اقبال خان و سلطان محمود زن و بچه گذاشته از شهر بیرون آمدند - سلطان محمود^۶ طرف گجرات رفت - و اقبال خان آب جون^۷ عبره کرده در قصبه بین درآمد - روز دیگر امیر تیمور خلق شهر را امان داده مال امنی از ایشان گرفت - چهارم روز آن فرمود تا همه خلق^۸ را که درون شهر بودند اسیر گندند - همچنین گردند - آنالله و رضیغاً بفضل الله - بعد چند روز مسند عالی خضر خان طاب ثراه که از خوف امیر تیمور در کوه میوات پناه جسته بود و بهادر ناهر و مبارک خان و زیرک خان بعهد و امان امیر تیمور را ملاقات کردند - جز مسند عالی خضر خان طاب ثراه دیگر همه را بند کرد - و از دهلي دامن کوه گرفته مراجعت فرمود - و^۹ خضر خان را رخصت کرد و گفت دهلي همه را گرفته بتو بخشیدم - وقت باز گشت خلقی که در کوه مانده بودند از ایشان نیز اسیرو دستگیر گشتند - چون در حد لاہور^{۱۰} رسید شیخا کھوکھر^{۱۱} را

۱ M. omits لشکر

جند بیلی بر دست M.

۲ M. omits امیر آمد.

حیله درون شهر M.

۳ M. omits لشکری پایمال و کشته شد.

۴ M. omits محمود

۵ M. omits چون را عبره.

۶ M. omits up to و خضر خان را خلائق را see also *Tabaqat Akbari*, p. 255 for full details.

۷ M. and M. omits from بخشیدم و خضر خان

۸ M. omits لاهور.

۹ M. omits کھو کھیرو M.

پته او گفته بود^۱ عادلخان خطاب کرده^۲ اقطاع سامانه میان درآب بحواله او گردانید - و خود در پرداخت کارهای ملکی مشغول بود - همچنان در ماه صفر سنه احدی و ثمانماهه خبر آمدن امیر تیمور باشاه خراسان رسانیدند که قصبه طلبیه را تاخته در ملتان نزول کرده است و اسیران لشکر سارنگخان را که پیر محمد داشته بود زیر تیغ بیدریغ^۳ آورد - این جهت اقبال خان بغايت متامل و متفسر گشت - امیر تیمور بکوچ متواتر حصار پهنتنیر گرد کرد - رای دو الجی^۴ بهتی را اسیر گردانید - و خلقی که محصر شده بودند همه را بکشت - از آنجا در حوالی سامانه تاخت - بعضی خلق^۵ دیمالپور و اجودهن و سرستی که از خوف او گریخته سمت شهر می آمدند بعضی اسیر و دستیگر شدند و بیشتری بشرف شهادت مشرف گشتند - از آنجا آب جون را عبره کرده در میان دو آب در آمد - بیشتر ولایت را نهبا و تاراج^۶ گردانید - در قصبه نموای^۷ نزول فرمود - اسیرانی که از درسند تا آب گذگ بر دست لشکر او گرفتار شده بودند موازنہ پنجاه هزار مرد^۸ کم و بیش و الله اعلم بالحقیقت همه را علف تیغ گردانید - قصبات و شهرهای مسلمانان و مردم روستا از مسلم و هنود از خوف او گریخته بعضی در کوه و بعضی در جول و بعضی در آب گیرها در آمده پناه جستند - و بعضی مردم در حصار دهلي در آمدند - در ماه جمادی الاول^۹ سنه احدی و ثمانماهه آب جون را عبره کرده در فیروز آباد نزول

ولشکو کشیدن سوی حصار پانی پنهانه او گفته بود^۱ M. omits

خطاب کرد و اقطاع میان دو آب^۲ M. omits

رای جلیجین^۴ M.

نهبا کرد⁶ M.

قصبه لوزی Tabakat Akbari, p. 255 قصبه نموی M.

مردم کم و بیش⁸ B. omits

³ M. omits

خلق⁵ B. omits

جهاد الاول⁹ M.

اصلاح دادند - مقرب خان برابر سلطان محمود در حصار جهان پناه آمد و اقبال خان هم در سیری بود - ناگاه^۱ یکایک اقبال خان با جمعیت خویش رفت و خانه مقرب خان گردگرفت - و امان داده او را^۲ بکشت - و سلطان محمود را نکبتی نوسانید - فاماً کارهای ملکی بتمام و کمال^۳ خود میکود - سلطان را بر طریق نمونه و نقش دیوار^۴ داشت - در ماه فی القعدة سنّة المذکور اقبال خان سمت پانی پته بقصد تاتار خان سواری کرد - چون تاتار خان^۵ خبر شد بندگاه و پیلان و چیزی لشکر درون حصار پانی پته گذاشت - خود با لشکر^۶ جراره قصد دهلي کرد - اقبال خان حصار پانی پته را محصر گردانید - میان دو سه روز فتح شد - پیلان و اسپان و اسباب و خیل^۷ و تبار تاتار خان بتمام^۸ بدست او آمد - تاتار خان نیز در حصار دهلي کوشش بسیار^۹ نموده - فاماً حصار دهلي مجال^{۱۰} فتح نبود - مسخر کردن^{۱۱} نتوانست - هم درین میان خبر پانی پته شفید^{۱۲} - از استماع این خبر می جوشیده - اماً ممکن نبود که فکر حصار پانی پته بکند - بضرورت از دهلي عطف کرده با لشکر^{۱۳} طرف گجرات بر پدر خویش رفت - اقبال خان با^{۱۴} پیلان و اسپان از پانی پته شده سمت دهلي مراجعت فرمود - ملک نصیر الملک قربت^{۱۵} تاتار خان را که برو بیوسته بود و لشکر کشیدن سوی حصار پانی

۱ تایکایک M.

۲ M. کشت

۳ M. omits و کمال

۴ M. omits و نقش دیوار

۵ خود جراره B.

۶ M. omits و خیل و تبار

۷ B. omits بتمام

۸ M. omits بسیار

۹ فاماً فتح کردن نتوانست M.

۱۰ M. omits مسخر کردن نتوانست

۱۲ M. omits جرار شیند از دهلي عطف کرده بالشکر طرف M.

۱۴ M. قربت تاتار خان

۱۳ M. اقبال بیلان و اسپان دیگر

ملتان رسید^۱ - سارنگ خان طاقت مقاومست.^۲ و مصاف میدانِ تنگ دید بضرورت حصاری شده - تا مدت شش ماه جنگ^۳ قایم داشت - آخر الامر بتایم نوزدهم ماه رمضان سنّه ثمان مائة به سبب تذکرجه علف و غله امن خواسته با پیر محمد ملاقات کرد - سارنگخان را با کل خیل و اتباع او و تمام لشکر و خلق شهری را اسیر کردند - و حصار ملتان را پیر محمد^۴ قابض شده همانجا لشکر گاه ساختند - در ماه شوال سنّه المذکور اقبال خان با سلطان ناصر الدین پیوست - و میان ایشان در حظیره شیخ المشایخ قطب^۵ الحق و الشرع و الدین عهد شد - سلطان ناصر الدین را با لشکر^۶ و پیلان برابر کرده درون حصار جهان پناه برد - سلطان محمود و مقرب خان و بهادر فاهر درون دهایی کهنه حصاری شدند - سیوم روز اقبال خان غدر کرد - سلطان ناصر الدین خافل بود خود را یاد کردن نتوانست - با جمعیتی معده و پیلان از درون حصار جهان پناه بیرون آمد - اقبال خان با لشکر خویش تعاقب کرد - پیلان نامدار^۷ بتمام بر دست اقبال خان آمد - سلطان ناصر الدین مفهزم شده در فیروزآباد رفت - از آنجا با کل اتباع خویش بیرون آمده^۸ و اب جون عبر کرده بر^۹ تاتار خان وزیر خویش پیوست - فیروز آباد را اقبال خان قبض گشت - بعد میان مقرب خان و اقبال خان هر روز جنگ می شد - تا مدت دو ماه میان^{۱۰} ایشان بین نوع مقابله^{۱۱} بود - آخر کسی از امرا و ملوک در میان آمده

در ملتان سارنگ خان آمد.

۲ M. مقاومت جنگ میدان نبود.

۳ M. omits جنگ

۴ M. omits پیر محمد

۵ المشایخ نظام الحق و الشرع والدین.

۶ M. omits لشکر پیلان

۷ M. omits نامدار

۸ M. آمد و آب

۹ M. کرده و تاتار خان وزیر.

۱۰ M. omits میان

۱۱ M. omits مقاتله بود.

ایشان مصاف شد - حق سپهانه^۱ و تعالیٰ تاتار خان را نصرت بخشید - سارنگ خان گریخته سمت ملتان روی نهاد - تاتار خان - سارنگ خان مذکور را تار تار کرده^۲ سامانه بحواله غالب خان کرد - و خود بذات شریف^۳ تا حد تلویزی بارایی کمال الدین میں در تعاقب سارنگخان رفت - آخر^۴ از آنجا مراجعت کرد - در ماه ربیع الاول سنته المذکور پیر محمد نبیس^۵ امیر تیمور بادشاہ خراسان با لشکرهای آنبوة آب سندھ^۶ عبره کرد - حصار اچه را^۷ گرد گرفت - علی ملک که از جهت سارنگ خان والی اچه بود موازنہ یک ماه حصاری شده جنگ میکرد - همچنان^۸ سارنگخان ملک تاج الدین نایاب خویش و امرا و ملوک^۹ دیگر را با چهار هزار سوار جواہر نامدار و مرکبان آن دیار^{۱۰} بیاری دهی در اچه فاصله گردانید - پیر محمد را از آمدن لشکر و^{۱۱} ملک تاج الدین مذکور خبر شد - حصار اچه را گذاشتہ در موضع تمتمه کناره آب بیاه آمد^{۱۲} - و ملک تاج الدین آنجا نزول کرده بود تاختند - لشکر بی غم بود - طاقت مقاومت^{۱۳} نتوانست آورد - بعضی همانجا شهید شدند و بعضی که^{۱۴} خود را در آب زند بیشتری غرق^{۱۵} گشتند - و طعمه ماهیان دریا شدند - ملک تاج الدین با سوار معدود منهزم شده در ملتان آمد - پیر محمد نیز با لشکر خویش متعاقب او در

۱ M. omits سپهانه و

۲ M. omits تاتار خان سامانه را

۳ M. omits بذات شریف

۴ M. omits آخر

۵ M. omits نشه امیر تیمور.

۶ M. omits سندھ را عبره

۷ M. omits را

۸ M. omits همچنان شد سارنگخان

۹ M. omits و ملوک

۹ M. omits سوار باری دهی در اچه

۱۰ M. omits از آمدن ملک تاج الدین خبر.

۱۰ M. omits مقاومت

۱۱ M. omits آب بیاه و خانها ملک تاج الدین

۱۱ M. omits غرق گشتند ملک تاج

۱۲ M. omits که در خود را

۱۲ M. omits

بادشاهی می کردند - مال و منحصول خود تصرف می گردانیدند - تا مدت سه سال بپین نوع قوار گرفته بود^۱ - و هر روز میان دهلي و فیروز آباد قتل^۲ و قتال جنگ و جدال می شد - گاهی ايشان غالب می آمدند و دهلویان را درون حصار می انداختند - و گاهی دهلویان تا حصار^۳ فیروز آباد می تاختند - هم چنان در سنہ ثمان و تسعین و سبعماہه سارنگخان را با مسند عالی خضر خان امیر ملتان مخالفت شد - میان یکدیگر محابیه و مقابله بسیار می رفت - آخر بعضی غلامان - ملک مردان تھی^۴ دادند و با سارنگخان پیار شدند - شق ملتان بحسبت سارنگخان آمد - و لشکر و جمعیت بسیار جمع^۵ کرده در ماہ رمضان سنہ تسع و تسعین و سبعماہه طرف سامانه رفتند - غالب خان امیر سامانه حصاری شده جنگ و جدال^۶ میکرد - چون طاقت مقاومت^۷ نبود منہزم شده با سوار و بیادہ محدود در پانی پنه آمد و تاتار خان را پیوست - خبر کیفیت مذکور سلطان نصرت شاه را روشن و صبرهن^۸ گشت - ملک الملک عهدہ دار بندگان را با دہ زنجیر پیل و لشکر محدود بیاری دھیع^۹ تاتارخان نامزد کرد و فرمود تا سمت سامانه سواری کنید - سارنگخان را دور کرده سامانه را بحوالہ غالب خان گردانید - بتاریخ پانزدهم ماہ محرم سنہ ثمان مائے نزدیک موضع کوهله^{۱۰} میان

۱ گرفته بودند B.

۲ M. فیروز آباد قتال می شد.

۳ M. حصار خانہ.

بعضی از غلامان ملک Tabakat Akbari, p. 253 ; ملک مردان می دادند بهقی با سارنگ خان پیوستند - سارنگ خان تقویت یافته ملتان را گرفت and Elliot, vol. IV. p. 32 translates :—At length some of the people (*ghulām*) of Malik Mardān Bhāṭī joined Sārang Khān, and with their assistance he got possession of the district (*shikk*) of Multan.

۴ M. omits جمع

۵ طاقت استقامتش نبود M.

۶ M. جنگ می کرد

۷ M. بیاری دھی برابر تاتار خان.

۸ M. روشن گشت

۹ M. نزدیک موضع کولله

۱۰ Tabakat Akbari, p. 254 موضع کولله

مستعد بود طاقت نتوانست آورد - از راه دروازه حرم از کوشک بیرون آمد - بعضی لشکر بد و پیوست - و بعضی یاره^۱ هر جانبی رفت - سعادت خان با جمعیت خویش دزون دهلي در آمد و مقرب خان را ملاقات کرد - میان چند روز مقرب خان او را بعد دست آورده بکشت - امرا و ملوک که در فیروز آباد مازده بودند چنانچه محمد مظفر^۲ و شهاب ناهر و فضل الله بلخی و بندگان فیروز شاهی تمام بر سلطان ناصر الدین پیوستند - و بر سلطنت او بیعت تازه^۳ کردند - محمد مظفر وزیر شد و بخطاب^۴ تاتار خانی مشرف گشت - و شهاب ناهر را^۵ شهاب خان و فضل الله بلخی را قتلخ خان خطاب کردند - و عهده داری بندگان خاص ملک الماس سلطانی یافت - در دهلي و فیروز آباد^۶ دو بادشاہ گشت - مقرب خان بهادر ناهر را با جمعیت او بر خویش داشت و حصار دهلي کهنه بحواله او کرد - و ملو را اقبال خان خطاب گردانید - و حصار سیری او را داد - آخر میان دهلي و فروز آباد هر روز محاربه و مقاتله میرفت - و میان مسلمانان یک دیگر خون زبری می شد - هیچ یکی را از ایشان این قوت نبود که بر دیگری غلبه کند - شق میان دو آب و اقطاع^۷ سپنجه و پانی پنجه و جهجر^۸ و هنگ در قبض سلطان ناصر الدین مازد - و در ضبط سلطان محمود جز حصارهای مذکور مقامی دیگر نبود - امرا و ملوک بلاد ممالک بسر خویش^۹

^۱ یاره هرجائی I. and بعضی یاره هرجائی رفت M.

^۲ محمد مظفر وزیر و شهاب ناهر و ملک فضل الله M.

^۳ بیعت کردند M. ^۴ و خطاب تاتار خانی M.

⁵ را B. omits ⁶ فیروز آباد و بادشاہ گشت M.

⁷ بعضی پرگنات میان ۲۵۲ and Tabaqat Akbari, p. 252 اقطاع سنبل و پانی پنجه M. ⁸ دو آب و پانی پنجه و سون پنجه و هنگ و جهجر است کروهی شهر

⁸ جهجر M.

⁹ ممالک بسر خویش هر یکی پادشاهی شده مال M.

و پایگاه و کل اسباب ملک داری در قبض سعادت خان مازد - مقرب خان را از آمدن سلطان تقویتی حاصل گشت - روز دیگر خلق شهر^۱ از سپاهی و بازاری جمع کرده برای جنگ از دروازه^۲ شهر بیرون آورد - سعادت خان را خبر شد - او نیز با کل لشکر خویش در میدان پیش آمد - میان یکدیگر مخابره شد و مقاتله بسیار رفت - آخر مقرب خان منهنم گشته درون شهر^۳ در آمد - و مردم شهری بیشتر^۴ پایمال شدند - فاماً سعادت خان حصار را ستدن نتوانست - مراجعت کرده بالای حوض خاص نزل کرد - چون حصار دهلي قابل فتح نبود و هوای بشکال قریب رسید سعادت خان از آنجا کوچ کرده در فیروز آباد رفت - و با امرائی که موافق او بودند اتفاق کرده که کسی را از فرزندان سلطان مرحوم فیروز شاه طاپ ثراه و جعل الجنة مَؤْواه^۵ بر تخت سلطنت در فیروز آباد اجلس^۶ دهند - نصرت خان^۷ بن فتح خان بن سلطان مرحوم فیروز شاه میان میوات بود - او را آورده در ملاک دیبع الاول سنته المذکور بر تخت سلطان در کوشک فیروز آباد بنشاندند - و ناصر الدین نصرت شاه خطاب کردند - اما او را طریق نمونه پیش^۸ داشتند - و کارهای ملکی تمام سعادت خان میکرد - چون چند روز بزین طریق^۹ بگذشت بعضی بندگان فیروز شاهی و بعضی پیلبانان با سلطان ناصر الدین یار شدند - و سعادت خان بیغم بود - یکایک سلطان ناصر الدین را بر پیل سوار کردند و هر کسی برو جمع شدن گرفت - سعادت خان غیر

^۱ B. and M. شهر را از سپاهی^۲ M. دروازها شهر^۳ M. درون در آمد^۴ M. بیشتری پایمال^۵ M. omits جعل الجنة مَؤْواه^۶ M. جلوس دهند^۷ M. نصرت خان بن فیروز خان بن سلطان مرحوم^۸ M. پیش نداشته بودند^۹ M. بزین بگذشت

لوهور رفت - از آنجا شباشب زن و فرزندان^۱ خویش ستدۀ طرف کوه جمون^۲ رفت - دوم روز سارنگخان حصار لوهور را قابض شد - و ملک کندھو بوارد خویش را عادل خان خطاب کرده در حصار^۳ لوهور گذاشتۀ خود سمت دیباپور مراجعت فرمود - در ماه شعبان سنۀ المذکور سلطان سعادت خان را برابر ستدۀ سمت بیانۀ سواری مصمم کرد - و مقرب خان را با چند پیل معبد و خیل خاص او در شهر گذاشت - چون سلطان فزدیک گوالیر رسید ملک علاوه‌الدین دهاروال و مبارک خان پسر^۴ ملک راجو و ملو بوارد سارنگخان بر سعادت خان غدر اندیشند - بنوعی او را خبرشد - ملک علاوه‌الدین و مبارک خان را دست آورده بکشت - ملو گویخته پیش^۵ مقرب خان در دهلي آمد - سلطان هم از آنجا مراجعت فرموده بزردیک شهر فورود آمدۀ بود^۶ - مقرب خان استقبال نمود و بشرف پابوس مشرف گشت - فاما به سبب خوف و هراسی که درخاطرا و متمکن شده بود باز گشته درون شهر در آمد - و استعداد بفیاض جنگ نهاد - دوم روز سلطان^۷ و سعادت خان با جمیع امرا و ملوک و پیلان ساخته و مستعد^۸ شده پیش دروازه میدان آمدند - مقرب خان حصاری شده جنگ میکرد - تا مدت سه ماه بروی نمط میان ایشان جنگ قایم^۹ بود - همچنان سلطان را بعضی فزدیکان او در ماه محرم سنۀ سبع و تسعین و سبعمائۀ درون شهر بردند - فاما پیلان^{۱۰}

فرزند خویش. B.

کوه جون M. Elliot, vol. IV. p. 29 "Jüdi," and Tabakât, p. 251

مبارک خان و پسر ملک. B.

حصار کوهور. M.

آمدۀ مقرب خان. M.

گویخته بر مقرب خان. M.

قایم مانده بود. M.

سلطان سعادت خان. M.

و مستعد پیش. M.

قایم مانده بود and I. قایم بود صهر در آن واقعه سلطان را. B.

پیل و پایگاه. M.

جوپور رفت - باهستگی اقطاع قنوج و کره و اوده و سندیه^۱ و دلمو و بهراچ و بهار و ترهت را در قبض و تصرف خود آورده بیشتر کفار را قلع و قمع^۲ کرد - و حصارها که کافران آن دیار خراب و نهیب و تاراج^۳ کرده بودند از سر بغا کردند - باری تعالی اسلام را قوت و نصرت بخشید - رای جاج نگرو باشداده لکهنتی پیلان که در دهلي هرسالی می رسانیدند خواجه جهان را رسانیدن گرفتند - هم دران ایام سارنگخان را طرف دیمالپور برای ضبط اقطاع و قلع فسده شیخا کهوكهر نامزد کردند - در ماه شعبان سنه المذکور سارنگخان در دیمالپور رفت - حشم دیمالپور و بندگان را استقامت داد و مستعد کرد و اقطاع دیمالپور در ضبط خود آورد - در ماه ذي القعده سنه ست و تسعين و سبعماهه رای ذوالجی^۴ بهتی و رای داوود کمال مین و لشکر ملتان را برابر کرده نزدیک قصبه بوهاره^۵ آب ستدر را عبره کرد - و نزدیک^۶ دوهالی آب بیلا را گذارا شده در ولایت لوہور در آمد - چون شیخا کهوكهر شفید که سارنگخان جاذب او می آید او نیز لشکر کشیده حوالی دیمالپور تاخت - و قصبه اجودهن را محصر گردانید - هم چنان خبر یافت که سارنگخان قصبه بهندویت^۷ را فهیب کرده فرود آمده است - از اجودهن شب میان کرده در لوہور آمد - دوم روز مستعد جنگ شده پیش رفت^۸ - در ساموتله دوازده کروھی لوہور با یکدیگر مصاف شد - سارنگخان را خدای تعالی فتح بخشید - شیخا کهوكهر منهزم شده در

^۱ B. and M. شدیده^۲ M. omits قمع^۳ M. omits تاراج^۴ M. رای جلچین^۵ M. آب توهاره^۶ B. نزول دوهالی^۷ I. and M. و قصبه بهدوئی Elliot, vol. IV, p. 29 " Hindupat".^۸ M. پیش رفت

ذکر سلطان محمود ناصر الدین شاه

سلطان محمود ناصر الدین پسر خرد سلطانی محمد شاه بود - چون سلطان علاء الدین وفات یافت بیشتر امرا و ملوک که اقطاعات ایشان سمیت غرب بود چنانچه غالب خان امیر سامانه و رایی کمال الدین میین و مبارک خان هلاجور و خواص خان امیر اندری و کنال از شهر بیرون آمده جوار باع نزول کرده می خواستند بغیر ملاقات جاذب اقطاعات خویش روند - خواجه جهان را خبر شد ترغیب کرده ایشان را در شهر آورد و بر سلطنت سلطان محمود بیعت کردند - بتاریخ بستم ماه جمادی الاول سنة المذکور باتفاق امرا و ملوک و جمهور آیمه و سادات و علماء و مشایخ بر تخت سلطنت در کوشک همایون اجلس دادند - و سلطان ناصر الدین محمود شاه خطاب کردند - عهدۀ وزارت هم بر خواجه جهان مقرر کردند^۱ - مقرب الملک مقرب خان شده و ولی عهد سلطان گردانیدند^۲ و عبد الرشید سلطانی را سعادت خان خطاب کردند - و عهدۀ باریگی یافت - ملک سارنگ را سارنگ خان خطاب کردند - و اقطاع دیپالپور بحواله او گشت - و ملک دولت یار دبیر را دولت خان خطاب کردند - و عهدۀ عمام المک دادند و عارض ممالک گشت - کار اقطاع هندوستان از غلبۀ کفار فگونساز ضعف^۳ پذیرفته بود - خواجه جهان را سلطان الشرق خطاب کرده و کار تمام هندوستان از قنوج تا بهار بحواله او گردانیدند - در ماه رب^۴ رجب قدره سنه ست و تسعین و سبعماهه با بیست زنجیر پیل سمت هندوستان روان داشتند - کفار دیار آثاره روکول و کهور^۵ و کنبل و حوالی قنوج را گوشمال داده در عرصه

^۱ مقرر داشت. and B. مقرر کرد M.

^۲ گردانید. B.

^۳ اقطاعات M.

^۴ ضعیف. B.

^۵ رجب سنه M.

^۶ کهوره کنیل. M.

از محمد آباد سلطان را در شهر در آوردند - و درون حظیوه بدر بالای حوض
خاص دفن کردند - مدت ملک سلطان شش سال و هفت ماه بود - و اللہ
أَعْلَمُ بِالصَّوَابِ *

ذکر سلطان علاء الدین سکندر شاه

سلطان علاء الدین سکندر شاه پسر میانگی سلطان محمد شاه بود و
همایون خان خطاب داشت - چون سلطان محمد شاه بر حرمت حق پیوست
سه روز شرط عزا بجا آوردند - بتاریخ نوزدهم ماه ربیع الاول سنه المذکور
باتفاق امرا و ملک و ایمه^۱ سادات و قضاط که در شهر بودند
در کوشک همایون جلوس فرمود - شغل وزارت هم بر خواجه جهان
مقرر داشت - و عهده و اشغال هرچه کسی در عهد پدر او داشتند بر ایشان
مستقیم گردانیدن^۲ فرمود - همچنان ملک مقرب الملک و امرا و ملوك دیگر
تابوت سلطان مرحوم برابر گرده در دهلي آمدند - و بر سلطنت سلطان علاء
الدین بیعت کردند - پیلان و اسپان و هرچه اسباب دارات بادشاهی بود بتمام
اورا تسليم نمودند^۳ - تا مدت یک ماه بین قرار در تدبیر سلطنت مشغول بود -
بتقدیر الله تعالی زحمتی برتن سلطان پیدا شد - روز بروز زیارت
می گشت - بتاریخ پنجم ماه جمادی الاول سنه المذکور بر حرمت حق
پیوست *

بجز خوی شاهان درین طشت نیست

بجز خاک خوبان درین دشت نیست

و مدت ملک او یک ماه و شانزده روز بود و اللہ أَعْلَمُ بِالصَّوَابِ *

^۱ I. omits وسادات

مستقیم گردانید . ^۲ I.

تسليم کردند . ^۳ I.

کوده صورتِ اصلاح در میان آورده - کفار مذکور ملاقات کردند - ملک مذکور برای برگردانه در قلعه برد - و به بهانه مشورت درون حصار طلبید - همه درون رفتند - مگر سبیر ملعون در پرده^۱ خویش ماند - که آخر همه را دست آورده دلوزخ فرستاد - سبیر از بیرون گویندۀ سمت آثاره رفت - ملک مقرب الملک مظفر و منصور سمت محمد آباد مراجعت کرده - در ماه شوال سنۀ خمس و تسعین و سبعماهه - سلطان جانب میوات سواری کرد و ولایت ایشان تاخته سمت محمد آباد جتیسر^۲ رفت - درین میان زحمت در تن سلطان پیدا آمد - و روز بروز زیادت شدن گرفت - هم چنان خبر رسانیدند که بهادر ناهر حوالی شهر را تاخت - سلطان اگرچه زحمتی بود در چودول سوار شده قصد کوده - بهادر ناهر نیز از کوتله بیرون آمد - با سلطان مقابله شد - آخر هم باول حمله شکسته و منزه شده درون کوتله رفت - لشکر سلطان دنبال او کرد - او درون در آمد - بیشتر خلق کوتله اسیر^۳ گشتند - اسپ و اسلحه و اسباب ایشان بتمام غارت شده - بهادر ناهر مذکور از کوتله گویندۀ در کوه چهر خزید - سلطان از آنجا سمت محمد آباد مراجعت فرمود - و دنبال عمارت و آبادنی^۴ جتیسر مشغول گشت - فاماً زحمت روز بروز در تن سلطان غالب می آمد - در ماه ربیع الاول سنۀ ست و تسعین و سبعماهه شاهزاده همایون ۷۹۶ هجری^۵ خان را با عساکر قاهره بر شیخخا که وکه که بخی وزیده و حصار لوهور^۶ را قابض شده بود نامزد کرد - شاهزاده می خواست طرف لوهور روان شود - هم چنان خبر وفات سلطان رسید - شاهزاده هم در شهر توقف کرده - و این واقعه هفدهم ماه ربیع الاول سنۀ المذکور بود *

سعدی گر آسمان بشکر پرورد ترا چون می کشد بزهار ندارد تفضلی

در دایره خویش B.^۱جیتر I.^۲اسیر و دستگیر I.^۳حصار لوهور I.^۴

شهر بود بر سلطان رسید - بر مضمون آنکه اسلام خان می‌خواهد سمت ملتنا و
و لوهور رو - و آنچا فتنه انگیزد - بهمجرد رسیدن^۱ خبر سلطان از جتیسر لشکر
گرد^۲ کرده در شهر آمد - و محضر ساخت^۳ و اسلام خان را طلبیده^۴ کیفیت
مذکور ازو استفسار کرد - او مذکور گشت - جاجر^۵ نام کافری برادرزاده اسلام
خان نایاک بسبی ازو رنجیده بود^۶ بدروغ برلزی او گواهی داد - اسلام
خان را بناحق پیش دربار سیاست کردن فرمود - و شغل وزارت بحواله
خواجه جهان گردانید - و ملک مقرب الملک را در محمد آباد در جتیسر
تعین کرد و لشکرها نیز^۷ نامزد او گردانید - در سننه خمس و تسعین و سبعماهه
خبر جمع شدن سپیر و ادهرن و جیت سنگه راههور و بیر بهان مقدم بهمنو^۸ گانو
و ابهیجند مقدم چندوار و فتنه انگیختن ایشان بسمع سلطان رسانیدند -
به جانب^۹ ملک مقرب الملک^{۱۰} فرمان فرستاد که بتنوعی فتنه ایشان را
فرونشاند - ملک مقرب الملک سمت خطه قنوج سواری فرمود - کفار
مذکور نیز با جمعیت خوش مقابله آمدند^{۱۱} - ملک مذکور ایشان را ترغیب

^۱ رسیدن این خبر M.

از جیتر کشش کرده در M.

^۲ محضر ساخته B.

طلبدید کیفیت M.

^۳ M. جاجن Tabakāt Akbarī, p. 248 Elliot, vol. IV, p. 26,
^۴ n. 4 supports the latter reading. The three MSS. have practically one version, but the Tabakāt Akbarī, p. 248 gives a quite different one:
جاجن نام هندوی و برادرزاده او که از اعدای او بودند بدروغ در معرکه گواهی دادند
Elliot, vol. IV, p. 26 also translate according to the Tabakāt.

^۵ بودند B.

⁷ ب. omits نه

⁸ مقدم بهمنو فتنه انگیختن B.

⁹ بجانب ملک مقرب الملک^{۱۰} (see p. 156, line 10) from
^{۱۰} to مقدم about 2 foll. کوشک همایون اجلس دادند

بجانب مقدم چندوار ملک مقرب الملک سمت خطه قنوج سواری فرمود الخ B.
مقابله آمدند ملک مقرب الملک استظهار فرستاد که تا بتنوعی فتنه ایشان
^{۱۱} فرونشاند ملک مذکور ایشان را ترغیب الخ

زای برسنگه ملاقات کرد^۱ - او را جامه داده باز گردانید - از آنجا کناره آب
چون گرفته سمت دهلي مراجعت فرمود - در سنّه اربع و تسعين و سبعماهه خبر
تمرد برسنگه^۲ مذکور و سبیر^۳ و ادهرن و بیرون رسید - سلطان برای قلع
برسنگه - اسلام خان را نامزد کرد - و خود سمت آنواه برای قلع و قمع سبیر و
ادهن و کافران دیگر لشکر کشید - برسنگه ملعون مقابله^۴ اسلام خان آمد - و
بجنگ پیوست - بتائید الله تعالیٰ لشکر اسلام را فتح^۵ شد - برسنگه ملعون
منهزم گشت - لشکر منصور تعاقب او کرد - بیشتر کفار را بدوخ فرستاد و
ولایت او خراب و تاراج^۶ گردانید انَّ الْمُلُوكَ إِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً أَفْسَدُوهَا
وَ جَعَلُوا أَعْرَقَ أَهْلَهَا أَذْلَكَ آخر برسنگه مذکور بامن و دست^۷ راست
باسلام خان ملاقات کرد - و برابر شده در حضرت^۸ دهلي آمد - و سبیر ملعون
و ادهرن قصبه بلرام را تاختند - چون سلطان کناره آب بیمه رسید ایشان
گریخته در آنواه متحصّر گشتند - سلطان بکوچ متواتر پیش آنواه نزول فرمود -
روز اول قدری جنگ شد - چون شب افتاد - حصار^۹ آنواه را خالی کرده
فرار نمودند - روز دیگر حصار آنواه را سلطان خراب گردانیده سمت خطه
قتوچ رفت - از^{۱۰} گذر آب گنگ شده کفار قتوچ و دلمو را گوشمال داده
مراجعةت کرد - در جتیسرآمد و آنجا حصاری بنیاد نهاد - و محمد آباد نام
کرد - در ماه^{۱۱} ربیع سنه المذکور نبشنجه خوجه جهان که نایب غیبت در

^۱ B. omits کرد

² Elliot, vol. IV., p. 25 n. 2 "Firishta calls him Nar Sing which is right, though Har Singh is possible".

; خبر تمود نوسنگه مذکور و سرداد هرن و بیرون رسید 248 Tabaqat Akbari, p. 248 Elliot, vol. IV, p. 26 spells سرداد هرن as Sarvādhāran.

³ ملعون منهزم مقابله B.

⁶ ولایت او را خراب گردانید M.

⁸ حضرت M. omits

¹⁰ رفت از آنجا گذر آب گنگ M.

⁵ فتح و فیروزی بخشیده B.

⁷ بامن و دست و راست B.

⁹ حصار B. omits

¹¹ ماه ربیع قدرة سنه B.

اعلیٰ^۱ آمدند - سلطان را شوکت و قوت و مکفت^۲ زیادت حاصل گشت -
 شاهزاده همایون خان و اسلام خان و غالب خان و رای کمال الدین و رای
 ذوالجی^۳ را با لشکرهاي قاهره برای قلع و قمع^۴ فسده ابوبکر شه و بندگان
 فیروز شاهی^۵ نامزد کرد - امرای مذکور در قصبه مهندواری رسیده
 بودند - در ماه محرم سنه ثالث و تسعین و سبععماںه ابوبکر شه و بهادر ناهر
 و بندگان فیروز شاهی جمعیت کویند یکایک روز روشن بولشکر مذکور
 زدند - بعضی لشکر را خسته کویند - اسلام خان با جمعیت خود مستعد
 شده بحرب پیوست - شاهزاده و لشکر دیگر نیز سوار شدند - و هم بهمله
 اول ایشان را^۶ شکستند - لشکر سلطان تعاقب کرد - و بیشتر^۷ منزه شده
 در حصار کوتله رفند - وبعضی اسیر و دستگیر گشتند - چون خبر مذکور
 بسمع سلطان رسید سلطان نیز همان طرف سواری فرمود - نزدیک کوتله کناره
 دهند نزول کرد - ابوبکر شه و بهادر ناهر ام ان خواسته بولشکر ملاقات کردند -
 بهادر را جامه داده باز گردانید - ابوبکر شه را برابر کرد و در منزل کهندی برد^۸ -
 آنجا ابوبکر شه را در خطه امرهه^۹ جلا کرد و حبس کرد فرمود -^{۱۰} چنانچه
 هم دران حبس برحمت حق پیوست - * بیت^{۱۱} *

مار را چون دُم کشی سر بباید کوفتن

کار مار دم گیسته نیست کاری سرسی

و مدت حکومت^{۱۲} او یک و نیم سال بود - و خود سلطان طرف آثاره رفت -

حضور آمدند M.

مکفت آمدند M.

رای جلجین M.

قمع M. omits

فیروز شاهی را نامزد M.

ایشان شکستند B.

تعاقب کرد بیشتری منزه M.

خطه میرته جدا کرده M.

کهندی مردی بود M.

بیت the whole M. omits

چنانچه B.

و مدت حکومت او یک و نیم سال بود

¹² B & M. omits

چتربرسر او کشیدند - سیوم روز بتاریخ نوزدهم ماه رمضان سنه المذکور^۱ سلطان از جتیسر^۲ در شهر آمد - و در کوشک فیروز آباد جلوس فرمود - مبشر جب شغل وزارت یافت و خطاب اسلام خانی مقررشد - و بندگان مذکور و خلق شهر بر سلطان پیوستند - بعد چند روز معدود از فیروز آباد درون حصار جهان پناه در کوشک همایون آمد - و پیلان از قبض بندگان فیروز شاهی متینه تسلیم^۳ به پلیبانان قدیم کردند^۴ - سبب این معنی بندگان مذکور فتنه انجیختند - چون سلطان قوی^۵ حال بود و پیلان تمام^۶ در حوزه^۷ تسخیر خویش آورد ایشان را میجال مقاومت نمادند * بیت *

هرکه را شبخوان خورشید است خالی چون شود
با ولی نعمت مقابل دولتش گردد تمام^۸
شداش ب با زن و فرزدان گریخته در کوتله بهادر ناهر بر ابوبکر شه پیوستند - و هرکه از جنس بندگان مذکور در شهر مانده بود ایشان را فرمان داد تا سه روز هیچ کسی از ایشان نمادد - شهر از شر آن فاپاکان^۹ پاک شد - چنین روایت می کنند که بیشتر بندگان متخذول بعد سیوم روز در دست شاهزاده آمده اند - هر یکی می گفتند که ما اصیلیم - شاهزاده فرمود هرکه از شما کهرا که^{۱۰} گرچه^{۱۱} گوید او اصیل است - سبب آن بیشتری هندوستانیان ناچیز شدند - و بندگان فیروز شاهی علف تیغ گشتند - چنانچه این حکایت در تمام هند و سند مشهور است - همچنان امرا و ملوک و لشکرهای بلاد ممالک در حضرت

۱ M. رمضان سلطان

۲ M. جتیرة

۳ M. به تسلیم پیل بانان

۴ M. قدیم کرده

۵ M. omits

۶ M. and ملتانیان تمام قبض آمد پیلان تمام قبض آمد ایشان را

۷ M. omits the بیت

۸ M. شهر از شر ایشان خالی شد همچنان امرا

بر سلطان پیوستند - چون ابوبکر شه را ازین قصه خبر کرد - همان روز وقت
چاشت یکایک با جمعیت خویش هم از راه دروازه مذکور درون شهر در آمد -
ملک بهاء الدین جکی^۱ که از جهت سلطان محافظت دروازه میگردید
همانجا شهادت یافت - چون ابوبکر شه فرزدیک کوشک همایون رسید سلطان بیغم
بود - یکایک خبر شد - با چند سواران^۲ محدود از راه درجاک کوشک
بیرون رفت - و در دروازه حوض خاص شده باز در جنیسر برلشکر و بندگاه خود
پیوست - امرا و ملوک و لشکری که از شهر برابر سلطان بیرون شدن
نتوانستند - بعضی اسیر و بعضی کشته شدند - چنانچه خلیل خان^۳
باریک و ملک آدم^۴ اسمعیل خواهرو زاده سلطان مرحوم زنده بدست آمدند -
و بسیاست پیوستند - در ماه رمضان سنه المذکور مبشر جب^۵ سلطانی
که اسلام خان شد بود و بیشتر بندگان^۶ فیروز شاهی را بسیی^۷
با ابوبکر شه مخالفتی پیدا آمد - پنهانی عرایض بر سلطان فرستادن گرفتند -
آخر الامر^۸ آشکارا شد - ابوبکر شه را طاقت استقامت نماند - با سور
معدود و مختصان خویش چنانچه ملک شاهین^۹ عمار الملک
و ملک بحری و صدر خان سلطانی دهلي را گذاشت در کوتله
بهادر ذاهر رفت - بتاریخ شانزدهم ماه رمضان سنه المذکور^{۱۰} مبشر جب
و بندگان فیروز شاهی عرایض بر سلطان فرستاده^{۱۱} کیفیت رفقی ابوبکر
شه باز نمودند - و خانخانان پسر خود سلطان را بر پیل سوار کوده

۱ M. جنکی

۲ B. چند سوار محدود

۳ M. خلیل خان نایب باریک

۴ آدم M. omits

۵ Elliot, vol. IV. p. 24, n. 1., says that Firishta has " Hājib".

۶ شاهی را بسیی از صبب با ابوبکر B. and بیشتری بندگان M. ۷ M.

۷ M. فیروز شاهی بسیی ابوبکر شه

۸ M. آخر اشکارا ملک شاهین دهلي را

۹ M. ماه رمضان مذکور B. ۱۰ فرستاده و کیفیت B.

۱۱ B.

کلا ساخته حوالی دهلي را^۱ خراب ميکرد - ابوبكر شه را خبر شد - ملک شاهين عمامه المك با چهار هزار سوار و پيادگان و بندگان^۲ بي شمار طوف پاني پنه نامزد کرد - در موضع فسمينه^۳ حوالی پاني پنه مذکور ميلان هر دو لشکر مصاف شد - لشکر ابوبكر شه را خداي تعالی فتح بخشيد^۴ - لشکر شهرزاده مفهوم شده سمت سامانه مراجعت کرد - خيمه و رخت و بندگاه تمام بر دست ايشان آمد - الغرض چون لشکرهای دهلي را هر بار از فيض ريانی فتح و نصرت روی میداد - سلطان محمد و لشکر اورا طاقت مقاومت نماد - و^۵ بدین سبب ضعيف دل گشت - فاما امرا و ملوک و حشم و خدم^۶ و رعيت بلاد ممالک کلا و جمله^۷ با سلطان موافق بودند - ابوبكر شه نمي توانست که شهر را خالي گذاشته تعاقب کند - در ماه جماهي الاول سنه المذکور ابوبكر شه لشکر ساخته کرده سمت جتيسر^۸ سواري کرد - بیست کروهي از شهر نزول کرده بود - و سلطان را ازین حال^۹ خير شد - لشکر و بندگاه همه^{۱۰} در جتيسر گذاشت - با چهار هزار سوار جراره قصد دهلي کرد^{۱۱} - بعضی بندگان که برای محاذنت در شهر مانده بودند در دروازه بدائعن مقداری جنگ حصاری^{۱۲} کردند - چون در دروازه آتش زند بندگان مذکور^{۱۳} مفهوم شدند - سلطان هم از راه دروازه مذکور درون^{۱۴} شهر در آمد - و در کوشک همایون نزول فرمود - خلق شهر از وضعی و شریف و بازاری^{۱۵} تمام

حوالی دهلي که خراب

رسیه and I. موضع بسینه

نماد بدین سبب

کلا و جمله B. کلا او جمله M.

ازین حال علم شد M.

دهلي آمد M.

مذکور B. omits

بازار تمام M.

سوار و بندگان پیاده بي شمار M.

فتحياب بخشيد B.

حشم و رعيت M.

جتيسرا M.

همه B. omits

حصاری شده کردند M.

مذکور در شهر M.

14 M.

امیر قنوج و رای سبیر و رایان و رایگان دیگر موافنه پنجاه هزار سوار و پیاده
بی شمار بر سلطان پیوستند - و ملک سرور را خواجه جهان خطاب
شد^۱ و شغل وزارت یافت - و ملک نصیر الملک را^۲ خضر خان
و خواص الملک را خواص خان و سیف الدین را سیف خان خطاب کرد -
در ماه شعبان سنة المذکور دیگر باز سمت دهلي عزیمت فرمود - ابویکر
شه نیز استقبال کرد - در موضوع کندلی رسید - میان یکدیگر مصاف شد -
مقاتله و محاربه بسیار رفت - بتقدیر الله تعالیٰ لشکر سلطان منفرم گشت -
ابویکر شه غالب آمد - بدگاه و اسباب لشکر سلطان به تمام بر دست بندگان بغارت
رفته - موافنه سه کروه تعاقب لشکر کردند - سلطان شکسته باز در موضع
جتیسر^۳ قرار گرفت - ابویکر شه سمت دهلي مراجعت فرمود - بتاریخ نوزدهم
ماه رمضان سنة المذکور بندگان فیروز شاهی را که در خطوط و قصبات بودند
چنانچه ملتان و بوهور و سامانه و حصار فیروزه^۴ و هانسی بحکم فرمان سلطان
محمد در^۵ یک روز مقطعن و خلق سکنه شهرهای مذکور بناحق شهید
کردند - آخر بسبب مخالفت که میان یکدیگر همه مسلمانان^۶ را^۷ برای سلطنت
می شد کفار هندوستان^۸ قوت گرفتند - و دست ازادای جزنه و خراج باز
کشیدند - و قصبات مسلمانان را نهبت میکردند - در ماه محرم سنة اثنین
و تسعین و سبعماهه شاهزاده همایون خان و امرا و ملوک را که نامزد او بودند
چنانچه غالب خان امیر سامانه و ملک ضیاء الملک ابورجا و مبارک خان
هلاجون و شمس خان امیر حصار فیروزه جمع کرده در خطه پانی پتیمه لشکر

۱ M. شده و شغل.

۲ M. خطاب خضر خان.

۳ M. موضع جیتر.

۴ M. حصار و هانسی و بحکم.

۵ محمد یکدیگر در یک روز B.

۶ M. omits همه.

۷ M. omits را

۸ M. می شد کفار دیار هند قوت.

فروض - ما دام که در حوالی برسد موازنۀ پنجاه هزار سوار جمع شد^۱ - الغرض
 ابوبکر شه را آمدن سلطان خبر کردند - بندگان فیروز شاهی بسبب
 مخالفتی که با سلطان کرده بودند با او موافق شدند - بتاریخ بیست و پنجم
 ماه ربیع الآخر سنه احدی و تسعین و سبعمائه سلطان در کوشک جهان نما
 نزول فرمود - ابوبکر شه نیز بعضی حشم و بندگان در فیروز آباد داشته بود -
 بتاریخ دوم جمادی الاول سنة المذکور بندگان مذکور کوچها و دیوارهای
 فیروز آباد گرفته با لشکر سلطان گنگ قایم داشتند - هم در آن روز بهادر
 ناهر با جمعیت خویش در شهر آمد - ابوبکر شه را^۲ به آمدن او
 تقویتی حاصل شد - روز دیگر ابوبکر شه با حشم و سوار و پیاده^۳ بی شمار و بیلان
 نامدار در فیروز آباد آمد - میان یکدیگر محاواره و مقاله بسیار رفت - آخر
 بتقدیر الله تعالیٰ لشکر سلطان مفهم شده طرف اوطان خویش رفتند -
 سلطان با موازنۀ دو هزار سوار آب جون عبور کرده سمت میان دو آب شده -
 از آنجا شاهزاده همایون خان پسر میانگی خود را طرف سامانه برای جمع
 کردن لشکر فرستاد - ملک ضیاء الملک ابور جا رای کمال الدین میان^۴
 و رای خلجیین^۵ بهتی که اقطاعات ایشان دران سمت بود برابر او نامزد
 گردانیده^۶ خود کفاره گنگ در موضوع جتیسر^۷ مقام ساخت - امرای
 هندوستان چنانچه ملک سور شحنة شهر و ملک الشرق نصیر الملک
 مقطع ملتان و خواص الملک مقطع بهار و ملک سیف الدین و ملک کدو
 و پسران ملک حسام الدین^۸ نوا امیر اوده و پسران ملک دولتیار کنبد^۹

۱ جمع آمدۀ I.

۲ ابوبکر شه با حشم را بآمدن B.

۳ پیاده در فیروز آباد M.

۴ میان میان I.

۵ رای ذوالعجمی B.

۶ گردانید و خود M.

۷ See also Elliot vol. IV, p. 22, n. 3. جیتر I موضع جیسر M.

۸ حسام نوا M.

۹ کنبل M.

علف تیغ بیدریغ گردانیدند - ابوبکر شهده‌هلهی را قابض شد^۱ - پیلان و خزانه
بادشاهان بر دست او آمد - روز بروز قوت می‌گرفت - همچنان امیران صده
سامانه ملک سلطان شه خوشدل را بعد بالای حوض سفام بیست و چهارم
ماه صفر سنه المذکور بزخم کثارة و تیغ کشند - آن روز در سامانه رستخیز
شد - خانه ملک سلطان شه و خیل و تبع^۲ او بتمام غارت کردند - و سرملک
سلطان شه مذکوره^۳ برپیده در نگر کوت بر شاهزاده محمد خان فوستادند - و اورا
استدعا نمودند - مدت ملک سلطان تغلق شاه پنج ماه و چند روز^۴ بود
و اللہ اعلم *

ذکر سلطان محمد شاه پسر خرد سلطان فیروز شاه

سلطان محمد شاه پسر خرد سلطان مرحوم فیروز شاه بود - چون خبر
کشته شدن ملک سلطانش رسید سلطان از نگر کوت بکوچ متواتر میان قصبه
چالنده شده در خطه سامانه رفت - در ششم^۵ ماه ربیع الآخر سنه المذکور در
خطه مذکور بار دوم بر تخت مملکت و سری سلطنت^۶ جلوس فرمود -
امیران صده سامانه و مقدمان ولایات کوه بتمام او را پیوستند - و بر سلطنت
او بیعت تازه کردند - و بعضی امرا^۷ و ملوک دهلهی نیز از ابوبکر شه روی
تاشه بر سلطان آمدند - چنانچه^۸ در سامانه بر سلطان^۹ بیست هزار سوار
و پیاده بی شمار جمع آمد - از سامانه بکوچ متواتر سمت دهلهی عزیمت

^۱ M. شده² M. omits و تبع³ M. omits مذکوره⁴ M. هر ۵ روز بود⁵ B. omits در ششم⁶ M. تخت مملکت جلوس⁷ امرای دیگر و ملوک دهلهی⁸ M. چنانچه هم در سامانه⁹ M. سلطان موازنہ بیست

* ریاضی *

سرالپ ارسلان دیدی ز رفعت رفت برگردون
بمرد آخر بخاک اندر تن الپ ارسلان بینی
نه او را بر کمر کوکب نه مه رویان با غبیب
نه اندر زیر زان مرکب نه در دستش عنان بینی

ذکور سلطان ابو بکر شاه

بعد ابوبکر^۱ شه را از خانه بیرون آورد و بر پیش سوار کردند - و چهار بر سر او
داشتند - و سلطان ابوبکر شه خطاب کردند - عهد و وزارت بحواله رکن جنده^۲
پلید مردار کشته خداوند شد - آخر میان چند روز رکن جنده بعضی
بندهگان فیروز شاهی را با خویش یار کرد - و می خواست که ابوبکر شه
را بکشد - و خود بادشاهه شود - ابوبکر شه را خبرشد - بعضی بندهگان که با او یار
نبودند پیش دستی کرد رکن جنده را یکشندند - و بردار^۳ کردند قال العَبَّاسِ
علیه السلام من حَفَرَ بِنَرِ لِأَخِيهِ فَقَدْ وَقَعَ فِيهِ - * بیت *

ان کس که کرد با تن دارا ستم هنوز
نقاش نقش او همه بردار می کند
لا جرم کشند ولی نعمت خویش را همین بار دهد - الغرض وبعضی
بندهگان که با آن^۴ حرام خوار میشوم مردار یار شده بودند ایشان را نیز

بعد ازین واقعه امرای بیرای ابو بکر بن ظفر خان بن سلطان فیروز را بپادشاهی برداشته ابوبکرشاه خطاب دادند

رکن جنده شد ۲ M.

بعضی بندهگان up to و بردار کردند ۳ M. omits from بکشند و بندهگانی که با او یار شده بودند

ایشان نیز علف تیغ گشتند ۴ M. omits با آن حرام خوار میشوم مردار

داری نمی دانست و دغابازی فلکِ غدّار ندیده در شراب و لهو^۱ و لعب مشغول گشت - کارهای سلطنت من کل الوجوه مهمل ماند - بندگان فیروز شاهی بحدی سریاکی و بیباکی کردن گرفتند که ضبط بادشاهی برخاست - هم چنان^۲ سلطان تغلق اسپدار شه^۳ برادر خویش بی موجبی بند کرد - و ابویکر شه^۴ پسر ظفر خلی ازو کنج گرفته - ملک رکن الدین جنده نایب وزیر و بعضی امرا و بندگان کوشک فیروز آباد موافق شده بلغاک کردند - ملک مبارک کبیر^۵ را در میان کوشک فیروز آباد وقت باز گشت از در سرای بزم خیغ یکایک شهید کردند - و میان دیوان غوغای خاست - سلطان تغلق شاه را خبر شد از راه دروازه که طرف آب جون بود بیرون آمد - ملک فیروز وزیر برابر بود - رکن جنده حرام خوار نابکار را علم شد - با جمعیت خویش و بندگان فیروز شاهی تعاقب کردند - گذارا آب جون رسیدند - سلطان تغلق شاه و ملک زاده فیروز را شهید کردند - و سرهای ایشان بربده پیش دربار آویختند - و این واقعه بیست و یکم ماه صفر سنه احمدی و تسعین و سبعماهه بود - * بیت *

۱۴۹

در خاک ریخت آن گل دولت که باع ملک
با صد هزار نماز پیروز در برش

زهی^۶ قدرت خدا - بادشاهی با تاج و تخت که ازان دروازه با هزاران شوکت بیرون آمده بود بیک طرفه العین سر او را بربده هم بر آن دروازه آویختند - تعرَّمْ مِنْ تَشَاءُ و تُذَلِّ مِنْ تَشَاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرِ - إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ -

^۱ لهو مشغول گشت.

² هم چنان سلطنت سلطان.

³ سالار شه and Tabaqat Akbari, p. 242

⁴ B. omits شه.

⁵ کبیری

⁶ M. omits from up to زهی قدرت علان بینی

خطاب کرد - ملک زاده^۱ فیروز^۲ پسر ملک تاج الدین را شغل وزارت داد و به خطاب خانجہانی مشرف گردانید - و خداوند زاده غیاث الدین ترمذی^۳ را عهد سر سلاحداری تعین کرد - و ملک فیروز علی را از بنندی خانه خلاص داده عهد سر جانداری که^۴ پدر او داشت مفوض گردانید - و اقطاع گجرات بحواله ملک مفرح سلطانی که در عهد سلطان مرحوم داشت کرد - و اقطاعات و اشغال دیگر چنانچه هر کسی را بود مقرر داشت - و ملک فیروز علی و بهادر ناهر را بقصد شاهزاده محمد خان با جمعیت انبو نامزد کردن فرمود - و امیران اقطاعات چنانچه سلطان شه امیر سامانه و رای کمال الدولة^۵ و الدین متین و امرای دیگر نیز برابر ایشان نامزد شدند - در ماه شوال سنه المذکور لشکر در کوه سر سور آمد - شاهزاده محمد خان از آنجا عطف کرد^۶ بالای کوه در راههای مخالف شده در قلعه کوه بکناری رفت - لشکر نیز دامن کوه گرفته در دره کوه^۷ بکناری مذکور آمد - میان یک دیگر مقداری جنگ شده - چون کوه محکم بود شاهزاده را نکبتوی نرسید - از آن جانب^۸ بالای کوه شده طرف سکهت^۹ رفت - لشکر از بکناری^{۱۰} کوچ کرد^{۱۱} در قصبه ازوبر^{۱۲} آمد - و درین دره ازوبر نزدیک چوتره قیمار^{۱۳} نزول کرد^{۱۴} شاهزاده از سکهت در قلعه نگرکوت رفت - لشکر تا حد گواهی در دنبال بود - بیشتر راهها^{۱۵} مخالف دیدند - ملک فیروز علی و امرای دیگر از تعاقب مراجعت کردند - شاهزاده هم در نگرکوت قوار گرفت - اما تغلق شاه جوان و بی تجربه بود کار ملک

^۱ M. فیروز شاه^۲ B. Tabakât Akbarî, p. 242 ترمذی^۳ M. سر جانداری پدر^۴ M. کوه^۵ M. سکیته طرف سکهت^۶ M. لشکر از بکناری and B. رفت از بکناری کوچ کرد^۷ M. ازوبر and I. راه مخالف M. (Chantara) Station^۸ M. کمال الدین مین^۹ I. از آن جا بالای کوه^{۱۰} M. ازوبر^{۱۱} M. (Chantara) Station

مقطوعان و عهده داران و مقدمان آن حوالی - ايمه و قضات و سایر مسلمانان را جمع کرده محضر می ساختند و میت را می نمودند - و سوال با سجل قاضی می نوشتند^۱ که در میت هیچ محلی اثراجراثت نیست - بعده دفن میکردند - در تفحص قضایا و تنفيذ احکام شرع اهتمام تمام داشت - مِنْ كُلِّ الْوَجْهِ هیچ قوی مجال نداشت که بر ضعیفی در عهد دولت او زور تواند آورد - *

بعد بسی گردش چرخ آزمای
او شده آوازه عدلش بجهانی
خدا تبارک و ^۲ تعالی بادشاه حليم کوی عادل را غریق رحمت ^۳ گرداند
و در جوار رحمت خلدش ^۴ جای دهد *

و مدت ملک سلطان مرحوم فیروز شاه طبَّ ثرَةٌ سِي و هشت ^۵
سال و نه ماه بود و اللَّهُ أَعْلَمُ بِالصَّوَابِ * ^۶

ذکر سلطان تغلق شاه پسر فتح خان ملقب بغياث الدين

تغلق شاه پسر فتح خان بن فیروز شاه ^۷ که پسر خوانده و نبیره سلطان مرحوم سلطان فیروز بود بعد وفات سلطان مرحوم ^۸ بالتفاق بعضی امرا و ملوک و بندهان فیروز شاهی هم در روز وفات بتاریخ مذکور بر تخت سلطنت در کوشک فیروز آباد جلوس فرمود - و خود را سلطان غیاث الدین

^۱ M. بنیشندند

^۲ M. omits تبارک و

^۳ M. رحمت حق

^۴ M. جوار خودش

^۵ M. سی هفت

^۶ M. omits وفات فیروز تاریخ اوست Tabaqat p. 238 says بالصواب

^۷ M. فیروز شاه پسر سلطان and M. فیروز خان پسر سلطان مرحوم بن فیروز بود

مرحوم فیروز بود

^۸ M. omits مرحوم فیروز بود

سلطان مرحوم تغلق^۱ شاه پسر فتح خان نبیسیه خود را ولی عهد گردانید - و امور مملکت و نظام^۲ سلطنت من کل الوجوه بحواله او کرد^۳ - هم چنان امیر حسین احمد اقبال داماد سلطان^۴ مرحوم که از جمع شاهزاده علیحدۀ افتاده بود امیر هندوان^۵ گرفته بر تغلق شاه آوردند - تغلق شاه او را پیش دخول گردان زد - و بر امیر صدۀ سامانه فرمان فرستاد تا غالب^۶ خان امیر سامانه را بند کرده در حضرت آرند^۷ - ملک سلطان شه خوش دل مولی زاده ملک مقبول فراز خان عالی خان را به محافظت بغیر بند در حضرت آورد - تغلق شاه او را بند کرد در خطه بهار جلا کرد^۸ - و اقطاع سامانه بحواله ملک سلطان شه مذکور گردانید - بتاریح هژدهم ماه رمضان سنه سبعین و سدهعماه ضعف برترن سلطان مرحوم فیروز شاه طَاب اللَّهُ^۹ ثراة غلبه کرد - بر حمایت حق^{۱۰} پیوست * روایت می کنند مخبران صادق و راویان راسخ از پیشان کهنه سال که در مملکت دهليی بعد سلطان مرحوم ناصر الدین پسر سلطان مغفور شمس الدین التمش که نوشیروان ثانی بود دوست بادشاهی دیگر مثل خدایگان مرحوم فیروز شاه طَاب اللَّهُ ثراة و جَعَلَ الجَنَّةَ مَثْوَا نَبِوَّد - شوکت عدل او بحدی در دلهای خلائق راه یافته اگر غریبی رهگذری بتقدیر الله تعالی میان راه وفات می یافت

۱ شاهزاده تغلق شاه M.

۲ امور سلطنت M.

۳ بحواله او گردانید M.

۴ داماد سلطان مرحوم B. omits

۵ امیر هندوان گشت گرفته M.

۶ M. and Elliot, vol. IV. p. 18 'Ali Khān. Tabaqāt Akbarī, p. 238

غالب خان امیر سامانه را نیز بجهت موافقت محمد شاه مقید ساخته جلا وطن کرده بولایت بهار فرستاد

۷ حضرت آرند تغلق شاه او را بند کرده M.

۸ جدا کرد M.

۹ B. omits اللَّهُ

۱۰ حق M. omits

۱۱ خدا ترس قر بادشاهی دیگر M.

پنج ماه دیگر کار سلطنت سبب خبط قدیم بر قانون قاعدة متمشی می شد - آخر کار رخنه عظیم پیدا آمد - بندگان فیروز شاهی که موازنۀ یک لک درینه^۱ دهلي و فیروز آباد ساکن و متوطن^۲ بودند به سبب مخالفت

ملک سماو الدین و ملک کمال الدین از شاهزاده روی تافته با سلطان مرحوم پیوستند - و جنگ و خصوصت پیدا آورند - چون شاهزاده را ازین حال خبر شد ملک ظهیر الدین لوهری را به بندگان^۳ که در میدان نزول جمع شده بودند فرستاد - بندگان مذکور بزم خشت و سنگ ملک ظهیر الدین مذکور را مجرح کرده از^۴ جمع خویش بیرون کشیدند - بهیج سبیلی باصلاح^۵ راضی نگشند - ملک ظهیر الدین همچنان مجرح بر شاهزاده رفت - شاهزاده مستعد^۶ بود با جمیعت تمام سوار و پیاده و پیلن در میدان^۷ آمد - بندگان مذکور مقابل شدند - چون لشکر و پیلن زور آورند^۸ بندگان مذکور در کوشک سلطان مرحوم در آمدند و پناه جستند - برین نمط تا دو روز جنگ میان یکدیگر قایم بود - سیوم روز نیز شاهزاده مستعد شده پیش دربار^۹ آمد - بندگان مذکور سلطان مذکور را از درون بیرون آوردند - چون لشکر و پیلن باشان همه پورده سلطان مرحوم^{۱۰} بودند بیکبارگی از جانب شاهزاده روی تافته بر سلطان مرحوم پیوستند - شاهزاده میدان مقامت تندگ دید روی بهزیمت نهاد - و با جمیع مختار طرف کوه سر مور رفته - بندگان مذکور خانه او را و خانهای مختاران او را غارت کردند - آن روز میان شهر رستخیزی عظیم آمد - خلق چون قرار گرفت

^۱ فیروز شاهی که دهلي and I. در تنه دهلي

² متوطن M. omits

³ بر بندگان M.

⁴ از M. omits

⁵ بر اصلاح B.

⁶ مستعد شده بود B.

⁷ در امیلان نزول آمد B. and در مندان نزول آمد M.

⁸ پیش باز آمد M.

⁹ نمط B.

¹⁰ مرحوم M. omits

سنة المذکور شاهزاده محمد خان در قصر جهان^۱ نما جلوس فرمود - خطاب و اشغال واقطاعات و ننان و مواجب و ادوار و انعام و هرچه کسی در عهد سلطان مرحوم داشت بر ایشان مقرّر و مستقیم کرد - ملک یعقوب امیر آخریک^۲ را سکندر خان خطاب شد - واقطاع گجرات یافت - و ملک اجوا امیاز خان و کمال عمر را دستور خان و سماء عمر را معین الملک مخاطب گردانید - و ملک سماء الدین و کمال الدین قرب و اختصاص^۳ گرفتند - و کارهای دیوان بحواله ایشان میشد - ملک یعقوب سکندر خان را با لشکرها در محاری^۴ بر خانجهان فامزد کرد - چون لشکر^۵ در محاری رسید کوکا ملعون خانجهان را گرفته بر سکندر خان فرستاد - سکندر خان او را کشته سر او را در حضرت اعلی^۶ برد - هم چنان سکندر خان را در اقطاع گجرات روان کرد - و خود شاهزاده در پرداخت^۷ امور و کارهای ملکی مشغول شد - در ماه ذی الحجه سنة المذکور سمت کوهپایه سرسرور سواری فرمود - تا مدت دو ماه در شکار گرگ^۸ و گوزن مشغول بود - در اثنای آن خبر کشته شدن سکندر خان رسید که او را ملک مفرح امیر که قبایت و امیران صده گجرات بدتر کشتفند - و لشکری که با او از حضرت رفته بود بعضی مسحروح و بعضی غارت شده برای سید سالار در حضرت آمدند - شاهزاده محمد خان باستماع این خبر متأمل و متفکر شده سمت دار الملک دهلي مراجعت فرمود - اما جوان بی تجربه بود در اهو و طرب مشغول گشت - و کشته شدن سکندر خان سهل پنداشت - تا مدت

^۱ B. جهانبای^۲ M. امیر آخر را سکندر خان شد.^۳ M. قرب اختصاص^۴ B. محاری^۵ M. لشکری بدتر محاری^۶ M. omits اعلی^۷ M. در پرداخت ملکی^۸ B. گرگدن و گوزن

و سبعماهه مستعد شده با جمعیتی کثیر آخر شب پیش در خانجهان رفت - چون او را ازین حال خبر شد دریا خان بن ظفرخان را از بندی خانه کشیده بکشت - و خود با چند نفر محدود ساخته شده بیرون آمد - و با شاهزاده محمد خان بجنگ پیوست - آخر طاقت آوردن نتوانست - باز عطف کرده درون خانه در آمد - و وقت در آمدن زخمی شد - چون میداری مقاومت تنگ دید از راه دری دیگر بیرون آمد و با چند نفر محدود گردید - میان میوات شده در محاری بر کوکا چوهان رفت - و ازو پناهه جست - شاهزاده محمد خان خانه خانجهان را از زر و مال و اسلحه و اسپان^۱ و اسباب بتمام غارت کناییده و از آنجا باز گشت - با جمعیت تمام پیش دربار آمد - ملک بهزاد فتح خان^۲ و ملک عmad الدّوله و ملک شمس الدّین بزبان^۳ و ملک مصلح^۴ مکسران را که با خانجهان یار بودند پیش دربار آورده گردند - چون کیفیت مذکور پیش سلطان مرحوم گذانیدند سلطان مرحوم عهده وزارت^۵ بحواله شاهزاده محمد خان گردانید - امرا و ملوک و بندگان فیروز شاهی و عامه خلق بدو رجوع آورندند - سلطان مرحوم پیر و ضعیف گشته بود - بعده ضرورة^۶ اسباب ملک داری از اسپ و پیل و مال و حشم بتمام تسليم^۷ او کرد - و بخطاب ناصر الدّین محمد شاه مشرف گردانید - و خود در خانه خوشیش بطاعت باری تعالی^۸ مشغول گشت - در مساجد جمعه به تمام بلاد ممالک^۹ خطبه بنام هر دو پادشاه می خواندند - در ملا شعبان

^۱ M. اسپ^۲ M. فتح خانی^۳ M. بزبان^۴ M. ملک مصالح^۵ M. عهده ور الغرض بحواله^۶ M. بعده بضرورت^۷ M. omits تسليم کرد^۸ M. تعالي بلاد مملکت

گشتند - و هرکجا مخالف میدید بهر طریق که می توانست پیش سلطان مرحوم گذرانیده^۱ بعضی را تلف میکرد - و بعضی را بی دستگه گردانیده - آخرکار بجایی رسید که هوچه خانجهان می گفت سلطان مرحوم همان می کرد - ازین سبب کار مملکت فتور می گرفت - و هر روز نقصان می شد - روزی خانجهان پیش سلطان مرحوم عرضه داشت^۲ که شاهزاده محمد خان بعضی امورا و ملوک چنانچه دریا خان بن ظفر خان امیر گجرات و ملک یعقوب محمد حاجی آخر بک و ملک راجو و ملک سماو الدین و ملک کمال الدین پسر^۳ ملک عمر عارض بندگان خاص را با خویش بار کرده می خواهد که^۴ فتنه انگیزد - سلطان مرحوم چون همه کارها بحواله خانجهان گذاشته بود بغیر فکر و تأمل فرمان داد تا ایشان را دست آورد - این خبر بسمع شاهزاد محمد خان رسید - چند روز در سرای نیامد - هرچند خانجهان طلب می فرستاد او عنز می کرد - خانجهان به بهانه حساب بقایا دریا خان بن ظفر خان امیر مهوبه را موقوف درون خانه خود داشته - ازین سبب شاهزاده را خوف و هراس زیاده تر گشت - پیش سلطان مرحوم کیفیت خویش باز نمود - سلطان او را نیز فرمان داد تا خانجهان را دور کند - دریا خان بن ظفر خان را خلاص دهد - شاهزاده محمد خان ساخته - ملک یعقوب آخر بگ اسپان پایگاه را به تمام و ملک قطب الدین^۵ فرامرز شحنه پیل همه پیلان را با عماری و بروگستوان بر شاهزاده آوردند - بندگان فیروز شاهی و امرای دیگر و خلق شهر نیز بیشتری باو یار شدند - در ماه رجب سنن تسع و ثمانیان

^۱ گردانیده M.² عرضه داشت کرد M.³ کمال الدین پسوان M.⁴ M. omits که⁵ قطب الدین شیخ فرامرز B.

مقطع شقی بداؤن و سید علاؤ الدین برادر او را کهکشان مذکور بهجهت
ضیافت در خانه خود بروه بود و غدر کرد ایشان را بکشت - در سنّه اثنتین
و شماںین و سبعماںه سمت کیتھر^۱ سواری فرمود بالنقام سادات مذکور -
و ولایت کیتھر را نهبا و تاراج کرد - و همه^۲ را اسیر کرد و دستگیر و خوار
و ذلیل گردانید اَنَّ الْمُلُوكَ إِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً أَفْسَدُوهَا فِي الْأَرْضِ وَ جَعَلُوا
أَعْزَّةَ أَهْلَهَا أَذْلَّةً فَسَدَّهُ آن دیار را مالش داد - کهکشان مذکور^۳ فرار نموده
وَ الْعَرَازِ مِنْ مَا لَا يُطَاقُ مِنْ سُكُنِ الْمُرْسَلِينَ در ولایت مهندکان^۴ که در کوهپایه
کمایون است در آمد - سلطان ایشان را نیز نهبا کرد - چون از آن مهم فارغ
شدۀ اقطاع بداؤن بحواله ملک قبول قران خوان سر پرده دار خاص
گردانید - و در شقق سنبهل برای مالش و ضبط^۵ کیتھر ملک خطاب
افغان را نامزد کرد - و هر سال باسم شکارهم^۶ در ولایت کیتھر سواری
میکرد - ولایت مذکور چنان مضطر و^۷ خراب گشت که جز شکار دران
دیار دیگر^۸ نبود - سنّه سبع و شماںین و سبعماںه^۹ در موضع بیولی هفت
کوهی از خط بداؤن حصار برآورد و آن را فیروز پور نام نهاد - خلق آن را پور
آخرین^{۱۰} میگویند - بعدۀ سلطان مرحوم پیر و ضعیف گشته^{۱۱} و عمر فریب
نود سالگی^{۱۲} رسید - خانجهان که وزیر او بود مطلق العنان شد و همه
کارهای سلطنت را قبض کرد - امرا و ملوک فیروز شاهی بتمام مستخر او

۱. کنهیر.

۲. آذنه up to و همه را اسیر

۳. مذکور گوینخنه در ولایت.

۴. ولایت مهندکان.

۵. مالش و ضابط M. omits

۶. در M. omits

۷. مضطر M. omits

۸. که جز شکاری دیگر دران روز نبود M. omits

۹. Elliot, vol. IV., p. 14 wrongly translates 754 H. (1382 A.D.). See also Tabakat Akbari, p. 236.

۱۰. بوآخرین B.

۱۱. گشت M.

۱۲. نود سالی M.

و اکحل^۱ سواری فرمود - رای سبیر^۲ و ادهرون^۳ مقدمان^۴ اتاوه که
با سلطان طغیان و زیندۀ و یک کرت با لشکر اسلام مقابل شده مفهمم گشته
بودند - بتغیب و استظهار در آورده با زن و فرزند^۵ و خیل و تبع روان^۶
کرده در شهر آورده - و در اکحل^۷ و پتلاهی حصارها بنا کرده ملک زاده فیروز
پسر ملک تاج الدین نوک را با جمیعت کثیر و امراء کبیر^۸ نامزدی
آنجا گذاشت - و اقطاع فیروز پور و پتلاهی^۹ بحواله او گردانید - و اقطاع
اکحل^{۱۰} ملک بلی افغان را داده سمت دارالملک مراجعت فرمود -
هم دران سال ملک نظام^{۱۱} الدین نو امیر اوده که برابر سلطان بود^{۱۲}
در لشکر وفات یافت - اقطاع اوده ملک سیف الدین پسر بزرگ او را
مفوض گشت - در سنۀ احمدی و نمانی و سبعماهه سمت سامانه سواری
فرمود - چون در سامانه رسید ملک قبول قران خوان امیر^{۱۳} مجلس
خاص مقطع سامانه خدمتهاي بسیار پیش کشید - سلطان در باب او مراحم^{۱۴}
فراوان و شفقت بی پایان ارزانی فرمود - ازانجا میان قصبه انباله
و شاه آباد شده در کوهپایه سانتور رفته از رای سرمهور^{۱۵} و رایان کوه
خدمتی و مال ستدۀ سمت دارالملک مراجعت فرمود - هم چنان
خبر^{۱۶} تمد که رکو مقدم ولایت کیتهر^{۱۷} رسید - ماناك سید محمد

۱ اتاوه و اکچک B.

۲ رای سبیر M.

۳ ادهرون و مقدمان M.

۴ فرزندان M.

۵ روانی کرده M.

۶ اکچک B.

۷ امراء نامزدی آنجا M.

۸ فیروز پور پتلاهی B.

۹ اکچک B.

۱۰ حسام الدین M.

۱۱ بود هم در لشکر M.

۱۲ امیر مجلس بک خاص B.

۱۳ مراحم فراوان فرمود M.

۱۴ سرمهور M.

۱۵ خبر M. omits

۱۶ مقدم کهتر Tabakat Akbari, p. 235

یافت - ازان که سرحدهای مملکت^۱ با امرای بزرگ و هوا خواهان خویش داده^۲ مستحکم گردانیده بود - چنانچه طرف هندوستان سرحد^۳ بندگاه اقطاع کره و مهوبه و شق دلموہ^۴ بحواله ملک الشرق مردان دولت که نصیرالملک خطاب داشت کرده^۵ - و اقطاع آوده و سفديله^۶ و شق کول بحواله حسام الملک^۷ حسام الدين فنا و اقطاع جونپور و ظفر آباد بحواله ملک بهروز^۸ سلطانی و اقطاع بهار^۹ بحواله ملک بیر^{۱۰} افغان گردانیده - امرای مذکور در مالیدن فسده کفار آن دیار و ضبط اقالیم سرحد تقصیر نمی کردند - چنانچه سلطان را برای ضبط^{۱۱} و قرار آن سمت تعلقی نبود - اما سرحد خراسان بجهت سد فتنه مغل هیچ امیری در خور آن نبود - بضرورت ملک الشرق نصیر الملک را از^{۱۲} اقطاع کره و مهوبه طلبیده در عرصه ملتان فوستاد - تا فتنه ملاعین و فسده آن سمت را مالش دهد - و اقطاع با نواحی و مضافات بحواله او گردانیده - و اقطاع هندوستان یعنی کره و مهوبه هم بر ملک الشرق ملک شمس الدين سليمان پسر ملک مردان دولت مقرر داشتن فرمود - القصه بعد کشته شدن دامغاني نیابت^{۱۳} اقطاع گجرات بحواله ملک مفرح سلطانی گردانید - و فرحت الملک خطاب کرد * در سنّه تسع و سبعین و سبععماهه طرف اقاوه

۱ مملکت امرای B.

۲ دیده B.

۳ سرحدها M.

۴ شق دلموہ M.

۵ بزرگ B. omits

۶ سدیده M.

۷ حسام الملک و حسام الدين M.

۸ اقطاع سار B.

۹ بهروز M.

۱۰ ملک مراغفان B.

۱۱ ضبط B. omits

۱۲ از M. omits

۱۳ نیابت M. omits

نقل کرد - سلطان ازین سبب بغايت متمام و متفکر شد - و انكسار بسیار در ذات مبارک او پدید آمد - در سنه ثمان و سبعین و سبعماهه شمس دامغانی چهل لک تنه زیادت بر محصول گجرات از وجه مطالبه و صد زنجیر فیل و دویست اسب تازی و چهار صد بوده از مقدم بچگان و حبشه هر سال قبول کرد - بر ملک ضیاء الملک ملک شمس الدین ابو رجا که فیابت^۱ گجرات داشت گفتند که مال زیادت اگر او^۲ قبول کند اقطاع گجرات هم برو مقرر دارند - چون دانست که قابلیت ندارد و شمس دامغانی گراف می گوید قبول نکرد دامغانی مذکور نیز بند زر و چودول نقره^۳ یافت - و بفیابت گجرات از جهت ظفر خان تعین شد - چون در گجرات رسید سودای باطل و خیال فاسد در دماغ او راه یافت - علامات^۴ طغیان ظاهر گردانید^۵ از سبب مالی که زیادت خراج و خدمتی بر محصول قدیم گجرات قبول کرده بود و حاصل کردن نتوانست - آخر الامر امیران صدۀ گجرات چنانچه ملک شیخ ملک فخر الدین تالد و سران گروه^۶ خروج کرده - در سنه ثمان و سبعین و سبعماهه ملک شمس الدین دامغانی را کشند - سراو بریده در حضرت فرستادند - این فتنه فرون شست^۷ - و در عهد دولت آن پادشاه نیک بخت و فرخه^۸ کار مملکت از فوط عدل و احسان او چنان قرار گرفته بود که از هیچ طرف فتنه سر بر نمی کرد - و کسی را مجال^۹ نبود که پایی از دایرۀ اطمانت بیرون کشد - مگر فتنه دامغانی که بسجرد بغی وزیدن سزای خود

۱ نایب گجرات.

۲ اگر قبول کند.

۳ مذکور بریند زر و حودول مقره یافت.

۴ علامت.

۵ گردانیدند.

۶ فخر الدین تا او سران کرده خروج کرده.

۷ فروضت.

۸ محل نبود.

گرفته در نگر کوت رفت - آن را فتح کرده از آنجا عزم تهنه^۱ نمود - چون در تهنه رفت جام بابنه‌نیه که ضایط تهنه بود بقوت آنکی^۲ مخصوص شده - مدتی مسحایه کردند - در لشکر سلطان مغفور تندی^۳ علف و غله بحدی شد که بیشتر مردم بعد اباب گوستگی هلاک گشته - بضرورت ناچار بعد کوشش بسیار جانب گجرات روان شد - ایام بشکال رسیده بود - بعد انصرام بشکال^۴ قصد تهنه کرد و اقطاع گجرات ظفر خان را^۵ مخصوص گردانید - ملک نظام الملک معزول شده با تمام^۶ خیل خانه در شهر آمد - بعد چند گاه نیابت وزارت ممالک یافت - چون سلطان مرحوم باز در تهنه رفت - جام^۷ بابنه‌نیه امان خواست - بحضور پیوست^۸ و بمراحم مخصوص شد - سلطان^۹ او را با تمام^{۱۰} مقدمان آن طرف برابر خویش در دار الملک دهلي آورد - چون مدتی خدمت کردند سلطان باز جام^{۱۱} را اقطاع تهنه داد و با ترتیب تمام^{۱۲} روان گردانید - در سنة اثنین^{۱۳} و سبعین^{۱۴} و سبعماهه خانجهان نقل کرد - خانجهانی پسر مهتر او جونانشه^{۱۵} یافت - در سنة ثلاش و سبعین و سبعماهه ظفر خان در^{۱۶} گجرات نقل کرد - شغل اقطاع گجرات بر پسر مهتر او شد - در دوازدهم ماه صفر سنة ست و سبعین و سبعماهه شاهزاده فتح خان در منزل کنتور

۱. تهنه B.

۲. بقوت آنکی B.

۳. تکعه M.

۴. بشکل M.

۵. M. omits را

۶. با تمامی خیل خانه M.

۷. جام و بابنه‌نیه M.

۷. پیوستند M.

۹. سلطان ایشان را M.

۱۰. با تمامی مقدمان M.

۱۱. سلطان بار حام M.

۱۲. با ترتیب باز گردانید M.

۱۳. ائنه M.

۱۴. ستین B.

۱۵. جونانشه بزرگ M.

۱۶. ظفر خان در نقل B.

۱۷. در منزل کتهوار وفات یافت Tabakati Akbari p. 234

را بکشت - و سیم^۱ و دم و دندان ایشان بیاورد چنانچه درین محل
ضیاء الملک ریاعی گفته است - *

شاهی که ز حق^۲ دولت پاینده^۳ گرفت
اطرافِ جهان چو مهر تابنده گرفت
از بهتر شکار پیل در جاج نکر
آمد دو بکشت سی و سه زنده گرفت

سلطان از آنجا بکوج متواتر باز گشته در کره رسید - و از کره در سمت
دار الملک دهلي مراجعت فرمود - در ماه رب سنه اثنين^۴ و سنتين

و سبعماهه مظفر و منصور درون شهر در آمد - بعد چندگاه شنید که نزدیک
بیوار^۵ کوهی است از گل - و آبی [از] میان آن^۶ کوه بزرگ^۷ می آید و در

ستدر می افتد - آن را سرستي می گویند - و این طرف آن کوه جوئی
است آن را جوی سليمه خوانند - اگر کوه گلین باکوند آب سرستي

درین جوی در آید از آنجا در سهوند^۸ و منصور پور و از آنجا در سنم
برود دائم جاري ياشد - چون آنجا رسید در حفره آن کوه چندگاه مشغول

شد - و سهوند را تا ده کوهی^۹ بحواله ملک ضیاء الملک شمس الدین
ابو رجا^{۱۰} از شق سامانه خارج گردانیده تا آبادان کند - و آنجا حصار

برآورده فیروز پور نام کرد^{۱۱} - چون سلطان کافتن^{۱۲} کوه مذکور قابل ندید ترک

^۱ M. سیمر و دندان

² B. که بحق

^۳ M. پاینده

⁴ M. اثنه و سنتين

⁵ B. بردار Firishta "Parwār".

⁶ B. کوه بزرگ لب آب می آید.

و آبی میان آن و کوه

⁷ M. تا ده گروهی

سیهوند و منصور بود و از آنجا

⁸ M. شمس الدین

ابو رجا شق سامانه

⁹ M. نام کرده

شمس الدین ابو رجا شق سامانه

بشكل بگذشت^۱ در ماه فی الحجۃ سنة المذکور با لشکرهای قاهره از راه بهار طرف جاج نگر عزیمت کرد - فرمان داد تا^۲ لشکر ستور و عورات و اسپ لاغر و مردم ضعیف نیاید^۳ - ملک قطب الدین برادر ظفر خان وزیر را با پیلان و بندگاه در کوه گذاشتند خود بکوچ متواتر روان شد - چون در سیکهره^۴ رسید آن را بتاخت - رای سیکهره انحراف نمود - از آنجا شکر خاتون^۵ دختر رای سادهن^۶ با دایه بدهست آمد - سلطان اورا در محل ذخیران بپرورد - چون سلطان پیشتر شد ملک عمام الملک را با بعضی بندگان برای بندگاه یک منزل عقب گذاشت - هم درین محل احمد خان که از لکه‌منوی عطف کرد در کوه رفت^۷ مانده بود بحضورت پیوست - بمرامح مخصوص گشت - سلطان از آنجا در شهر پیارسی^۸ که مسکن رای بود رسید - اب آب مهاندی را بگذشت و شده رای فرار نمود - جانب تلگ رفت - سلطان یک منزل بر عقب او پیشتر شد - چون معلوم شد که رای دور رفته است^۹ سلطان باز گشته هم دران حدود شکار می کرد - رای بیرون کسان فرستاد و صلح جست تا خلق او کشته نشود - و سلطان بعادت باز گردید - سی و سه زنجیر پیل و تُحف و نفایس دیگر بوجه خدمتی پیش فرستاد - سلطان از آنجا باز گشته در بدماوتی و برمتلاولی^{۱۱} که موغزاز پیلان بود شکار می کرد - دو پیل

بیشکال گذشت۔

۲ B. لشکر در

ضعیف بیاید ۳ M.

⁴ *Tabakat Akbari*, p. 232 میکرہ سنتکری , M. see also Elliot, vol. IV., p. 10, note 3.

شکر خان ۵ B.

⁶ *Tabakat Akbari*, p. 232 note 4. راجه سنکرہ see Elliot, vol. IV., p. 10.

7 M. زینتھور

⁸ *Tabakāt Akbarī*, p. 232.

مهاندی را گذشت^۹ M.

¹⁰ M. سلطان بو عقب اسٹ بوقتہ دلوں

مکالمہ متن

خطاب فرمود - و سید رسوادار از پرلاد برابر رسولان لکهنوی آمدۀ بود باز در لکهنوی نامزد شد - سلطان سکندر سید رسوادار را با پنج زنجیر پیل و تھفه و نفایس در حضرت فرستاد - و پیش از رسیدن سید رسوادار - عالم خان از لکهنوی در حضرت آمد - بروی فرمان شد که سلطان سکندر فادان و بی تجربه است راه اخلاص گذاشته است - ما اول نخواستیم که تبع در میان آریم - چون او چنانچه شوط اطاعت است بجا نیاورد اینک ^۱

ما خود می رسیم - سلطان بعد بشکال ^۲ با لشکر ^۳ ها جانب لکهنوی روان شد - در اثنای راه شاهزاده فتح خان اسباب ملک داری چنانچه پیلان و فراش خانه لعل یافت - و سه بدم او زند و اصحاب شغل تعین شدند - چون سلطان در حد پندو ^۴ رسید سلطان سکندر در حصار اکداله جائی که سلطان شمس الدین به دز ^۵ او حصاری شده بود حصاری شد - سلطان سیزدهم ماه جمادی ^۶ الاول سنۀ احدی و سنتی و سبعمائۀ بر در حصار اکداله نزول فرمود - چون چند روز در استعداد حصار گیری گذشت ایشان را معلوم شد که ما را حد مقاومت با این ^۷ لشکر نخواهد بود - بضورت امن خواستند و صلح جستند - پیل و مال و اسباب خدمتی قبول کردند - سلطان بیستم ماه جمادی ^۷ الاول سنۀ المذکور از پیش اکداله کوچ کرده مراجعت فرمود - چون در پندو رسید سلطان سکندر سی و هفت زنجیر پیل و تھفه و نفایس دیگر خدمتی فرستاد - سلطان بکوچ متواتر در چون پر ^۸ آمد - موسم بشکال شد - همانجا مازد - چون

^۱ نیاورد آنکه ما خود M.

^۲ پرشکال M.

^۳ بزر او حصاری M.

^۴ با آن لشکر M.

^۵ با لشکر جانب M.

^۶ جماد الاول M.

^۷ جماد الاول M.

سامانه عزیمت فرمود و آنجا شکار^۱ می باخت - در اثنای آن خبر رسید که فوجی از مغل در حدود دیمپور رسیده است - ملک قبول سرپرداز دار با لشکرها فامزد شد - مغل^۲ از پیش لشکر عطف کرد و در ولایت خود رفته - سلطان بر سمت دارالملک دهلي مراجعت کرد - و در آخر سنه المذکور ملک تاج الدین فتبه^۳ و چند امرای دیگر از لکهنوی باسم رسالت با تحفه و خدمتیان^۴ در حضرت آمدند - و بازارع موافع مخصوص گشتند^۵ . سلطان نیز اسپان ترکی و تازی و میوه‌های خراسان از هرجنس و تحفه دیگر بر دست ملک سیف الدین شحنة^۶ پیل برابر ملک تاج الدین فتبه برای^۷ سلطان شمس الدین در لکهنوی روان کرد - چون در بهار^۸ برسیدند شغیدند که سلطان شمس الدین وفات یافت - و پسر او سلطان سکندر بادشاه شد - رسولان لکهنوی را در بهار داشتند و این کیفیت در حضرت اعلی باز نمودند - فرمان شد تحفه و نفایس در حضرت بفرستند - و اسپان^۹ حشم بهار را بدھند و رسولان را در کره برسانند - همچنان کردند - در سنه ستين و سبعماهه سلطان با لشکرهاي انبوه عزيمت لکهنوی مصمم کرد که روان شد - خانجهان را در دهلي گذاشت - و تاثار خان را از حد ولایت غزنین^{۱۰} تا ملتان شقدار کرده آنجا داشت - چون سلطان در ظفر آباد رسید هوای بشکال قریب شد - همانجا مقام کرد - و درین منظر اعظم ملک شیخ زاده بسطامی که بر حکم فرمان از مملکت بیرون رفته بود از خلیفه خلعت آورد - سلطان در باب او مرحمت کرد - و اعظم خان

و انجانب شکاري می تاخت.

^۱ M. omits بینه^۲ M. گشنده^۳ M. بر سلطان^۴ M. اسپان بهار را بدھید.مغل^۲ M. omits^۴ M. خدمتیات^۶ M. شحنیک پیل⁸ M. بهار رسیدند¹⁰ M. غزنین ملتان

در هانسی رسانیدند - از آنجا در ارسون^۱ برو و آنجا حصاری مستحکم
لشار فرمرده بنا فرمود و حصار فیروزه نام کرد - و زیر کوشک آن حوضی وسیع بگافت - و از
آن جوی پر آب گردانید و جوی دیگر از کهکهر^۲ کشیده زیر حصار سوتی برد
و از آنجا تا هرنی^۳ کمیره رسانید - و درین میانه حصاری ساخته فیروز آباد
نام کرده و جوی دیگر از اب آب بدھی^۴ جون کشیده در حصار فیروزه بود -
و در حوض انداخته از آنجا نیز پیشتر برو - در ماه ذی الحجه روز عید
اضحیه^۵ سنه المذکور خلعت و منشور خلیفه الحاکم باامر الله ابو الفتح
ابی بکر بن^۶ ابی الریبع سلیمان از دار الخلافة مصر متضمن تفویضِ ممالک
هند رسید - و هم درین^۷ سنه المذکور رسولان لکهندوتی از الیاس حاجی
با تحفه و نفایس بسیار رسیدند - بمراحم فراوان و عواطف بی پایان مخصوص
شده باز گشتد - و در کوت دیگر خدمتیان^۸ و تحفه از الیاس حاجی
بیاوردند - و در حصار فیروزه پایی بوس کردند - فومن شد این متعاب برندگان
کمیته ما بیشتر ازین باشد - باید که بعد ازین پیلان چیده که از بنادر^۹ حاصل
میشود بیارند - سنه ثمان و خمسین و سیعمائمه ظفر خلیل محمد کم^{۱۰}
فارسی از سندر گانون تافته از راه دریا در توسانین^{۱۱} با دو زنجیر
پیل خدمتی بدرگاه پیوست - و بمراحم مخصوص گشت و نیابت
وزارت یافت - در ماه ذی الحجه سنه تسع و خمسین و سیعمائمه طرف

^۱ Tabaqat Akbari, p. 230^۲ Tabaqat Akbari, p. 230   ^۳ M. کهکر see Elliot, III. p. 8.^۴ M. بدھی^۵ M. عید الضحیه^۶ M. omits بن^۷ M. در سنه^۸ B. خدمتی باب^۹ M. که از برادر^{۱۰} M. ظفرخان فارسی Tabaqat, p. 230^{۱۱} B. کن فارسی دریا توسانین

بیست - لکه تذکه نقد و دو زنجیر پیل خدمتی آورد - و بمراحم خسروانه مخصوص گشت - سلطان بیست و هفتم^۱ ماه ربیع الاول بایک درون حصار اکدالله^۲ در رفت - آنجا جنگی محاکم شد^۳ که در تحریر و تقریر نگذج بندگایان بشکستند و بسیار کشته شدند^۴ - ستیدانو^۵ مقدم نایکان آن روز کشته شد - بیست و نهم ماه مذکور لشکر از آنجا بیرون رفته کناره اب آب گنگ^۶ فرود آمد - الیاس حاجی در اکدالله حصاری^۷ شده بود - در پنجم ماه ربیع الآخر با جمیع حشم و خدم و بندگایی بی شمار مستعد جنگ شده^۸ بوقت نماز پیشین از حصار بیرون آمد - سلطان لشکرها فوج کرد صف بکشید^۹ - بمجرد آنکه نظر الیاس حاجی بر سلطان افتاد هراسیده روی بهزیمت نهاد - لشکر حمله کرده چترو چهل زنجیر^{۱۰} پیل او بدست آمد - و سوار و پیاده بیشمار علف تیغ گشت - سلطان روز دوم مقام کرد - سیوم روز بر سمت دارالملک دهلي مراجعت فرمود - بعد چندگاه شهر معظم فیروز آباد را حرسها الله عن الافت بنیاد نهاد - در سنه ست و خمسین و سبعماهه طرف شهر دیبالپور عزیمت کرد - جوئی از آب ستلدر^{۱۱} بکشید تا جھبز که چهل و هشت کرونا باشد ببرد - و در سال دوم جوئی فیروز آباد از حوالی کوه مذکوی^{۱۲} و سرمهور کشید و هفت اب دیگر دران آب انداخته

۱ M. بست و هشتم

۲ B. اکدالله محل بیرون در رفت.

۳ M. محاکم شد بندگایان

۴ M. گستته شدند

۵ M. سهديومقدم بایکان

۶ M. آب کنکی فرود

۷ M. حصاری شد

۸ M. omits شده

۹ M. صف کشید

۱۰ M. omits زنجیر

۱۱ Tabakât Akbarî, p. 230 آب ستلدر کشیده تا جھبز

۱۲ Tabakât Akbarî, p. 230 نهري از آب جون از حوالی مندل و سرمهور کشید

و هفت نهر دیگر باز جمع کرد

طرف کلانور سواری فرمود - و در جانب منجھور شکار^۱ کرده جانب دار الملک دهلي باز گشت^۲ - همدران سال مسجد جامع نزدیک کوشک و مدرسه بالای حوض خاص بنا کرده^۳ - هم درین سال شیخ زاده صدر الدين نبیسنه شیخ کبیر قطب الاولیاء بهاء الحق والشرع و الدين زکریا رحمة الله علیه شیخ الاسلام شد - و قوام الملک^۴ مقبول که نایب وزیر بود وزارت مملکت یافته^۵ و به خطاب خانجهايی مشرف گشت - مسند و بالشہائی زر دوزی ارزانی فرمود^۶ - و خداوند زاده قوام الدين خداوند خان شد - و شغل^۷ وکيلدری : افت - و تاتار ملک تاتار خان شد^۸ - هرسه نفر^۹ چترهای گوذاگون یافتند - و ملک الشرق^{۱۰} شرف الملک نایب وکيلدر و سيف^{۱۱} الملک شکار بک و خداوند زاده عماد الملک سر سلاح دار و عین الملک^{۱۲} مشرف ممالک و ملک حسين امير میوان مستوفی ممالک شدند - و هم ماه شوال سنه اربع و خمسین و سبعماهه سلطان با اشکرهای انبوہ طرف لکهنوتی بیرون آمد - و خانجهاي را در شهر^{۱۳} گذاشت - امور مملکت و احکام سلطنت کلی و جزوی بدومفوض گردانید - و بکوج متواتر در لکهنوتی روان شد - چون نزدیک گورکهپور رسید^{۱۴} آدمی سنه در حضرت پیوس

¹ مجھور شکارها کرده M.² باز گشته B.³ بنا فرمود M.⁴ یافت و بخطاب M.⁴ قوام الملک ملک مقبول نایب M.⁵ و شغل M. omits⁶ زر دوزی دادند M.⁶ هرسه ملک M.⁸ تاتار خان گشت M.⁹ هرسه ملک M.¹⁰ ملک شرف الملک B.¹¹ و خداوند سيف الملک M.¹² عین الملک مستوفی ممالک مشرف و ملک حسين B.¹³ در سر گذاشت M.

حججات^۱ ایستادند - فرمان شد احمد ایاز را^۲ بکوتال هانسی تسلیم فمایند - و ملک خطاب را به تبرهندۀ برند^۳ و منتهو خاص حاجب را در سنام جدا کنند^۴ و شیخ زاده بسطامی را فرمان شد از مملکت بیرون رود - و حسام الدین ادهک و مسن در حبس سالار در افتادند - سلطان در ماه رجب^۵ قدرۀ سنه المذکور در سواد شهر نزول فرمود - عامۀ خلائق^۶ استقبال کردند - و بمراحم خسروانه^۷ مخصوص شدند - و بطاع سعد و به پیروزی^۸ دوم ماه مذکور در قصر همایون^۹ فرود آمد - و در پرداخت مصالح مملکت و امور سلطنت مشغول گشت - در ماه صفر سنه ثلث و خمسین و سبعماهۀ طرف سرمهور سواری کرد - بعد چهار ماه جانب شهر مراجعت فرمود - روز دو شنبه سیوم ماه جمادی الاول سنه المذکور شاهزاده^{۱۰} محمد خان در شهر ولادت یافت - این بشارت فرخندۀ و این خبر خجسته به سلطان رسانیدند - وصول مقدم^{۱۱} مبارک او را میمون داشتند * بیت *

مبارک باد و میمون باد و فرخ باد و فرخندۀ
وصول امید این کرز ببرج نیر اعظم

خشنهای ساختند و شادیها^{۱۲} کردند - خلقي که در نوبت باشاهی تولد شد همین شاهزاده بود - و از آن روز باز که این شاهزاده از کتم عدم بصحرای وجود آمد کار مملکت هر روز تضاعف می پذیرفت - و رونق سلطنت از دیاد می یافت^{۱۳} - الغرض بعد چند ماه هم در سنه المذکور

۱. جحاب ایستادند.

۲. ایاز را کوتال.

۳. برند.

۴. جدا کند.

۵. عامل خلق.

۶. خسروانه.

۷. به پیروزی.

۸. قصر حانون.

۹. بارک و شاهزاده.

۱۰. قدم مبارک.

۱۱. شادی کردند.

۱۲. از دیاد یافت بعد.

۱۳. از دیاد یافت بعد.

کمال الدین گفت هر که اول در مملکت شروع کرده است او اولی تراست - و آن حضرت خدایگان اند^۱ - رسولان که آمده بودند سید جلال الدین کومنی و مولانا نجم الدین راضی و ملک دیلان هم در لشکر ماندند - داؤد مولا زاده خواجه جهان را باز گردانیدند - فرمان شد بر خواجه جهان بگوئی اگر حقوق نعمت ما را و قدم خدمت خود را یاد کنی از استبداد و جهل و غلامت باز آئی و راه اطاعت سپری - مراحم در حق^۲ تو پیشتر شود و گفته تو بخشیده گردد - داؤد در شهر آمد و آنجه فرمان شده بود بدروسانید - او بدید^۳ که شوکت و قوت خدایگانی تضعف می شد و خلق از هر طرف می پیوست دیلن ایام ملک ابو مسلم و ملک شاهین بک پسران ملک محمود بک با عرایض و خدمتی ها بدرگاه پیوستند و بمراحم مخصوص شدند - چون سلطان در خطه سرسی رسید ملک قوم الملک^۴ روز پنجم شنبه آخر ماه جمادی آخر سفرة المذکور بوقت نماز پیشین با جمیع حشم و خدم^۵ خود اسلحه پوشیده از شهر بیرون آمد - احرام حضرت جهان پنهان^۶ بگرفت - و امیر معظم کتبیه نیز موافقت نمود - و همان روز الاغان او در منزل فتح آباد بحضور پیوستند - هم دیلن منزل شاهزاده مبارک قدم فتح خان ولادت یافت - و هم دیلن منزل خبر کشته شدن طغی از گجرات رسید - دوم روز از بیرون آمدن قوم الملک - خواجه جهان بضرورت برسمت حضرت بیرون آمد - بالای حوض خاص نزول کرده در منزل^۷ هانسی^۸ با اصرای دیگر در حضرت پیوست - دستارها در گردن کرده در مجلس

^۱ M. خدایگانی است.

B. مراحم در حقیق پیشتر M.

^۲ M. او بزر و شوکت.

B. قوم الدین.

^۳ M. خدم و حرم خود.

M. منزلها هانسی.

کرد - او در آمدن اهمال نمود و عرضه داشت متنضم اخلاص پیش تخت
اعلی روان کرد - و پر خداوند زاده تمد و عین الملك در ملتان
نیز نبسته‌ها فرستاد - ایشان عین آن نبسته‌های خواجه جهان را در حضرت
روان گردند^۱ و سلطان را خبر اختلاف و اختلال خواجه جهان روشن شد -
و ایشان متعاقب در لشکر سلطان پیوستند - بمراحم خسروانه و عواطف
پادشاهانه^۲ مخصوص گشتند - خواجه جهان شنید که بکوچ متواتر
سلطان می‌رسد و جمیع خلائق با او متفق است - سید جلال الدین کرمتی
و ملک دیلان و مولانا نجم الدین راضی و داؤد مولا زاده خود را
بوسالت در لشکر روان کرد و باز نمود که سلطنت و پادشاهی هنوز در
خاندان سلطان محمد است - حضرت خدایگانی باسم نیابت ملک داری
و ولیعهدی مصالح ملک را تلقی نماید - و باستقلال پرداخت
امور ملکی مشغول گردد - و یا چند اقطاع از اقطاعات هندوستان اختیار
کند - و هر امیری را که خواهد برابربرد - چون رسولان مذکور در لشکر
رسیدند سلطان محض رکرد - و سلطان المشایع قطب الاولیاء نصیر الحق
و الشرع و الدین رحمة الله عليه و مولانا کمال الدین سامانه و مولانا شمس
الدین باخرزی^۳ را حاضر گردانید و فرمود شما را معلوم است که من پیش
خدایگان غفور چه حد قرب داشتم - شنیده باشید که خواجه جهان پسرکی
را بدروع پسر سلطان محمد ساخته - اگر سلطان را پسرکی^۴ بودی از من
پنهان نماندی - و برامی پیروش هیچ کس قریب تر و مشقق تر از من نبودی -
او را بر تخت نشازده است و خلق شهر را با او بیعت داده - اکنون رای
شما چه اقتضا می‌کند - و چه رخصت می‌دهد و صواب چیست - مولانا

کرده سلطان M.

بمراحم و عواطف مخصوص M.

باخرزی حاضر M.

پسری بودی M.

روان شد - عقیده دو شهر رسید - و این خبر خواجه جهان را بگفت - خواجه جهان از راه عجلت بی تفکّص و ^۱ تأمل کودکی مجھول النسب و مفقود الحسّب را آورد و پسر سلطان محمد ساخت - و باافق امرا و ملوك که در شهر بودند در سیوم ماه صفر سنّة المذکور بر تخت مملکت و سریع سلطنت ^۲ نشاند ^۳ - و سلطان غیاث الدین محمود خطاب کرد - خود کار گذار شد - سید رسولدار و ملک سيف الدین در شهر رسیدند - ایشان فرمان همایون سلطان که بروی صادر ^۴ بود رسانیدند - چون او آذنجان کاری ذاشایسته بی تفکر کرده بود بضرورت هم بران قرار باطل مصر ماند - بعضی امرا و ملوك چنانچه ملک نتهو خاص ^۵ حاجب و اعظم ملک حسام الدین شیخخزاده ^۶ بسطامی و ملک مسن ملتانی و ملک حسام الدین ادهک بروی پیوستند - و بعضی امرای دیگر چنانچه شرف الملک و ملک دیلان ^۷ و امیر قتلیغه ^۸ و ملک خلجنی و ملک حسن امیر میوان و قاضی مصر و خواجه بهاء الدین تهیکه و ملک منتخب بالخی و ملک بدرالدین بوتهاجی باخفا ^۹ عرايض خود پیش تخت اعلیٰ اعلاء اللہ ^{۱۰} تعالیٰ فرستادند ^{۱۱} - و حال اخلاص و بندگی خود باز نمودند - خواجه جهان محمود بک را از سنام طلب

^۱ بی تأمل M.

و سریع سلطنت M. omits

^۲ نشاند B. omits

صدر شدة بود M.

^۳ نتهو صاحب حاجب M.

^۶ ملک حسام الدین متواههک بروی پیوستند و بعضی امرا B.

⁷ دهیلان Tabaқat Akbari, p. 226 ملک دیدان B.

⁸ قتلیغه و ملک ذوالجی و ملک حسن and B. قتلیغه M.

⁹ باخفاء عرض عریضه B. اعلاء تعالیٰ M.

¹⁰ فرستادند - و شیخ زاده نظامی و ملک مسن ملتانی و ملک حسام الدین B. ¹¹ و حال اخلاص

تا کناره آب سندۀ گرفته روان شود - و لشکرها بار دوم طرف بندگاه شده رود - هم چنان کردند^۱ - لشکر مغل نمودار شد و اندک صایه نکبت زیر پایان بندگاه رسانید^۲ - لشکرهای سلطان بیشتر شدند - لشکر مغل مفهزم شده جانب ولایت خویش رفت - سلطان سلامت بکوچ متواتر در سیوسنگ رسید - روز جمعه خطبه بنام مبارک سلطان خواندند - هم درین مهم شغل ذایب یا زیکی ملک ابراهیم یافت - و شغل عارضی ملک بشیر را شد و به خطاب عmad الملک مشرف گشت - هم ازینجا قمر الدین دبیر ملک الشرق ملک کبیر مرحوم در عرصه گجرات بر ملک بهرام غزنهین ملک نور سردار و ملک نوا و شیخ حسن سربهنه و ملوک دیگر که آنجا بودند با خلعتی خاص و مراسم فراوان نامزد شدند - و سید علاء الدین رسولدار و سيف الدین و ملک سيف الدین شحنه پیل در دهلي بروالي سندۀ و تهنه بروطغى رفتند - و الاغان^۳ دیگر ب Roxana زاده^۴ قوم الدین و عین الملک در سلطان آمدند - و بعضی در سنام بر ملک محمود بک و بعضی در خطوط و قصبات دیگر رفتند - و فرمان عام در کل بلاد ممالک بر مضمون مرحومت و شفقت و لطف و ترتیب^۵ صادر گشت - و خود تابوت سلطان محمد بالای پیل داشته و چتر بران زده کرده بکوچ متواتر بر سمت دار الملک دهلي روان شد - در اینکه که سلطان محمد بر حرم حق پیوست برای^۶ رسانیدن این خبر ملیح بندۀ خواجه جهان سیوم روز

۱. ب. کردند همچنین لشکر مغل.

۲. رسانیده M.

۳. ب. رسولدار والدین و ملک سيف.

۴. م. مولانا عmad مذکور.

۵. ب. الاغان دیگر M.

۶. م. بر خداوند زاده بر قوم.

۷. ب. لطف و ترتیب.

۸. ب. رای رسانیدن.

ذکر سلطان الاعظم ابوالمظفر^۱ فیروز شاه طَابَ ثَوَّاهُ

سلطان فیروز شاه پسر اسپدار^۲ رجب برادر خرد سلطان غازی^۳
 خیاث الدین تغلق شاه بود - چون باری تبارک و تعالیٰ واهب المواهب^۴
 تَعْتَبِيَ الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ است دور مملکت و ذوبت سلطنت بپین
 بادشاهه^۵ ملک سیرت - مُصطفی سَرِیْرَت^۶ - حلیم کریم عادل رسانید -
 هر ظلم و تعدی و جور و ستم و خرابی ملک و شورش خلق که در عهد
 خدایگانِ مغفور محمد تغلق شاه^۷ بود بعدل و انصاف و آرایش^۸ ملک
 و قرارِ جهان و امنی طریق^۹ بدل گشت - و فور علم و کثوت علماء و مشایخ
 پیدا آمد - بیست و سیوم ماه محرم سنه المذکور در کناره اب آب سندۀ
 بر تختِ مملکت و سریر سلطنت جلوس فرموده^{۱۰} - خلق از هرجنس در
 دولت سرای گرد آمد - جمیع ارکانِ مملکت و اعیانِ دولت بفرحت
 و بهجهتِ تمام^{۱۱} بیعت عام کردند و موافقت نمودند - سلطان لشکرها
 را برسم طویله^{۱۰} فرود آورد - و روز دوم عزیمت جانب دهلي اختيار شد -
 صفحها بیواراست - همان روز مغلان که برای مدد آمده بودند باشتعال
 نوروز^{۱۱} کرکز بدیخت صفحها کشیده اتفاق جنگ کردند - بناگاه را فرمان شد

^۱ ابوالمظفر فیروز شاه السلطان B.

^۲ اسپدار B.

^۳ واهب مواهی M.

^۴ بپین ملک سیرت B.

^۵ سیرت M.

^۶ شلا M. omits

^۷ انصاف آرایش ملک M.

^۸ امن طریقت B.

^۹ بهجهت تمام عام کردند B.

^{۱۰} برسم طویل M.

¹¹ نوروز کرگن داماد نرمی‌شیرین and Tabākāt Akbarī, p. 533
 نوروز کرکین که داماد بومه شیرین p. 225

کیفیتِ اسباب خرابی ملک و تعذیب سلطان درین تاریخ صواب نیست -
که بیان خطای بزرگان میشود
* مصرع *

خطای بزرگان^۱ گوشتی خطاست

فاماً برای نصیحتِ اصحابِ دولت و ابوابِ مکفت در قلم آمده تا بشنیدن
این قضیه^۲ اعتبار گیرند و متنه^۳ شوند - فاعنیو! یا ارکی آذصار - القصه چون
از غایت ظلم و تعذیب کار مملکت و امور سلطنت قصور و فتور^۴ پذیرفت
این اندیشه و اندوه^۵ رحمت بر تن سلطان مستولی شده - معهداً قصد
تهنه^۶ کرده تا طغی را که آنجا پناه گرفته با آن طایفة بدست آورده بکشدند -

بعد چند روز ازان رحمت صحت یافته امیر قرغن^۷ نایب بادشاه
خراسان موازنه پنجهزار سوار با التون بهادر مغل بمدد سلطان فرستاده
بود - سلطان التون بهادر را با لشکر او به رحمتهای وافر و انعامهای فاخر
مخصوص گردانیده - و ایشان همه برابر سلطان بودند - چون سلطان نزدیک
تهنه رسید باز همان رحمت عود کرد - بیست و یکم ماه محرم سنه اثنین
و خمسین و سبعماهه برابر آب سنه^۸ برحمت حق پیوست * بیت *

آنکه پا از سر نخوت نهادی^۹ براخاک

عقیقت خاک شده خلق بر او می گذرند^{۱۰}

مدت ملک او بیست و هفت سال بود و الله اعلم بالصواب *

^۱ خطا بر بزرگان B.

² M. قصه

³ و متنه شوند B.

⁴ M. قصور رفیق پذیرفت

⁵ اندوه و رحمت M.

⁶ Baranī, p. 524 تنه

⁷ فرغن and Baranī, p. 524 قرغن M.

⁸ M. برابر آب رسید برحمت

⁹ نهند بر سر خاک M.

¹⁰ M. خاک شود برس او بر گذرند

می شد یک مجلس مفتیان مذکور را باز می گردانید - برای دفع حجت ایشان جوابی می اندیشید - اگر ایشان را مجلس حجت نماندی همان وقت او را سیاست میدارد - و اگر سلطان متحجج می شد همدران ساعت خلاص میداد - و این رعایت شرع معلوم نیست که از جهت آرام خلق^۱ میگرد یا سببی^۲ دیگر داشت - می آزند وقتی کفش پوشیده در محکمه دیوان قضای شهر قاضی کمال الدین صدر جهان رفت - و التماس کرد - شیخ زاده جامی^۳ مرا^۴ بناحق ظالم گفته است - اورا طلب شود تا ظلم بermen ثابت کند تا^۵ هرچه بر فهج شرع آید برو^۶ کردن فرمایند - قاضی کمال الدین - شیخ زاده را طلب کرد - و جواب دعوی مذکور پرسیده شد^۷ - شیخ زاده اقرار کرد^۸ - سلطان آغاز کرد که ظلم مرا بیان^۹ کند - شیخ زاده گفت هر که را سیاست میکنی حق یا ناحق العهد علیک^{۱۰} - اما این که زن و فرزندان اورا گرفته به جلدان می سپاری تا ایشان را بفروشنند - این چنین ظلم و ستم در کدام مذهب آمده است - سلطان ساخت شد و هیچ جوابی نداد - چون از محکمه قاضی برخاست فرمود که شیخ زاده^{۱۱} جامی را مقید کرده در قفص آهنهن^{۱۰} بدارند - هم چنین کردند - در مهم دولت آباد قفص آورده بالای پیل داشته می بردند - چون باز گشت در دهلي آمد - پیش محکمه از قفص بیرون آورده گردن زد^{۱۱} - غرض از آوردن

^۱ آرام می کرد M.

² نیتی دیگر M.

³ حامي را بناحق B.

⁴ با هرچه M.

⁵ بدرو کردن فرمان شده قاضی M.

⁶ شد B. omits

⁷ اقرار کرد M.

⁸ بپایان کند B.

⁹ العهدۃ علیک العهدۃ B.

¹⁰ مقید کرده درمیان قفص اورا بالای پیل داشته بود M.

¹¹ آورده دو نیم زد M.

می شد - چنانکه جلادان از کشیدن پوستِ کشتگان^۱ بستوه آمدۀ بودند - و کارِ مملکتِ بکلی فتوح پذیرفته بود - و امور سلطنت مطلقًا قصور گرفت^۲ - از هر جانب که سدّ فتنی مملکت منظور^۳ می شد از جانب دیگر رخنه عظیم می افتاد - و از هر جهت که قرار سلطنت در خاطر می گذشت جهت دیگر خللی فاحش^۴ میزد - و اساس سلطنت که بادشاھان ماضی قرار داده بودند بکلی منهدم گشت - سلطان درین کار حیران و متبحیر می بود - البته از آنچه بر خوبیش گرفته^۵ بود و بدان خلل ملک و نقصان دین و تشویش باطن و پیشانی ظاهر خود معاینه میکرد باز نمی آمد - و اسیابِ ملک^۶ داری و دستگاه شهریاری از هیچ به هیچ نمائده بود - سپاهان الله گوئی آن جمله را پیش خود از منزلِ دنیا روان کرده بود - خود جویده ماند - تا چون وقت در رسید خود نیز بر ایشان به پیوند - همچنین روایت میکند که در کشتن^۷ و سیاست بحدی اهتمام داشت که چهار نفر مقتی را درون کوشک - خانها داده بود - هر که را که به تهمتی میگرفت اول از جهت^۸ سیاست او با مقتیان مذکور گفتار میکرد - و ایشان را گفته بود اگر کسی بنناحق کشته شود و شما در گفتن حق از جانب او تقسیر گنید^۹ خون آن کس در گردن شما باشد - مقتیان مذکور در گفتن حاجت فرو گذاشت نمی کردند - اگر ایشان محجوج می شدند آن متم^{۱۰} را^{۱۱} فی الحال اگرچه نیم شب می بود میکشت - فاما اگر سلطان محجوج

^۱ جلادان کشتگان ستة M.

^۲ بگشت M.

^۳ مملکت منظوري M.

^۴ فاحشه می زاد - سلطان درین M.

^۵ گرفت بود M.

^۶ اسیاب داری B.

^۷ کشش و سیاست M.

^۸ از سیاست B.

^۹ تقسیر گند M.

^{۱۰} آن مهمتم B.

^{۱۱} را M. omits

خلق دهلي را بتمام در دولت آباد روانه^۱ کردند - و خلق قصبات جوار را در شهر آوردند - و بار دیگر روانه^۲ کردند - و اسبابها که از آبا و اجداد بر ايشان رسیده بود همچنان در خانها نهاده و آماده بگذاشتند - بعد ازان نه آن اسباب بر ايشان رسید و نه اسباب دیگر توافستند کرد - و نه شهر آبادان شد و نه قصبات - سبب پنجم آنکه موزونه هشتاد هزار سوار در کوه فراجل^۳ نامزد کردند - خارج غلام و چاکر^۴ که در تبع^۵ ايشان بود - جمله اشکر به یکبارگي در سوراخ اجل^۶ در رفت - و به تمام کشته شد - چنانکه دو سوار از ايشان باز نگشت - و آنچنان لشکر بار دیگر جمع نشد - سبب ششم آنکه هوكه از خوف جان در دياری بلغاک می کرد خلق آن^۷ ديار بعضی بوسمت کشته می شد و بعضی بخوف مختلف^۸ می گشت - في الجمله آن ديار خراب میشد و مقدمان^۹ و مفسدان قوی گشتند - و ايشان خون (بزيمها) کردن گرفتند و هیچ کسی مانع نشد - زیراچه سلطان تمام حشم و خدم خویش را این چذبن خراب و ابتر کرده بود که کسی را خوردنی نبود - سبب هفتم آنکه شهر^{۱۰} و اطراف از امرا و ملوک و معارف^{۱۱} و مشاهير و علماء و سادات و مشائخ و مسکين و گدا و فقير و محترف و مهاجن و مزارع و زعيم^{۱۲} و مزدور بتبع جود و قهاري و ستم و ظام و^{۱۳} جباري به سیاست می پيوستند - و پيش داخلول از کشته^{۱۴} پشته و از مرده توده

^۱ روانی کردن M.

فراجل Baranî, p. 477

^۲ B. چاکري

طبع

^۳ M. سوراخ در رفت.

سوار نيز از M.

^۴ M. خلق ديار.

متختلف في الجمله M.

^۵ M. omits upto و مقدمان

خلق شهر M.

⁶ M. ملوک و علماء

زعيم M.

¹³ M. ظلم جباري

کشته و پشته B.

جابجا می گشت - و او دو کرت با سلطان مقابل شد^۱ و من هزم گشته بود - هم دوین مهم ملک فیروز ملک را از دهلي طلب شد - او بحضور پيوست - بعد چند گاه ملک كبیر پسر قبول حلیفتی^۲ نقل کرد - خواجه جهان و ملک مقابل قوم الملک در دهلي بودند - و دوین ایام تمامي^۳ سعي و کوشش و جهد و جهاد سلاطين ماضيه آنار الله برها نهم که برای^۴ ظهور اسلام و شفقت دین و خصب نعمات و امن طريق و آسایش خلق و ارامش ملک و آباداني ولايت و ضبط اقاليم کرده بودند خصوصاً سلطان علاء الدين خلجي نور الله مرقدة آن همه^۵ بضعف اسلام و فتور دین و قصور اسباب و فساد متبران و خوف راهها و محنت خلق و شورش ملک و اقاليم بدل گشته بود - و ظلم بجای عدل و کفر بجای اسلام است حکام یافته - و اين را وجوهه و اسباب بسیار است - سبب اول آنکه ترمه^۶ شيرین مغل بيشتری خلق قصبات و رعایا و قربات را نهبت و تراجم بکرده^۷ بعد آن ولايت آبادان نشده^۸ - سبب دوم^۹ آنکه ابواب ولايت يکی بده و يکی به بیست و موashiها را برای چوائی^{۱۰} داغ کردند - خلق خانها و موashiها گذاشته در مواسات و محلهای قلب رفته^{۱۱} - و مفسدان قوت گرفتند بعده ولايت نهبت شد و بخراجی روی نهاد - سبب سیوم^{۱۲} آنکه امساك باران و قحط مهلك در کل ولايت عام شد چنانچه مدت هفت سال قطره از آسمان نباريد و ابری در روی هوا پديد نشد - سبب چهارم آنکه

1. شد من هزم B.

ملک كبیر نقل کرد B.

2. بتماصي M.

که ظهور B.

3. آن M. omits

ترمه شيرین بيشتری خلق M.

4. تراجم برده B.

نشد M.

5. سبب دیگر B.

جزائي M.

6. رفت مفسدان M.

سبب آنکه B.

الدین خطاب کردند - این خبر بسم سلطان رسید پیشتر شد - و لشکر بدفعه امیران صده دیهوئی و بروده^۱ فرستاد^۲ - امیران صده با لشکر سلطان چنگ دادند - آخر منزه شده در دولت آباد رفتند و با امیران صده دولت آباد پیوستند - سلطان هم از آنجا راه دولت آباد گرفت - با اسمعیل مخ مصاف کرد - اسمعیل طاقت مقاومت نیاورد مفهوم شده در حصار دهاراگر^۳ بر نشست - خلق بسیار کشته شد - و مسلمانان دولت آباد بعضی اسیر و غارت شدند - و بعضی برابر اسمعیل رفتند - سلطان همانجا بود که خبر طغیان ملک طغی از گجرات رسید که ملک مظفر را کشته^۴ و مال و اسپل او بتمام دست آورده است - سلطان ملک جوهر^۵ و خداوند زاده قوم الدین و شیخ برهان الدین بالرامی و چند امرای دیگر را در دهاراگر^۶ گذاشت - و ملک عmad الدین سرتیز^۷ را با لشکرهای قاهره^۸ دنبال لشکر دولت آباد که مفهوم شده جانب بدر رفت بود فامزد کرد - و خود سمت گجرات دنبال طغی روان شد - لشکر دولت آباد که حسن کانکو سر ایشان بود کمین ساخته بر عmad الملک زد و او را بکشت - لشکر عmad الملک مفهوم شده در دولت آباد بیامد و ملک جوهر و امرای دیگر که در دولت آباد پیش دهاراگر^۹ فرود آمدند بودند طاقت استقامت نیاوردند - از آنجا برخاستند - حسن کانکو متعاقب ایشان در دولت آباد آمد - اسماعیل مخ را دور کرد - خود بادشاہ شد و سلطان علاؤ الدین خطاب کرد - از آن مدت باز اقطاع دولت آباد در قبض و تصرف حسن کانکو و پسران او مانده - سلطان طرف گجرات دنبال طغی

^۱ B. برودره² B. فرستاده^۳ M. دهار کر⁴ M. کشته مال^۵ M. دهاراگیر⁶ M. دهاراگیر⁷ B. عmad الملک شیم⁸ M. ما لشکرها دنبال لشکر⁹ B. دهاراگیر¹⁰ B. آمد اسماعیل

دهلي مراجعت فرمود - و قتلخ خان را از دولت آباد با خيل و تبع او در حضرت طلب شده - قتلخ خان بر حکم فرمان برادر خود عالم ملک را آنجا گذاشتند متوجه گشت - در سنه ثمان و اربعين و سبعماهه اميران صده ديهويي^۱ و بروده - مقابل بندۀ خواجه جهان را که نایب وزير گجرات بود^۲ و در حضرت می آمد بزندند - و بلغاک کردند - رخت و خزانه و اسباب و اسلحه بتمام بر دست ايشان آمدند^۳ - ملک عزيز^۴ ضابط دهار^۵ قصد امير صده مذكور کرد - او نيز کشته شد - سلطان بدمع اين قته با لشکرهای اندوه بيرون آمد - چون نزديك گجرات رسيد بعضی امرا چنانچه ملک علي شير^۶ جاندار و ملک احمد لجین^۷ و چند امراء ديگر را در دولت آباد بر عالم ملک فرستاد - تا اميران صده دولت آباد را حضرت آزاد - عالم ملک اميران صده مذکور را بر حکم فرمان اعلى^۸ روان کرد - چون ايشان با امراء مذکور در گمی^۹ مانک گنج رسيدند خوف در ياطن ايشان راه یافت که ما را برای کشتن می بروند - شب اتفاق غدر کردند - بوقت کوچ بر امراء مذکور زندند - ملک احمد لجین کشته شد - ديگران گيختند - اميران صده مذکور^{۱۰} در دولت آباد رفتند - عالم ملک^{۱۱} در کوشک دولت آباد حصاري شده^{۱۲} - اميران صده مذکور عالم ملک را سبب آنکه با ايشان زندگاني نيكو کرده بود امان داده جانب شهر فرستادند - اسماعيل مخ^{۱۳} را باسم بادشاهي اجلس دادند - و سلطان ناصر

^۱ M. and B. ديهويي و بروده مقابل بند خواجه

² M. omits بود

³ M. omits اسلحه بر دست ايشان آمد

⁴ M. omits ملک عزيز

⁵ M. omits ضابط دهار

⁶ M. omits علي سر جاندار

⁷ M. omits ملک احمد احمد لجین

⁸ M. omits فرمان روان

⁹ M. omits مذکور در کهني بانکه گنج رسيدند

¹⁰ M. omits در دولت آباد حصاري شده

¹¹ M. omits ملک عالم

¹² M. omits حصاري شده

¹³ M. omits اسماعيل را باسم

الملک اسپان و پیلان از گذارا دست آورده و طوابیف مذکور را نیز ترغیب کرده برابر خود روانه کرد^۱ - عین الملک و او با پیلان و اسپان و حشم تافته بکوچ متواتر فروdestت فتوح رسیدند - از آنجا گذارا شده فرد آمدند - سلطان بعضی امرا و ملوك را که پیش ازین بجانب^۲ اقطاعات خویش وداع داده روان کرده بودند - چنانچه خواجه جهان را جانب دهار و ملک عمامه الملک را جانب ملتان - و ایشان تا بیانه رسیده بودند - طلب فرمود - و امرای دیگر از اطراف نیز بیامدند - سلطان هم از آنجا پیشتر شده متصل حصار فتوح نزول کرد - عین الملک بوقت نماز دیگر در گذر لیدبه^۳ گذارا شد - این خبر به سلطان رسید - گفت لیدبه ایشان را فال بد است و ما مستعدیم - چون آخر شب شده در لشکرگاه بیامدند - پیاده شده بر طبقی که در جنگهای هندوستان^۴ جنگ میکردند بمحرب پیوستند - سلطان ازین طرف پیلان و حشم را فوج فوج کرده بود - حمله اول هزیمت در ایشان افتاده - شهر الله با زخم در لب آب گنگ افتاده غرق شده - همچنین بتمام لشکر با اسپ و اسلحه در آب می افتادند و غرق می شدند - بعضی که سلامت بیرون آمدند^۵ بدست هندوان غارت شدند - عین الملک زنده اسیر و دستگیر گشت - اورا ابراهیم بنگی^۶ بر هنده براشه سوار کرده پیش سلطان آورد^۷ - چند روز پیش داخل حضرت موقوف بود - آخر رها گشت - و بمراحم خسروانه^۸ مخصوص گشت - سلطان از آنجا سمت دارالملک

^۱ مذکور را بترغیب برابر خود روان کرد M.

^۲ بجانب او اقطاعات M.

^۳ دیگر در کدارا به کدارا شد B.

^۴ بر طبقی که در جنگهای هندوستان جنگ می کردند M.

^۵ بیرون می آمدند M.

^۶ سلطان آورده M.

^۶ ابراهیم نیکی M.

^۸ بمراحم فراوان M.

فرومود - چون قتلخ خان آنجا رسید^۱ علی شه با جماعت خودش پیش آمده بجنگ پیوست - آخر منهزم شده درون حصار در^۲ آمده - قتلخ خان حصار را^۳ محاصر کرد - بعد چند روز علی شه با برادران زنده اسیر و دستگیر شد - قتلخ خان ایشان را بر سلطان در سرگداوری^۴ فرستاد - سلطان همه را در غزینیں جلا^۵ کرد - ایشان را از آنجا باز آرایید و پیش داخل بسیاست پیوستند - در سنہ سبع و اربعین و سعماۃ سلطان^۶ طرف هندوستان لشکر کشید - چون در سرگداوری رسید عین الملک در حضرت پیوست - مال و اسباب و نفایس دیگر بوجه خدمتی بسیار آورد - سلطان را اتفاق آن شد که اورا با خیل و تبع و برادران در دولت آباد فرستد^۷ - قتلخ خان را در حضرت طلبید - این سخن^۸ نوعی در سمع عین الملک رسید - گمان بود که مگر بدین بهانه ما را از هندوستان بیرون آورده تلف خواهد کرد - ازین جهت خوف در خاطر او جای گرفت - او سرگداوری^۹ شباشب گریخت - و گذارا لب آب گذگ شده در اوده رفت - و پیش از آنکه او مختلف^{۱۰} شود سلطان بیشتر پیلان و اسپان و سلاحداران و طوایف دیگر برای فواخی علف هم با عنتماد عین الملک گذارا لب آب گذگ فرستاده بود - چیزی پایگاه داشته - و آن ازان بود که ملک فیروز ملک نایب باریک عرضه داشت کرد که جمله اسپان پایگاه گذارا می روند - بجهت شکار البتہ حاجت خواهد بود - جمله فرستادن مصلحت نیست - آنگاه چیزی اسپان در پایگاه داشته بودند - شهر الله برادر عین

^۱ آنجا بررسید M.² حصار آمده M.³ حصار داوری M.⁴ جدا کرد M.⁵ سلطان omits M.⁶ این نوعی بسمع M.⁷ فرستاد M.⁸ مختلف شود M.⁹ از سرگ دواری شباشب M.

سرای اعلیٰ همین طایفه می نمود - و از هر^۱ جنس متاع از برد^۲ و زر
و نقره و کاغذ و کتاب بود ایشان خریده در خراسان^۳ فرستادند - در سنّه خمس
اربعین و سبعماهه ملک نظام مقطع کرد با غواص و غور چند غلامی که
ایشان را گرد آورده بود^۴ بلغاک کرد - شهر الله برادر عین الملاک از اوده لشکر
ساخته کرده بر وی زد - لشکر او منهزم گشت - و از اژنده اسیر و دستگیر
کرد - آن فتنه فرونشست - بعد آن هم در سنّه المذکور شهاب سلطانی در پدر
بلغاک کرد - و خلق پدر را تغییب کرده با خود یار^۵ گردانید - قتلغ خان
برای دفع^۶ شر او آنجا رفت - پسر خود^۷ شهاب الدین مذکور با جمعیت
خوبیش پیش آمد - و مقاومت نتوانست کرد - منهزم شده^۸ درون حصار
پدر در آمد - پدر و پسر هردو حصاری شدند - قتلغ خان ایشان را بامان
دست^۹ آورد و در حضرت فرستاد - و در سنّه سنت و اربعین و سبعماهه
علی شه^{۱۰} خواهرزاده ظفر خان علائی امیر صده قتلغ خان برای تحصیل [از]
دیوگیر [به گلبرگه] رفته بود - آن طرف از لشکر و مقطعنان و والیان خالی
دید بواران خود را با خود یار^{۱۱} گردانید - بهرن^{۱۲} متصرف گلبرگه را بغدر
گشت - مالهای فراوان غارت کرد از آنجا در پدر آمد - نایب پدر را بکشت
و اسباب فراوان بدست آورد - ولایت پدر ضبط کرد - ازین حال خبر گردند -
قتلغ خان را با^{۱۳} بعضی امرا و ملوک و حشم دهار بدفع فتنه او نامزد

۱ M. از جنس متاع

۲ M. می فرستادند.

۳ بگرد آورده بلغاک. B.

۴ M. باز گردانید.

۵ M. برای فتنه شر.

۶ پسر خود. M.

۷ M. بامان در آورد.

۸ M. شد درون

۹ بگرد آورده.

علیشه که خواهر زاده ظفر خان علائی که امیر ۴۸۸ and Barani, p. 488 علیشه مذکور از

علیشه مذکور در دیوگیر رفته بود

۱۰ B. and M. ۴۸۸ دیوگیر به تحصیل در گلبرگه رفته بود

۱۱ M. یار کرد

۱۲ Barani, p. 488 بهرن

۱۳ B. خان را بعضی.

کرد - در آن ایام در شهر هنوز قحط مُهِلک بود - چنانچه آدمی
آدمی را ^۱ می خورد * بیت *

قحط ^۲ تا حدی که شخص از فوط بی قوتی چو شمع
جسم خود را سوختی بر آتش و بردی بکار
الْقَوْرَمَّا لَا يُطَاقُ مِنْ سُنُنِ الْمُرْسَلِينَ - چون سلطان در حدود دیمالپور رسید
شاھو طاقت مقاومت ^۳ نیاورد - فوار نمود - در کوه پایه برفت - سلطان از
دیمالپور باز گشته ^۴ اقطاع ملتان بعماد الملک سرتیز تفویض کرده میان
سنام و سامانه شده ^۵ و سادات کتنهل و مسلمانان دیگر را بکشت -
و مقدمان آن دیوار را بتمام روانی کرده در حوالی شهر برد ^۶ - و ایشان را
دیهها و اقطاعات تعین فرمود - و هر یک را کمرهای زر و کلاهای موصع
و مکلل ^۷ بخشید و همانجا ساکن گردانید - و خود درون شهر در آمد -
خلق شهر را فرمان داده تا هر کسی جانب هندوستان بروند و چند
ماه ^۸ بگذراند - و خود را از بلای قحط وا رهاند - در این ^۹ ایام
اهل خراسان بطبع بخشش سلطان که در باب آن طایفه ^{۱۰} با فرات
و اسراف می کرد رسیده بودند - هر یکی را بر اندازه حال ایشان سیم و زر
و مسوارید و اسپ و جامه و ^{۱۱} کمربند و کلاه و برد و تحف و تنسخ
دیگر از هرجنس چندان داده که هرگز ندیده بودند ^{۱۲} - و در شهر دولت

^۱ آدمی آدمی می خورد M.

² M. omits the lines and the Arabic quotation. The author of these lines is Salman Sāvājī.

³ M. طاقت استقامت

⁴ B. گشت

⁵ M. شد سادات

⁶ B. بروند و ایشان

⁷ M. کلاهها بخشید

⁸ M. چندگاه

⁹ M. و دران ایام

¹⁰ M. ذر باب این طایفه بود با فرات

¹¹ M. و جامه وزر کمر و کلاه برد

¹² M. ندیده بود و در شهر

شمس الدین و فرزدان او بود - بعد آن در ضبط بادشاھان دھلی نیامد - و در سنه اثنین و اربعین و سبعماهه سید حسن کیتمانی پدر ملک ابراهیم خریطه دار در معبر بلغاک کرد - حشمی که از دھلی برای ضبط^۱ معبر نامزد بود بعضی را بکشت - و بعضی را بتغییر بر خود داشت - و تمامی ولایت معبر ضبط کرد - سلطان بدفع آن فتنه در^۲ دیوگیر رفت تا تلک رسیده بود که زحمتی شد - از آنجا باز گشت - و آوازه شایع شده بوده^۳ که سلطان را در پالکی مرده می آزند - ملک هوشمنگ بدیدهنه^۴ از فتنه متواری شد - چون تحقیق کرد که سلطان زنده است باز گشته بحضور پیوست - سلطان بکوچ متوادر در دھلی آمد و قتلخ خان را در دولت آباد گذاشت - فتنه معبر همچنان قائم ماند - و دران ایام در دھلی فحط آغاز شده بود - و در سنه ثلاث و اربعین و سبعماهه گلچندر^۵ و ملک هلا چون غدر کرده ملک تنار خرد مقطع لاهور^۶ را بکشند و بلغاک کردند - سلطان^۷ خواجه جهان را بجهت دفع شر ایشان نامزد کرد - چون در لاهور رسید ملک هلا چون و گلچندر کوکهر مقابل آمدند آخر منہزم گشند - خواجه جهان آن فسده را مالش داده باز گشت - در سنه اربع و اربعین و سبعماهه بسبب تلک آوردن لشکر^۸ فخر الدین بهزاد بقاد افی بذیاد نهاده بود - شاهو لوڈی افغان در ملتان بلغاک کردہ فخر الدین بهزاد را بکشت - ملک نوا^۹ برادر او بود او آنجا گریخته بحضور آمد - سلطان خود قصد ملتان

ضبط معین نامزد بودند M. omits

بدفع آن فتنه لکھنوتی دیو گیر M.

اوایزه شایع شده که سلطان M.

بدیدهیرا رفته متواری M.

گلچندر روز و ملک هلا جرون B.

lahor بکشند M.

سلطان M. omits

لشکر را فخر M.

ملک بهوده از ملتان گریخته بدھلی آمد Tabqat Akbari, p. 207

جمع کردن زبان دارد - خلق طمع می بیند و کم دانان درگمان می افتدند که چه سبب در حضرت نمی فرستد - مال خزانه هرچه جمع شود در خزانه بادشاہ رسیده بهتر او نمی شنید - ^۱ نه حق لشکر به لشکری داد و نه مال بخزانه می رسانید - لشکر دروان طمع بسته بود - همچنان ملک فخر الدین ^۲ بیامد - لشکر او با فخر الدین یار شد - او را بکشند - فخر الدین در سنار گانو بنشست و مخلص غلام خود را در لکهنوتی گذاشت ^۳ - علی مبارک عارض لشکر قدر خان غلام مذکور را بنشت - و لکهنوتی را بگرفت - اما علامت بادشاهی ظاهر نکرد و در حضرت عربیض فرستاد که من لکهنوتی را بدست آورده ام اگر بندۀ از حضرت تعین شود در لکهنوتی بنشیند ^۴ من مترجم حضرت شوم - سلطان اتفاق کرد که یوسف شحنة شهر را مراتب خانی داده ^۵ روان کند - هم دران ایام ملک یوسف برحمت حق پیوست - سلطان بدان نپرداخت - و کسی را در لکهنوتی نفرستاد - بضرورت علی مبارک سبب مخالفت فخر الدین علامت ^۶ بادشاهی ظاهر گردانید - و خود را سلطان علو الدین خطاب کرد - بعد چند روز ملک الیاس حاجی صاحب خیل بود و جمعیت بسیار داشت - با بعضی امرا و ملوک و خلق لکهنوتی یار شده علو الدین را بکشند - ملک الیاس حاجی بادشاہ شد - و خود را سلطان شمس الدین خطاب کرد - و در سنه احدی و اربعین و سبعماهه بقصد سنار گانو روان شد - و ملک ^۷ فخر الدین را زنده بدست آورده مراجعت فرمود - بعد چند روز او را هم در لکهنوتی بکشت - ازان باز لکهنوتی ^۷ مدتی در قبض سلطان

او نمی شنیدند حق لشکر بشکر می داد M. ۱

ملک فخر الدین یار شده او را بکشند B. ۲

غلام خود در لکهنوتی بروداشت M. ۳

ملک M. omits داد روان M. ۵

بنشستند M. ۴

ازان باز مدت لکهنوتی B. ۷

که استقامت یافته بودند کوهیان بگرفند - و بتمامی^۱ تهانه داران را
بگشتند - و لشکر که درون رفته بود تمام و کمال^۲ کشته شد - و بعضی سران
لشکر اسیر شدند - و مدتی پیش زانی بماندند - آنچنان لشکر بعد ازان
جمع نشد - و این واقعه در سنّه ثمان و ثلثین و سبعماهه بود - بعده^۳
بهرام خان در سنّار گانو بر حمّت حق پیوست - در سنّه تسّع و ثلثین
و سبعماهه^۴ ملک فخر الدین سلاحدار بهرام خان بلغاک کرد^۵ - و بادشاهه
شد - و خود را سلطان فخر الدین خطاب گردانید - ملک پندار خلجي
قدر خان که ضابط لکهنوی شده بود و ملک حسام الدین ابو رجا مستوفی
ممالک و اعظم ملک^۶ عزالدین یحیی مقطع ست گانو و فیروز خان
پسر نصرت خان امیر کره بدفع فساد فخر الدین در سنّار گانو رفتند - او
با جمعیت خویش مقابل آمد - یکدیگر مقانله شد - اخر الامر فخر الدین
منهزم گشت - و ازان مقام فرار^۷ نمود - پیل و اسپ او نیز بدرست آمد -
قدر خان همانجا ماند - و امرای دیگر در اقطاعات خویش رفتند - چون
بسکال رسید اسپان^۸ لشکر قدر خان بیشتر سقط شدند - و او از سبب
آنکه مال بسیار از جنس تنکهای فقره جمع کرده بود بعد دو سه ماهه درون
در سرای آورده یکجا توده^۹ میزد و می گفت همچنین پیش داخلو
توده خواهم زد - هرچند که بیشتر جمع کنم بهر خدمتی بهتر باشد -
ملک حسام^{۱۰} الدین می گفت که مال بسیار در اقطاعات دور دست

^۱ M. omits بتمامی² M. omits بتمام کشته³ B. بعده چون بهرام⁴ B. تسع و سبعماهه⁵ B. بلغاک کردند⁶ B. omits ملک⁷ M. فرار نموده⁸ M. اسپان و لشکر قدر خان بیشتری⁹ M. بوده می زد¹⁰ M. حسام می گفت

گانی و ان را به یک تنهٔ حال فرخ نهاد - هرکه درستدن آن مهر تعّل^۱
و تامل میکرد بسیاست می بیوست - هندوان و مفسدان مواسات^۲
و موالاتِ ولایت در هر دیهی دارالضرب ساختند - و مهر مس می زدند -
و در شهر می فرستادند - بدان^۳ زر و فقره و اسپ و اسلحه و فایس
می خردیدند - بدین سبب مفسدان قوت گرفتند^۴ - چنانچه در قریب ایام^۵
خلق دور دست مهر مس را نمی ستدند - و تنهٔ زر به پنجاه
تنهٔ و شصت تنهٔ مس^۶ رسید - چون در آن سکه کشاده^۷ دید
بضرورت دور کرد و فرمود که هرکه را مهر مس در خانه باشد بیارد
و از خزانه تنهٔ های زر برد - مبلغی مال^۸ خلق برند - و بدین سبب
غئی گشتند - و از خزانه تنهٔ های زر برد و آن مهر مس مردود شد -
تا غایت در کوشک تغلق آباد چون پشتها مانده بود - و فرمود تا کوه
قرارجل^۹ که میان ممالک هند و چین حایل شده است ضبط کنند -
هشتاد هزار سوار با سران لشکر فامزد کرد و فرمود از آنجا که در گهتی در آیند
در راه تهانها مستقیم کنند تا لشکر را بوقت باز گشتن دشواری نباشد -
چون لشکر در آنجا رسید تهانها مستقیم شد - و لشکر بتمام درون کوه قراجل
در آمد - اما^{۱۰} تنهٔ علف و تنهٔ راه بر ایشان غالب شد - و تهانهائی

۱ مهر تامل M.

۲ مواسات ولایت در دهی B.

۳ بدان زر M.

۴ قوت کردن B.

۵ قریب الایام M.

۶ مس omits

۷ کشاد دید M.

۸ مبلغی خلق بین سبب غئی گشت M.

۹ م. Barānī, p. 477 - فراجل Elliot vol. III., p. 241, Karājal and Tabākāt Akbarī, p. 204 کوه همانچل

۱۰ در آمد یاران تنهٔ M.

کنند - کهربی و جرائی^۱ پیدا کرد چنانچه مواشیها را داغ می نهادند و رعایا را خانه می شمردند و کشتها می پیمودند^۲ و رفاهها فرمانی می گرفتند^۳ و نوخ فرمانی می بستند - ^۴ ازین سبب خلق - مواشی را ذواحی گذاشته در جنگلها می خزیدند و مفسدان قوت می گرفتند - بعده فرمان قضا مضای صادر شد - تا جمیع ساکنی^۵ دهلي و قصباتِ جوار را قافله سازند و در دولت آباد روان کنند - و خانهای شهر از شهرویان بخوردند - و بهای خانها از خزانه نقد بدند - بحکم فرمای اعلی^۶ تمامی اهل شهر و حوالی را جانب دولت آباد روان کردند - شهر دهلي چنان خالی شد که چند روز دروازها بسته مانده^۷ بود - و سگ و گربه درون شهر بانگ نمی کردند - مردم عوام و اوباش که در شهر مانده بودند جمله اسباب شهرویان از خانها بیرون می آوردند - و تلف می کردند - بعد از این^۸ فرمان شد تا علماء و مشایخ که معارف خطوط و قصبات بزرگ را از اطراف بیاورند و درون شهر ساکن^۹ گردانیدند - و ایشان را انعامها و ادرارها دادند - بتمامی دولت آباد از خلق شهر معمور شد - چون سلطان بخششها و انعامها باقراط کرد و مالها و اسبابها باسراف بخشدید مال خزانی نقصان پذیرفت - و طبق درآمد و ابواب داخل و خارج^{۱۱} بکالی مسدود و مندرس^{۱۲} شد - مهر مس را سکه^{۱۳} فرمود - و مهری مقدار^{۱۴} بیست

^۱ M. کهربی و حرائی

² M. کشتها می نمودند.

³ M. می بستند

⁴ M. omits نوخ فرمانی می بستند.

⁵ M. omits قضا مضای صادر

⁶ B. سکان.

⁷ M. omits اعلی

⁸ M. بسته بود.

⁹ M. بعد ازین

¹⁰ B. ساکن کردند.

¹¹ M. داخل بکالی

¹² M. مسدود شد.

¹³ M. نیکه فرمود

¹⁴ M. و مهری بمقدار بیست پنجگانی و اثرا یک تنکه حال نهال هر که درستدن

بشيغ بخشيد - و اقطاع ملتان در سرحد بلاد^۱ سنده است^۲ - قوام الملك
مقبول را تعين کرد - بعد چند سال بهزاد را فرستاد - چون شاهو لودي بهزاد
را بکشت سلطان تا دیباپور رسید - شاهو بگیرخت در کوه رفت - در آن وقت
وفات شیخ قطب العالم شده بود - آن اقطاع سلطان^۳ ملک عمامه الملك
سلطانی را مفوض کرد - بعضی امرا و ملوک نامدار با پنجاه هزار سوار
داخل ملک عمامه الملك شدند - سلطان از آنجا بدار الملك دهلي
مراجعةت فرمود - در سنّه تسع و عشرين و سبعماهه ترمه شيرين مغل برادر
قتلخ خواجه بادشاه خراسان با لشکرهای انبوہ در ولایت دهلي در آمد -
و پيشتر حصارها را فتح کرد - و خلق لاهور و سامانه و اندری تا حد بداون
اسیر گردانيد تا کناره آب - چون لشکرهای او برسید همان زمان^۴ باز
گشت - سلطان میان دهلي و حوض خاص لشکرهای فراوان گرد آورده نزول
کرده بود - چون ترمه^۵ شکسته و از آب سنده عبره کرد سلطان با لشکرهای
خویش متعاقب او تا حد کلاپور^۶ برفت - و حصار کلاپور که خراب و
مندرس^۷ بود عهد ملک^۸ مجیر الدین ابورجا گردانيد تا او مرتب
کنادند^۹ - و بعضی سران ملوک^{۱۰} جلد و نامدار هم در عقب ترمه
منذکور پيشتر فرستاده خود بسمت دار الملك دهلي مراجعت کرد -
بعد از آن سلطان را اتفاق شد که خراج ولایت یکی^{۱۱} به بیست

۱. بلاسنده B.

۲. M. omits است

۳. شده بود شیخ هود سلطان ملک عمامه M.

بررسید همچنان باز^۴

۴. چون مندوس شکسته او از آب سنده عبره کرده M.

کلانور M.

۵. مندوس M.

عهد معی الدین ابورجا M.

۶. گردانید و مرتب کنانید M.

سوان جلد و M.

۷. یکی بده و یکی به بیست M.

تریش آمیز می گفت - چنانچه ایشان از آن خوف می کردند - روزی
 لولی داماد بهرام آینه از خانه می آمد - علی خططی میگفت شما چرا
 خیلخانه خود را روان نمی کنید - مگر می خواهید فروید - حرامزادگی^۱
 می کنید - گفت حرامزاده کرا می گوئی - علی گفت آنکه
 درون خانه نشسته است اورا میگویم - او گفت ترا چه اندازه باشد که
 این چنین توانی گفت - علی خططی بدوید بعد لولی بگرفت -
 او علی را برزمین انداخت و سلاحدار را فرمود که سوش از تن جدا کن -
 علی را کشته سر او بر فیزه کردند - آنکه قدری برای این کار اندیشه می کردند
 و بیرون دادند - دوم روز بهرام آینه عصیان ظاهر کرد - سلطان را از بغی
 بهرام خبر کردند - سلطان^۲ از دیوگیر بدھلی رسید - و^۳ لشکرهای قاهره
 جمع کرد^۴ بیرون آمد - و عزیمت ملتان مصمم کرد - چون در ملتان رسید
 بهرام آینه مقابل آمد^۵ - میان هردو لشکر مقابل شد - آخر الامر لشکر
 ملتان منهدم گشت^۶ - بهرام کشته شد^۷ - سر اورا بپریده پیش تخت اعلی^۷
 آوردند - بیشتری^۸ از مقرّبان لشکر او علف تیغ گشتند - سلطان بران شده
 بود که از ملتانیان جوی خون برآند - شیخ الاسلام^۹ قطب العالم شیخ
 رکن^{۱۰} الحق و الشرع والدین در باب عامه^{۱۱} ملتان شفاعت کرد - در
 پیش درگاه سر مبارک خویش برخنه گردانیده ایستاده ماند - سلطان
 شفاعت بعده گمی شیخ قبول کرد - و ملتانیان را که با بهرام آینه یار بودند هم

رسید و از بدھلی لشکرهای سلطان^۲ M. omits ۳ حرام زادگی کنید B.

منهدم گشته^۵ M. omits ۴ آخر الامر

بهرام منهدم کشته گشت⁶ M. omits ۷ اعلی

بیشتر از مقرّبان B.

رکن الدین الحق و الشرع و الدین B. ۱۰ شیخ القطب الاسلام B.

علم ملتان M.

۱۱

کهت^۱ بر نشانده برس کرانه دهاده بدهاده برسانند^۲ - و در هر مذلی کوشکی
بناد^۳ فرمود و خانقاہی ساخت - و شیخی مستقیم کرد - مایدۀ معین
گردانید تا هر وقت که کسی برسد طعام و شربت^۴ و تنبول^۵ و مقام موجود
یابد - و هردو طرف راه متصل درختان نهال کرد چنانچه اثر آن تا غایت باقی
است - و دیوگیر را دولت آباد نام کرده دارالملک ساخت - با منخدومه جهان
مادر سلطان جمیع خیلخانه‌ای امرا و ملوک و معارف و مشاهیر و خواصان
و بندگان و پیلان و اسپان و خزانی و دفاین درگاه در دولت آباد برد - و بعد
رفتن منخدومه جهان سادات و مشایخ و علماء و اکابر دهلي را در دولت آباد
طلب شد - همه آنجا رفتند و بشرف زمین بوس مشرف گشتند.
انعامات و ادرارات یکی بدو شد - و از برای عمارت خانها زر^۶ علیحده
یافتند - همه مفروج^۷ الحال گشتند - و هم در آخر سال مذکور^۸ ملک
بهادر گرشاسب^۹ عارض لشکر در سفر بلغاک کرد - سلطان خواجه جهان
را با عساکر قاهره بجهت دفع شر او نامزد فرمود - چون خواجه جهان
آنجا رسید بهادر مذکور با مقدار^{۱۰} جمعیت خوش پیش آمد و بجنگ
پیوست - اخر الامر طاقت نیاورد و منیرم شده بدست هندوان اسیر
و دستگیر گشت - اورا زنده بحضورت آوردند - و آنجا بسیاست پیوست -
بعدۀ علی خططی برای آوردن خیلخانه بهرام آینه^{۱۱} بحضورت در ملنی
تعین شد - چون آنجا رسید از جهت روان کردن خیلخانه سختی
می نمود - و بهرام آینه^{۱۰} را در دیوان نشسته تشییعات میکرد - و سخنان

۱ در گهنت M.

۲ برساند M.

۳ بنا M. omits

۴ شراب M.

۵ زرها M.

۶ مفروج الحال B.

۷ کوشاسب M.

۸ سنه المذکور B.

۹ مقدار از جمعیت M.

۱۰ بهرام آینه M. and Barani, p. 478

سنواتِ جلوس سلطنت اقالیم بسیار مضبوط گشت امرا و ملوك
و اعیان و ارکان خویش را که موافق^۱ و متفق سلطنت بودند^۲ بر حسب
حال - هر یکی را خطاب و القاب تعین فرمود - چنانچه ملک فیروز بوارد
او دری سلطان نایب باریک شد - و ملک^۳ ایاز احمد شحنه عمارت
را خواجه جهان - و ملک قبول را ملک کبیر - و ملک سرتیز را عمامد الملک -
و ملک مقبول را قوام الملک - و ملک خورم مویز را ظهیر الجیوش
خطاب کرد - حمید کوملی^۴ اشرف یافت و رضی الملک گشت - ملک
پندار خلجی قدر خان شد - و اقطاع لکهنوی یافت - ملک حسام الدین
ابورجا را نظام الملکی وزارت لکهنوی داد - ملک عز الدین یحیی
بندت را اعظم ملک و اقطاع سنجان تفویض کرد - مولانا قوام الدین
را قتلع خان و شغل وکیلدری فرمود - و محمد پسر مهرت او البخان شد
و اقطاع گجرات یافت - و مولانا کمال الدین برادر قتلع خان صدر جهان -
و مولانا نظام الدین برادر دیگر او عالم الملک - و نظام الدین کمال سرخ^۵
مخلص الملک - و شهاب سلطانی تاج الملک - و مولانا یوسف داور ملک^۶
مخاطب گشتند - و یک دختر سلطان در حبائہ مولانا یوسف آمد -
و ملک قیران صدر الملک و ملک بیگی سر دواندار^۷ و ملک
شهاب الدین ابو رجا ملک التجار و اقطاع نوساری یافت - و در سنه
سعی و عشرين و سبعماهه سلطان محمد عزیمت دیوگیر کرد - و از دهلي تا دیوگیر
در هر کوهی دهاره آیادان گردانید - و ایشان را همانجاها زمین داد
تا مجمل مواجب ایشان متحصل آن ناشد - و هر الاغی که بیابد در

سلطنت بوده اند چنانچه ملک فیروز M. ۲ موافق و متفق B.

حمید لویکی M. ۴ ملک زاده احمد عیاض M.

سروود انداز و مولانا شهاب M. ۷ دوار الملک M. ۶ سرخ B.

والدین بود که وقت عزیمت سلطان شیخ بیزان در بار فرموده بودند که
دهلی از تو دور است - چون سلطان با فتح و نصرت در افغان پور آمد
فرمود که بر سینه دشمن پای داده بسلامت آمد - اما این خبر بسمی
حضرت شیخ القطب رسید فرمود که دهلی از تو دور است - و این
واقعه در ماه مذکور بازجام رسید *

جهان گر کنی در ته پای خویش بخسپی سرانجام بر جای خویش
مدت ملک سلطان غیاث الدین تغلق شاه مرحوم چهار سال و چند ^۱ ماه
بود و اللہ أعلم بالصواب و لآلیہ المرجع و الماب *

ذکر سلطان محمد شاه پسر مهتر سلطان

غیاث الدین تغلق شاه

سلطان محمد شاه پسر مهتر سلطان غیاث الدین تغلق شاه بود -
چون سلطان تغلق شاه شهید شد سه روز شرط عزا بجا آورد - در ماه ربیع الاول
سنة المذکور در قصر دولت خانه بر تخت سلطنت جلوس فرمود -
و بعد چهل روز از تغلق آباد در دهلی رفت - پیش از آن در شهر قبا
بسته بودند و بازارها و کوچها بجامهای منقص و رنگین آراسته - و از
زمان در آمدن سلطان درون شهر تا آن وقت که در دولت خانه نزول
فرمود تنگهای زر و نقمه بر پشت پیلان نهاده ^۳ بر خلق نثار و ریختنی
می کردند - و در کوچه و محلت زر می ریختند - و در خانها
می ازداختند - چون بعد چندگاه کار مملکت قرار گرفت و هم در اوایل

^۱ سال و هشت ماه M.

² می ازداختند up to واللہ M. omits from

³ نهاده M. omits

بر خلق ریختنی می کردند در کوچه و محلت می ریختند چون بعد چندگاه ^۴ M.

جاجنگر^۱ لشکر کشید - آنجا^۲ چهل زنجیر پیل زنده بدست آمد - و مظفر و منصور باز^۳ در انگل آمد - چند روز مانده سوی حضرت اعلیٰ مراجعت کرد^۴ - در سنه اربع و عشرين و سبعماهه سلطان^۵ سمت لکهنوی عزیمت فرمود - الغ خان را که ولیعهد کرد^۶ بود به نیابت ملک رانی در دارالملک تغلق آباد که در سه سال و چند ماه عمارت شده بود گذاشت - و مصالح غایبت تفویض کرد - و خود کوچ متوادر^۷ در لکهنوی رفت و ان را فتح کرد - و هم درین محل خبر اسیر شدن بهادر شاه عرف نوده^۸ بادشاہ لکهنوی بر دست هیبت الله قصواری رسید - سلطان از آنجا بجانب^۹ دارالملک مراجعت کرد^{۱۰} و بهادر شاه مذکور را نیز برابر خود در حضرت می آورد - چون در موضوع افغانپور رسید بر کوشکی^{۱۱} که برای بار عام ترتیب کرد^{۱۲} بودند و تربتر بر تتعجبیل بر آورده بار داد - و فرمود تا پیلان که از^{۱۳} نهیب لکهنوی آورده اند بیارند و یکجا بدوازند^{۱۴} - کوشک تر بود زمین از اعدام پیلان کوه پیکران خلل پذیرفت و بانتاد - و سلطان غیاث الدین^{۱۵} تغلق شاه مرحوم با یکنفر در زیر کوشک آمد و شهادت یافت - و این واقعه در ماه ربیع الاول سنه خمس و عشرين و سبعماهه بود^{۱۶} - چنین^{۱۷} روایت می گفند که در اینجا هم نفس شیخ القطب شیخ محتی الدین نظام الحق و الشرع

1. جاجنگر

کشید و چهل پیل زنده

2. M. آمد از آنجا باز مظفر و منصور در

3. M. omits کرد

3. M. omits سلطان

4. M. omits متوادر

4. B. بوده

5. M. omits سلطان از آنجانب بدار

6. M. بر کشته گی که برای بارجا ترتیب

6. M. omits که نهیب لکهنوی

7. M. بدوازند زمین بر زید تقدير الله تعالی خلل

7. M. 10. M.

8. M. غیاث الدین مرحوم تغلق شاه

8. M. 11. M. بود

9. M. up to چنین روایت

10. M. omits from بانجام رسید

11. M. omits چنین روایت

این عبید شاعر از ملازمان و خدمتگاران شیخ‌الاسلام شیخ نظام الحق و الشرع والدین بود - و با امیر خسرو دائمًا عکس می‌کردی - بسبب آن خاطر عاظر شیخ المشایخ متعدد می‌شد - درین اثنا هفتادی پیش آمد و مسلمان شد - شیخ نظام الدین او را تربیت می‌کرد - یک روز او را دو مساواک دادند - آن نو مسلمان عبید را پرسید که این مساواک را به چه طریق کنم - آن بد بحث گفت یکی در دهن کند و یکی در کون - او هر روز همچنین می‌کرد - تا دبر او آماسیده گشت - یک روز پیش شیخ المشایخ غمگین آمد - و گفت ای شیخ دو مساواک که شما لطف فرموده بودید یکی بغايت خوب است که در دهن می‌کنم و دو می‌نهایت بد است که در دبر می‌کنم - بُشْرَه شیخ المشایخ متغیر گشت - فرمود که این چنین کردن ترا که اموخت - گفت عبید شاعر - فی الحال شیخ از زبان دُرُر بار فرمودند که ای عبید با چوب بازی می‌کنی - ازان بر هر یکی دانستند که این شخص را بردار خواهند کرد تا سخن شیخ بنفاذ رسید - و این قصه در سنه اربع و عشرين و سبعماهه بود که ^۱ الغ خان را باز در تلنج فامزد کردند - رای لدر مهادیو باز حصاری شد - بعد ^۲ چند روز بزخم تیر و ناک و سنگ و مغربی - حصار دلویی و بیرونی بگرفت - و ارنکل ^۳ را فتح کرد - رای مذکور را با تمامی رایان ^۴ با زن و بیچه و خزاین و پیلان بدست ^۵ آورد و فتح نامه در حضرت فوستاد - در شهر ^۶ قبها بستند و شادیها کردند - و تمام ^۷ ولایت تلنج در ضبط آمد - مقطّعان و کار کنان خود نصب فرمود - و از تلنج جانب

^۱ در دار کردند سنه اربع و عشرين و سبعماهه الغ خان را M.

^۲ بعد سه چند B.

^۴ رایان دیگان و زن B.

^۶ فروستاند چون بدھلی رسید قبها M.

^۳ ارنکل M.

^۵ بودا شته آورد M.

⁷ تمام M. omits

Pell
Bazar and
شیراز

و آدمیان از جانبین کشته می شدند - چون چند روز برأمد عبید شاعر سبب نا رسیدن خبر دهلي آوازه کرد که سلطان غیاث الدین نمادن^۱ - و برحمت حق پیوست - امرا و ملوک چنانکه ملک تکین^۲ و امرای دیگر را اشتعال کرد تا الغ خان را بکشدند و بلگاک کنند - الغ خان را ازین حال خبر شد - با پنجه نفرسوار از آنجا بیرون آمد - امرای حرامخوار همه از آنجا هر کسی بجانب اقطاعات خود رفتند - چون الغ خان بکوج متواتر در حضرت آمد و حال بتمام عرضه داشت - سلطان فرمانها فرستاد تا هر کجا که ایشان را دریابند بکشدند - امرای مذکور هنوز در ولایت خویش نرسیده بودند - چون فرمان بدین مفهول^۳ صادر شد ایشان را هم دران جنگل ها تلف کردند - ملک حسام الدین ابو رجا مستوفی ممالک را فرمان شد تا در اوده برود - خیلخانه ملک تکین را بیارد - او آنجا رفت و همه را بکوافت - ملک تاج الدین طالقانی^۴ داماد ملک تکین از بندی خانه بگریخت - ملک تاج الدین مذکور^۵ در کرانه سرو گرفتار شد - اورا همانجا گردن^۶ زدند - پسر ملک تکین و خیل خانه اورا در حضرت آوردند^۷ - سلطان همه را از عورات و مرد و خرد و بزرگ پیش داخلخول^۸ دار الخلافت در زیر پای پیل انداخت - و عبید شاعر را باز گونه بردار^۹ کردند - چنین روایت^{۱۰} می کنند راویان اینبار که

۱ M. امرا و ملوک

۲ ملک تکین B.

۳ M. نوع بدین

۴ طقانی B.

۵ M. بگریخت در کرانه سرو

۶ M. گردن زد

۷ M. آورد

۸ M. داخلخول

۹ Baranī, p. 449 and Ṭabaḳāt Akbarī, p. 195 + + در دار کردند

باز گونه B. را زنده بر دار کردند

۱۰ M. omits from up to در قصه چنین روایت می کنند

و ظفر خان و نصرت خان و محمود خان شدند - و ملک اسد الدین برادرزاده را نایب باریک گردانید - و ملک بهاء الدین خواهر زاده عرض ممالک و اقطاع سامانه یافت - و گوشاسب^۱ ملک خطاب داد و ^۲ دیوان وزارت بعهد شادی^۳ داد و داماد خود کرد و اعوان و انصار قدیم را شغلها مناسب حال^۴ ارزانی داشت - چون کار مملکت قرار گرفت در سنة المذکور الغ خان را با عساکر قاهره جانب ولایت تلنگ و معبر^۵ نامزد فرمود - الغ خان مذکور با کوکبه و دبدیه^۶ بادشاهی بیرون آمد^۷ - لشکر چندیزی و بدآون و اودهه و کره و دلمو و بنکرمو^۸ و اقطاعات دیگر بدو پیوست - میان دیوگیر شده در ولایت تلنگ در آمدند - لشکر دیوگیر نیز^۹ بیامد - الغ خان در ارنگل که دارالملک هفصد سال^{۱۰} رای کرن مها دیو و آبا و اجداد او بود رفته محصر کرد - رای مذکور با جمعیت مقدمان و سران خویش حصاری شد - و ارنگل را دو حصار است - سفگین و گلی - و هر دو در غایت^{۱۱} استحکامی - چون الغ خان حصار گلی^{۱۲} را محصر کرد - فرمود تا ولایت تلنگ را نهبا و ^{۱۳} تراج کنند - غذایم و علف بجهت لشکر بیارفت - بدین سبب^{۱۴} لشکر را در مایحتاج وسعتی پیدا آمد - در کار حصار گیری بدل و جان سعی می نمودند^{۱۵} - جنگهای مردانه^{۱۶} از طرفین سخت می شد -

کوشباشب ملک B.

داده دیوان M.

بعدة منادي داد M.

معبر M. omits مناسب ارزانی M.

آمدۀ M. الغ خان با کوکبه پادشاهی بیرون M.

ولایت ملکان در آمدند M. دلمو و مکرمو M.

سال را ارن مهادیو و آبا B.

نهب کنند M. غایت محکمی گلین M.

می نمود M. بدین سبب M. omits

مردانه M. omits

بگردانند - همچنان کردند - بعده مسیاست پیوست - و این واقعه در سنه

* بیت *

احدى و عشرين و سبعماهه بود *

نهم ۷۲۱

هرچه کنی باز نشانت دهند^۱ آنچه دهی باز همانست دهند
و مدت ملک ناصر الدین خسرو خان چهار ماه و چند روز بود و اللہ اعلم

* بالصواب و الیه المرجع والماب^۲

ذکر سلطان غیاث الدین تغلق شاه

سلطان غیاث الدین تغلق شاه بادشاهه کریم و عادل بود و در طبیعت او همه^۳ فراهمی و عمارت و آبادانی و دانایگی و هشیاری^۴ و عصمت و پاکی و پاکیزگی محبوب و مذکور بود^۵ - و در کهامت و کفایت و فراتست^۶ و دانایگی و هوشیاری نظیر نداشت - دائمًا خمس اوقات فرایض بجماعت گذاری - و تا نماز خفتی گذاری دون حرم نرفتی - الغرض چون ناصر الدین منهزم شد سلطان غیاث الدین روز شنبه غرّه ماه شعبان سنه المذکور باتفاق امرا و ملوک و ایمه و سادات و قضات و سایر ائم^۷ در دار الخلافت بر تخت سلطنت جلوس فرمود - امرا و ملوک علائی را بنواخت - مراتب و مقابله و اقطاع بر ایشان مقرر داشت - و خاندانهای قدیم که بر افتاده بودند احیا گردانید - و بعضی اقربیان خود را القاب و اشغال تعین فرمود - چنانچه ملک فخر الدین پسر بزرگ را لغ خان خطاب^۸ شد و ولی عهد خود کرد - و شاهزادگان دیگر بهرام خان

^۱ بکند B.

والیه المرجع والماب^۲

هر فراهمی B.

و دانایگی و هشیاری M. omits

^۵ بود M. omits

فرامت M. omits

سایر الانام^۷ M.

خطاب او شد و ولی خود گردانید M. omits

ناصرالدین مفہوم گشت - خانخانان و صوفی خان پیلان و مراتب گم کرده در دهلي رفتند - غازی ملک از آنجا جانب دهلي راند و بکوچ متواتر روان شد - ناصرالدین خسرو خان نيز خود بیرون آمد و لشکرهای اطراف جمع کرده نزدیک بیلکوش^۱ لشکر گاه ساخت - چنانچه یک سر لشکر در حوض خاص سلطان بود - و یک سر در اندیشه^۲ و خزانه سلطان علاء الدین کشیده سه گان چهار گان^۳ سال مواجب و انعام لشکر را دادن گرفت - و بعضی شاهزادگان علائی را که پیش ازین کور کرده بود از درون حرم بیرون آورده بکشت - و غازی ملک نیز نزدیک بوستان رضیه مغلکا^۴ کرده مستعد فرود آمد - روز جمعه ناصرالدین خسرو خان غیر اتفاق سوار شد و صف کشیده ترتیب جنگ کرد - ازین طرف غازی ملک نیز لشکر خود مستعد ساخت و باستان - بعده^۵ هر دو لشکر بجنگ پیوستند - اول لشکر ناصرالدین غالب آمد - لشکر غازی ملک را بشکست - آخر غازی ملک با یک فوج خاص بمقدار سیصد سوار که چون کوه بر جای مانده بود بر چندان هزار سوار بزد - چنانچه هم در اول حمله ترتیب مراتب و پیلان و سواران بشکست - ناصرالدین خسرو خان مفہوم شده با بعضی امرای خود در متک رفت و همانجا تلف شد - غازی ملک مظفر و منصور در سرا^۶ پرده خویش فرود آمد - شب همانجا کرد - پگاه بامداد درون دهلي در آمد و بر تخت مملکت جلوس فرمود - و سلطان غیاث الدین خود را خطاب کرد - دوم روز آن خبر شد که خانخانان برادر ناصرالدین در باع خزیده است - ملک فخر الدین را فرمان شد تا آن باقی را از باع بیرون آورده در بازار دهلي

۱ بیلکوش لشکرها M.

۲ اندیشه M.

۳ سکان چهار گان B.

۴ M. omits بعده

۵ M. در بیود

نیز مستعد شده مقابل آمد^۱ - یک لکهی مذکور هم در اول حمله شکست و منتهی شده در سامانه رفت - می خواست در دهلي
بر ناصر الدین بود - همچنان خلق سامانه حشر کرده او را بکشند - و ملک عین الملک ملتانی در دهلي بود - چون نبشتۀ غازی ملک برو هم^۲ رسید او نیز جواب نبشت که من آمدن نتوانم اما عطف کرده در ولایت خویش خواهم رفت - یاری دهی هیچ یکی نخواهم کرد - هرگاه در میان^۳ شما دهلي بگیرد با او موافقت کرده خواهد شد - چون جواب مکتوبات^۴ هر یکی بر غازی ملک رسید خشم^۵ شد - و ملک بهرام اینه^۶ را طلب فرمود و محض ساخت که مملکت اسلام هندوان گرفتند - و خاندان علائی بر افتاد - اکنون می خواهم که انتقام آن خاندان بکشم - چنانچه سالها با من موافقت نموده اید^۷ این زمان نیز موافقت باید کرد - تا بیاری شما برسی حلال خواران تبع رنیم - هم بزین عهد بستند و اتفاق بیرون آمدن کردند - همچنان خبر رسید که مال خراج ملتان و سیستان و اسپان بی شمار و بی عدد بدھلی میرود - ملک غازی ملک که حیدر ثانی^۸ بود لشکر را فرمود تا بتمام مال و اسپان عارت کند - و هر یکی را از^۹ لشکریان مواجه دو سال مفروغ کرده بدهند - همچنان کردند - چون غازی ملک را این چنین یعنی روی نمود از دیبالپور کوچ کرد^{۱۰} و بتواتر در سرستی رسید - ناصر الدین خسرو خان نیز خانخانان برادر خود و صوفی خان را با لشکرهای انبوہ پیش فرستاد - در حوض بهاتی جای مضاف اختیار کردند - آنجا هر در لشکر را جنگ شد - حق تعالی غازی ملک را ظفر بخشید - لشکر

^۱ مقابل آن یک لکهی مذکور M.

² بدو هم رسید B.

³ ایمه M.

⁴ حشم خود M. omits

⁵ حیدر ثانی M. omits

⁶ هرگاه میان شما که دهلي M.

⁷ نموده اند B.

⁸ را از M. omits

⁹ مكتوب B.

¹⁰ نموده اند B.

¹¹ کرده M.

سامانه فوستاد - و بجهت استدعا خون^۱ سلطان قطب الدین ایشان را تحریض نمود - و ملک بهرام آینه^۲ بمنجود رسیدن مکتوبات بر ملک غازی ملک آمد - و مغلتبی^۳ امیر ملتان جواب نوشت مضمون آنکه من امیر ملتان با چندین هزار سوار و پیاده بیشمار با دهلي خلاف نمی توانم کرد - علی الخصوص امیر دیبالپور زیفهار این خیال فاسد از دماغ بیرون برد - و سر در رقیه اطاعت کشد - چون امیر ملتان بین نوع جواب نبشت ملک غازی بخفیه مکتوبی دیگر برای ساکنان و مقاطعه ملتان فوستاد - بهرام سراج که یکی از معارف ملتان^۴ بود با جمعی انبوه مستعد شده در آمد - مغلتبی را خبر شد - فرار نموده در جوئی که غازی ملک حفر کرده بود خزید - خلق ملتان سوار و پیاده تعاقب کرد - و از آنجا بیرون آوردند و کشتند^۵ - و محمد شاه پسر امیر سیستان پیش ازین بر دست سیستانیان محبوس بود - چون مکتوب غازی ملک رسید سیستانیان بر محمد شاه^۶ گفتند اگر غازی ملک را اطاعت کنی ما تو بگذاریم - همچنان کرد - اورا گذاشتند - محمد شاه جواب نبشت که متعاقب مکتوب احرام گرفته می آیم^۷ - و قدری کیفیت از حبس خود و غیر مستعد بودن لشکر باز نمود - اما یک لکه ای امیر سامانه عین مکتوب^۸ غازی ملک بر ناصر الدین خسرو خان فوستاد - و کیفیت مخالفت غازی ملک باز نمود - و لشکر خود مستعد کرده^۹ بجانب دیبالپور بیرون آورد - چون در حدود دیبالپور رسید ملک غازی ملک

استدعا چون M.

اینه M.

مغلتبی M.

اوردند بکشند B.

معارف ملک M.

بر محمد شاه را گفتند M.

می آید M.

سامانه عین الملک و غازی ملک بر ناصر M.

خود را مستعد کرده از شهر دیبالپور M.

الدين سنبل را حاتم خان خطاب کرد - و کمال الدين صوفی وکيلدر
 و ملک فخر الدين جونا پسر غازی ملک آخرور بگ قطبی آخرور بگ
 گشت - آن گاه خواست تا جمله امرا و ملوک اطراف را در حضرت آرد -
 بعضی می آمدند و بعضی سرکشی میکردند - روزی ملک فخر الدين
 آخرور بگ را گفت که چند از سر اسپ^۱ تازی بر ق کند - ملک
 فخر الدين که همه وقت در اختلال خاندان سلطان علاوه الدين تاسف
 میکرد بهانه یافت - بر غازی ملک^۲ بخفیه مکثوبی نبشت - که زینهار
 این^۳ کافر فعمت را استوار نداری و اتفاق آمدن^۴ نکنی - بلکه اگر
 خواست خدای تعالی^۵ باشد این فرزند نیز^۶ بخدمت می رسد -
 بعد از چند روز فرصت یافت هم بران اسپان سوار شده جانب دیوالپور
 راند - پسر ملک بهرام آینه^۷ را نیز برایر خود برد * بیت *

نشسته بران تازیان بر اراق همی راند یکرو بیک اتفاق
 ناصر الدين را از رقیق ملک فخر الدين خبر شد - یک فوج سوار متعاقب
 او فرستاد - ایشان^۸ سه شبان روز دنبال کردند نتوانستند رسید - ملک
 فخر الدين با پسر ملک بهرام هرجه تعجیل تر بر غازی ملک رفت -
 و مزاج فساد و اهانت اسلام بتمام^۹ باز گفت - ملک غازی ملک همان
 زمان مکثوبات^{۱۰} بجانب بعضی امرا و ملوک علائی چنانکه ملک بهرام آینه
 و ملک مغلطی امیر ملتان - و ملک عین الملک شهاب ملتانی
 و محمد شاه پسر امیر سیوسنان^{۱۱} و ملک بک لکهی بنده علائی امیر

گفت تا چند سر اسپ ۱ M.

ملک غازی ۲ M.

نبشت که سخن این کافر نعمت را ۳ M.

تعالی ۴ M. omits

اتفاق باین بد عهد نکنی ۴ M.

ایشان ۵ M. omits

بهرام امیر را ۶ M.

ایشان ۷ M. omits

نیز ۸ M. omits

سوستان ۹ M. omits

بنمام ۱۰ M. omits

سوستان ۱۱ B.

سرانجام گوهه ریکار آورد همان میوه تلخ بار آورد
القصه بعد کشتن سلطان قطب الدین مرحوم و شاهزادگان - خسرو خان در
برانداختن خاندان علائی دست برآورد - و بعضی شهزادگان و پسران سلطان
علاء الدین مرحوم که در حادثات ماضیه از آفات مادر دهر بی مهر درون
حرم در کنار مداران مانده بودند چنانچه فرید خان و بو بکر خان و علیخان
و بهار خان همه را بیرون آورده در ^۱ سنہ احمدی و عشرين و سبعماهه میل
در چشم کشید - و بعضی امرا و ملوک علائی را که مخالف خود دید دست ^۲
آورده بخواری و زاری تمام نابود و نیست گردانید - و بعضی را
چنانچه عین الملک ^۳ و شهاب تاج ملتانی و چند فردیگر ^۴ را متفرق
گردانید - اغلب هنود فرمانده و حاکم گشتند - و آن جماعت بر اعتماد
قربت ^۵ ناصر الدین خسرو خان درمیان مسلمانان ظلم و تعذی کردن
گرفتند - و عورات از درون حرم می بردند و خزانی و دفاین که از سلطان
علاء الدین مانده بون بتمام پریشان و تلف می کردند *

همه گنج و انهاد دیرینه سال که نارد کسی حصر آن در خیال
کاید درش هندوان را سپرد که هر یک بمقدار بایست برو
و بعضی امرا و ملوک که بر دست او محبوس نشدند حیران و مضطرب
می بودند - تا ناصر الدین خسرو خان فرمانهای استظهار در اطراف فرستاد -
و خلق را بر خود استدعا کرد - و از مقربان خود هر یکی را بخطاب
و القاب مشرق گردانید - چنانچه حسام الدین برادر خود را خانخانان
و یوسف صوفی را صوفیخان و عین الملک ^۶ ملتانی را علم خان و اختیار

دست آورده بکشت و بعضی M. omits در

۲ M. در چند فردی را متفرق

۳ عین الملک شهاب M.

۴ M. اعتماد قریب

۵ ناصر الدین درمیان M. and M. B.

۶ عین الملک و اختیار M.

را بگرفت - و سلطان را بزمین زد و خنجر در سینه مبارک چنان زد که سلطانی شهید از دار فنا بدار بقا رحلت نمود - چون آن حرام خوار کار آن پادشاه پاک اعتقاد را تمام ساخت خود بر تخت سلطنت بنشست - سلطان ناصر الدین خود را خطاب کرد و زن سلطان را در حبائۀ خویش آورد^۱ - و این واقعه^۲ در پنجم ماه ربیع الاول در سنۀ عشرين و سبعينه بود * بیت *

شد خار خار بستر آن شخص نازنین کازار می رسید ز دینها و ششترین^۳ مدت ملک سلطان قطب الدین چهار سال و چند^۴ ماه بود و اللہ اعلم بالصواب^۵ *

ذکر سلطان ناصر الدین خسرو خان

ناصر الدین خسرو خان از بندگان علائی بود - در عهد طغولیت خسرو خان و برادر او از فهیب مالوہ بر دست لشکر^۶ اسلام اسیر گشته - و میل بندگان خاص جمع آمدۀ در عهد سلطان قطب الدین مرحوم قربت و احتشام و اختصاص^۷ گرفت و نایب مملکت گشت - چون در اصلش خطاب بود در عقلش نقشان - صواب کار خویش درین^۸ کار ناصواب دید - و کمال^۹ کفران نعمت ورزید *

دوختی که تلغی است^{۱۰} اور اسرشت گرش در^{۱۱} نشانی بیان بهشت به بین^{۱۲} انگیین ریزی و شیر ناب ور از جوی خلدهش بهنگام آب

^۱ M. omits from وزن up to

^۲ B. omits در پنجم ماه ربیع الاول

^۳ M. ششترش

^۴ M. چهار سال و دو ماه و یازده روز بود.

و اللہ اعلم بالصواب

^۶ B. omits لشکر

احتشام گرفت ان مملکت

^۹ M. بکمال

تلخ آمد

¹⁰ M. همه انگیین

¹¹ M. برنشانی

¹² M. درین دید

و نفایس دیگر بوجه خدمتی خسرو خان را داد - و شرط اطاعت
و خدمت گاری^۱ بجا اورد - و خلعت از خسرو خان پوشید -
از آنجا خسرو خان بجانب ملکی^۲ نهضت کرد - و بیست زنگیر پیل
و یک الماس بوزن شش درم دست آورده در ولایت معبر در آمد - از
ایشان نیز پیل و مال فراوان گرفت - چون مالهای بیشمار و پیلان^۳ بسیار
بدست او افتاد^۴ خواست تا از سلطان عاصی شده هم دران طف بمائد -
اموا و ملوک حضرت که برابر او نامزد بودند چنانچه ملک تبلغه بعده^۵
و ملک تبلغه فاگویی و ملک حاجی نایب عرض و ملک تمر و ملک تکین
و ملک ملّ و امرای دیگر همه متفق شده او را بزور در دهلي آوردند -
و این معنی بحضور^۶ سلطان توجیه کردند - سلطان در حق او گفته ایشان
مسmove نداشت - بلکه مرحمت‌های فراوان و شفقت‌های بی پایان ارزانی
فرمود - و در حق آن حال خواران سیاست فرمود - بعد ازان^۷ چندگاه
خسرو خان حرام خوار غدری^۸ غدر اندیشید - و چند نفر براو اقربای
خویش آورده درون خانه پنهان داشت تا سلطان را بکشدند - در وقت
نمای خفتن آن حرامخوار بدیخت^۹ با برادران و قربانی در آمد - سلطان در
آن شب مسست بود - بگرفت^{۱۰} و خنجر بر حنجر مبارک راند - سلطان از
قوّت جوانی و زور مستی خود را از دست حرام خوار رها کناید
و عزیمت سرایی منحروسة کرد - آن حرام خوار تعاقب نمود - و بعد مبارک

و خدمتگاری^۱ M. omitsمتلی نهضت و بیست^۲ M.پیل بسیار^۳ M.بدست افقاده^۴ M.تلعه یغده^۵ بفره^۶ Tabaqat Akbari p. 181آورده بحضور سلطان^۷ M.بعد آن چندگاه^۸ M.بد بخت^۹ M. omitsپاک عتقاد up to و خنجر بگرفته کشت و خود بو تخت^{۱۰} M.
را تمام ساخت

* بیت *

خدا داد ما^۱ را بشمشیر و رای نیارست دیگری جز خدای
آنگاه طرف دیوگیر عزیمت فرمود - و چندگاه آنجا سکونت کرده یک
لکه‌ی را در دیوگیر گذاشت - و خود بحضور دارالملک باز گشت -
چون در بالا کهی^۲ ساکونه رسید اسدالدین پسر ملک خموش غدر
اندیشید - و چند نفر دیگر باو یار شدند - آرام شه پسر خورم که‌بجزی وکیلدر
جالائی نیم شب سلطان را خبر داد - چون بامداد شد^۳ اسدالدین و ملک
مصری را بگرفتند - ایشان مُقر شدند - بسیاست پیوستند - سلطان از آنجا
بکوچ متواتر در دهای آمد - بعد ازان یک لکه‌ی در دیوگیر عصیان ورزید
و علامات پادشاهی ظاهر گردانید - سلطان لشکرهای قاهره^۴ خسرو خان را
داده در دیوگیر بجهت^۵ دفع فتنه یک لکه‌ی نامزد فرمود - چون خسرو
خان آنجا رسید لشکرهای دیوگیر که آنجا جمع شده بودند^۶ یک لکه‌ی
را گرفته غل در گردن و زنجیر در پای کرده خذوه^۷ غلخوا بر خسرو خان آورند -
خسرو خان او را در حضرت فرستاد - و آنجا بسیاست پیوست - خسرو خان
از آنجا کوچ کرده طایفه راکهو^۸ را نهاد و تراج کرد^۹ - و غنایم فراوان
از زر سامت^{۱۰} و ناطق بدهست آورد - بعد ازان جانب تلنگ رفت -
چون در حدود تلنگ رسید رای تلنگ طاقت مقاومت نیاورد - حصاري¹¹
شد - خسرو خان حصار را منحصر کرد - بعد از^{۱۲} چند روز رای
مذکور^{۱۳} عاجز گشت - صد و چند زنجیر پیل و خزاین و دفاین

خدا داد ها را M.

بالاکهنه M.

بامداد اسدالدین B.

لشکر قاهر M.

سبب دفع M.

جمع شده بود B.

راکهو M.

تراج نهاد B.

غنایم فراوان بدهست آورد بعد ازان جانب تلنگ M.

حصار را مهر کرد M.

بعد ازان چند M.

مذکور M. omits

خان خطاب کرد - و محمود محمد مولی^۱ میر خان - و ملک دینار
 ظفر خان شد - و ملک فخر الدین^۲ جونا پسر عازی ملک امیر آخر -
 و ملک قیصر خاص حاجب^۳ - و اصبح قریبگ میسره^۴ - و یک کهی متحو
 قریبگ میمنه - و بشیر معزی^۵ نایب خاص حاجب - و بیگ روزمنی
 سرجاندار میمنه - و حسن بیگی سر جاندار میسره - و خواجه حاجی شب
 نویس نایب عرض ممالک گشتند - همدران سال جلوس اتفاق کرد که
 جانب دیوگیر رود - امرا و ملوک عرضه داشت کردند این معنی
 پسندیده نیست - بادشاہ را در ابتدای جلوس که ملک نوگیر بود
 مصلحت نباشد که بدور دست عزیمت کند * نظم *

پسندیده نبود ز فرهنگ و رای جهان بادشه را خرامش ز جای
 که دازد که در پرده بد خواه کیست بصدق اندرون مخلص شاه کیست
 بنه^۶ به که جا گیرد اول فراخ پس انگه زند سوی هر بیخ شاخ^۷
 بعد سلطان فرمود^۸ هیچ کس را از شما گمان بود که مُلک بوجود
 چندین برادران بمن رسد - گفتند نبود - پس گفت چون حق تعالی
 بی واسطه و بی مقت^۹ کسی ملک بمن داد مقدور که باشد^{۱۰} که از من
 بستاند - و آن وقت که بستاند حد کیست که باز^{۱۱} دهد - و این بیت
 می گفت * ۱۱

¹ Barani, p. 379 and Tabaqat Akbari, p. 175

و محمد مولای عمو خود را شیر خان خطاب فرمدا

² Barani, p. 379

قریبگ و میسره M. ⁴ ملک تاج الدین حاجب قیصر خان 379

⁵ M. ⁶ تنه آن که جا B. بیخ و شاخ

⁸ M. ⁹ مقدور باشد که از B. باز دهاند M.

¹¹ M. omits و این بیت می گفت

و سوها^۱ در بنا گوش بسته یکسر بالا رفند - و تیغ بران^۲ بران حرامخوار
اذداختند - او گردخته در پرده حرمگاه خزید - از آنجا بیرون^۳ آورده سرش
بریدند - بعد ازان مبارک خان که درون پنهان مانده بود^۴ از حرم محترم
بیرون آمد - سلطان شهاب الدین^۵ را خدمت کرد - خود نایب ملک شد
تا^۶ مدت چهار ماه - ^۷ چون سلطان شهاب الدین خرد بود صلاح
و فساد مملکت نمی دانست - امرا و ملوک نیز بر مبارک خان^۸ نظرداشتند
اما بیرون نتوانستند داد - بعده^۹ مبارک خان سلطان شهاب الدین را
جلا کرد^{۱۰} و خود^{۱۱} را سلطان خطاب کرد و بر تخت سلطنت جلوس فرمود -

7/6/924

و این واقعه در سنة ست عشر و سبعماهه بود * بیت *

تا جهان بُود چنیں بُود و چنیں خواهد بود

همه را عاقبت کارهیں خواهد بود

و مدتِ ملک سلطان علاؤ الدین بیست و یک سال بود و الله أعلم بالصواب *

ذکر سلطان قطب الدین مبارک شاه

سلطان قطب الدین مبارک شاه پسر سلطان علاؤ الدین بود - چون
سلطان شهاب الدین وا جلا^{۱۰} کردند روز یکشنبه بیستم ماه محرم سنة
المذکور در قصر دار الخلافت بر تخت سلطنت جلوس فرمود - و کسان
خود را بالقاب و اشغال معین گردانید - چنانچه خسرو پاسبان را خسرو

^۱ بر کشیدند و پیرها در بنا گوش بسته بمکر بالا. B.

² M. omits

³ بیرون آورده سرش بریدند. M.

⁴ مانده بود بینند مبارکخان از حرم. M.

⁵ M. omits الدین

⁶ مدت چهار ماه بگذشت. B. ⁷ چون مدت

⁸ M. omits بعدة

بر مبارکخان آن نظر. M.

¹⁰ جدا کردند. M.

بوسۀ بر سرو رویی^۱ آن شاهزادۀ یوسف صفت - فرشته منش داد و فرمود
برو مادر را ببین - چون خضر خان بدیدن مادر رفت ملک نایب
حرامخوار^۲ قواشی بردار پس دریده پیش بریده محل خلوت یافت -
پیش سلطان عرضه داشت که اگر^۳ خضر را اتفاق ملک گرفتن
نیست بی فرمان بادشاه چرا در حضرت آمده است - سلطان را چندان
غبط و هوش نماده بود^۴ فرمود تا خضر خان را و شادی خان را بند
کرده در گوالیر^۵ فستند - هر دو برادر بی گناه^۶ را بند کرده سیوم روز در
گوالیر بردند - چون چند روزی برآمد سلطان را زحمت غالب شد -
و همدران زحمت برحمت حق پیوست - در هفتم ماه شوال سنۀ
خمس عشر و سبعماهۀ ملک نایب پسر سلطان را که شهاب الدین
لقب بود بر تخت بنشاند^۷ و سلطان شهاب الدین خطاب کرد
و خود^۸ نایب ملک شد - و ملک اختیار الدین سنبل را در گوالیر
فرستاد تا چشم خضر خان و شادی خان بکشد^۹ - چون این خبر بر
حضر خان برسید^{۱۰} چشم پر آب کرد و دل بر قضای مرگ^{۱۱} نهاد - سنبل
حرامخوار ایشان را میل کشیده باز گشت - ملک نایب در تدبیر آن شد
که اموای علائی^{۱۲} را بدهست اورده دفع کند - همدران^{۱۳} اندیشه فاسد
بود که مبشر و بشیر پایگان خوابگاهی سلطان علاؤ الدین اندیشه کردند
که حرامخوار را بکشند - دران شب نوبت ایشان بود تیغ برکشیدند

بوسۀ بر روی او داد فرمود ^۱ M.اگر ^۳ M. omitsحرام خوار محل خلوت ² M.کالیور ⁵ M.نماده بود و خوف گشته فرمود ⁴ B.کرده و چون نایب ⁸ M.بی گناه ⁶ M. omitsدل زیر فضاد سنبل ¹¹ M.نشاند ⁷ M.

بعد از

رسید ¹⁰ M.

ازان

بکشند ⁹ M.اندیشه ¹³ M.اعلائی ¹² B.

که خضر خان را در ملک بنشاند و خود نایب ملک شود - و بعد از چندگاه او را نیز^۱ تمام کند - و مِنْ كُلِ الْوُجُوهِ خود مُلَك بکیرد - سلطان را زحمت غالب شده بود - از خود^۲ خبر نداشت - لین معنی تحقیق پنداشت - فرمان شد تا البخان را بکشند - چون البخان در سرای آمد ملک کمال الدین کرک و ملک نایب هر دو البخان را گرفته بکشند - چون ملک نایب کار البخان^۳ پرداخت بر سلطان عرضه داشت کرد - چو البخان کشته شد نباید خضر خان ازین سبب هراسی گیرد - بجانب خضر خان فرمان اصدر یابد و اقطاع امروه بدرو مفوض گردد تا آنجا باشد - بمضون آنکه آن فرزند در امروه بنشیبد و تا دامن کوه شکار گاه خود سازد - و تا فرمان طلب صادر نگردد اصلاً^۴ در حضرت اعلیٰ نیاید - چون فرمان اعلیٰ بر خضر خان برسید بغايت متعدد و متمام^۵ شد - و از هتھناپور در امروه رفت - و در امروه نیز فرمانی دیگر رسید که چتر و دور باش و آنچه علامت بادشاهی باشد بحضورت اعلیٰ^۶ فرستد - خضر خان اطاعت کرد و هرچه علامات بادشاهی بود بحضورت فرستاد - بعد از چند روز با خود گفت که من خیانتی نکرده ام که موجب سیاستی و مستوجب ملامتی گردم - اگر بغير فرمان در حضرت روم سلطان البته شفقت پدری از من دریغ ندارد - و اگر گذاهی و با خطائی در وجود آمده باشد بگذارد^۷ - سوار شد - دوم روز از امروه در حضرت آمد - پای بوس کرد - سلطان از شفقت پدری در کنار گرفت -

^۱ چندگاه کار او نیز تمام.

^۲ و سلطان از خود خبر.

^۳ البخان منجر پرداخت and B. the bakhān rā pīrda'xt.

^۴ متمام M. omits

⁵ نگردد در حضرت نیاید M. M.

⁶ در حضرت فرستد M. M.

⁷ بگذرد B. B.

ملک نایب باروک^۱ با عساکر قاهره در ملک معبر نامزد شد - چون لشکر اسلام^۲ در حد معبر رسید ولایت معبر^۳ نهب و تاراج کرد و مال بسیار و دفاین بی شمار^۴ بر دست آمد - و صد زنجیر پیل بدست آورد - و چند هزار مفسد نامدار بدوزخ فرستاد^۵ - اقالیم معبر در ضبط و تصرف بندگان حضرت اعلی آمد - و ملک نایب مظفر و منصور باز گشت - چون سلطان علاء الدین از کار چهانگیری و شغل کشور کشائی فارغ شد کار خیم شاهزاده^۶ بنیاد نهاد - فرمود نا اهل تقویم و اصحاب تنجمیم به^۷ نیکوتربیان فال روز اختیار کنند - منجمان^۸ بر حکم فرمان اعلی از شمار تقویم و حساب تنجمیم به بهترین روزی و خوبترین ساعتی کار خیر شاهزاده^۹ مدد الله عمره اختیار کردند - بطایع سعد و اختیار میمون در شمر قبه‌ای فلک سامی^{۱۰} بر آوردند - و بکنج و مهرتاب^{۱۱} پوشانیدند - و اهل طرب از^{۱۲} مسلم و هندو بقیه نعمه ساز گشتدند - و فلک را در چرخ^{۱۳} آوردند - بعد ازان چندگاه سلطان را زحمت تپ^{۱۴} غالب آمد - خضر خان پسر بزرگ سلطان به نیت صحت نذر کرد - که اگر حق تعالی سلطان را شفای عاجل کرامت کند پیاده بزیارت پیران هتنپور روی - حق تعالی^{۱۵} سلطان را اندک مایه صحت روی داد - خضر خان بر حکم نذر در هتنپور بزیارت پیران^{۱۶} رفت - ملک نایب بسلطان باز نمود که البخان را اتفاق آنست

^۱ ملک نایب با عساکر M. omits ^۲ اسلام M. omits

^۳ ولایت نهب کوٹ M. omits

^۴ و دفاین بی شمار M. omits

^۵ فرستاد B. omits

^۶ شاهزادگان بنیاد نهاد M. omits

^۷ به M. omits

^۸ منجمان نیک تربیان حکم B. omits

^۹ شاهزادگان اختیار B. omits

¹⁰ و بکنج و محربات B. omits

¹¹ فلک سایه B. omits

¹² از اهل طرب مسلم M. omits

¹³ در چرخ آوردند B. omits

¹⁵ حق سبعانه و تعالی B. omits

¹⁴ تپ M. omits

¹⁶ پیران M. omits

نا^۱ مفسدان آن دیار را قلع و قمع کند - و شر^۲ ایشان بکفایت رساند - و هر که سر در ریقه اطاعت آرد او را بخلعت امن و تشریف استظهار مشرف گرداند - و دران ایام در مالوہ کوکا نام مقدمی بود - بقیاس چهل هزار سوار و یک لکهه پیاده داشت - چون لشکر دران نواحی رسید کوکا طاقت مقاومت نیارد - فرار نمود - ولایت او بتمام تاراج و نهبا گشت^۳ - و دران ایام در سیوانه مفسدی بود ستلدیبو^۴ نام - با جمعیت انبوه در قلعه سیوانه حصاری شد - لشکر بسیار کوشش نمود^۵ اما نتوانست کشاد - سلطان بر طريق شکاربیرون آمد و آنجا رفت - هم در اول روز قلعه مذکور زیر و زبر^۶ گردانید - زهی اقبال و نصرت که الله سبحانه و تعالی آن بادشاهه عادل رعیت نواز حشم پرور را عنایت فرمود^۷ بود - فتح کرد و ستلدیبو عین را بدوزخ فرستاد - و همدران سال جالب بدست کمال الدین کرک فتح شد - و کستمر^۸ دیبو مفسد بدوزخ رفت - بعد^۹ رایات اعلی بجانب دارالملک دهلي^{۱۰} مراجعت فرمود - در سنه اثنین و سبعماهه لشکرها بجانب تلنگ نامزد شد - چون لشکر در حدود تلنگ رسید رای تلنگ پیلان و سوار و پیاده بی شمار داشت - مع هذا نتوانست که با لشکر اسلام مقاومت کند - حصاری شد - لشکر^{۱۱} حصار را گرد کرده ولایت بتمام نهبا و تاراج فهاد - رای تلنگ امان خواست - پیل و مال و خرابین و دفاین بوجه خدمتی پیش آورد - و سر در ریقه اطاعت کشید - از آنجا لشکر اسلام بحضورت باز گشت - بعد ازان

۱ مفسدان دیار را قلع کند M.

۲ نهبا گشت - بعد ازان در میانه M.

۳ سلدیبو نام جمعیت M.

۴ کوشش نمودن نتوانست کشاد M.

۵ قلعه مذکور فتح کرد و سلدیبو M.

۶ کنهر دیبو M.

۷ بعد^۸ omits

۸ M. omits

۹ لشکر اسلام حصار B.

شندند - بعضی از ایشان بر رای همیه دیو در جهابن رفتند و بعضی جانبیین پراگنده گشتند - و الغ خان از آنجا بکوچ متواتر در حضرت رفت - و در سنّه تسع و تسعین و ستمائّه الغ خان با عساکر انبوّه جانب رنهپور^۱ و جهابن نامزد شد - در آنجا^۲ رای بود همیر^۳ دیو نام حصاری شد^۴ - و حصاری بر سر کوه با استحکام تمام داشت که عقاب بدستون بر آن کوه بی ستون نتوان گذشت^۵ - او را دروازه^۶ هزار مرد تازی سوار و پیاده بی شمار و پیلان نامدار بودند - چون الغ خان آنجا رسید لشکرها^۷ ساخته کرد - هر دو لشکر^۸ از آن مقام پسترباز گشت و فزول کرد - از آنجا الاغان بحضورت فرستاد تا از استحکام حصار و استعداد پیاده و سوار عرضه^۹ دارند - و رکاب^{۱۰} دولت بانهدام و انهرام ان مقام ترغیب نمایند - چون الاغان کیفیت حال بحضورت باز نمودند سلطان لشکرها جمع کرده بکوچ متواتر در رنهپور رفت و آن را فتح کرد - و همیر دیو لعین را بدوزخ فرستاد - پیل و مال و خزانه و دفاین او بتمام^{۱۱} در دست ارکان دولت آمد - و دران قلعه کوتوالی تعیین فرمود و اقطاع جهابن^{۱۲} بالغ خان مفروض شد^{۱۳} - از آنجا قصد قلعه چو^{۱۴} کرد و ان را نیز^{۱۵} فتح کرد - و آنجا خضرخان چتر لعل یافت - و چتور ر خضرآباد نام کرده بخصرخان انعام فرمود - از آنجا رایات اعلی^{۱۶} بفیروزی و پیروزی بجانب دارالملک دهلي باز گشت - و در سنّه سبع مائّه سلطان^{۱۷} ملک عین الملک شهاب ملتانی را با لشکرهای بسیار در مالوہ نامزد کرد -

^۱ M. ۲ ازانجا. B. ۳ همیره M. ۴ نقوان گذشت upto که عقاب M. omits from

۵ نام حصاری بر سر کوه M. ۶ هزار M. ۷ لشکرها B. and M.

۸ شد M. omits ۹ عرض دارند M. ۱۰ امکان دولت B.

۱۱ بتمام دست آورده M. ۱۲ جهابن M. ۱۳ M. omits

۱۴ ان را فتح M. ۱۵ اعلی بجانب M. ۱۶ M. omits

سلطان M. ۱۷

فارغ شد در سنه ثمان و تسعين و ستمائه الع خان را^۱ با عساكر
 گردون مآثر قاهره طرف گجرات نامزد فرمود - تا دهmar^۲ ازان ديار برآرد -
 درآن ايمام کرن راي گجرات سی هزار سوار جرار و هشتاد هزار^۳
 پياده نامدار و سی زنجير پيل مهديب سخ رو و كوه پيکر و غرفت هيكل
 داشت - چون الع خان نزديك گجرات رسيد راي کرن طاقت مقاومت
 نياورد - منهزم گشت - الع خان در گجرات در آمد - تمامى ولایت را نهبت
 و تراج کرد و بيسىت زنجير پيل بدمست آورد - و تعاقب راي کرن مذکور^۴ تا
 سومنات کرد - بتخانه که در سومنات^۵ بود از قدم ميشوم او خراب
 گشت - و آن بتخانه که قبله گاه هندوان و راي رايان بود مستachsen
 و منهدم گردانيد و مسجدى بر آورده از آنجا بسوی حضرت باز گشت -
 چون در حد جالور رسيد بجهت اموالی که لشکر را از نهب گجرات
 و سومنات بدمست آمده بود تفخص آغاز کرد - خلق را دمه^۶ مي نهاد
 و نمک آب میداد - بعضی طایفه مغل که براير البا خان^۷ و الع خان
 بودند چنانچه يلتحق^۸ و کسری و بیگی^۹ و تمغان و محمد شه و تمربغه^{۱۰}
 و شادي بعده و قتلغ بعده^{۱۱} طاقت نتوانستند آورد و غنيمت باز نتوانستند
 داد - از الع خان برگشتند^{۱۲} و قصد کشتن او کردند - اما مقهور و مخدول^{۱۳}

۱ B. omits را

۲ M. omits ازان ديار برآرد.

۳ سی هزار سوار و هشتاد هزار پياده و سی زنجير پيل داشت.

۴ M. omits مذکور

۵ سومنات بود خراب گرده مسجدى بر آورده و بسوی M.

۶ M. omits دمه

۷ M. omits البا خان

۸ B. ملحق

۹ M. تبهه

۱۰ M. تمرنفة

۱۱ M. قتلغ بعده

۱۲ M. باز گشتند.

۱۳ M. omits مخدول

پیش داخلو بشکستند - و خود از شراب توبه کرد و فرمود که شراب در شهر نفروشند - و هر که شراب خورد در زندان اید^۱ کند - بعد ازان در سنه سبع و تسعین و ستمائی سلطان بجهت براندختن طایفه مغل^۲ نو مسلمانان اندیشه می کرد - اثنای^۳ آن نو مسلمانان تذی چند^۴ که در شهر بودند بر سلطان غدر کردند - سبب آنکه سلطان بر ایشان اندیشه میکرد - و سخت گرفته بود - و برخلق ایشان بدگمان شده - قرار غدر بدان دادند که چون سلطان در سیرگاه نا مستعد شکره پراند و خلق بنظاره^۵ مشغول گردید ما سوار در آئیم - بروی زنیم^۶ - او را و نزدیکان او را بکشیم - مُنمیان این خبر بسمع مبارک سلطان^۷ رسانیدند - بعده^۸ سلطان خفیه بر مقطعه^۹ بلاد و ممالک فرمان نهشت - و موعود مستقیم گردانید تا بیک موعد و بیک اتفاق ویک روز نو مسلمانان^{۱۰} کل بلاد ممالک را بکشند^{۱۱} - چنانچه هیچ یکی از مغلی^{۱۲} گویان در مملکت هندوستان نمادند - بعد اوان بجانب هندوستان بیرون آمد^{۱۳} و دیوگیر را که در فوبت امیری فتح گرده بود و غایم فراوان^{۱۴} و نفایس بی پایان بdst آورده بار دیگر لشکر کشید - و آن بلاد را مضبوط گردانید - و چون ممالک دهلي حق تبارک^{۱۵} و تعالی او را صاف گردانید و از انہرام لشکر ملاعین

^۱ M. omits اید

مغل و نو مسلمانان M. ۲

در اثناء^۳ M.

نو مسلمانانی چند^۴ B.

خلق نظاره^۵ M.

بروی زنیم^۶ B.

این خبر شنیع بسلطان^۷ M.

بعده^۸ M. omits

بر مقطعه بداد ممالک and M. بر متعلقان بلاد ممالک B.

مغل^۹

بکشند^{۱۰} M.

آمدۀ^{۱۲} M.

فراوان بdest آورده بار دیگر بکشاد و چون ممالک دهلي M.

تبارک^{۱۴} B. omits

شکسته و پریشان باز رفند - کرت پنجم اقبال^۱ منده و کیگ - لشکرها جمع
کرده به انتقام محمد ترق و علی بیگ در حد ملتان تاختند - و این بار
لشکر بیی عدد بود - اما چون^۲ فیروزی سلطان علاء الدین معاینه کرده
بودند و کرّات مفهزم و مقهور و مخدول^۳ گشته بیشتر آمدن نتوانستند - سلطان
ملک نایب و ملک تغلق را^۴ با عساکر قاهره نامزد فرمود - چون ایشان
در حد ملتان رسیدند لشکر مغل^۵ تاخته و غنیمت کرده باز گشته بود -
ملک نایب و ملک تغلق تعاقب کرده بر ایشان زدند - کیگ ملعون که
یکی از مبارزان آن دیار بود زنده^۶ اسیر و دستگیر شد - غنائم که بدست
ملاعین آمده بود تمام باز ستدند^۷ - لشکر اسلام مظفر و منصور بحضورت
اعلی^۸ باز گشت - بعد ازین لشکر مغل از مهابت عساکر هندوستان گرد
آن دیار^۹ نگشت و رخ بدین طرف فنهاد - چنین می آرند که سلطان
در شراب شربی^{۱۱} تمام داشته با حریفان مجلس شراب همی خورد -
حاضران مجلس را^{۱۲} بیگاه شده بود - یکدیگر را اشارت کردند که بر خیزیم -
سلطان را بر اشارت دادن ایشان نظر افتاد - گفت^{۱۳} غدر غدر - قاضی بها را
بکشت - دیگران را باز گردانید^{۱۴} - چون روز شد قاضی بها را طلبید - گفند
او در شب گشته شد - سلطان همان زمان فرمان داد تا شراب خانه را بتمام^{۱۵}

۱. اقتلal.

۲. چون از روزی سلطان

۳. M. omits و مخربول

۴. M. omits را

۵. لشکر تاخته غنیمت

۶. بود به تمام اسیر.

۷. تمام باز خردند.

۸. M. omits اعلی

۹. گرد این نگشت

۱۰. M. طرف

۱۱. B. شربتی

۱۲. M. omits را

۱۳. گفت غدر قاضی

۱۴. M. دیگران باز گشتند.

۱۵. M. omits تمام

رفت - کرت سیوم تر غی^۱ که یکی از مرکنان^۲ ان دیار بود با لشکر انبوه
بقدر یک لکه و بیست هزار سوار دلیر و نامدار دامن کوه^۳ گرفته تا حد برن
رسید - ملک فخر الدین امیر داد مقطع برن حصاری شد - سلطان بجهت^۴
دفع ملاعین ملک تغلق را با عساکر قاهره نامزد فرمود - چون لشکر اسلام
در برن رسید ملک فخر الدین امیر داد نیز بیامد - یکجا شده شجاعون بر
ملاعین زند - بعذایت الله تعالی لشکر ملاعین شکسته و منهزم شده
باز گشت - تر غی مذکور زنده بدست آمد - ملک تغلق اورا در حضرت
آورد - کوت^۵ چهارم محمد ترق^۶ و علی بیگ که بادشاہزادگان
خراسان بودند لشکر بی شمار و مردان جلد و نامدار جمع کردند بدو فوج
یکی در دامن کوه سرمهور تا حد آب بیاه - دوم جانب ناگور تاختند -
سلطان ملک نایب^۷ بندۀ خود و ملک تغلق امیر دیدالپور را در امره
نامزد فرمود - چون ایشان در امره رسیدند چنان تحقیق شد که مغل
بسیار غذایم^۸ بدست آوردۀ است - کناره آب رهب گرفته
می آید - ملک نایب با استعدادِ جنگ پیش آهندگ در آمد - هردو
لشکر را مصاف شد - لشکر اسلام ظفر یافت - و هردو بادشاہزادگان مذکور اسیر
و دستگیر گشتدند - غل^۹ و زنجیر که مشتاق گردی آن ملعونان بود
معافته کرد - خدوده - فخلو - لشکر اسلام ایشان را غل در گردن کرده در
حضرت آوردند - و جمله غذایم و بهایم که بر دست مغل آمده بود
دها کنانیدند - و بیشتری از ملاعین علیف تیغ بی دریغ^{۱۰} گشتفند - باقی

^۱ M. نزاعی.^۲ مرکنان M.^۳ M. کوهه کوهه.^۴ سبب دفع فتنه ملاعین M.^۵ M. omits کرت.^۶ M. ترقق.^۷ ملک نایب M. and ملک نایب خود B.^۸ بسیار غذایم بی شمار B.^۹ M. omits from اوردن to غل^{۱۰} M. omits بی دریغ

ابجهور رسید فرمان^۱ جهان مطاع صادر گشت که همانجا ارکلیخان و سلطان رکن الدین را در^۲ چشم میل کشند - و البخان ایشان را در هانسی^{Hansi} تسليم کوقوال کرده بحضورت آید - همچنان کردند - و احمد چب و الغورا نیز میل کشیده در گوالیر^۳ فرستادند - اقطاع ملتان ملک هرنما ریافت - الغ خان بحضورت پیوست - طایفه دیگر که با ارکلی خان یار بودند ایشان را نیز کور کرده در کهرام فرستادند - و ارکلی خان^۴ و ارسلان خان را از سامانه بلند کرده در بهراچ^۵ جلا^۶ کردند - و همانجا زه در گردن^{گردن} انداخته بیاویختند - و هرفمار از ملتان طلب شد اورا نیز کور کرده در آچه فرستادند - اقطاع ملتان بالبخان مفروض شد - همچنین لشکر^{Lashkar} ملاعین در حد منجھور تاخت - سلطان^۷ الغ خان و ملک تغلق امیر دیالپور را با عساکر قاهره نامزد فرمود - چون آنجا رسیدند خبر تحقیق شد که لشکر مغل تاخته است و غنیمت بسیار دست آورده میرسد - رالغ خان کمین ساخته بر ایشان زد - چنانچه هم در اول حمله انہرام در ملاعین افتاد - بعضی شکسته باز رفند و بعضی زنده اسید و دست گیر گشتند - کرت دوم قتلغ خواجه بادشاہ ترکستان^۸ خود قصد ولایت هندوستان کرد - چنانچه لشکر مغل تا حد کیلای در آمد^۹ - سلطان الغ خان و ظفر خان را با عساکر قاهره نامزد فرمود - هردو لشکر را در کیلی مصاف شد - و ظفر خان شهادت یافت - لشکر ملاعین مذہزم گشت - قتلغ خواجه با بعضی لشکر جاذب ترکستان^۷ روی نهاده بعد از^۸ رفتن همانجا در دوزخ

۱. فرمان آمد تا همانجا. M.

۲. در چشم in در B. omits.

۳. کالپور. M.

۴. ارکلی خان M. omits.

۵. جدا کردند. M.

۶. ملک الغ خان M. omits.

۷. خراسان. M.

۸. بعد از رفتنا همانجا. and M. omits B.

ذکر سلطان علاء الدین محمد شاه

سلطان علاء الدین محمد شاه پسر ملک شهاب الدین خلجی بود - چون سلطان رکن الدین بجانب ملتان رفت بیست و دوم ماه^۱ ذی الحجه سنه المذکور با تفاوت امرا و ملوک در قصر دولتخانه بر تخت سلطنت جلوس فرمود - و همان زمان در کوشک لعل آمد - هر کسی را بر اندازه حالت او خطاب و اشغال معین گردانید - چنانکه الماس بیگ برادر خود را امیر حاجب باربک و الغ خان خطاب کرد - ملک هرنما و کیلدر امین خان و ملک سونج^۲ نکشخان و ملک امامجی ارسلان خان شدند - اقطاع سامانه ارسلان^۳ خان را مفروض شد - یوسف خواهرزاده ظفر خان و سنجیر حربون^۴ البخان و سلیمان شه برادرزاده البخان و برادرزاده دوم قتلع خان و ملک خموش بغرشخان^۵ و ملک نصرت نصرت خان^۶ مخاطب گشتند - ملک ناج الدین کوچی تمیاج خان^۷ و فخر الدین کوچی بغرا خان و مولانا تاج الدین سرپرده داری یافت - در ماه محرم سنه سنت و تسعین و ستمائه سلطان علاء الدین - الغ خان و البخان را در ملتان^۸ بقصد ارکلیخان و سلطان رکن الدین فرستاد - چون الغ خان در ملتان رسید ایشان طاقت مقاومت نداشتند - حصاری شدند - ساکنان و متوجهان ملتان امان خواستند و صلح جستند - ارکلیخان و سلطان رکن الدین را بند کرده بر الغ خان آوردند - الغ خان ایشان را برادر کرده در حضرت می آورد - چون نزدیک

^۱ M. omits ماه.

^۲ M. omits ملک سونج نکشخان.

از ارسلان خان را مفروض B.

^۳ M. omits سنجیر خسروه البخان.

بغرشیخان M.

^۴ M. omits نصرت خان.

کوچی و تمیاجخان B.

^۵ M. omits در ملتان.

دهلي با او بيعت کردن - بعده ملك علاء الدين بکوچ متواتر بجاذب
 دهلي رانده مي آمد - در هر منزلی که مي رسيد اجهوها^۱ زر لشکر را
 میداد - چنانچه خلق تمام رخ بر^۲ علاء الدين نهادند - چون در کناره جون
 رسید عزاده و منجنيق^۳ نهاد واجهوها را بیرون انداختن گرفت^۴ - امرای
 دهلي^۵ بر ملك علاء الدين عهدها فرستادند و بيعت کردن - بعده دو گان
 سه گان^۶ امرا هر روز ازین جانب مي تافتند و بر ملك علاء الدين
 مي پیوستند - چون سلطان رکن الدين را اين حال معلوم شد طاقت
 استقامست نتوانست آورد - رخ بسومي اركليخان نهاد - ملك قطب الدين
 و ملك احمد چب و بغرا گيلاني موافقت نمودند و در ملنان رفتند -
 روز دیگر ملك علاء الدين آب جون عبره کرد و در سیری نزول فرمود - بعد
 از سی^۷ روز دیگر بر تخت مملکت بنشست - و اين واقعه در نوزدهم
 ماه ذى الحجه سنه خمس و تسعين و ستمائه بود - اين رياعي مي گفت^۸ -

دیدی چه کرد چرخ ستم گار^۹ و آخرش
 فامش مبر چه چرخ نه چرخ و نه چنبرش
 در خاک او فگند چه خوشید ملك را
 گردون که خاک بر سر خوشید انورش

مدت ملك سلطان جلال الدين مرحوم هفت سال و چند ماه بود
 وَ اللَّهُ أَعْلَمُ بِالصَّوَابِ * ¹⁰

ملک علاء الدين آوردند M. 2. اجهوها زد M.

بیرون انداختن طرف امرا M. 4. عزاده منجنيق M.

5 Tabakat Akbari, p. 137:

ملک علاء الدين هر روز منجنيق پر زر کرده در لشکر پراکنده ساختي *

بعد از پنج روز M. 7. دو گان يگان امرا

8 M. omits. اين رياعي مي گفت

چرخ ستم گار آخرش M.

بالصواب و اليه المرجع و المآب M.

بیوو و او را بیارد - امرا و ملوک درین سخن رهبا نمی دادند - سلطان گفتنه
ایشان نشندید - با چند نظر معین چنانچه خودم و کیل در و ملک فخر الدین
کوجی و ملک عوض قربیگ و ملک جمال الدین ابوالمعالی و نصیر الدین
کهرامنی و اختیار الدین نایب وکیلدر و ترمتی طشتدار بوقت نماز دیگر
گذارا لب آب گنگ شد - هم در کرانه آب جایگاهی راست کرده بودند -
سلطان آنجا بنشست - ملک علاء الدین با جمعیت انبوہ در آمد و بپای
سلطان پاک سیرت ^۱ افتاد - و سلطان از غایت شفقت محاسن ^۲ ملک
علاء الدین گرفت و بیوسید - گفت که من ترا پدرم و ^۳ چندین سال بهر
این ^۴ پیروزدم که از من هراس گیری - ملک علاء الدین دست سلطان
بگرفت - محمود سالم سلاحدار تبعیغ از نیام کشید و بر سلطان برد - بیک زخم ^۵
بکشت - سر مبارک او را بر نیزه کردند - امرای دیگر زخم خوردہ روی
بکشتبی آوردند ^۶ - ملک علاء الدین دروده طغاب کشتبی بگرفت - بیشتر
خود را در آب انداخته ^۷ غرق شدند - ملک فخر الدین کوجی زده بدست ^۸
آمد - ملک علاء الدین همانجا بادشاهی ظاهر کرد - ملک احمد جب
لشکر سلطان باز گردانیده و در دارالملک بر قدر خان آورد - ارکلیخان پسر
میانگی سلطان که درخور سلطنت ولایق بادشاهی بود تا آمدن او از ملتان
توقف نکردند - ملک رکن الدین قدر خان را در دهلي ^۹ بر تخت ^{۱۰}
نشاندند - و سلطان رکن الدین ^{۱۱} ابراهیم شاه خطاب شد - جمله امرا و ملوک

۱. سلطان افقاد.

۲. محاسن مبارک M.

۳. M. omits پدرم و.

۴. بهر آن.

۵. سالم پلید مردار B.

۶. Barani, p. 235 says:—

در هفدهم ماه معظم رمضان بکشت

۷. آوردہ M.

۸. M. انداختند و غرق.

۹. رکن الدین را ابراهیم M. omits.

۱۰. M. omits بر تخت.

آمده است - سلطان فرمود شما از برای خاطر من میگویند ^۱ فاماً عیب
 آن من درین دو بیت ظاهر کنم بعده لین ریاعی فرمود * ریاعی *
 باشد که درین جا گذر کس ^۲ باشد کش خرقه و رای چرخ اطلس باشد
 باشد ز دم یا ^۳ قدم معتبرش یک ذره بما رسید همان بس باشد
 بعد آن چند روز دیگر خبر ملک علاء الدین تحقیق شد که در دیوگیر
 رفت و نهیب کرد و مال و پیبل و اسپ بی شمار دست آورد و بجانب کره
 باز گشت - سلطان از آنجا بدار الملک دهلي مراجعت فرمود - و ملک
 عmad الملک و ضياء الدین مشرف را بر ملک علاء الدین فرستاد - ملک
 علاء الدین ایشان را موقوف کرد و ساخته شد که از بادشاہ بتاید و طرف
 لکهنوی برود - ملک ریحان عرضه داشتی بحضرت ^۴ اعلی ارسال کرد که
 ملک علاء الدین هراس گرفته است او را مستظر گرداند - و محمد خطاب
 را که از ملک علاء الدین تافتہ بود و در حمایت قدر خان افتاد بند
 کرده بدو سپارند تا مگر ^۵ ملک علاء الدین مستظر گردد - چون عرضه
 داشت ریحان مذکور بحضرت رسید سلطان ^۶ در بجرا سوار شد و لشکر را
 فرمان داد تا کناره آب گرفته آید - چون نزدیک کره رسید ملک علاء الدین
 الماس بیگ را با مبلغی ^۷ جواهر که از نهیب و تاراج ^۸ دیوگیر بدست
 آورده بود بحضرت سلطان ارسال کرد - فرمان شد که ملک علاء الدین چرا
 نمی آید - او عرضه داشت کرد که می ترسد - می خواهد که طرف
 لکهنوی برود - اگر بادشاہ میخواهد که او پریشان نشود - بادشاہ جهان تنها

^۱ می گویند M.

^۲ درین خاکدرس شد کس M.

^۳ با قدم B.

^۴ اعلی M. omits.

^۵ تا مکر B.

^۶ رسید سلطان در بحر سوار و لشکر B.

^۷ بیگ را مبلغی B.

^۸ و تاراج M. omits.

اشارت کرد تا پیل براند - پیل در آمد سیدی را پاره کرد - و سیدی استغفار می کرد^۱ - همچنین می آرد که مدت یکماه پیش ازین واقعه سیدی پاک^۲ دین و آن شیخ بزرگ مذش شبانروز این بیت می گفت و می خندید عَلَيْهِ الرِّحْمَةُ وَالْفَرَّانُ *

* رباعی *

در مطبع عشق جز نکو را نکشند لاغر صفتان و زشت خو را نکشند
گور عاشق صادقی ز کشتن مگریز مرد^۳ مردار بود هر آنچه اورا نکشند فرمان شد دیگران را باز گردانید - بعد آن سیوم روز کوکی کافتند بقياس ده گز طول سه گز عرض و دران آتش سخت کردند تا طایفه باقی را دب کنند - ارکلیخان دستارچه در گردن کرده بوجه شفاعت پای سلطان گرفت - سلطان جمله را جان بخشی کرد - بعد آن دوم کرت بجانب رنتنبر^۴ مهم کرد - ارکلیخان بی رخصت سلطان در ملنان رفت - ملک علاء الدین مقطع کره جائی رفته^۵ بود سلطان بسبب این معنی^۶ بغايت مترب و مشوش می بود - طرف^۷ کالبور مقام کرد - و آنجا یک چموده و یک گنبد بزرگ بنا نهاد - و دران این رباعی از انشای خاص^۸ خود نوشتن^۹ فرمود - * رباعی *

مارا که قدم بر سر گردون^{۱۰} ساید از توده سنگ و گل چه قدر^{۱۱} افزاید آن سنگ شکسته ز آب نهادیم^{۱۲} درست باشد که شکسته دلو آساید ملک سعد منطقی و راجا علی را طلب فرمود و گفت درین^{۱۳} رباعی هیچ عیی است - باتفاق گفتند هیچ عیب^{۱۴} نیست بغايت پسندیده

^۱ M. omits می دی استغفار می کرد. ^۲ M. omits from to پاک مذش.

^۳ مرد مردار مرد and M. مرد مردان. ^۴ زنهور M.

^۵ جائی بود رفته M. ^۶ معنی B. omits. ^۷ کالبور B.

⁸ M. omits خاص. ^۹ M. نوشتن. ^{۱۰} شاید M.

¹¹ M. افراید. ^{۱۲} B. بنها دست.

¹³ M. رباعی. ^{۱۴} M. omits عیب.

جلال الدین^۱ آورد که چون دانشمند^۲ بزرگ شود قضا یابد تو ازین
بزرگ تر چه خواهی^۳ شد - او نیز گفت بهتان^۴ و بر من افtra بحقِ
مالک یوم الدین می کنند و من ازین افعال منزه و بیزارم - سلطان مراج
گرم کرده و سهم الحشم را فرمود که هتیها^۵ پایک را بکرز^۶ بکشند - و پسر
ترعی را در پایی پیل اندازند - آنگاه امیر هندو را طلبید گفت یکبار غدر
کردی بخشیدم اکنون چه میگوئی - گفت همه چنین است^۷ که بادشاهه
می فرماید اما در آنگه غدر اندیشیده بودم جان بخشی کردی * شعر^۸ *

تا بیاموزند شاهانی که زربخشند و سیم

رسمِ جان بخشیدن سلطانِ دین فیروز شاه

بالله العظیم این بار بی گناه کشته می شوم - اگر فرمان شود دب^۹
کنم - بعده روح بجانب درویشن آورده که شما چوا بر سیدی^{۱۰} موله ماجرا
نمی کنید - دور نفر قلندر و یک حیدری در آمدند - و کارد بکشیدند -
محاسن مبارک سیدی پاک دین^{۱۱} با زنجه فرود آورددند^{۱۲} و سوزنِ جوالقیان
در پهلوی راست زدند - سیدی پاک دین بنشست - سنگ مهره
آنجا افتاده بود بر گرفتند بر سر سیدی بردند - آنگاه ارکلی خان

فاضی جدال آورده M.

دانشمندی M.

خواهی شدن and B چه خواستی شدن M.

نیز گفت بر من افعال می کنند سلطان M.

بابک را بزخم گوز بکشید M.

است M. omits.

این بار upto شعر M. omits from

* Barani p. 211 says:—

و دران صحراء خواص و عوام شهر گرد آمدند و انبوی بس شگرف شد - سلطان
فرمود که متهما را در آتش در آرنده تا صدق از کذب روشن شود و درین معنی از علماء
فقوهی طلبید - علمای متدهین بیک زبان گفتند که دب مشروع نیست و آتش سوزنده
است و خاصیت چیزی که سوختن بده محل صدق و کذب نتواند بود *

موله M. omits.

تاریخ فرود آورددند B. آن پاک دین B.

۱۱

همان زمان اقطاع بدانون اورا مفتوح شد - جامه یافت و روان کرد -
و ملک مبارک تبرهنده یافت - و سرجانداری از هر فنار بستیدند -
و ملک بعرا کندالی^۱ را دادند بعد حصار مندور فتح شد - سلطان
بکوچ متواتر سواری^۲ کرد و بسوی دارالملک مراجعت فرمود - چون
در کوشک کیلوکه‌ی رسید روزی دران ایام جشنی ساخته بود و با چند نفر
خواص نشسته - این دو بیت از انشای خود نبشتند فرمود * ریاعی *

آن زلف پرداشانت زولیده نمی خواهم

وان روی چون گلنارت^۳ تفسیده^۴ نمی خواهم

بی پیرهفت خواهم یکشب بکفار آئی

هان بانگ بلندست این پوشیده^۵ ذمی خواهم

بعد از چند گاه دیگر ایام ملک الغو بر سیدی موله افترا کرد که تمامی امرا
و ملوک بر روی یار شده اند - ملک الغو بر سلطان گفت که سیدی موله
و قاضی شیخ جلال الدین کاشانی^۶ و پسران او و ملک تنان و ملک
لنکی^۷ و ملک هندو پسر ترعی^۸ و ملک عز الدین بغانخان و هنپیا
پایک را در یک روز بگیرد - همچنان بگرفند و مقید کرند - بعد ازان
سیوم روز نماز جمعه اکابر و صدور حضرت دهای را طلب کردند - در سرای
محض ساختند - سلطان^۹ در منظر نشسته بود - سیدی موله و
امرای مذکور را بیاوردند - سلطان روی به سیدی آورد و گفت که
درویشان را در کار مملکت و امور سلطنت چه گذر^{۱۰} - شیخ آغاز کرد که
این سخن بر من افترا کرده اند - بعد ازان روی بجانب قاضی

^۱ کندالی M.

^۲ سواری کرد M. گلنارین B. omits

^۳ تفسیده and B. تبسیده M.

^۴ بوسیده M.

^۵ کنکی M.

^۶ طرفی Barani, p. 174 پسر نوعی B.

^۷ ساختند در منتظر M.

^۸ چه سر M.

شباشب بگریخت - چون روز شد اركلیخان عبره کرد تهاقب نمود -
 بهیم^۱ دیو را بدو زخم فرستاد و البغازی کشته شد - و ملک مسعود اخوریک
 و ملک محمد^۲ باین زندگ بذست آمدند - اركلیخان بجانب افهمری
 کیتمهر^۳ و ملک علاء الدین اقطاع کره یافت - و الماس بیگ اخوریک
 شد - سلطان بجانب دارالملک مراجعت فرمود - بعد از آن سلطان رخ بجانب
 سلام بسبب دفع قتلگه عبد الله پچه شاهزاده خراسان^۴ که با لشکر انبوہ^۵
 آمده بود بیرون آمد - میان هر دو لشکر محاواره شد - میان جانبین قصد
 بسیار رفت اما جذگ قایم صاند - آخر مسامحت کردند - و تحف
 بسیار از یکدیگر یگدگار فرستادند - عبد الله بجانب خراسان رفت - سلطان
 بجانب دارالملک دهليی باز گشت - خان خانان را درین وقت زحمت
 شد و بر حممت حق پیوست - اركلی خان از ملتان در دهليی آمد -
 سلطان اركلی خان را بدھایی^۶ گذاشت و خود^۷ بجانب مندور
 عزیمت فرمود - چون آنجا برسید وقت نماز شام^۸ ملک فخر الدین
 کوجی بر سلطان چنان باز نمود که ملک مغلتو و برادره تاج الدین
 کوجی و هر ذمار و ملک مبارک شکار بک غیاثی غدر اندیشیده اند -
 سلطان دران شب بیدار بود چون روز شد بار عام داد - جمله امرا و ملوک
 بسلام آمدند - سلطان او بجانب مغلتو آورد^۹ و گفت چون الله سبحانه
 و تعالی^{۱۰} مرا ملک بواسطه شما نداده است^{۱۱} بسعی شما از من
 فرود - من در حق شما چه بد کرد ام که بدین نوع غدر اندیشیده اید -

۱ بهیم دیو. M.

۲ م. omits محمد

۳ ابعري کیتمهر. M.

۴ M. omits خراسان ۵ M. omits آمده بیرون

۶ در دهليی. M.

۷ M. omits خود ۸ M. omits نماز شد

۹ اورده و گفت. M.

۱۰ حق تبارک و تعالی. M. ۱۱ نداده است. M.

وزید - امیر علی سرجاندار مقطع اوده^۱ و امرای هندوستان با او یار شدند - بعضی امرای جلائی که اقطاعات طرف هندوستان داشتند چنانچه ملک تاج الدین کوجی و ملک محمد قتلغ خان و ملک^۲ نصرت شخنه بارگاه و ملک علی بک و ملک قبران جمله در کرک^۳ مقطع کرک و ملک امرای مذکور بجانب حضرت کوچ کردند ملک البغازي^۴ مقطع کرک و ملک بهادر هم در کرک بمانند - امرای^۵ مذکور ملک سیلیق^۶ را برایشان فرستادند که توقف شما سبب چست - ملک البغازي و بهادر سیلیق را گرفته گردند زدند - و بر امرای مذکور گفتند که ما بندگان غیاثیم بر ملک چهجو خواهیم رفت - از کرک^۷ در بداؤن آمدند - از آنجا لب آب گذگ عبره کرده در قصبه بخلانه^۸ لشکر ساختند - و منتظر آمدن ملک چهجو بودند - چون خبر مذکور بسمع سلطان رسید خانخانان را در دهلي گذاشت - لشکر خود را دو فوج کرد - یک فوج پسر میانگی ارکلیخان را داد و بجانب امورهه^۹ روان کرد - و فوج دوم^{۱۰} برابر خود بجانب کول و بداؤن بیرون آورد تا ملک چهجو از جاذب کابر در آمد - و ارکلیخان در جویان^{۱۱} رفت - کناره لب آب رهی^{۱۲} هردو لشکر مقابل شدند و جنگ می کردند چنانکه چند^{۱۳} شباروز جنگ قایم ماند - ناگاه کسان پیروم دیو کوتله^{۱۴} بر ملک چهجو آمده چنان تقویر کردند که سلطان جلال الدین فیروز شاه از عقب می رسد - اگر میتوانیم برو - ملک چهجو را طاقت استقامت نمایند

۱. قتلغخان نصرة M.

۲. کیزک M.

۳. البغاري M.

۴. مذکور B. omits

۵. سلوق M.

۶. اکرکرک B.

۷. بخلانه B.

۸. امروءة M.

۹. فوج برابر خود کول و بداؤن B.

۱۰. در حواله رفت M.

۱۱. چنانکه قایم مانند B.

۱۲. آب و هب B.

۱۳. آب و هب B.

۱۴. کوبله و ملک M.

سنه المذكور^۱ سلطان جلال الدين باتفاق امرا و ملوك در کوشک کیلاوه‌هی
بر تخت سلطنت جلوس فرمود - بیدشتري اعمال و اشغال باقريای خویش
مفوّض گردانید - چنانچه پسر مهتر را خانخانان خطاب کرد و اقطاع
حوالی داد - و پسر میانگی را^۲ ازکلی^۳ خان و پسر خرد را قدر خان
و ملک حسین عم خود را تاج^۴ الملك خطاب کرد - و ملک خموش
عارض ممالک و ملک نصیر الدين بقیق امير حاجب و ملک خوزم و کیلدر
و ملک بکت^۵ نایب امیر^۶ حاجب و ملک اختیار الدين هندو خان
غیاثی نایب و کیلدر و ملک نصیر الدين کهرامی خاص حاجب و ملک
عز الدين برادرزاده قریبیگ میمنه و ملک عوض قریبیگ میسرة و ملک
احمد چی سرجاندار میمنه و ملک هرنما^۷ سرجاندار میسرة و ملک
علاء الدين برادرزاده اخور بگ میمنه و ملک اتابجی^۸ اخور بگ
میسرة شدند - و خواجه خطیر الدين خواجه جهان خطاب یافت -
و کمال الدين کافوزی را عهده نیابت عارضی و فخر الدين کوجی را عهده
دادبیکی تفویض کرد - و اسد الدين^۹ و قیم^{۱۰} سهم الحشم و شمله حشم^{۱۱}
گشتند - در ماه شعبان سنه المذكور^{۱۱} ملک چهجو^{۱۲} در کطره^{۱۳} طغیان

ای در سنه تسع و ثمانين و ستمائه - خیای برني در تاریخ فیروز شاهی^۱
صفحه ۱۷۵ سنه ثمان و ثمانين و ستمائه نوشته اما تاریخ جلوس علی اصح الروایه سنه
تسع و ثمانين و ستمائه است چنانکه امیر خسرو نیز در مفتاح الفتوح «زهجرت
ششصد و هشتاد و نه سال» تحریر فرموده *

² M. omits را

³ ازکلی خان M.

⁴ B. and M. گشتند.

⁵ بکت

⁶ M. omits امیر

⁷ M. اتابجی Barani, p. 174

⁸ اشد B.

⁹ و قسم

¹⁰ M. omits و شمله حشم

در ۱۱ Barani, p. 181 and also Tabakat Akbari, p. 119 مال دویم در مال جلوس

ملک چهجو ۱۸۱ Barani, p.

در کوه ۱۸ M.

دران محل از اسپ خطا شد - ملک ایتمرسرخه در آمدۀ دو سه زخم
تیغ بر ملک اختیار الدین مذکور انداخت - هیچ^۱ یکی کار نکرد - ملک
اختیار الدین کمان کشید - تیغی^۲ بر ایتمرسرخه مذکور زد چنانکه هم
بدان^۳ زخم تیغ کشته شد - سراورا بالای نیزه کردند - درین محل صاحب
طبعی^۴ گوید *

شهرزاده که ملک را^۵ بتدبیر بداشت تیغی زد خصم را زبر و زیر بداشت
در خانه ملک شاه خلل بود آن روز او آن همه خانه را^۶ بیک تیر بداشت
چون ایتمرسرخه کشته شد جمعیت دیگر متفرق گشت - آن گاه شایست
خان سلطان شمس الدین را سوار کرده در کوشک کیلوکه‌ی آورده^۷
محبوس کرد - و خود بر تخت سلطنت^۸ بنشست - سلطان شمس الدین
هم دران حبس برحمت حق پیوست *

نوش فلک بی نمک نیش^۹ نیست شغل جهان شعبدة^{۱۰} بیش نیست
مدت ملک سلطان شمس الدین کیکاؤس سه ماه و چند روز بود و اللہ^{۱۱}
اعلم بالصواب *

ذکر سلطان جلال الدین فیروز شاه

سلطان جلال الدین فیروز شاه پسر بغوش خلنجی بود چون فتنه ایتمرسرخه
فرو نشد و سلطان شمس الدین محبوس شد در ماه ربیع الآخر

^۱ M. omits هیچ

² B. omits تیغی

³ M. omits همدران

⁴ طبع.

⁵ B. omits را

⁶ M. omits آورده و محبوس

⁷ مشغله.

⁸ M. omits بیش

⁹ B. omits بالصواب

ذكر سلطان شمس الدين كيكاؤس

سلطان شمس الدين كيكاؤس پسر سلطان معز الدين كيقباد بود -
 چون سلطان معز الدين در کوشک کيلوکهوري شهادت يافت سلطان
 شمس الدين پسر او را در سنّه تسع و ثمانين و ستمائه سنّه المذكور در
 چبوته سيجاني^۱ بر تخت سلطنت اجلس دادند - نایب مملکت
 شايست خان شد - چون او^۲ ضابط ملک بود و نائب گشته تا مدت سه
 ماه ملک بر قرار خویش بماند^۳ - چون سه ماه بگذشت ملک ايتمر سرخه
 و جميع بندگان غياثی اتفاق کوئند که سلطان شمس الدين را از شايست
 خان ببرند - و شايست خان را بکشند - بريين اتفاق ملک بکدت^۴ نایب
 امير حاجب را اعلام کردن - ملک بکدت ايشان را بزبان^۵ فريپ داد
 و گفت صبر کنيد تا من نيز مستعد شوم - همان زمان سوار شده بر شايست
 خان آمد - و از^۶ مكر ايشان اعلام داد - شايست خان في الحال ملک
 حسام الدين پسر خود را با چند نفر سوار بر سبيل تعجیل در بارگاه
 سلطان شمس الدين فرستاد تا سلطان را ببارد - چون سلطان را بر شايست
 خان آورد ايتمر سرخه و بندگان دیگر را خبر شد - ايشان^۷ سلاح پوشیده
 تعاقب سلطان نمودند - چون بر شايست خان رسیدند دست بسلح
 بردند و بجنگ پيوستند - شايست^۸ خان و خلجييان دیگر را سوار
 شدن ندادند - ملک اختيار الدين پسر بزرگ شايست خان سوار بود -

^۱ سيجاني M.

^۲ او M. omits

^۳ نهاند M.

^۴ بکدت M.

^۵ ايشان را زبان M.

^۶ و از مكر ايشان اعلام داد B. omits

^۷ ايشان M. omits

^۸ شايست خان B. omits

شما را محل فرزند سرت - او بادشاهه شد شما نایب ملک شوید - و مرا ^۱ اقطاع ملتان و تبرهنده تا حدود دیبالپور ^۲ دهید تا من همین زمان روان شویم - ملک جهجو گفت شایان نیابت و درخور وزارت توئی - مرا اقطاع کرده تا من آنجا روم - فخر الدین کوتوال روی بر شایست خان آورد ^۳ و گفت حق سیحانه و ^۴ تعالی ترا بجهت دولتهای فراوان آفریده است - همچنین کن که ملک جهجو میگوید - بعده ^۵ شایست خان ملک جهجو را جامه دهانیده ^۶ همان زمان در کوه ^۷ روان کرد - و فرمود که بارگاه سلطان همانجا ^۸ نصب کنند - شاهزاده را در بارگاه آورده و خود در دهلیز بنشست و لشکرگاه همانجا ساخت - دوم روز آن سلطان معز الدین را که در بارگاه نشسته بود بستند - چنانکه همان جا به تشنهگی و گرسنگی هلاک شد - و دران وقت سلطان معز الدین این نظم از انشای خود ندشتن فرمود *

اسپ هنرم ^۹ بر سر میدان ماند است
دست کرم در ته سفدان ماند است
چشم که صد کان گهر ^{۱۰} کم دیدی
امروز بیا ببین ^{۱۱} چه حیران ماند است

و این واقعه نوزدهم ماه محرم ^{۱۲} سنه تسع و ثمانیین و ستمائده بود ^{۱۳}
و مدت ملک سلطان معز الدین کیقباد سه سال و چند ماه بود و اللہ اعلم
بالصواب *

۱ B. omits

۲ سیالپور

۳ آورده و گفت.

۴ M. omits

۵ بعده

۶ Dهانید و همان

۷ B.

۸ در سیر.

۹ اسپ هربر.

۱۰ کان گهر کردیدی.

۱۱ امروز بقانان.

۱۲ B. omits

۱۳ B. omits

۱۴ بود

را از کدارا با جمعیت مستعد آرایید - پسر مایکی^۱ ملک حسام الدین را مقدمه لشکر کرده ترتیب و تعبیه جنگ ساخته فوجها آراسته مقابل کوشک کیلوکهربی ایستاد - امرا و ملوک غیاثی و معزی نیز با پیلان و عساکر قاهره مستعد جنگ^۲ آمدند - ملک نصیر الدین شحنة بیل - پیلان را باز گردانیده پیش کوشک کیلوکهربی بود - سلطان معز الدین را که رحمت باد لقوه داشت و سوارشدن فمی توافست چند نفر محدود چنانچه قاضی عالم و امیر علی و دو نفر خواجه سرا برداشته^۳ بالای کوشک کیلوکهربی آوردند - و چتر بر سر کشیدند - رجینی پایک^۴ که از مقربان سلطان بود با جمع خویش میان پیلان ایستاده بود - ملک چهجو پیشتر شد و باشگ بر روی زد که ما را قصد این است که - اورا در کشتی سوار کرده بر سلطان ناصر الدین در لکه‌نوتی خواهیم فرستاد - و شاهزاده کیکاؤس را بر تخت سلطنت اجلas خواهیم داد - چون دولت خاندان غیاثی بسر آمدۀ بود و مدت ملک داری دودمان بلندی اذقراض یافته - ملک نصیر الدین و رجینی پایک و امرایی دیگر پیلان و لشکر را از پیش در باز گردانیدند - شایست خان فرصت یافت - ملک حسام الدین پسر خود را با پانصد سوار مستعد درون کوشک فرستاد - و شاهزاده کیکاؤس پسر سلطان معز الدین را در کنار گرفته بیرون آورد - شایست خان استقبال نموده - شاهزاده را در چپوترا سیجانی^۵ بود - و بر تخت سلطنت اجلas^۶ داد - و ملک حسین عم خود را در قصر کیلوکهربی برای نگاهداشتن سلطان تعیین کرده - آنگاه شایست خان روی بجانب ملک^۷ چهجو^۸ آورده گفت شاهزاده

۱ پسر مایکی M.

جنگ بیرون آمدند M.

برداشت M.

۴ رحی بایک B.

سبجانی M.

سبجانی B.

۶ اجلas دارالملک داد B.

ملک B. omits

چهجو B.

بر چون روز ^۱ شد در فیروزه ^۲ کوہ که انرا بهوکل پهاری گویند بخشست -
و عرض لشکر قنوج آغاز کرد - ملک در نیع مقطع قنوج نزدیک شایست
خان نشسته بود - همچنان ایتمر مذکور یک کس ^۳ بطلب ایشان فرستاد که
سلطان می طلبید - شایست خان آن کس را دفع کرد - کرت دیگر فرستاد -
همچنین ایتمر مذکور کس می فرستاد - این دفع میکرد - چون ^۴ ملک
ایتمر دید که شایست خان نمی آید نباید که هراس گرفته باشد - ملک
ایتمر مذکور خود سوار شده بر شایست خان آمد - او پیش ازان سوار شده
بود - یکدیگر سلام کردند - ملک ایتمر گفت شما را چندین بار طلب شد
توقف سبب چیست - شایست خان گفت چند نفر سوار از لشکر قنوج
مائده است - ملک ساعتی فرود آیدند ^۵ تا بحضور عرض ^۶ کرده برابر
رکاب بحضور رفته شود - ملک ایتمر مذکور از اسپ فرود آمد - شایست
خان دست او بگرفت - گفت شما مردمانیه که آدمی را بر طریق گوپند
ذبح کنید - و ^۷ در آب می اندازید - این چنین بر من می خواهد
بکنید - ملک ایتمر را همانجا ^۸ گردان زد - سر او را بر نیزه بسته مقابل
کوشک کیلوکه‌ی ایستاد - ملک در پی مقطع قنوج با او موافقت نمود -
همدران محل فخر الدین کوتوال با پسران بمبارکباد ماه نو بو سلطان
میرفت - نظر شایست خان بر وی افتاد - گفت او را بطلبید - کوتوال
بیامد - پسران او را در دیوان فرستاد او را بر خود داشت - همان زمان
جمله امرا و ملوک بر شایست خان پیوستند - روز دیگر جمله اقوای خود

^۱ B. omits شد

فیروز کوه M.

^۲ M. omits یک کس

خود ملک ایتم M.

^۳ M. omits فرود آید

عرضه کرده M.

^۷ M. omits و در آب می اندازید این چنین بر من می خواهد بکنید

⁸ M. omits گرفته گردان

ازبر خان و پسران و برادر او را در خانه خود درون حجره موقوف کرد^۱
 چنانچه همانجا^۲ برحمت حق پیوستند - بعده ملک ترکی را بگرفتند
 و کشتند - و عارض ممالک فیروز بغرض^۳ خلجی شد - و شایست خان
 خطاب یافت - سلطان بیشتر احوال در عشرط و فشار مشغول می^۴ بود -
 چنانچه از اسراف و افواط مباشرت و معاشرت^۵ باز لقوه بر ذات مبارک
 سلطان غالب شد - ملک^۶ ایتمر کجهن با امرا و ملوک اتفاق کرد که
 شایست خان را دست آرفد که تجارت^۷ زمانه بسیار دیده است - نباید
 که از وی خطاوی برآید - ملک احمد چپ امیر حاجب ملک ایتمر
 کجهن پیش ازین چاکر بچه^۸ شایست خان بود - شمه از غدر ملک
 ایتمر مذکور بر شایست خان بکشد - و گفت شما را فردا در سرای خواهند
 طلبید - زنهر نباید وقت - شایست خان همان زمان عم^۹ خود را که حجا
 حسین^{۱۰} گفتندی بر سبیل الاغ در برن فرستاد و تقویر ساخت^{۱۱} که
 لشکر^{۱۲} منغل در سامانه رسید - باید که جمله خیلخانه بالقد و جنس
 و اسباب موجود شباشب بیایند - و مقابل غیاث پور گذار^{۱۳} لب آب جون
 بایستند - اتفاق او این بود که با خیلخانه از حضرت عطف کرده جای بود -
 ملک خموش برادر و ملک عزالدین برادرزاده را^{۱۴} بر خود طلبید که ما را
 اذک مایه تکسیر است - شما امشب برمی باشید - همچنان کردند -

¹ M. کرده

هم ازانجا M.

³ B. بوش

مشغول بود B.

⁵ M. omits معاشرت

ملک B. omits

⁷ M. تجارت

ازین جا گریخته شایست خان M.

⁹ M. عمه

حسین 10 M. omits

¹¹ M. تزویر ساخته

لشکر 12 M. omits

¹³ M. کدارا لب آب

را 14 M. omits

و ملوك غيشي درميان آمده با پدر و پسر اصلاح دهانيند - سلطان ناصر الدين با مختصان خوش آب سرو عبور کرده در اوده آمده در چپوترا^۱ تابسي پدر و پسر^۲ بريک تخت بنشستند تا يكپاس قریب يكديگر بودند - بعده سلطان ناصر الدين پسر را وداع کرده در سرابوده^۳ خوش رفت - آخر سلطان معز الدين اسپان تاري و تحف و تذخيم دیگر بوجه خدمتی بر پدر فرستاد - و سلطان ناصر الدين نيز پيلان کوه پيکر با عماري و فنايس دیگر پسر را داده طرف لکنوني مراجعت فرمود - سلطان معز الدين جانب دار الملک دهلي باز گشت - چنانچه درين باب امير خسرو عليه الرحمة و الغفران كتاب قرآن السعديين ساخته است^۴ - و كيفيت احوال بتام^۵ باز نموده - الغرض چون^۶ سلطان معز الدين باز گشت - در قصر^۷ كيلوکبرى نزول فرمود - و همانجا وطن ساخت^۸ - در سنده سبع و ثمانين و ستمائه ازير^۹ خان مزاج سلطان بر خود متغير ديد هراس گرفته بجانب کوه پايه رفت - ملک صلاح الدين و ملک دولتشه و ملک هوشنج همه براير ازير خان موافقت نمودند - ملک ايتمن^{۱۰} كجهن شغل باربي يافت - بعد چندگاه ازير خان بحضور پيوست - سلطان در ميدان سيرگه بار عام داده بود ازير خان^{۱۱} پيش رفت - بر حکم معهود بسم الله تکفنتند - ازير خان متغير شد - ملک کوتوال را فرمان شد که ازير خان را بگويد^{۱۲} که تو عهد خلاف کردی و پيمان شکستي بر تو چه واجب آيد - جواب نداد - ملک کوتوال

حوتة تابسي ۱ M. omits

بر ۲ M. omits

در پرده خوش گرفت ۳ M. omits

است ۴ M. omits

بنامى ۵ M. omits

چون ۶ M. omits

قصبة كيلوکبرى ۷ B. omits

ساخته ۸ M. omits

ازير ۹ M. omits

ایتم ۱۰ B. omits

ازير خان ۱۱ M. omits

تو ۱۲ M. omits

و ملک تمامی نایب امیر حاجب - و ملک ترکی عارض گشت -
و علیشه^۱ کوه جودی و خورم^۲ برادر او پیش سلطان اختصاص گرفتند -
و بمرتبه قرب رسیدند^۳ - ملک جهجو را اقطاع شق سامانه تفویض شد -
دخترا اروا سلطان در حبائۀ خویش آورد^۴ و ملک کبکی را سر جاندار
و ملک شعبان سبلیق^۵ شکننه بارگاه گشت - چون کار مملکت قرار
گرفت روز دو شنبه در آخر ماه ذی الحجه سنة المذکور عزیمت
هندوستان گرده در حوالی لشکر گاه ساخته بود - همچنان خبر کفار تبار^۶
که سر لشکر ایشان تمث ملعون بود رسید^۷ که در حدود لاهور و ملتان
با عساکر انبوۀ تاخته - و بسیار خلق^۸ را اسیر گرده - سلطان خانجهان^۹
شاهک باریک را با سی هزار سوار فائزد فرمود - تا فسدة ملاعین را مالش
دهد - چون لشکر اسلام در حدود لاهور^{۱۰} رسید طایفۀ ملاعین بغیر جنگ
هزیمت نمودند - لشکر اسلام تعاقب گرده تا کوه پایه جمون - بیشتری را
از ایشان علف تیغ گردانیده و بعضی را زنده بدست آورده بحضورت
آمدند - هم در اثنای آن بسمع سلطان رسیدند که بغرا خان پدر او در
افقیم بناکه بر تخت سلطنت جلوس فرمود و خود را سلطان ناصر الدین
خطاب گرد و با جمعی^{۱۱} انبوۀ بقصد دهلي می آيد - سلطان معز الدین
فیز از اطراف ممالک لشکرها جمع آورده مقابل او سمت خطۀ اوده
روان گشت - چون در کرانۀ آب^{۱۲} سرو رسید - میان هر دو لشکر محابیل
شد - آب سرو درمیان بود هیچ یکی عبره کردن نمی توانست - امرا

۱ M. علیشاة

۲ M. خورم

۳ M. قرب شدند

۴ M. آورده

۵ M. سبلیق

۶ B. کفار تبار

۷ M. omits رسید

۸ B. بسیار اسیر گرده

۹ M. جان جهان

۱۰ M. لاهور

۱۱ B. جمیع انبوۀ

۱۲ M. آب سروور

وایم و قضات در قصر دولتخانه بر تخت سلطنت جلوس فرمود - خلق شهر از معارف^۱ و مشاهیر بتمام با او بعیت کردند - جمله کارداران جد را بر اشغال قدیم مقرر داشت - فاما چند نفر را اشغال جدید تعیین کردن فرمود - چنانکه ملک ترکی^۲ خاص حاجب شد - و ملک نظام الدین عمدۀ^۳ داد بکی یافت ملک جاورجی^۴ سر جاندار گشت - و خواجه خطیر الدین را خواجه جهان خطاب کرد - چون مدت شش ماه بگذشت سلطان معز الدین در قصر کیلوکه‌ی رو روز جمعه بار عام داد - بجهت دست^۵ آوردن بعضی امرای نو مسلمانان حیله کرد^۶ - عرضه داشتی از زبان امیر ملتان نبیشتن فرمود - مضمون آنکه زمرة ملاعین در حدود ملتان با لشکر انبوء آمدۀ بود - بندۀ کمینه لشکر منصور را مستعد کرده بـر ملاعین زد - و ایشان را از اقبال بادشاہ مذہزم گردانید^۷ - الغرض چون فتح نامه بر عameه خلق باواز بلند خواندند فرمان شد تا امرا و ملوک هر یکی بیایند و مبارکباد کنند - ملک نظام الملک با خیل خویش مستعد بالای کوشک بود - چون امرا و ملوک بجهت تهنیت آمدند ملک بیگ^۸ سارق امیر حاجب و ملک غازی وکیل در و ملک کوئی الدین نایب باریک و ملک بهرام آخر بک و ملک جاورجی سر جاندار و ملک مغلتی مصلی دار را بگرفتند - و مغلتی و جاورجی را جلا کردند - و امرای دیگر را شهید گردانیدند - بعد ملک شاهک امیر حاجب شد و از پرخان خطاب کردند - امیر علی سر جاندار شد - و احمد فخر وکیل در

۱ معارف مشاهیر M.

۲ Barani, p. 126 ملک اختیار الدین ترکی

۳ M. omits عهدۀ

۴ جاورجی M.

۵ M. omits دست

۶ M. نو مسلمان خیل کرده

۷ M. گردانیده

۸ M. ملک بیگ سارق

و ارکان دولت را با او بعیت داد و فرمود که کیقباد پسر بغرا خان را در لکهنهوتی بر پدر او بفرستند - چون سلطان از دار فنا بدار بقا رحلت کرد ملک^۱ کبیر نایب با امرا و ملوک گفت که مزاج خسرو خان ناستوده^۲ است اگر او بر تخت نشیند هیچکس^۳ را زنده نگذارد - ملک الامرا ملک کوتوال^۴ حضرت با او یار بود - امرای دیگر نیز با ایشان متفق شدند - ملک بیگ^۵ ساوق و حسن بصری^۶ و علا دبیر را که با ایشان درین قصه مخالف بودند دست آورده^۷ جلا کردند - و خسرو خان^۸ را با خیل و تبع او اقطاع ملتان داده روان گردانیدند - و کیقباد پسر بغرا خان را بر تخت سلطنت اجلاس دادند - و این واقعه در سنه سنت و ثمانیین و ستمائیه بود - * بیت *

686 AH

ای دل جهان محل ثبات و قرار نیست

دست از جهان بدار که چون پایدار نیست
صدت ملک سلطان غیاث الدین مرحوم بیست و دو سال و چند ماه بود -
وَ اللَّهُ أَعْلَمُ بِالصَّوَابِ *

ذکر سلطان معز الدین کیقباد

سلطان معز الدین کیقباد پسر بغرا خان بن سلطان غیاث الدین بالبن بود -
بعد بجا آوردن شرط عزا سنه سنت و ثمانیین و ستمائیه باتفاق امرا و^۹ ملوک

کبجو B.

^۲ M. ناسوده

^۳ B. هیچ کسی را

ملک الامرا فخر الدین کوتوال Tabaqat Akbari, p. 103 کوتولیک حضرت M.^۴ دهلهی

ساوق M.

حضرت خواجه حسین بصری Barani in Tārīkh Firuz Shāhī, p. 121 says

جدا کردند M.

Barani, in Tārīkh Firuz Shāhī, p. 122 says:

در روز کیخسرو پسر خان شهید را در ملتان فرستادن روان گردند *

امرا M. omits

ایام چه زحمت یانتفند زیر فی ^۱ الطغیبور نغمه دف را ورق بگردانید -
و سماع در پرده ^۲ دیگر آغاز کرد - بر وفات ان شاه بندۀ نواز خود بجای ساز
ذالیدين گرفت - عطارد که در غزوات و فتوحات بر مواقف کاتب - فتح نامها
در قلم آوردنی در آن تظلم از سواد دوات خود روی سیاه مینکرد - و از اوراق
دفتر خویش پیرواهن کاغذی می پرداخت - ماه حالی در صورت هلالی
با قامت منحنی در آن قیامت زمین سر بر دیوار ^۳ افق می زد و مرائب
مرانی نگاه می داشت - * رماعی *

روی بخاک می نهی و که چنین نخواهمت

ماه زمانه ترا زیر زمین نخواهمت

گر بشکار می روی جان من ست خاک تو

خلوت خاک خوش بود جان من این نخواهمت

حق تبارک ^۴ و تعالی روح مطهر مطیّب آن شاهزاده غازی را بمدارج اعلی
و مرائب والا برساناد - و دمدم جام ملامال تجلی جمال و جلال خودش
بخشاناد - و هر شفقت و محبت و تربیت و عاطفت که در حق این
شکسته بی کس داشته است - سبب مزید درجات و معنو خطیّات او
گرداناد ^۵ - آمین رب العالمین *

^۵ القصه چون خبر مذکور بسم سلطان رسید سه روز شرط عزا بجا
آورد - پسر بزرگ خان شهید را خسرو خان خطاب کرد - و اقطاع مملک
بحواله او گردانید - و ملک ^۶ کجر را نیابت داد - بعد از چندگاه مرض بر
بن مبارک سلطان غالب امد - خسرو خان را ولیعهد خویش گردانید

^۱ زیو الطنبور B.

² دیوار و در افق M.

³ حق سبحانه و تعالی B.

⁴ گرداند B.

⁵ B. omits القصه

⁶ کجر B.

آهِ شمشیر^۱ چون آتش چه تابی ای پدر
تا مرا داغِ یتیمی بر جگر خواهی نهاد
هم در عین این عننا - و در اثنای این آشوب و بلا - ناگاه تیری از شسستِ قضا
بر بار آن شهباز فضای غزا رسید - و مرغ روح او از قفس^۲ قالب بچمن
جنان و روغه رضوان نقل کرد ^۳ اَنَّ اللَّهُ وَ اَنَّ الْيَهُ رَاجِعُونَ - همان زمان پشت
دینِ محمدی چون دل یتیمان زار^۴ بشکست - و سُد ملت احمدی
چون گویر غویبان پست بیفتاد - اعتضادی که بازوی مملکت را بود از
دست بشد - اعتقادی که بیضه^۵ اسلام بود از جا برفت - راست وقت
غروبِ افتاب ملا عمر آن شاه که آفتابش زرد شده بود بمغرب فدا فرو شد -
گردون بر شعار سوگواران جامه در نیل زده اشک سیاره بر اطرافِ رخساره
روان کردن^۶ گرفت - زحل بر وفقِ وفای شرطِ عزا کسوت سیاه گردانید -
از مرگ او بر اهل هندوستان نوحه میکرد - و مشتری بر دریغ آن گرد اندود
و قدمی خون آلوده ذرع چاک و دستار زیر خاک می زد - و مسیح که
دستِ قوت او چون چشم ترکان و روی معیشت او چون جعد زنگیان
تنگ و تاریک باد از تاسف این^۷ خار خار در دل خون انگیخت -
چون حوت در نقشِ آفتاب و چون حمل در قبضه قصاب می^۸ طبید -
آفتاب از شرم آنکه چرا در دفع این حادثه و قلع این واقعه نکوشیدم بر آسمان
بر نیامد و در زمین فرو می شد، و زهره چون می^۹ دید که اجرام از جنگ

شمشیر آتش چون چه

۲ قفص B. and قبص M.

کرد و انا الیه راجعون

۴ وار B. M.

اسلام را

۶ زول گرفت M.

تاسف این خاک خار خار B.

۸ قصاب می طبید B.

چون دید

۹ M.

تو عقدَه جوزهُر کشاده بقصد این^۱ فسَدَه پیش مرو - من خود^۲ در رفتار
خاک بر سر میکنم - نباید ترکِ تذگ چشم فلک که بر بام پنجم است بر
در خانه هشتم در گوش کمین از کمان کیه^۳ و کین بر سبیلِ حسارت و جفا
خدنگ خطأ روان کند - کمند گفت که امروز سررشته تدبیر از دست تفکر
نمی باید^۴ داد - من ازین چنگ بی درنگ و رزم بی حزم تو بر خود
می پیچم - ساعتی بموقفِ تامیل توقف کن - که اسلامیان و اسلام چون
طناب بر بسته خیم فَعَم تو اند - الله الله با این طایفه^۵ رسم طناب اندازی
را چندین اطباب^۶ مده - * بیت *

من بر غبت پیش تو سر در طناب آورده ام
تو کمند از زلف^۷ انداز ای کمند انداز من
فی الجملة آن شاه دین پناه - کفر کاه - بهمه^۸ قلب سپاه با این گروه گمراه
از ذیم روز تا شبانگاه^۹ غزوی بی اجبار^{۱۰} و اکراه میکرد - غوغاء غالبان وغا
و غلیان سرگرفت^{۱۱} غزا گوش گیتی و اسماع سماه کر کرده - زبانهای آتش
که از سر فیزه اغْرِی معركة می خواست - و زبانهای تیغ که در^{۱۲} گذارده پیغام
اجل یکحرف خطأ نمیکرد - در آن قیامت همه بدین آیت روان بود
که یوم یقین الماء مِنْ أَخْيَه - پشت زمین چون چشم پیرون پسر بیاد داده
پرخون - روی آسمان چون فرق^{۱۳} پس این پدر کشته^{۱۴} پر گرد^{۱۵} *

عقد جوزهُر کشاد بر کشاد and M. عقدَه جوهُر کشاد مو کشاد نو بقصد B. تو بقصد

² خود رفقن. B.

³ کیل. B. and B. کند.

⁴ تفکر نمی باید. B.

⁵ طناب. B.

⁶ و ستم طناب.

⁷ زلف نه انداز. B.

⁸ شامگلا. M.

⁹ سهم قلب سپاه کفر کاه بهم قلب و سیاه. M.

¹⁰ پی اختیار و اکراه. M.

¹⁰ تیغ که دران کود. M.

¹¹ سر عزلت غوا. B.

¹² تیغ که دران کود. M.

¹² فرق پیرون. M.

¹³ پس این بزرگشته. M.

¹⁴ پس این بزرگشته. M.

خدایگان شیر دل شمشیری زن با شمشیری چون عقیده خود صاف - از میان مصاف - هر بار حمله می آورد - شمشیر گوئی در آن حرب گاه بر شمایل آن شاه می لرزید^۱ - و همه تن زبان شده با او می گفت که امروز دفع این مهم و دفع آن ملاعین به بندگان دولت حواله کن - بنفس خود حرکت مفرمای - که شمشیر دو روی است - دفع^۲ اجل را زخمی بی حجاب نتوان دادست که از تقدیر قادر بر کمال بکه رسد - من از عین^۳ الکمال حشم می ترسم - * رباعی *

مرد تا خاک تو بر چشم بندم^۴ مگر کز چشم بد اندیشمندم
فلک روئی چنان روشن ندید است من از دیده بدان^۵ آتش سپندم
که^۶ بدان سفن^۷ غرا و رسوم هیججا بافامت می رساند - هر یک^۸ بربان حال از اسلحه در مقابل^۹ آمدند - نیزه می گفت که شاهها امروز دست از من کوتاه کن که زبان سنان من از بسیاریعی جدال^{۱۰} و قتال کنده شده است - مرا در روی خصم مجاه طعنہ نماده - مجادا که چون بجنبدم حرکت^{۱۱} پریشان از من در ظهر آید - تیر می گفت ای عقد شست^{۱۲}

^۱ می لرزند. B.

^۲ تبغ اجل را از خمر بیحجاب 100 p. Tabaqat Akbari,

^۳ من از عین الکمال حشم می ننم. M. من از عین الکمال جسم می ننم. C. B.

^۴ مکن کز چشم بد 100 p. Tabaqat Akbari, and

^۵ بربان آتش M.

⁶ Tabaqat Akbari, p. 100 after the quatrain, says

⁷ تازمانی در میدان جهد شرایط غرا و رسوم هیججا بافامت می رساند

⁸ بدان شین M.

⁹ هر یک بربان حال با او اسلحه دیگر که در مقابل آمدند و نیزه. B. and M.

¹⁰ دیگر که در مقابل M.

¹¹ چون بر چشم M.

¹² عقد شست تو عقدة جوهر کشاد و کثاد تو. B. عقدة جوز بر جو زهر کشاد بر کشاد

خویش در قلب گاه^۱ چون در جمیع کواکب ماه بجهاد ایستاد - کفار
تبار^۲ علیهم اللعنة و الخذلان از آب لاهور^۳ عبور کردند - و مقابل صفی
اسلامیان در آمدند - ازین وحشیان خرابی دوست^۴ ببابان زاده - پرهای بوم
بر سرهاشی شوم خود نهاده - غُراة اسلام از ملوک تُرك و خلنج و معارف^۵
هندوستان و سایر سپاهی در نمازگاه^۶ معركة ازان قبل^۷ که حضرت
مصطفی علیه الصلوٰۃ جهاد را با صلوٰۃ نسبت فرمودند که رَجَعْنَا مِنَ الْجِهَادِ
الصَّغِيرِ إِلَى الْجِهَادِ الْكَبِيرِ تبییر گویان دست برآوردند - و در اول حمله
چندین زیر دستان را از خیلِ مغل بزیر تیغ گذرانیدند^۸ - نیزه ملوک درگاه
در اعضاٰ اعدا چنان می نشد که نیزه وار از بالی هر یک خون^۹
بُر می خاست - شصت ترکان^{۱۰} خاص پر در پر تافته چنان می بود که
جامه بود برا اهل تبار که تار تار نشد - * بیت *

در اول تگ خدنگ شه^{۱۱} جست

گشتند همه تباریان^{۱۲} سست

قلب گاه چون صف دو شلا و در جمیع کواکب ماه بانفعال کفار تبار علیهم.^۱
قلب گاه چون صف بادشاہ و در جمیع کواکب ماه با میعاد کفار تبار^۲ M. and اللعنة الخ
علیهم اللعنة الخ *

تباره^۳ B. لب آب لاهور عبور^۴ M.

خرابی کردند^۵ B. and M. و معارف و هندوستان

بارگاه معروکه^۶ B. ازان جهت^۷ Tabaқkât Akbarî, p. 99 ازان

گذرانید^۸ M.

خون میخاست^۹ and B. که نیزه وازار بالا هر یک چون میخاست M.

خاص نیز^{۱۰} B. خاص تیر دریافت بود که جامه بود برا اهل تار تار می شد M.

در یافتند چنان می بود که جامه بود برا اهل نیاز تار تار می شد^{۱۱} Tabaқkât Akbarî, p. 99
شصت ترکان خاص پر در پر تافته چنان می بود که جانه بود برا اهل تار تار نشد.

خنک مکر شه جست^{۱۲} B. and خنگ تک شه چیست M.

مشت M.

آن خان جهان^۱ ستان بوده است - امّا چون قضای^۲ بد رسد سرشنده
همه مصالح^۳ از ناب برود - و سلک همه تدبیرها^۴ بی انتظام شود
* ریاعی *

هر کرا از بخت بد^۵ راه او فتد کار او در کام بد^۶ خسواه او فتد
بخت چون دیوانه از راه^۷ گم شود عقل چون شب کور در چاه او فتد
قضای آن^۸ روز ماه و آفتاب که نسبت^۹ بملوک^{۱۰} دارند در نشانه^{۱۱} ماهی
آویخته بود - و مریخ که سرخ روی او همه از خون اعیان مملکت است
هم از ترکش آن برج خندنگ^{۱۲} خزان و طغانه^{۱۳} طغیان می کشداد -
و خوان^{۱۴} جوزا کمر را که اسدی بود از^{۱۵} برج آبی خانه^{۱۶} خون و خرابی
دلایل^{۱۷} فتن و مخایل قدر بین نوع ظاهر و باهر - رمز^{۱۸} و اشارات^{۱۹} جاء
القضاء^{۲۰} ساق القضاء در سیاق^{۲۱} اوراق تحریر افتاده است - القصه - راست که
سواره^{۲۲} چرخ در ولایت نیم روز رسید - روز آن شاه گیتی فیروز را وقت زوال
فرزیدیک شد - ناگاه گردی هم از سمت آن کفره^{۲۳} پدید آمد - خان غازی
همان زمان سوار شد - و مثال داد که تمامی خیل و خدم و حاشیه و حشم
او بر قضیه^{۲۴} اقتلوا^{۲۵} المشرکین^{۲۶} کافه^{۲۷} صفائد بار قوی تر از سد^{۲۸} سکندر
برکشیدند^{۲۹} - بعد از ترتیب میمنه و ترکیب مسیره بذات^{۳۰} عالی صفات^{۳۱}

خان جهانست آن بوده است. ^۱ B.

قضا رسید. ^۲ B.

مصالح ارباب برود. ^۳ B. and M.

بر. ^۵ M.

تدبیرها انتظام نشود. ^۴ M. از انتظام نشود. ^۶ B.

راه روز. ^۷ B.

خدنگ. ^{۱۰} B. omits

سنت. ^۸ B.

دلایل. ^{۱۳} M.

طغیانه. ^{۱۱} B.

و. ^{۱۸} B.

امن و اشارات. ^{۱۴} B.

کفر. ^{۱۶} B.

سد بور کشید. ^{۱۷} M.

بران عالی. ^{۱۸} B. and M.

یکی از امثال این تمثیل واقعه^۱ خسرو ماضی قآن ملک غازی است
 آنَارَ اللَّهُ بِرْهَانَهُ وَ ثُقُلُّ بِالْحَسَنَاتِ مِيزَانَهُ روزَ آدِينَهُ بِهِ سُلْطَنُ^۲ ماهَ ذِي الْحِجَةَ
 سنه تلث و ثمانين و ستمائه که - * بیدت *

سنه چون مهر در دل کافر هیچ جا در جهان^۳ پدید نبود
 آفتاب بمحاجحت لشکر اسلام تبع زنان برأمد - شاهزاده اعظم که آفتاب
 آسمان ملک بود و نورانیت غزو^۴ در غرہ غرا لیچ - و جهد افراط جهاد
 در ضمیر منیر ثابت و راسخ^۵ پای مبارک در رکاب آورد - بر^۶ رای مشکل
 کشای او عرضه داشت نمودند^۷ که تمر ملعون^۸ با تمامی لشکر^۹ بسه
 فرسنگی فرد آمده است - چون بامداد شد بر عزیمت کوچ از آن مقام
 نهضت فرمود - و به یک^{۱۰} فرسنگی آن ملاعین پیش باز آمد - موضع
 مصاف در حدود باخ نییر بر کرانه آب لاهور^{۱۱} اختیار کرد - چه متصل آب
 دهندھی بزرگ بود - آن را حصن حصین^{۱۲} صورت بست - که چون
 کفار در مقابل^{۱۳} شوند هر دو آب در عقب لشکر باشد^{۱۴} تا نه ازین جمله
 کسی روی بفرار تواند نهاد - و نه از آن مخداعیل ساعت لشکر را آفتی^{۱۵}
 تواند رسید - و الحق آن احتیاط در غایت^{۱۶} حزم و نهایت کاردانی

واقع حور B.

روز آدینه سوم ماه ذی الحجه Tabakat Akbari, p. 98

در جهان ۳ B. and M. omits

نوریت عرو M.^۴

راسخ ۵ M. omits

شب آن بر رای ۶ B.

بودند ۷ M.

خاقان ۸ M.

لشکر بفرسنگی ۹ B.

به یکی ۱۰ M.

لهوارا ۱۱ M.

حصن حصین ساخت و صورت بست ۱۲ Tabakat Akbari, p. 89

مقابلہ ۱۳ M.

باشندہ ۱۴ M.

حمله ۱۵ M.

الفتنی ۱۶ M.

عایط جرم ۱۷ B.

در مرثیه او به تمام باز نموده است عین آن درین سطور ثبت افتاد -
تا کیفیت مذکور مشرح و مکیف معلوم گردد^۱*

مرثیه خان شهید این است

دیر یاز است تا سپهر ستمگر اگرچه مدتی عقدِ موافقت می بندد -
و عهدِ مصادقت می پیوندد - می گردد - و روزگار ناساز وار اگرچه یکچند
رسم رضا می نهد - و وعداً وفا می دهد - میگزد - آسمانِ شوخ چشم که
مردمکِ مردمی او بخس خساست^۲ معیوب است - اگرچه اول چون
مستان بی آنکه هیچ کومی باعث^۳ باشد چیزی می بخشد - ولیکن
آخر چون طفلان بی آنکه هیچ حیائی مانع آید باز می ستاند - عادات
و معهودات زمانه جافی^۴ هم بربین مذوال - چه بتجارب چه بتسامع^۵ دیده
و شنیده آمده است - هرکرا چون ماه برآمده بیند خواهد که روی
کمالیت او را بداعن نقسان سیاه کند - هرکرا چون ابر سوآمده یابد
در آن کوشد که جواهر^۶ اورا پاره پاره در اطرافِ آفاق^۷ پوگند - درین
باغِ حیرت - و بستانِ حسرت - چنانچه هیچ گلی بی خار نرسست - هیچ
دلای از خار خار نرسست - ای بسا سجزه نورسته که از خزان آفت در
مقامِ لطافت زد روی ماند - ای بسا نهال نو خاسته که از تندباد زمان
برخاکِ زمین پهلو نهاد *

در^۸ بادِ خزان بین که چه حد سردی کرد

بر سرو^۹ جوان چه ناجوان مردمی کرد

^۱ معلوم گردد - مرثیه این است - المرثیه M.

^۲ خاست B.

^۳ عنه B.

^۵ مسامع M.

^۴ حالی M.

^۸ سردار خزان B.

⁶ جوهر M. omits آفاق

⁹ سر جوان B.

مشرف گردانید - رای مذکور قبول کرد که طغول را بدآنچه ممکن باشد
 بیارم - سلطان بکوچ متواتر^۱ میرفت - چون به لکهنوی رسید طغول
 مذکور از خوف لشکر منصور عطف کرده در جنگل خزیده بود - لشکر
 منصور یکایک بر سر او رسید - ملک نیک ترس بی متحابا بر طغول زد
 ر اورا زنده بدمست آورد^۲ - بعدا پوست او کشانیده^۳ و پرکاله کوده در
 حضرت فرستاد - سلطان لکهنوی را بشاهزاده خرد بغرا خان که پیش
 ازین امیر سامانه بود مفوض گردانیده سمت دار الملک دهلي^۴
 مراجعت فرمود - چون بدھلي رسید خان بزرگ اعذی محمد سلطان
 پسر بزرگ سلطان غیاث الدین که^۵ از مالم تا حد جناتی اقطاع او داخل
 ملتان بود که^۶ بعد شهادت اورا خان شهید^۷ میگویند - جناتی شصت
 کروه از تنه بیشتر بر سر دریا است این قدر اقطاع طرف غرب داشت -
 امیر خسرو و امیر حسن شاعر هر دو چاکروندیم او بودند - بسیار اوصاف
 نیک پسندیده داشت - از ملتان آمدہ بود . چندگاه بر سلطان بماند
 و باز رفت - بعد آن دو^۸ سال با ملاعین بر لب آب لاهور در باغ نیز
 مضاف کرد - و شهادت یافت - چنانچه کیفیت آمدن ملاعین و شهادت
 یافتن خان بزرگ افصح المتكلمين امیر حسن علاء سنجری علیه الرحمه

۱ M. omits

۲ For details see Barnī, pp. 88-90.

۳ M. omits

۴ B. omits

۵ M. omits

۶ B. در شهادت

۷ M. omits

-

۸ Barnī, p. 109 says:

در شهود سنه اربع و همانین و ستمائه خان ملتان را که پسر بزرگ سلطان بلین
 و ولیعهد او و پشت و پناه ملک او بود در میان لوهور و دیبالپور با تقر ملعون که سگی
 شگرف از سگان چنگیز خان بود محاربه و مقابله افتاد *

تا ملک^۱ تومتی را بر لب آب سرو^۲ بر دار کرده بر طغل بزند^۳ - همچنان کردند - چون در حدود^۴ لکه‌نوتی رسیدند طغل پیش آمد - و میان هر دو لشکر جنگ شد - طغل ظفر یافت - ازین خبرها سلطان متامل شده خود عزیمت لکه‌نوتی کرد - همچنان^۵ شنید که سلطان بجانب او حرکت فرمود - در بحر سرو^۶ سوار شد - طرف فارکیله رفت - سلطان ملک اختیار الدین نیک ترس^۷ را با عساکر قاهره برای دست آوردن طغل فامزد^۸ فرمود - همدرین محل عرضه داشت رای^۹ ذنوح^{۱۰} رسید که با آرزوی زمین بوس متوجه بحضورت می آمد - بالتماس آنکه بادشاهه اسلام برسیدن او قیام نماید - سلطان متفسک شد که اولو الامر را تعظیم کافری واجب نباشد^{۱۱} - ملک نیک ترس حاضر بود عرضه داشت کرد که بادشاهه ازین سخن اندیشمند نشود - پیش از آنکه رای بیاید سلطان شکر^{۱۲} بدست گیرد بر تخت بنشیند - چون رای برسد و شرط زمین بوس بجا آرد بادشاهه برخیزد و شکر بر جانوی پرآند - چنانچه خلق بداند که بادشاهه بجهت پرانیدن شکر قیام نموده است - و التماس رای بجلابت رسد - سلطان بر رای ملک نیک ترس آفرین کرد - چون رای برسید همچنان کردند^{۱۳} - و به تشریفات گرانمایه

¹ Barnī, Tārīkh, Firuz shāhī p. 84 says :—

تا امین خان مقطع اوده را در دروازه اوده بیاویختند *

² Barnī, p. 83 . آب سراو سرو^۷ gazetteered into Sarjoo Sarjou, etc : Bharā'ij is on its East bank.

³ M. بزند

⁴ B. حد

⁵ M. طغل شنید

⁶ M. سرف

⁷ M. پیکرس

⁸ M. نامزد کرد

⁹ رای ذنوح که با آرزوی زمین بوس متوجه بحضورت آمد برسید

¹⁰ M. واجب نکند

¹¹ Tabakāt Akbarī p. 93 بهوج رای

¹² M. دست گیرد

¹³ M. کرد

خلق بدگمان شد و این آوازه شایع گشت - چون خبر مذکور در لکهنوی رسید میان طغول و امین خان یکدیگر مخالفت بود - جنگ کردند^۱ - طغول یافت - امین خان بر دست او اسیر شد - طغول علامات بادشاهی ظاهر گردانید - و خود را سلطان معز الدین خطاب کرد^۲ - چون چند روز گذشت چهار مثال حضرت اعلی بجانب امین خان و طغول و جمال الدین قذنی^۳ و ایتنی^۴ موسی در آن دیوار صادر شد - مضمون آن که چند روز دشمنان ما را اندک مایه عارضی زحمت پیش آمد^۵ بود - حق سبحانه و تعالی بزرگی و خوبی شفای عاجل بخشدید - می فرمائیم تا طبل شادیانه بزنند - وقبها بینندند و در عیش و طرب بروی خاص و عام بکشایند - بندیان را آزاد و علم را شاد گردانند - اگر کسی بدیوان قضا سبب حق موقوف باشد آن مبلغ از خزانه داده او را منحاص کنند - چون این فرمان شد و بر طغول رسید لشکر بجانب بهار برد و ایتنی و جمال الدین قذنی و امین خان را در نارکیله^۶ منجوس کرد - چون این خبر طغول بسلطان رسید ملک ترمتی^۷ را بدفع طغول نامزد کرد - طغول از پیش ترمتی عطف کرده کمین ساخته بود - ترمتی غافل وار^۸ تعاقب کرد - ناگاه طغول از کمین^۹ ساخته^{۱۰} صفت راست کرده بر قلب ترمتی زد - هم در اول حمله بشکست و ترمتی مذکور گمیخته در^{۱۱} اوده رفت - بعد از سلطان ملک شهاب الدین میر اوده را سر لشکر گردانیده روان کرد - کجو^{۱۲} تمر خان را نامزد او فرمود

^۱ B. omits کردند² B. and M. چون که^۳ B. قذنی⁴ M. ایتنی^۵ مارکیل M.⁶ ملک ترمتی عطف کرده B.⁷ غافل و او تعاقب B.⁸ M. از کمین خاسته راست کرده⁹ ساخته وصف B.¹⁰ گمیخته دروازه اوده B.¹¹ ملک کجو حاتم خان را M.

اربع و ستین و ستمائه سلطان غیاث الدین بلبن را در کوشک سپید بر تخت سلطنت اجلس دادند - و ارکان دولت و وزراء و امراء و ملوک را بیعت^۱ می دادند - چون در^۲ ایام خانی تمام^۳ مملکت بر دست او بود کل ممالک^۴ هم بدرو قرار گرفت - همان سال بجانب کویلادکیر عزیمت فرمود - و فسده آن دیار را مالش داده باز گشت - بعد از آن بر سمت کوهپایه سنتور تاخت^۵ و مقدمان آن طرف را علف تیغ گردانید - در موضع مکرکه‌جوری حصاری پنا کرد - آن را حصار نو نام نهاده بدار الملک مراجعت کرده - بعد طرف حوالی عزیمت کرد - و آنجانیز حصاری^۶ بر آورد - و بکوچ متواتر بجانب کوه جود^۷ رفت - و هر دو پسر جوده^۸ نیز بحضور پیوستند و بشرف اسلام مشترف گشتند - بعد چندگاه دیگر عزیمت هندوستان مصمم کرد - چون بر لب آب گنگ رسید حصار بتیالی و بهوچ پور پنا فرمود - همچنان خبر وفات سیر خان مقطع کهنه‌توی رسید - کهنه‌توی بامیں خان مفوض گشت - و طغل نایب او شد - از آنجا سمت دهلي مراجعت فرمود - بعد از آن لشکر جانب لاهور کشیده حصار لاهور که در عهد سلطان معز الدین بهرام شاه از دست ملاعین خراب و مندرس شده بود باز از سر پنا کردن فرمود - و خلق قصبات و ایمه و قضات و سادات و اصحاب صغیره^۹ و اهل بازار روان^{۱۰} کرده در شهر مذکور ساکن گردانیده - هم درین مهم زحمت بر وجود سلطان غالب آمد - چنانچه چند روز متواتر سلطان را کسی ندید -

ارکان وزراء و امراء ملوک بیعت B. دوکان نفر را امرا و ملوک بیعت M.

¹ مملکت بدرو قرار M. ⁴ همدران B.

² بتأخت B.

⁵ حصار بر آورد B.

⁷ M. ⁸ see Elliot, vol. III., Appendix, p. 621 and p. 12 n. 4 of the text. ⁹ کوه خود M.

⁸ M.

⁹ صغیر M.

¹⁰ روانی M.

لشکرگاه^۱ ساخت - بعده هر طرف امرا و ملوک را با فوج و حشم نامزد فرمود - و خود بحضورت باز آمد - و در سنّه سبع و خمسین و ستمائی دو زنجیر پیل با نقوی بسیار از دیار کهنه‌توی بدرگاه اعلیٰ بیاوردند - در سالخ ماه شوال همین سال ملک^۲ کرللخان سنجیر با لشکر انبوه بر حکم فرمان بحضورت اعلیٰ^۳ پیوست - و در سیزدهم ماه صفر سنّه ثمان و خمسین و ستمائیه^۴ الخ خان بجهت دفع فساد متمردان میوات بقدر ده هزار سوار برسانوان جراره و مبارزان خوانخوار تعین شد - چون لشکر در کوهیابه میوات سید غذایم بسیار و مویشی بی شمار بر دست آورده - و سده ایشان را مالش داده سمت دارالملک دهلي مراجعت فرمود - همچنان رحمت بر قن مبارک سلطان غالب آمد بتقدیر الله تعالیٰ یازدهم ماه جمادی الاول سنّه اربع و ستین و ستمائیه از دارالغنا بدارالبقا رحلت فرمود^۵ - * بیت *

بیا و یک نظر اعتبار کن در خاک   که خاک تکیه گه خسروان معتبرست
مدت ملک او نوزده سال و سه ماه و شانزده روز بوده و الله أعلم^۶

ذکر سلطان غیاث الدین بلبن

چون سلطان ناصر الدین وفات یافت امرا و ملوک سه روز در^۷ تعزیت نشستند - و شرط عزا بجا آوردند - سیوم روز سیزدهم ماه جمادی الاول سنّه

^۱ M. لشکرها

^۲ M. تبرخان سنجیر Tabakat Nāṣirī p. 227 and Raverty, p. 714, Malik Tāj-ud-Din Sanjar-i- Tez Khan.

^۳ M. omits اعلیٰ

^۴ M. سنّه ثمان و خمسین و ستمائیه ماه صفر سیزدهم ماه

^۵ M. رحلت کرد در B. omits

^۶ B. omits در

الغ خان بحضورت سلطان باز نمود که احوال دستار بندان حضرت برین جمله است - فرمان شود ایشان را در اقطاعات^۱ خویش بروند - تا این فسده زیادت نگردد - سلطان همچنان کرد - فاماً مکتوب اکبر پیش از آن بر قتلخ خان و کشلو خان رسیده بود - مسافت صد کروہ بدروز^۲ قطع کرده از سامانده در حوالی شهر برسیدند - چون ایشان را روشن گشت که اکبر مذکور از شهر بیرون آمد و در اقطاعات رفته متأمل و متغیر شدند - سلطان مرحوم دروازه‌ای شهر محکم گردانید و امرای حضرت را بجنگ ایشان نامند فرمود - چون طاقت مقاومت نداشتند منهزم گشتند - کشلو خان باز در ولایت خویش برفت - و اغلب حشم دست راست شده بحضورت پیوستند - و این فتدن فرو نشست - چون خبر^۳ بر الغ خان رسید سالم و غانماً مراجعت کرد - و در روز سدهشنبه یازدهم ماه جمادی الآخر سنه خمس و خمسین و ستمائه بحضورت^۴ باز رسید - و در آخر سال مذکور لشکر ملاعین از طرف خراسان در حدود اچه و ملتان رسید - کشلو خان بلبن نیز^۵ بهد و امن با لشکر ملاعین پیوست - سلطان بدفع ایشان لشکرها جمع کرد - چون خبر عزیمت سلطان و جمعیت اندوهه بدیشان رسید باز گشته سمت خراسان رفتند - سال دیگر سنه سرت و خمسین و ستمائه رسولن توکستان بحضورت آمدند - ایشان را چنانچه شرط اعزاز و اکرام باشد بتشویفات فاخرو انعامات ذاخر مشرف گردانیدند^۶ و با پادگار تحف باز فرستادند - و همدرآن سال روز یکشنبه ششم ماه محرم بر عزیمت دفع کفار مغل لشکر بروند آورد - و در حوالی شهر

1. واقعات M.

2. Tabaqat Nāṣirī, p. 223:

در دو روز و نیم بعد مسافت صد کروہ را قطع کردند *

3. خبر الغ خان M.

بحضرت M. omits

بلبن بدمت و امن B.

فرستاد and گردانید M.

لشکر بیرون آورد - مفسدان را نهرب و تاراج گردانید - از آنجا دامن کوه
گرفته میان سنتور شده تا لب آب رهب برفت - ولایت^۱ کثیر را بازقانم
ملک معز الدین درخشی بتاخت - و خلق را اسیر گردانیده درخطة
بداؤن لشکر کشید - از آنجا سمت خطة اوده عزیمت فرموده و فسده آن
دیار را نیز مالش داده سمت دارالملک دهلي مراجعت فرموده - در سنه
اربع و خمسين و ستمائه بدفع قتلغ خان که از پيش ملک^۲ عزالدين تافتة رفته
و با هندوان پيوسته بود عزیمت کرد - قتلغ خان با جمیع کفار و آن امرا که
از حضرت خایف شده بدو پيوسته^۳ بودند پيش آمده و با لشکر اسلام
بحرب پيوست - بنصرت الله تعالی لشکر اسلام را فتح شده جمع ایشان
متفرق و پریشان گشت - سلطان مرحوم در تعاقب ایشان تا کوه پایه
سرمور برفت - از آنجا سمت دهلي ياز گشت - در سنه خمس
و خمسين و ستمائه خبر پيوستن^۴ قتلغ خان مذکور^۵ و ان امرائي که با او
پار بودند با ملک عزالدين کشلو خان که امير ملتان و آچه بود بسمع سلطان
رسانیدند - الغ خان^۶ را با عساکر قاهره بر ایشان نامزد فرمود - چون الغ خان
بدان^۷ سمت سواری کرد بعضی اکابر از حضرت چنانچه سيد قطب الدین
شیخ اسلام و قاضی شمس الدین بهرامی مكتوبات بر قتلغ خان
و کشلو خان فرستاده^۸ استدعا کردند^۹ تا در حضرت آیند - و ملک
را قابض شوند - خلق شهر را^{۱۰} بربین میعاد بر طریق خفیه بیعت
مى^{۱۱} دادند - منهیان حضرت این کیفیت به^{۱۲} الغ خان در قلم آوردند -

۱. M. كثیر

۲. M. ملک عزالدین

۳. M. خایف شده بودند پيش آمده

۴. M. خبر سرور من

۵. M. مذکور با آن امرائي

۶. M. استدعا

۷. M. فرستاد و استدعا

۸. M. ناموزد

۹. M. بیعت دادند

۱۰. M. شهر نیز بربین

۱۱. M. کیفیت الغ خان

شهر مراجعت فرمود - در سنه سنت و اربعين و ستمائه جانب کوهپایه
میوات^۱ بیرون آمد - و لشکر را با طرف جبال نامزد فرمود - نهب
 و تاراج کرد^۲ - و غذایم بسیار بر دست ایشان افتاد - فسده آن دیار را
 مالش داده بدارالملک مراجعت نمود - ^۳ همچنان خبر عصیان ملک
عزالدین بلبن در خطه ناگور بسمع مبارک^۴ سلطان رسانیدند - در سنه تسع
 و اربعين و ستمائه طرف ناگور روان شد - چون نزدیک رسید ملک عزالدین
 با ملن و دست راست بحضور پیوست - فتنه او فرونشست - و از
 آنجا طرف کالیور^۵ و چندیزی و مالوہ لشکر کشید - ^۶ چاهر دیو^۷ لعین
 که معظم ترین کفار آن دیار بود در حد مالوہ با پنج هزار سوار و دو^۸ لکه
پیاده با لشکر اسلام مقابله شد - ^۹ آخر منتهی گشت - ^{۱۰} سلطان بعد فتح
 طرف دهلي بازگشت - سنه احدی و خمسين و ستمائه^{۱۱} عزیمت لاهور
 و ملتان و اچه مصمم کرد - فسده آن دیار را نیز ضبط کرده^{۱۲} مراجعت فرمود -
در سنه اثنين و خمسين و ستمائه^{۱۳} سمت کوه پایه بدار و بیجنور^{۱۴}

1 Tabakat Nasiri, p. 212, رانه رتپور Raverty, p. 684 translates:—
 Koh-payah [skirts of the hills] of Mewat and Rantabpur.

2 M. omits کرد

3 M. چنان

4 M. omits سلطان

5 Raverty, p. 690, Gwaliyur, Elliot, vol. II., p. 351, Gwalior.

6 M. هرجا

7 See Raverty, p. 690, n. 1.

8 M. لک

9 M. omits آخر

10 M. مرحوم سلطان

سنه احدی سنه خمسين و ستمائه, but the correct date is سنه خمسين و ستمائه. See Tabakat Nasiri, p. 217.

12 M. ضبط اوره و مراجعت

13 B. and M. احدی و خمسين و ستمائه, but this date should be سنه خمسين و ستمائه see Tabakat Nasiri, p. 218.

14 B. کوهپایه بدار و بیجنور and Tabakat Nasiri, p. 218. Raverty, p. 696 translates Koh-payah (skirt of the mountains) of Bardar and Bijnor.

روز یکشنبه بیست و سیوم ماه محرم سنده اربع و اربعین و ستمائیه بدارالملک
 دهایی در قصر سپید بر تخت سلطنت جلوس فرمود - سیوم روز از
 جلوس در قصر دولتخانه بار عام داد - عامت خلائق^۱ در روز جلوس
 بر سلطنت او بیعت کردند - و بتشریفات مشرف گشتند - وزارت مملکت
 بملک بلین بندۀ شمسی داد و الغ خان خطاب کرد - و چتر و دور باش
 داد - و^۲ جمیع کارها بدو سپرد و او قابض شد - همدران اول سال طرف
 بنیان^۳ سواری فرمود - ولایت^۴ کوه جود و نندنه^۵ را نهبا و تاراج
 گردانید - چند گاه بر لر آب سویره^۶ مقام کرد - چون در لشکر تیکی
 علف شده بدولت سمت دارالملک دهلي بازگشت - در سنده
 خمس و اربعین و ستمائیه^۷ طرف هندستان^۸ میان دو آب عزیمت
 فرمود - چون در حد قنوج رسید موضوع^۹ بالسندہ که مقام قلب بود
 و کفار بسیار در آن^{۱۰} حصن پناه جسته بودند فتح گردانیده رای دلکی
 و ملکی^{۱۱} اسیر و دستگیر شدند - سلطان ناصر الدین سالم و غافم طرف

عام داد عام جلوس. M. عامت خلائق جلوس خاص بو سلطنت او بیعت B.
 سلطنت او بیعت

² M. جمع

³ Elliot, vol. II. p. 346 translates: "He led his army to the bank of the Indus and to Multan." See also Raverty, p. 677, notes, 5 and 6.

⁴ B and M. کوه جود و بندنه^۵; see for p. 12 n. 4

⁵ B. and M. بندنه^۵. Elliot, vol. II., p. 346 n. 1 says the text has نندنه^۵, but this evidently a mistake for سندھ or the river Indus, which agrees with what follows and with Firishta's statement, see also Raverty, p. 678, n. 7.

⁶ See Raverty, p. 678, n. 1.

⁷ M. در طرف

⁸ B. and M. طرف میان دو آب

⁹ Tabakat Nasiri, p. 210, gives نندنه^۵ and Raverty, p. 679. Talsandah. See also Elliot, vol. II., p. 347., n. 2.

¹⁰ M. and B. حصین

¹¹ See Raverty, p. 682, n. 5.

کثُرَتِ لشکرِ اسلام که هیچ گسی^۱ از بادشاھان آنچنان جمع نکرده بود بملائین
 رسید - مفہوم شدۀ طرف خراسان باز رفتند - سلطان بدار الملک^۲ دھلی
 مراجعت فرمود - و درین^۳ مهم جماعتی حبشيان و ناجنسان بر سلطان
 را یافته بودند - او را بر حرکاتِ نامحمدو باعث و مشتعل می شدند -
 چنانچه قتلِ ملوک و اخذِ اموال در طبیعت او جای گرفته بود - آن را
 بعملِ مقرن می گردانید - تا منحاسن بمعایب بدل گشت و بهو و عشرت
 و شکار بغایتی اسراف و افراط نمود که کارِ مملکت مهمل و مخل ماند -
 امرو و ملوکِ مملکت با تفاوت یکدیگر بجانب سلطان ناصر الدین که در آن
 وقت امیر به رایج بود مكتوب ارسال کردند - بامید ملک استدعا نمودند -
 چون سلطان ناصر الدین در دارِ الملک دھلی بیامد روز یکشنبه بیست
 و سیم ماهِ محرم سنۀ اربع و اربعین و ستمائۀ سلطان علاء الدین را بگرفتند -
 و محبوس کردند - چنانچه هم در آن حبس برحمت حق پیوست * بیت *

ساحلِ دریایی جان آشوب مرگ سنت این سرای

هان بترس از موج دریا پای در ساحل منه

مدتِ ملک او چهار سال و یک ماه و یک روز بود و اللہ اعلم بالصواب^۴

ذکر سلطان ناصر الدین محمد پسر سلطان سعید شمس الدین التمش

سلطان ناصر الدین پسر سلطان سعید شمس الدین التمش بود - از
 محبتِ ملک ناصر الدین محمد بود که در لکھنؤتی وفات یافته^۵ بود
 ناصر الدین محمد لقب فرمود - چون سلطان علاء الدین محبوس شد

^۱ M. omits کسی

^۲ M. omits دارِ الملک

^۳ در مهم M.

^۴ B. omits و اللہ اعلم بالصواب

^۵ M. omits بود

ذکر سلطان علاء الدین مسعود شاه

سلطان علاء الدین مسعود شاه پسر سلطان رکن الدین فیروز شاه بود - چون معز الدین بهرام شاه محبوس شد ملک عز الدین بلبن در قصر دولتخانه بر تخت بنشست - و یک کرت منادی فرمانده‌ی او^۱ در شهر گشته بود - اغای امرا و ملوک را اتفاق نیفتاد - او را دور کردند - و همان ساعت سلطان ناصر الدین و جلال الدین و^۲ علاء الدین را که در قصر سپید محبوس بودند بیاورند - بر سلطنت سلطان علاء الدین اتفاق کردند - روز شنبه هشتم ماه ذی القعده سنه تسع و ثلائین و ستمائه بدار الملک دهایی بر تخت سلطنت نشاندند - و خلق را بیعت عام داده - و ملک قطب الدین حسن^۳ نایب مملکت و ملک مهدب^۴ الدین نظام الملک وزیر ممالک - و ملک^۵ قراقش امیر حاجب شد - مهدب الدین نظام الملک مصالح مملکت از امرای ترک اخراج کرد - و در ضبط و تصرف خویش آورد - امرای مذکور با وی مخالفت کردند - در صحرای حوض رانی روز چهارشنبه دویم ماه جمادی الاول سنه اربعین و ستمائه او را بکشند - بعده^۶ وزارت بصدر الملک نجم الدین ابو بکر مفوض شد - بعد از مدتی که اقطاعات و مصالح بهر کسی مستقیم گشت و مملکت آرام گرفت خبر لشکر مغل که منکوتة^۷ لعین سرهمه^۸ بود از جانب اچه رسید - سلطان لشکرهای اطراف جمع کرد و بدفع ایشان روان شد - چون بلب آب بیاه رسید خبر

^۱ سلطان علاء الدین M. فرمانده‌ی در

^۲ ملک قطب الدین حسین Tabakât Nâsiri, p. 198,

^۳ ملک مهدب الملک والدین و نظام الملک وزیر ممالک B.

^۴ M. omits

^۵ و ملک M. omits

^۶ مدتی M. بعد

^۷ ملهمه M. omits

الاسلام دار الملک را بجهت تسکین بر ایشان فرستاد - چون او آنجا رسید در اقوای^۱ ایشان بیشتر مخالفت نیز^۲ نمود و باز گشت - عقب او نظام الملک و ملک قطب الدین در حضرت رسیدند - و جنگ بنیاد نهادند - سلطان حصاری شده - هر چند اکبر و صدور^۳ دهلي^۴ در اصلاح آن کوشیدند^۵ ممکن نشد - از نوزدهم ماه شعبان تا آخر ذي القعده قریب چهار ماه جنگ قائم ماند - و از طرفین خلق هلاک شد - و حوالی شهر تمام خراب گشت^۶ - سبب تطویل آن فتنه این بود که فخر الدین مبارک شاهی^۷ مهتر فراشان^۸ که مقرب سلطان بود بصلح^۹ رضانمی داد - تا شب شنبه هشتم صاه ذي القعده سنده تسع و تلثین و ستمائده نظام الملک بالشکر در حصار در آمد - و مبارکشاهی را که ماده فساد و مایه فتنه بود بکشت - و سلطان را بگرفت و منحبوس^{۱۰} کرد - چنانچه^۹ هم در آن حبس برحمت حق تعالیٰ پیوست *

* بیت

سرای کهنه گیتی^{۱۱} که خانه دور است

درو اساس اقامست مکن که برگذر است

مدت ملک او دو سال و یک ماه و پانزده روز بود - و الله اعلم بالصواب *

^۱ M. اعرا

^۲ B. and M. Tabaqāt Nāṣirī, p. 196, says:-

او آنجا رفت و در اثارت آن فتنه مبالغت نمود و باز گشت *

Tabaqāt Akbarī p. 70:-

شیخ الاسلام شیخ قطب الدین بختیار اوشی را برای تسلی امرا فرستاد امرا بهیچ وجه تسلی نشدنند شیخ بوگشته بدھلی آمد *

^۳ B. صدقه دھلی ^۴ B. کوشیدندی ^۵ M. خراب شد

^۶ Tabaqāt Nāṣirī, p. 196, says:- فخر الدین مبارکشاه فرخی صلح

^۸ Tabaqāt Nāṣirī, p. 197, says:-

در شب سه شنبه هردهم ماه مذکور سلطان معن الدین بهرام شاه شهید شد *

See also Raverty, p. 660.

^۹ M. چنج

^{۱۰} M. omits

تعالیٰ

^{۱۱} B. که در خانه

خلقِ لاهور چنانچه شرطِ موافقت بود بجای نیاوراند - در جنگ و پاس تقصیر کردند - چون مزاج خلق ملک قراقوش را روشن گشت شباش با حشم خود از شهر بیرون آمدند^۱ در سمت دهلي روان شد - ^۲ کفار مغل^۳ او را تعاقب کردند - اما حق تعالی از میان ایشان مسلامت بیرون آورد - چون در لاهور فرمان داد^۴ نمانده روز دوشنبه شانزدهم ماه جمادی الآخرین^۵ تسع و تلاثین و ستمائۀ کفار مغل بر ایشان دست یافتند - و مسلمانان را شهید کردند - و اتباع ایشان را اسیر گردانیدند - چون خبرهای^۶ بد سلطان معز الدین رسید امرا و ملوک و کافئات معارف دیگر را در قصر دولتخانه بیعت تازه داد - و بجهت دفع فساد مغل ملک قطب الدین حسن^۷ و نظام الملک را با لشکر انبوہ نامزد کرد - چون بلطف آب بیاه رسید نظام الملک بر طریق خفیه عرضه داشتی بحضرت ارسال کرد - که این امرا و ملوک هرگز^۸ اطاعت نخواهند کرد - مصلحت آنست که مثالی از حضرت اصدر یابد تا من و ملک قطب الدین ایشان را بطریقی^۹ که توانیم دفع گردانیم - چون این عرضه داشت بحضرت سلطان رسید از راه غفلت و عجلت فرمان داد تا بر وفقی^{۱۰} عرضه داشت او مثالی بنویسند و بر وی بفرستند - چون مثال بر ایشان رسید نظام الملک عین آن مثال بامرا و ملوک نمود - که سلطان در باب شما این چنین مثال داده است - ایشان بیک اتفاق از سلطان بگشتنند^{۱۱} - و با نظام الملک با خراج در انقلابِ مملکت بیعت کردند - چون خبر مخالفت ایشان بسلطان رسید - سید^{۱۲} قطب الدین شیخ

^۱ B. omits آمدند² M. omits مراجعت شده³ B. omits مغول⁴ M. omits فرمان نمانده⁵ ملک قطب الدین حسین Tabakat Nâṣirî, p. 195, gives⁵ خبر هایل⁶ بطریق M. omits ملوک هر اطاعت⁷ بروفق مراجع عرضه داشت M. and M. omits¹⁰ نگشتنند M. omits⁸ سید B. omits

اکبر و صدور را جمع کرد تا برای انقلابِ کار سلطنت تدبیری کنند - و صدر الملک را بطلب نظام الملک فرستادند - چون نظام^۱ الملک را از آمدن او خبر شد شخصی از معتمدان^۲ سلطان نزدیک نظام الملک بود - اورا در مقامی که مقالات ایشان استماع کند^۳ مخفی داشت - و صدر الملک را^۴ طلبید تا تدبیر انقلابِ ملک و دست آوردنِ مخالفان و کسانی که درین قضیه اجماع کرده بودند به تمام باز نمود - نظام الملک اورا جواب داده باز گردانیده - و آن معتمد برسلطان فرستاد^۵ تا هرچه از صدر الملک شنیده است بحضورت باز نماید - و از زبان او عرضه داشت که خداوند عالم سواری فرماید تا برسر آن^۶ جماعت رود - از اقبال بادشاهه^۷ منزه ز و متفرق خواهد شد^۸ - چون این معتمد بحضورت سلطان باز نمود - همچنان سواری کردند - بدر الدین سفیر را خبر شد بحضورت سلطان پیوست - سلطان اورا هم در آن ساعت اقطاع بداؤن داده روان کرد - و دیگر امرا که با او یار بودند خایف شدند و در اطراف رفتند - بعد از چهار ماه بدر الدین از بداؤن باز آمد - چون مزاج بادشاهه با او^۹ متغیر بود اورا و صدر الملک موسی را محبوس کرد - و ایشان هم در آن حبس بر حممت حق پیوستند - نظام الملک نیز بسبب آنکه زخم کارد خورده خداع^{۱۰} در خاطر داشت - می خواست بذویی اموا و ملوک را از سلطان بگرداند - سلطان را بر ایشان بدگشان می کرد - چنانچه بعد از چندگاه لشکر مغل در لاهور رسیده^{۱۱} مدتی جنگ کرد - مقطع لاهور ملک قراتش بود - ^{۱۲} بذاته او مرد دلور و مبارز بود - اما

۱. نظام را

معتمدانه B.

کنند B.

۲. آنجا طلبید M.

فرستادند B.

این M.

۳. م. adds همه

خواهد شد M.

بر او B.

۴. م. حد

رسید M.

او بذاته مرد M.

ساخته ملک ایتكین ^۱ را بزخم ^۲ کارد شهید کردند - نظام الملک را دوزخم برپهلو ^۳ زدند - چون عمروی باقی بود از پیش ایشان گریخت و سلامت ماند - کار وزارت چنانچه ^۴ پیش ازین می کرد همچنان کردن گرفت - و در ماه صفر سنه المذکور ملک التونیه ^۵ سلطان رضیه را در نکاح آورد - و بقصد دهلي لشکر کشید ^۶ - محمد سالاری و ملک قراقش از حضرت عطف کرده بر ایشان پیوستند - سلطان معز الدین بدفع ایشان لشکر از دهلي بیرون آورد - در حوالی شهر مصاف شد - سلطان رضیه و ملک التونیه مفهزم گشتند - چون بحد کیتهل رسیدند بر دست هندوان اسیر شدند - ایشان را ^۷ بسته در حضرت فرستادند - بتاریخ پیست ^۸ و پنجم ماه ربیع الاول هر دو را شهید ^۹ کردند - بدر الدین سنقر امیر حاجب شده بود - فاما نظام ^{۱۰} الملک را بجا نمی آورد - و فوقیت می ورزید - سبب این معنی نظام الملک با او عداوت داشت - چون بدر الدین را روش گشت هراسان می بود - بدین سبب خواست که فتنه انگیزد - روز دو شنبه هفدهم ماه صفر سنه تسع و ثلثین و ستمائه در وثاق صدر الملک نبیسه ^{۱۱} علی موسی که مشهوف ممالک بود بدر الدین سنقر جماعت

¹ See Raverty, p. 651, n. 7, for further particulars.

² M. کارد زد

³ M. پهلوی

⁴ M. چنج

⁵ B. التونیه and M. الاتونیه

⁶ B. کشیده

⁷ B. ایشان بسته

⁸ B. پنجم پیست

⁹ This statement varies from that given in *Tabakat Nāṣirī*, quoted in p. 27, n. 6. See also De., Trans. of *Tabakat Akbarī* p. 77, n. 2.

¹⁰ B. نظام الدین

¹¹ *Tabakat Nāṣirī*, p. 193, says:—

در وثاق صدر الملک تاج الدین علی موسوی که مشهوف ممالک بود بدر الدین سنقر جماعت صدور و اکابر حضرت را جمع کرد *

ذکر سلطان معز الدین

سلطان معز الدین پسر خود^۱ سلطان شمس الدین بود - چون سلطان رضیه در قلعه تبرهندہ مسکبوس شد - روز درشنبه بتاریخ بیست و هشتم ماه مبارک رمضان سنه سبع و ثلثین و ستمائی سلطان معز الدین را امرا و ملوک شهودار بر تخت سلطنت در قصر دولتخانه خاص اجلاس دادند - و امرا و ملوک^۲ که برابر سلطان رضیه بودند روز یکشنبه سیزدهم ماه شوال سنة المذکور در شهر رسیدند - و بر سلطنت سلطان معز الدین بیعت کردند بشروط آنکه اختیار الدین ایتكین فایسب^۳ باشد - چون ملک اختیار الدین وزیر شد بموافقت ملک مهدی الدین نظام الملک جمله امور ممالک را در تصرف خویش آورد - و خواهر سلطان معز الدین را که از حکم^۴ پسر قاضی فصیر الدین خالع شده بود در حبای خویش در آورد - و نوبت سه گانه^۵ و یک زنگیر پیل^۶ بر در خود مستقیم کرد - چون نفاذ امر و رونق کار روی بدو آورد سلطان معز الدین را بغايت گران نمود - روز درشنبه هشتم ماه محرم سنه ثمان و ثلثین و ستمائی در قصر سپید^۷ به حکم فرمان دو ترک بچشم خود را مست

^۱ خورد B.

^۲ B. omits ملوک

^۳ ثابت B.

^۴ The word حکم has a peculiar significance here. It means here "from being the wife." *Tabakat Akbari*, p. 68, says:—

و همشیره سلطان معز الدین را که سابقًا منکوحه قاضی اختیار الدین بود در

* نکاح در آورد *

^۵ نوبت شبانه B.

^۶ At this period no one was allowed to keep an elephant at the door except the king.

^۷ سپید B.

لاهور رسید - سلطان لشکر^۱ در آن سمت برد و او را بشکست و آخر بصلح
انجامید - تاریخ^۲ نو زدهم ماه شعبان سنه سبع و تلائین و ستمائه سلطان^۳
مراجعت کرد و در حضرت دارالملک آمد - بعد از آن ملک التونیه^۴
مقطع تبرهندۀ بگی وزید - بتاریخ نهم ماه رمضان سنه المدکور لشکر بدان
جانب بیرون آورد - بعضی امرا و ملوک و بندهای شمسی با او یار شدند -
و خروج کرده جمال^۵ الدین یاقوت حبشي را بکشند *   * بیت *
عنان تافت دولت ز پیرامندش   چو داغ سیه دید بر دامندش
و سلطان رضیه را گرفته در قلعه تبرهندۀ محبوس کردند - و مکتوب بجانب
امرأئ که در شهر دهلي شهردار بودند فرستادند بدین مضمون که شاهزاده
معز الدین پسر سلطان شمس الدین مرحوم را بر تخت سلطنت اجلas
دهند و خود بسرعت مراجعت کردن *   * بیت *
سری را که گردون بدارد بلند   هم‌ش باز در گردن آرد کمند
مدت^۶ ملک سلطان رضیه در دارالملک دهلي سه سال و پنج ماه و بیست
و یک روز بود و الله أعلم بالصواب *

^۱ M. omits لشکر^۲ B. omits تاریخ^۳ M. omits سلطان^۴ M. omits التونیه^۵ ملک جمال الدین B.^۶ Tabaqat Nāṣiri, p. 190, says:—

چون سلطان رضیه را بمحتروسة تبرهندۀ محبوس کردند ملک التونیه او را عقد
کرد و در حاله خود آورد و بظرف دهلي لشکر کشید تا کرت دیگر مملکت را ضبط کند
در ماه ربیع الاول سنه ثمان و تلائین و ستمائه سلطان معز الدین لشکر دهلي بدفع
ایشان بیرون برد و سلطان رضیه و التونیه منهزم شدند و سلطان رضیه و التونیه بدست
هندویان گرفتار شدند و هر دو شهید گشتدند و هریمیت ایشان بیست و چهارم ماه ربیع
الاول بود و شهادت سلطان رضیه دوز سه شنبه بست و پنجم ماه ربیع الآخر سنه ثمان
و تلائین و ستمائه بود انتهی ملخصا *

روشن گشت^۱ طاقت آوردن نتوانستند فرار نمودند و متفرق شدند - سلطان را از کار ایشان معلوم شد لشکر دنبال ایشان فرستاد - ملک کوجی اسیر و دستگیر گشت و ملک جانی در حدود پایل^۲ شهادت یافت و ملک نظام الدین در کوه بردار^۳ درآمد - و لشکر سلطان باز گشت - چون کار دولت سلطانی منظم شد کارداران دیگر سلطان رضیه نصب کردند فرمود - و ملک قطب الدین^۴ حسن را برای فرو نشاندن^۵ فتنه که بعد سلطان شمس الدین مرحوم در رنجهور^۶ ظاهر شده بود نامزد کرد - و ملک جمال الدین یاقوت حبشي را عهده امیر آخروری داد - و بحضور خود مقرب گردانید - چنانچه امرا و ملوک دیگر را غیرت آمد - و چنان^۷ اتفاق افتاد که سلطان رضیه کلاه و قبا پوشید و لباس مردان کند - آخر همچنان کرد و از لباس ستربیرون آمد - و چون سوار شدی بالای پیل سوار می شد - درین اثنا^۸ خبر طغیان ملک عز الدین^۹ کنجان امیر

^۱ This passage is not very clear. It should have been as follows:—

ایشان ازین حال واقع گشتهند طاقت ماندن نداشتهند فرار نمودند و متفرق شدند *

Tabakât Nâshîrî, p. 187, says:—

و ان ملوك را چون معلوم شد منهزم از لشکر گاه خود برخندند - سواران سلطان

* تعاقب نمودند

² B. and M. حد بابل. Elliot, Bâbul; Briggs, from Firishta, Babool., Pâyal or Pâyil is the name of a very old place, giving its name to the district with a lofty brick fort visible from a great distance on one of the routes from Delhi to Lûdiânah. See Raverty, p. 460, n. 3.

³ گوه سو صور Tabakât Nâshîrî, p. 187; در کوه بردار Tabakât Akbarî, p. 66

⁴ براي فتنه M. قطب حسن

⁶ Rnjehor M.

⁷ از چنان M.

⁸ بعدة خبر M.

⁹ Tabakât Nâshîrî, p. 188, says:—

در شهر سنه سبع و تلائين و ستمائه ملک عز الدین کبیر خان که مقطع لوهو

* بود مخالفت اغاز نهاد

بعد از آن نظام الملک جنیدی^۱ و عز الدین کنگان و محمد سالاری که از سلطان رکن الدین عاصی شده بودند بر دروازه شهر جمع گشتند - و با سلطان رضیه مخالفت بنیاد نهادند - و ملک نصیر الدین^۲ تایسی امیر اوده بمدد^۳ سلطان رضیه در شهر می آمد - امرای مخالف او را استقبال کردند^۴ و بعد ز دست آوردند - و موقوف داشتند - آخر چون مخالفت بطول^۵ کشید سلطان رضیه از شهر بیرون آمد - در کناره کعب آب چون لشکر گاه ساخت - میان سلطان رضیه و امرای مخالف^۶ کرات محاواره و مقالله می رفت - فاماً جذگ قایم ماند - بعده بهزار حیله ایمه و مشایع شهر در میان آمده اصلاح دهانیدند^۷ - محمد سالاری و کنگان پوشیده با سلطان یار شدند - شعبی بر در سراپرده خاص جمع گشتند - تا ماک جانی^۸ و ملک کوجی^۹ و نظام الملک را دست آزند - ایشان را ازین حال

^۱ Tabakât Nâshîrî, p. 186, says:—

اما وزیر مملکت نظام الملک جنیدی عليه الرحمة موافقت نمود و ملک جانی و ملک کوچی و ملک کبیر خان و ملک عزالدین محمد سالاری و نظام الملک از اطراف بر در شهر دهلي جمع شدند و با سلطان رضیه مخالفت اغاز نهادند *

² Tabakât Akbarî, p. 66, says:—

درین حال ملک عزالدین هانسی جاگیر دار اوده بقصد مدد سلطان رضیه روی بدھلی نهاد *

ملک نصیر الدین تابشی معزی But the Tabakât Nâshîrî, p. 186, mentions مقطع اوده

³ M. omits بمدد

⁴ Tabakât Nâshîrî, p. 186, says:—

استقبال کردند و بدست آوردند رنجوری بر روی غالب شد و او برحمت حق

* پیوست

⁵ بقطولی B.

⁶ M. مخالفان

⁷ دهانیده M.

⁸ M. ملک خانی

⁹ کوچی M. Tabakât Nâshîrî, p. 187, says:—

ذکر سلطان رضیه

سلطان رضیه دختر بزرگ سلطان شمس الدین بود - در آن گاه که^۱ سلطان مرحوم از مهم گواهی^۲ مراجعت کرد این دختر را وای عهد خویش گردانید - القصه در^۳ روز یکشنبه بتاریخ هژدهم ماه ربیع الاول سنه اربع و تلائیین و سنتانه سلطان رضیه بدار الملک دهلي در قصر دلوتباخانه بر تخت سلطنت جلوس فرمود - در ماه ربیع رجب قدر سنه المذکور طایفه قرامطة و ملاحدة که از اطراف هندوستان جمع شده در حضرت دهلي ساکن بودند با غواصی^۴ ترک که مردی متعلم بود و در تذکیرات^۵ علامی^۶ سنت و جماعت را ناصبی و مرجی^۷ می گفت بعدد دو^۸ هزار مرد با اسلحه درون مسجد جمعه در روز جمعه فوج از هر دو طرف در آمدند - مسلمانان در نماز جمعه مشغول بودند که آن ملحدان دست باسلحه برند - بیشتری مسلمانان شهادت یافتند - و بعضی پایمال گشتهند - ملک نصیر الدین بلارامی^۹ و امام ناصري^{۱۰} شاعر و امرای دیگر با جمعیت کثیر آمده و مسلمانانی^{۱۱} که از خوف بالای مسجد در آمده بودند ملاحده مذکور را بزم سنگ و خشت بکشند تا این فتنه بخیر^{۱۲} انجامید -

^۱ B. and M. درانکه سلطان

^۲ M. and also Tabaqat Nâshîrî, p. 185. کالیور. Raverty, p. 638, Gwâliyûr.

^۳ B. omits. باغرا. B., باعرا^۴ M.

^۵ B. علماء and M. سنت. ۶. ترکوات and M. تذکیرات

^۷ B. and M. ۸ Tabaqat Nâshîrî, p. 189. ناحی و مرحی

^۹ B. and M. ناصري و شاعر. ۱۰ B.

¹¹ M. مسلمانی ۱۲ M. omits بخیر

فخر الدین قصد و کشش کرده در شهر دهلي رفتند - یکايک اندرون در آمدند^۱ با سلطان رضيه دختر سلطان شمس الدین مرحوم بیعت کرده شاه ترکان صادر سلطان رکن الدین را موقوف گردانیدند - چون سلطان رکن الدین را ازین حال خبر شد طرف شهر دهلي مراجعت فرمود - و بکوج متواتر در کیلوکھري رسید - امرا و ملوک و بندهان شمسی که برای او بودند تمام در شهر^۲ دهلي در آمدند - و با سلطان رضيه پیوستند و بیعت کردند - بعد لشکر از شهر بر آمده سلطان رکن الدین را از کیلوکھري زنده گرفتند - و بر سلطان رضيه بردند - سلطان^۳ رضيه او را حبس کردن فرمود - چنانچه سلطان مرحوم هم در آن حبس برحمت حق پیوست * * بیت * پسا باد نفرین بیش کوز پشت که بسیار ازین گونه پرورد و کشت و این واقعه در روز یکشنبه بتاریخ هژدهم ماه ربیع الاول سنده اربع و ثلثین و ستمائۀ بود - مدت ملک او شش ماه و^۴ هشت روز بود و اللہ اعلم *

torians, such as Nizām ad-Dīn, Firīshṭa and Bada'ūnī. Elliot in his History, vol. II, p. 331, translates this passage of the Tabakāt Nāṣirī as follows :—

"And in the neighbourhood of Mansūrpūr and Narāīn, Taju-d-din Muham-mad, Secretary and Controller, + + + and other confidential officials, killed the Tāzik." In my humble opinion Raverty is correct. The construction of the sentence as well as the whole trend of events, described previously, supports the version of Raverty. A combination of all these high officials could only be possibly needed for the assassination of the Sultan alone; against a less important man such a combination is evidently unnecessary. Further, if, as Elliot seems to imply in his footnote to page 331, "Tazik" refers to Sultān Rukn ad-Dīn his statement in the same page that "they brought Sultan Rukn-d din prisoner to Dehli, where he was kept in confinement and died" will be contradictory.

۱ M. آمدند درون

۲ M. شهر پیوست

۳ M. omits رضيه

⁴ Tabakāt Nāṣirī, p. 184, says "and his reign was six months and twenty-six days," but in a note on "twenty-six days" he writes "some copies have twenty-eight days": from the 20th Sha'bān, 633 A.H., the date of I-yal-tamish's decease, to the 18th of Rabi'-ul-Awwal, 634 A.H., is exactly six months and twenty-seven days."

سر از اطاعت بیرون آورده و خدمتی^۱ مال کهنه‌توی که در حضور
می آورند بستید - و ملک عز الدین سالاری در بداؤن طغیان ورزید -
و ملک علاء الدین مقطع لاهور و ملک عز الدین کنجان^۲ امیر ملتان
و ملک سيف الدین کوجی مقطع هانسی یکجا جمع شدند و بنیاد
فتنه و بلغاک آغاز نهادند - همچنان ملک نظام الملک جنیدی که
وزیر سلطان رکن الدین بود خوف در خاطر او شد - از دهلي گریخته در
بداؤن بر ملک عز الدین سالاری پیوست - از آنجا یکجا شده برامائی
که در لاهور یکجا شده بودند آمده^۳ پیوستند - سلطان بجهت دفع
فتنه ايشاره، لشکر کشید - چون سلطان در خطه کهرام^۴ رسید امرای منذکور
مقابل سلطان در حد منصور پور آمده بودند از آنجا چند نفر از ايشان^۵
چنانچه تاج الملک و محمد دبیر^۶ مشرف ممالک و بهاء الملک و کریم الدین
 Zahed و ضیاء الملک پسر نظام الملک وزیر و خواجه رشید و امیر

و خزانیں لکھنوتی را کہ بحضور می آورند تصرف کرد Tabakat Nasiri, p. 183,

ملک عز الدین کبیر خان Both B. and M. Tabaqat Nasiri, p. 183. کنجان ملتان
مقطع

آمده^۳ B. omits   کهرام^۴ B. omits   نفر ايشان^۵ M.

محمد دبیر و مشرف ممالک^۶ M. Tabakat Nasiri, p. 183, has an entirely
different version:

در حوالی منصور پور و ترائین تاج الملک محمود دبیر و مشرف ممالک
و بهاء الملک حسین الشعرا و کریم الدین زاهد و ضیاء الملک یسر نظام الملک
جنیدی و نظام الملک مشرقانی و خواجه رشید الدین مالکانی و امیر فخر الدین
و دیگر جماعت کارداران تازیک را شهید کردند *

Raverty, p. 634, translates the passage as follows:—

“And in the vicinity of Mansur-pur and Train, they martyred the Taj-ul-Mulk + + + and other Tazik officials.” Our author, I think, makes a blunder here as he mentions that all these persons “who have been put to death,” separated from the Sultan’s army, went to Dehli and pledged their allegiance with Sultan Radhiya. This mistake of our author has been copied by later his-

حق سبحانه و تعالى آن بادشاهه عادل را غریق رحمت گرداند - و این
بادشاهه آسمان جاه را تا قیام قیامت در امان و سلامت باقی و پاینده
دارد بالنبی و آله الامجاد - مدت ملک سلطان شمس الدین بیست
و شش سال و چند ماه بود و اللہ أعلم *

ذکر سلطان رکن الدین فیروز شاه

سلطان رکن الدین فیروز شاه پسر سلطان مرحوم^۱ مغفور شمس الدین
التمش بود - چون سه روز شرط عزا بجای آوردن سیوم روز بعد وفات بیست و درم
ماه شعبان سنه ثلاث و ثلاثین و ستمائه باتفاق امرا و ملوک و ائمه^۲
و سادات و بندها شمسی در حضرت دهلي بقصر دولتخانه جلوس فرمود -
و درهای خزانی کشاده هر کسی را خلعت و انعام عطا کرد - آخر دست
در خرج نهاد و اسراف بافراط کردن گرفت - بحدی در عشرت و طرب
و لهو مشغول شد که کارهای مملکت و امور سلطنت مهمل ماند -
اغلب مصالح ملک و مملکت را شاه ترکان صادر سلطان رکن الدین
می کرد - چنانچه حرم شمسی را بسبب مخالفت قدیم زیان می رسانید -
و خوار می داشت - و شاهزاده قطب الدین^۳ محمد شاه پسر
سلطان مرحوم که از مادری دیگر بود میل^۴ کشانید و آخر کشت -
بدین سبب بیشتری امرا و ملوک حضرت و اطراف ممالک از سلطان
رکن الدین متفرق شدند - و مخالفت بخیاد نهادند - چنانچه شهزاده
ملک غیاث الدین م Hammond^۵ شاه برادر سلطان رکن الدین که امیر او^۶ بود

^۱ پسر سلطان شمس الدین مرحوم

^۲ و سادات و ائمه B.

قطب الدین بن محمد شاه

^۳ دیگر بود حشم گردانید M.

ملک غیاث الدین محمد شاه بن سلطان Rukn al-Din M.

^۴ Tabaqat Nasiri, p. 183,

لعين در قلعه مذکور محصور گشت - بعد یازده ماه قلعه مذکور بعون الله تعالى فتح شد - بجهت محافظت قلعه کوتولای^۱ گذاشت - و خود سوی دارالملک دهلي مراجعت فرمود - در شهور سنہ احدی^۲ و ثلثین و ستمائیه عزیمت طرف ولایت مالوہ کرد - فسده آن ولایت را مالش داد - بتخانه که از سیصد سال باز برآورده^۳ بودند خراب گردانید - و بعد رخ سوی اجین آورد - آن را نیز فتح کرد - و بتخانه مهبا کال دیو^۴ را برانداخت - صورت و تمثیل بکرماجیت^۵ و صورتهای دیگر که بر تخته ریخته بودند^۶ همه را برگزند^۷ در حضرت آورده پیش در مسجد جامع پی سپر خلق گردانید - در شهور^۸ سنہ ثالث و ثلثین و ستمائیه لشکر بجانب^۹ بھیلسان^{۱۰} برد - در ذات مبارک سلطان زحمتی پیدا آمد - سبب آن فی النحال مراجعت فرمود - بعد رسیدن در دهلي روز دو شنبه بتاریخ بیستم ماه شعبان سنہ ثالث و ثلثین و ستمائیه از دارفنا بدار بقا رحلت فرمود - *

کیست درین دائره دیر پایی   کوس من الْمَلِك زند جز خدای

^۱ M. کوتولای

^۲ Tabakât Nâshîrî, p. 176, says: مسنہ ائمہ و تلثین و ستمائیه — See Raverty, p. 621, n. 6.

بتخانه که سیصد سال بودنا آن را عمارت می کردند — Tabakât Nâshîrî, p. 176, says:

^۴ M. omits   ^۵ بکرمادیت B. دیوان

⁶ B. بود   Tabakât Nâshîrî, p. 176, gives: —

چند تمثیل دیگر از بونج ریخته بودند *

⁷ M. برکشیده

⁸ M. omits   شهور

⁹ B. جانب

¹⁰ B. بھیلسان . Tabakât Nâshîrî, p. 176, gives Tabakât Akbarî, p. 61, has ملنان , but that is evidently wrong. See also Raverty, n. 8, p. 623. Bhilsân is a fortress and city in Mâlwa..

را گوشمال داد - در سنه اربع و عشرين و ستمائه سمت مندور^۱ و اجمير سواري فرمود - و آن ديار را نيز با جمله سوالك ضبط کرد - و هم در آن سال بدار الملک دهلي مراجعت فرمود - در سنه ست و عشرين و ستمائه رسولان دار الخلافت جامه‌های مرحومت خلیفه خلَدُ اللَّهُ خلَافَتَه برای سلطان مرحوم آورند - سلطان مرحوم چنانچه شرط اطاعت و خدمتگاري باید بجا آورد - با فرزندان و ملوک بزرگ بخلعت خاص خلیفه مشرف گشت - سلطان مرحوم را از پوشیدن خلعت خلیفه چندان فرحت و بجهت روى داد که در تحریر نیاید - در شهر قمها بستند و طبل شادیانه کوتفندند - بعد چندگاه رسولان دار الخلافت را باعزاز و اکرام روان کرد - و خدمتی^۲ بسیار در حضرت دار الخلافه فرستاد - و هم درین سال خبر وفات پسر مهتر^۳ که بادشاہ لکهنوی شده بود رسید - سلطان مرحوم بعد بجا آوردن شوط عزا لشکر کشي طرف لکهنوی مصمم کرد - و فتنه که در لکهنوی^۴ قائم شده بون آن را تسکین داد - و ممالک لکهنوی را بملک علاء الدین جاني^۵ مفوض گردانیده بحضورت دهلي باز گشت - در سنه تسع و عشرين و ستمائه سمت گوالير^۶ سواري کرد بیسل^۷ ممالک

^۱ For مندور see Raverty, p. 611, n. 3.

² بس بسیار M. Tabakat Nāṣiri.

³ Tabakat Nāṣiri, p. 174, says:—

در ماه جمادي الاولی سنه ست و عشرين و ستمائه خبر فوت ملک سعید ناصر

الدين محمود برميد * M. Tabakat Nāṣiri.

لکهنوی قدیم

⁵ B. and M. and Tabakat Nāṣiri, p. 174, and other histories give علاء الدين جاني

⁶ M. Tabakat Nāṣiri.

⁷ B. . بیل میلک دیو لعین Tabakat Nāṣiri, p. 174, gives:—

* میلک دیو لعین پسر بسیل لعین

Tabakat Akbari says: . ملک دیو بسیل Raverty, p. 619, says "Mangal Dīw, the accursed, the son of the accursed Mal Dīw." See also n. 7, 417 of the same.

بود بسبیب خروج جنگیز خان ملعون غزینیں را گذاشته با خیل و تبار^۱ و حشم و خدم خویش در حدود لاهور در آمد - چون سلطان مرحوم را ازین حال خبر شد طرف لاهور سواری فرمود - سلطان جلال الدین عطف کرده از پیش سلطان مرحوم سمت^۲ کوه پایه کشمیر و بھلمی^۳ رفت - سلطان مرحوم طرف دارالملک دہلی باز گشت - در سنّه^۴ عشرين ستمائیه لشکر خود را بجانب لکھنوتی برد - غیاث الدین عوض^۵ خاجی را امانت داده در رقبه اطاعت خویش در آورد و خطبه و سکه بنام خویش فرمود - و پسر خود را که مهتر بود اقطاع لکھنوتی داد - و سلطان ناصر الدین^۶ خطاب کرد - چتر و دور باش و هرجچہ دارات بادشاہی بود^۷ مفوض گردانید - خود بجانب دارالملک دہلی مراجعت فرمود - در سنّه ثلاش و عشرين ستمائیه عزیمت طرف قلعه رنتپور^۸ کرد - مفسدان آن دیار

^۱ B. خیل و تبع.

² Tabaқāt Nāṣirī, p. 171, says:—

جلال الدین خوارزم شاه از پیش حشم هندوستان عطف کرد و بطرف مندۀ سیوستان رفت *

Tabaқāt Akbarī, p. 59, gives:—

جلال الدین تاب نیاورده بطرف مند و سیوستان رفت از آنجا برآ کیه و مکران بدر

رفت *

Raverty, p. 293, writes:—

“Sultān Jalāl-ud-Dīn turned aside, and proceeded towards Uchchah and Multān. From thence he entered the territory of Kirmān, and afterwards Fārs.”

³ M. تلنکی

⁴ Tabaқāt Nāṣirī, p. 171, says:—

بعد از آن در شهور سنّه ائمی و عشرين ستمائیه بطرف بلاد لکھنوتی لشکر کشید

برو مفوض M. ^۵ ناصر الدین خود M. عوص

⁶ Both B. and M. رنتپور Tabaқāt Nāṣirī, p. 172. See also Raverty, p. 610.

و بذیاد مخالفت ذپادند - چون فردیک دهلي رسیدند ملک التمش فیز از دهلي بیرون آمد - میان ایشان در صحراء^۱ جود مضاف شد - حق سبحانه و تعالی ملک التمش را فتح بخشید - آرام شاه و امرای قطبی منهزم گشتند - در سنّه سبع و ستمائی سلطان شمس الدین خطاب خویش^۲ کرد - در شهور سنّة المذکور ملک التمش در قصر دولتخانه بر تخت سلطنت جلوس فرمود و اقصای ممالک در ضبط آورد - و سلطان شمس الدین خطاب خویش کرد - در شهور سنّة اثنی عشرين و ستمائی طرف لاهور سواری فرمود - سلطان تاج الدین یلدز که از^۳ غزفین بعد نقل سلطان قطب الدین شهر میمون لاهور را گرفته بود مقابل شد - و میان هر دو لشکر محاربه شد - حق سبحانه و تعالی سلطان شمس الدین را نصرت داد^۴ - سلطان تاج الدین بر دست لشکر او اسیر و دستگیر گشت - سلطان شمس الدین او را موقوف کرده در خطة بداؤن فرستاد - چنانکه او هم در آن حبس برحمت حق بیوست - حظیره سلطان تاج الدین ائمّه اللہ برهانه هم در اخطة بداؤن در کناره اب آب سوتنه است - الغرض^۵ بعد فتح سمت^۶ دهلي مراجعت فرمود - و در خمس عشرين و ستمائی ناصر الدین قباچه در حد اچه یک کرت با سلطان مرحوم مقابل شده بود و منهزم گشته بار دیگر بتاریخ مذکور در حد اچه و ملتان مضاف داد و منهزم شد - چون لشکر تعاقب کرد در اب آب پنجاب در آمد و عبره کردن نتوانست غرق شد - در سنّه ثمان عشرين و ستمائی سلطان جلال الدین خوارزم شاه که سلطان تاج الدین را بیرون کرده غزفین گرفته

۱ M. omits حود

۲ M. omits and also خویش در شهور سنّة المذکور ملک

۳ M. omits از

۴ M. omits کرد

۵ M. omits الغرض

۶ B. omits بعد M. omits الغرض

* بیت *

گردن گردان شکست این کنه چرخ چندی
تا توانی دل منه بر مهر و ماه و مشتری

وفات سلطان قطب الدين مرحوم در سنه سبع و سنت مائه بود - و مدت مملک او از اول فتح دهلي تا ایام وفات بیست سال و چند ماه بود^۱ - و عهد سلطنت با چترو دور باش و خطاب بادشاهي مدت چهار سال بود و الله اعلم *

ذکر سلطان شمس الدين ایلتمش

ملک ایلتمش بنده سلطان قطب الدين ایبک^۲ المعزی بود - چون سلطان قطب الدين وفات یافت امرا و ملوک قطبي آرام شاه پسر سلطان قطب الدين را بجهت ارام فتنه بر تخت^۳ بادشاهي اجلس دادند - ملک ناصر الدين قباچه داماد سلطان قطب الدين طرف سند رفت - و اقطاع ملتان و لچه و بهکهرو سوستان را قابض گشت - سپه سalar على اسماعيل اميرداد حضرت دهلي بامر او دیگر یار شده ملک التمش را که در آن وقت امیر بداعون بود بجهت ملک استدعا کرد و مکتوبات بجانب او فرستاد - ملک التمش با جمیعت خویش از بداعون بسرعت تمام در حضرت دهلي^۴ آمد و قابض شد - آرام شاه از دهلي عطف کرده بیرون رفت - فاما بعضی از اطراف برو^۵ جمع شدند

^۱ M. بودند.² B. ایبک و المعزی.

بر تخت اجلس. B.

³ M. تمام آمد در حضرت دهلي قابض.⁵ B. بدو.

بخشید - و دست سخاوت بحدی کشاده بود که اوزا سلطان قطب الدین لکه
بخش گفتندی - بعد مدتی میان او و میان سلطان تاج الدین یلدز بندۀ
معنی که بعد وفات سلطان مرحوم با شاه غزین شده بود سبب اقطاع لاهور
متخالفت^۱ پیدا آمد - از جانبین قصد یکدیگر کردند - چون مصاف میان
هرو لشکر راست شد^۲ و بجنگ پیوستند - خدامی تبارک^۳ و تعالی
سلطان قطب الدین را ظفر بخشید - سلطان تاج الدین منتهی شده طرف^۴
کرمان رفت - حصار غزین را سلطان قطب الدین قابض شد - چهار روز
در دارالملک غزین بر تخت باشahi نیز نشست - آخر دره و طرب^۵
مشغول گشت - بیشتری^۶ امرا و ملوک معنی که در غزین بودند
پوشیده با سلطان تاج الدین یار شدند - و اوزا از کرمان استدعا کردند - چون
سلطان تاج الدین از کرمان در حد غزین رسید و مقدمه لشکر او نمودار شد
سلطان قطب الدین خلق شهر را با ایشان موافق دید - سلطان قطب الدین
از راه سنگ سوراخ بیرون آمد از آنجا عطف کرده در شهر لاهور رسید -
غزین باز در قبض^۷ سلطان تاج الدین یلدز آمد - همیذنان سلطان
قطب الدین در میدان لاهور گوی بازی میکرد - ناگاه بتقدیر الله^۸ سیحانه
و تعالی از اسپ خطا شد - پیش کوهه زین پرسینه مبارک سلطان آمد -
و برحمت حق پیوست^۹ - او را همدران شهر میمون لاهور دفن^{۱۰} کردند -
سلطان مغفور شمس الدین ایلتمش حظیره اورا بنا کرده است *

^۱ مخالف M.

شده بجنگ M.

^۲ تبارک و M. omits

طرف B. omits

^۳ اخر در لاهور بطری مشغول M.بیشتری^۶^۴ باز دست سلطان B.

سبحانه و M. omits

^۵ پیوسته M.مدفون^{۱۰} M.

گردانید - در شهور سنه سبع و ثمانين و خمس مائه قلعه ميرت^۱ فتح کرد^۲ - در سنه احدى و تسعين و خمس مائه^۳ قلعه تهمنتر^۴ را کشاده - در سنه ثالث و تسعين و خمس مائه طرف گجرات سواري فرمود و راي^۵ بهيم ديو را که با سلطان مرحوم مقابل شده بود نهپ و تاراج کرد - و انتقام گذشته از خصم خويش بکشيد^۶ - العرض چون سلطان مرحوم وفات یافت سلطان غیاث الدین محمد پسر^۷ برادر بزرگ سلطان مرحوم برای ملک قطب الدین^۸ چترو دور باش فرستاد - و بخطاب سلطاني مشرف گردانید - در سنه اثنين و سنت مائه از دهلي سواري فرمود - و در شهر ميمون لاهور^۹ آمد - روز سه شنبه هزار هم ماه ذى القعده سنه المذكور در قصر لاهور^۹ جلوس فرمود - و امرا و ملوك خويش را انعامهاي فاخر و تشرفات وافر

^۱ This statement of the author that Kutbuddin took the fort of Mirat in A.H. 589 is contradictory to his own statement which he made on p. 11 in connection with the reign of Sultān Mu'izzuddin Sām that "in A.H. 588 Kutbuddin conquered the fort of Mirat and took Dehli which were in possession of the relatives of Prithi Rāi and Gobind Rāi." The former statement is corroborated by the Tabakāt Nāṣiri, p. 120:—

قطب الدین از کهرام بطریف میوٹ آمد و فتح کرد و حضرت دهلي را بکشاد و همدرین سال قلعه کول را در شهور سنه سبع و ثمانين و خمس مائه فتح کرد *

"Kutbuddin advanced from Kuhrām to Mīrāt and took the city and he possessed himself of Dehli. In the same year (A.H. 589) Kutbuddin took the fort of Kol." The date (A.H. 587) as given in p. 139 of Tabakāt Nāṣiri is, in my opinion, a mistake arising out of a confusion between سبع and سعی. See also a very interesting note by Raverty on the first capture of Dehli by Moslems, p. 469, n. 9; and Appendix A.

² B. بکرد

³ B. احدى و تسعين و خمس مائه طرف گجرات B.

⁴ M. تهکیر see n. 8, p. 11.

⁵ B. راي بهيم ديو, Tabakāt Nāṣiri, p. 140. راي و بهيم

⁶ M. کشیده, 8.

M. محمود برادر بزرگ

⁷ B. قطب الدین را

⁹ M. لوهور

مرحوم هزار و پانصد من الماس که نفیس ترین جواهر است در خزانه مسحوره موجود بود - نقوش و جواهر دیگر برین قیاس باید کرد - آخر الامر جز عمل صالح هیچ چیز با خوبیش نمفرد - چنانچه از مادرزاده و از وجود موجود شده بود همچنان تهی دست از جهان فانی سفر کرد * بیت *

از گهر و گنج که نتوان ^۱ شمرد سام چه برداشت فریدون چه برد
مدت ملک او سی و دو سال و چند ماه بود - ^۲ والله أعلم بالصواب ^۲

ذکو سلطان قطب الدین ایبک المعزی

سلطان قطب الدین بندۀ سلطان معز الدین محمد سام بود - و در شجاعت و سخاوت نظیر خود نداشت - در ^۳ اول حال که اورا از ترکستان آوردند در شهر نیشاپور قاضی القضاۃ امام فخر الدین عبد العزیز کوفی که از اولاد امام اعظم ابو حنیفة کوفی رضی الله عنہ بود خرید - در موافقت فرزندان او کلام الله خواند و تیر اندزایی آموخت - چنانچه ^۴ در اندک مدت کامل حال گشت - چون بزرگ شد تجّار بحضورت غزینیان برداشت سلطان مرحوم فروختند - بهمه باب اوصاف حمیده و آثار گزیده داشت - فاماً چندان جمال نداشت - و انگشت خدصوش شکسته بود - بدان ^۵ سبب ایبک شل گفتندی - در خدمت مخدوم ^۶ ملازم بحدی بود که عقریب بنظر شفقت و مرحمت مخصوص گشت - و روز بروز مرتبه اش تضاعف می پذیرفت - چون هندوستان فتح شد اقطاع کهرام برو ^۷ مفوض

^۱ گهر کنج که نتواند شمرد.

² B. omits بالصواب

³ نداشت که اول حال او را

⁴ M. omits چنانچه

⁵ بدان ایبک شل گفتند.

⁶ در خدمت مجده و ملازم.

⁷ بدو.

و بیشتر^۱ بلاد ولایت فهرواله را تاخت - سلطان سعید از غزینین در سنہ احمدی وست مائہ^۲ طرف خوارزم لشکر کشید - بسبب آنکہ ملوک ترکستان و کفار خطایاری دھی خوارزم کردند - و تنگی علف در لشکر شد - بیغرض باز گشت - همچنان خبر طغیان کوه کهرمان^۳ و قیابیل کوه جود^۴ در سمع مبارک او رسانیدند - هم در سال مذکور طرف لاہور سواری فرمود - چون در حدود لاہور رسید ملک قطب الدین نیز از دھلی برسلطان مرحوم با عساکر خویش پیوست - متمندان مذکور که از خوف لشکر بعضی در کوه در آمدہ و بعضی^۵ در کنارہ لب آب مقام قلب گفته مانده بودند بیشتری علف تیغ گشتند - و اسیر و دستگیر شدند - سلطان مرحوم در دار الملک غزینیں مراجعت فرمود - و ملک قطب الدین را وداع داده سمت دھلی فرستاد - چون در قصبة دمپک رسید فدائی^۶ ملاحدہ یکایک میان سراپرہ در آمد و برسلطان مرحوم زخم انداخت - چنانچہ سلطان مرحوم سعید شجید غازی همدران زخم شہادت یافت^۷ - و این واقعہ در سیوم ماہ شعبان سنہ اثنین وست مائہ بود - چنین آورده اند که بعد نقل سلطان

^۱ بیشتر مداد ولایت M.

^۲ در طرف M.

^۳ کهرمان Tabaqat Nasiri p. 123 gives

^۴ M. خود. Koh Jūd or Jūd mountains, which are now styled the Salt Range from the number of mines of rock of salt contained within them, lie between Pind-i-Dādān Khān and Khush Āb and now compose part of the Shāhpūr District of the present Rāwal Pindī Division under the Panjab Government.

^۵ بعضی کنارہ آب B.

^۶ فلائی M. and خلائی B.

^۷ شہادت یافت — شہادت adds the following after

بزرگی تاریخ این بادشاہ غازی گفته است * قطعہ *

شہادت ملک بحر و بحر معز الدین کن ابتداء جهان شہ چو او نیامد یک سیم ز عرّہ شعبان ز سال ششصد و دو فتاد در رہ غزینیں بنزل دمپک

در سنه ثمان و ثمانين و خمس مائه مذکور^۱ ملک قطب الدين ایبک قلعه
میرت^۲ و دهلي را که در قبض اقارب پتهور راي و گویند راي^۳ بود فتح کرد -
کفار مذکور گریخته سمت جهابن رفتند - در سنه تسع و ثمانين و خمس مائه
قلعه کول را بکشاد - و نشست گاه تخت^۴ خویش دار الملک دهلي ساخته
و اطراف و حوالی دهلي ضبط کرد - در سنه تسعين و خمس مائه سلطان
سعید از غزنيين بالشکرهای قاهره^۵ در عيان دهلي شده سمت قنوج عزيمت
فروسود - و راي جي^۶ چند ضابط قنوج راي مختارش بود - و سی صد
و چند زنجير پيل داشت مقابل لشکر اسلام آمده در حد چندوار^۷ اثأواه بحرب
پیوست - و بتائید الله تعالى لشکر اسلام را فتح شد و کفار نگونسار و منهنزم
گشتند - راي مذکور کشته شد - پیلان تمام بر دست لشکر اسلام آمدند -
الحمد لله على ذلك - سلطان با غنائم بسیار سمت دار الملک غزنيين
مراجعةت فروسود - و ملک قطب الدين را هم در دهلي گذاشت -
قلعه تمنکر^۸ و کالپور و بداؤن از دست ملک قطب الدين فتح شد -

^۱ B. omits مذکور

^۲ M. میون. See n. 1, p. 14.

^۳ Both B. and M. کندھرا. See n. 8, p. 8.

^۴ M. نشست گاه خویش

^۵ M. قاهر

رای جي خپلا Tabakat Nasiri, p. 120,

^۶ Both B. and M. چندوار و اثأواه Tabakat Nasiri, p. 120, Jandwäl, Chandwär and Chandawär The only place bearing the name Chandwäl, Jandwäl, Chandwär and Chandawär at this time, and in the direction indicated, is what is styled Chandpūr, in the district of Farrukhābād, on the route from Baraili to Fathgarh.

⁷ Both B. and M. بهنکير و کالپور Tabakat Nasiri, p. 121, says:—
ولایت اطراف ممالک هند را فتح می کرد چنانچه بلاد نهرواله و بهنکرو قلعه
کالیوان و بداؤن جمله فتح کرد *

Raverty, p. 470, translates: “ He continued to subdue the territory of Hindustan and parts adjacent, namely, the state of Nahrwālah, Thankir, the fort Gwāliyūr, and Budā'ūn.” Tabakat Akbarī, p. 39, gives:—

قلعه تمنکر و گوالیار و بداؤن را مسخر ساخت *

پیش رفت - چهار فوج کود و فرمود که دهگان هزار سوار از هر چهار طرف لشکر کفار در آیند - چون کافران بافواج پیلان و سواران یکطرف حمله کنند از طرفهای دیگر افواج لشکر اسلام بیکبارگی شعبه تیر^۱ کنند همچنین کردند - بنصرت الله تعالی لشکر کفار عاجز شد - و تعیبه ایشان شکست - چون نزدیک قلب لشکر اسلام رسیدند از پیش لشکر قلب نیز^۲ بر کوفت - جمع کفار پریشان گشت - و انہرام در ایشان افتاد - گویند رای^۳ هم در معركة کشته شد - و پنهور رای لعین پر پیل سوار بود در وقت شکست از پیل فرود آمدہ بر اسپ سوار شده گریخت - نزدیک خطه سرستی^۴ بر سرت لشکر اسلام گرفتار آمد - و او را ندوخ فرستادند - و این فتح در سنه ثمان و ثمانین و خمس مائه بود فانصرنا علی القوم الکافرین - از آنجا قلعه سرستی و هانسی را کشاد - و اجمیر که دارالملک پنهور رای بود^۵ نهبا و تراج کرد - و کفار دیبار سوالک را اسیر گردانید - و ملک قطب الدین ایک بندۀ خود را در حصار کهرا م با عساکر قاهره خویش گذاشت - و خود^۶ طرف دارالملک غزنیین مراجعت فرمود -

^۱ M. Bīkārī says:—

و سوار بر هنّه و جریده را چهار فوج فرموده بود از طرف کفار نامزاد کود و فرمان داد که می باید که از چهار طرف میمه و میسره خلف و قدام لشکر بهر طرف ده هزار سوار تیرانداز دست برو لشکر کفار می دارند - چون پیلان و سوار و بیاده ملاعین حمله می کنند شما پشت می دهید و بتگ اسپ از پیش ایشان دور می شوید - لشکر اسلامیان هم بران منوال کفار را عاجز کردند حق تعالی اسلام را نصرت بخشید و لشکر کفار منهدم گشت *

See also Raverty, note 2, p. 468.

² M. نیر کرفت.

³ Both B. and M. گندھروا. See n. 8, p. 8.

⁴ M. سرسی ب.

پنهور رای نهبا.

⁵ M. خود ملک طرف.

در بازوی سلطان زخم کاری رسیده نزدیک بود که از اسپ خطا کند -
 خلنجی بچه^۱ پیاده^۲ چالاک و مبارز نزدیک بود فی الحال پس
 پشت سلطان^۳ بر اسپ بر نشست و سلطان را^۴ بغل گرفت
 و اسپ را از میان کافران بیرون آورد - لشکر اسلام منهزم شده^۵ تا
 محلی که از کفار ایمن شد رسیدند - فاماً از سبب نیامدن سلطان غوا
 در لشکر اسلام افتاد - چون زمانی گذشت سلطان نیز بصحت و سلامت
 در لشکر رسید - تمام لشکر را قواری حاصل گشت - بعد^۶ سلطان مرحوم
 از آنجا بکوچ متواتر میان ملتان و اچه شده باز در غزینین رفت - پیغمور رای
 ملعون تعاقب لشکر کردن نتوانست^۷ در قلعه تبرهندۀ چفسیده - مدت
 سیزده ماه ملک ضیاء الدین تولکی^۸ محصر شده جنگ کرد آخر الامر
 تنگی^۹ علف شد و هیچ لشکری یاری ده فرسیده بضورت امان خواست -
 و حصار تبرهندۀ را خالی کرد - در سنه ثمان و ثمانیین و خمس مائده
 سلطان مرحوم^{۱۰} لشکرها بسیار ساخته و مستعد شده روی به هندوستان نیاد -
 پیغمور رای ملعون نیز مستعد بود - بر معناد^{۱۱} اول باز هم در موضع تراینی
 مذکور مقابل لشکر اسلام شد - سلطان به تعییغ لشکر و بدنه که^{۱۰} سوار و پیاده
 و رایات و سراتب و چتر و دارات بتمام سه کروه عقب گذاشت - و خود
 با چهل هزار سوار جوار و مردان^{۱۲} نامدار مقابل پیغمور رای ملعون نیکار

^۱ خلنجین. B. and M. خلنجی پیاده^۲

سلطان براست. M.

^۳ سلطان را در بغل

تا مجلی. B.

^۵ گشت سلطان.

نخواست. B.

⁷ Both B. and M. توکلی. See n. 10, p. 7.

⁸ Both B. and M. مرحوم با لشکرها بسیار ساخته.

⁹ بر معناد باز هم.

بنکه. B.

¹¹ و مرگبان نامدار.

ملعون بیش رفت. M.

سپرده - می خواست که مراجعت کند همچنان خبر رسید که پتھور رای^۱ ملعون با حشم و سوار^۲ و پیاده^۳ بیشمار و پیلان^۴ بسیار بقصد لشکر اسلام می رسد - سلطان مرحوم نیز^۵ مقابل آن ملعون با حشم^۶ در حوالی ترائی^۷ خطه سرستی^۸ موضع ترائین^۹ پیش رفت - میان هردو لشکر مسافت اندک مانده بود - دوم روز از جانبین مصاف راست کرده بجنگ پیوستند - لشکر اسلام اگرچه در جان سپاری و تیغ گذاری تقصیری^{۱۰} نکرد - فاماً بتقدیر اللہ تعالیٰ کافران^{۱۱} عین غالب آمدند - لشکر اسلام را انهزام شد - چون سلطان مرحوم این حال معاینه کرد بر پیلی که گوبند رای^{۱۲} ضابط دهلي براذر پتھور رای ملعون سوار^{۱۳} بود و همان پیل در مصاف پیش روی می کرد اسب^{۱۴} بر کوفت - و نیزه بر دهان گوبند رای مذکور زد - چنانچه دندان آن^{۱۵} ملعون در آن زخم شکست - و^{۱۶} گوبند رای مذکور نیز^{۱۷} سلطان مرحوم را زخم نیزه گذارد^{۱۸} کرد - چنانچه

^۱ M. بتھور رای

حشم سوار و سوار و پیاده^۲

بمقابلة آن^۳ M.

ملعون در حوالی^۴

M. مرسستی

^۵ B. and M. ترائی (Tarā'i) the marshy forest at the foot of Sub-Himālayah. ترائین (Tarā'in) a town on the banks of the Sursuti, south of Thānesvar.

^۶ B. و تقصیر کرده

^۷ اندی رای براذر کندھرا Tabaқat Akbarī, p. 38, says گندھرا and I think the Tabaқat Nāṣirī correct, see also Raverty, p. 459, n. 9.

⁸ B. سوار شده بود

پیش روی می کرد بر گرفت و نیزه^۹

¹⁰ M. دندان ملعون

شکست که گندھرا^{۱۱}

¹² M. نیز بسلطان مرحوم زخم

¹³ B. و او قیز Both the MSS. give گذارد کرد Tabaқat Akbarī, p. 38, says بسلطان نیزه زده بازوی سلطان را مجهوح ساخت

خرمیل را استعدادِ مختصّی داده در سیالکوت نصب گردانید و خود در دارالملک غزینی رفت - بعده سلطان خسرو ملک با جمیع لشکر خویش و حشر قبایل و مسدم کهوكهر حصار سیالکوت را مختصّر کرد^۱ - چون دولتِ محمودیان آخر^۲ شده بود فتح کردن نتوانست - بیغرض بازگشت - در سنّه اثنین و ثمانین^۳ و خمس مائّه سلطان مرحوم باز در لاهور آمد^۴ - سلطان خسرو ملک مختصّر شده جنگ می کرد - طاقتِ مقاومت^۵ نداشت - بضرورت بعد مدتی ملاقات کرد - سلطان مرحوم او را برادر خویش در غزینی برد - و همدران سال سلطان^۶ خسرو ملک وفات یافت - اقطاع لاهور مرسیه سالار علی کومناخ را^۷ که والی ملتان بود مفوض گردانید - در سنّه سبع و ثمانین و خمس مائّه لشکر اسلام را مستعد کرده سمت قلعه تبرهندہ^۸ آمد - و آن قلعه را کشاده^۹ بحواله ملک ضیاء الدین تولکی^{۱۰} گردانید - هزار و دویست مرد تولکی^{۱۰} را که^{۱۱} مردان بپادار و پهلوانان فامدار بودند نامزد در قلعه تبرهندہ گذاشت - و استعدادِ مختصّی مهیا کرده بدیشان

۱ مختصّر گردانید B.

۲ با خر B.

۳ اثنی و ثمانین سلطان M.

۴ آمد سلطان B.

۵ طاقتِ مقاومت M.

۶ سلطان وفات B.

۷ کرناخ B.

⁸ Tabaқāt Nāṣirī, p. 119, gives قلعه سرهنده and Tabaқāt Akbarī, p. 37 قلعه سرهنده. The correct reading is تبرهندہ. See Raverty, p. 457, n 3 and also note 2, p. 76, next to the last para.

۹ قلعه را لشکر بحواله M.

¹⁰ Both the MSS. have توکلی but it should be تولکی. See Tabaқāt Nāṣirī, p. 118. Tūlak is a town in the mountains near Hirāt, in the territory of Khorāsān.

۱۱ توکلی که مردان کارزاد و پهلوان نامدار B.

و تهته^۱ و ملتان لشکر کشید - طایفه تهته در حصار اُچه ممحصر شده با سلطان محااربه کردند - بعد مدتی بعون الله تعالیٰ حصار اُچه فتح شد - اقطاع ملتان و اُچه مر سپه سالار علی کرمانخ^۲ را داد - و خود طرف دار الملک غزنهین مراجعت فرمود - در سنه اربع و سبعين و خمس مائه^۳ میان ملتان و اُچه شده سمت گجرات لشکر کشید - و راوی بهیم دیو^۴ لعین خابط گجرات پیل بسیار و سوار و پیاده بی شمار داشت با سلطان مرحوم مقابل شد - میان یکدیگر مقائله بسیار رفت - آخر لشکر اسلام را شکست افتد - سلطان مرحوم بی غرض^۵ مراجعت فرمود - و در سنه خمس و سبعين و خمس مائه^۶ جانب فیشور لشکر کشید - آن را فتح کرد - و سال دیگر^۷ متواتر ولایت لاہور^۸ را تاخت - سلطان خسرو ملک طاقت مقاومت صحراء نداشت - از حصار لاہور^۹ بیرون آمدن^۹ نتوانست - چون سلطان مرحوم نزدیک لاہور رسید سلطان خسرو ملک حصاری شد - آخر الامر یک زنجیر پیل بوجه خدمتی داد - سلطان مرحوم از آنجا طرف غزنهین مراجعت فرمودند - در سنه ثمانين و خمس مائه بار دیگر قصد کرد - و ولایت^{۱۰} لاہور را نهیب و تاراج ساخت - وقت مراجعت میان دو آب^{۱۱} راوی و آب جیلم حصار سیالکوت بنا کرد - و حسین

اُچه و ملتان B.

2. Tabaqat Naṣiri, p. 117, says:— علی کرمانخ

لوهور سلطان غازی را مسلم شد و ممالک هندوستان در ضبط در آمد - سپه سالار علی کرمانخ را که والی ملتان بود بلوهور نصب فرمود *

3. M. اربع و سبعين میان

4. B. بیوچ دیو

5. M. خمس و سبعين جانب M.

7. M. دیگر متواتر

8. M. آمد نتوانست B.

10. M. ولوهور

11. M. میان آب راوی

بادشاہ بزرگ و محتشم پسر سلطان^۱ بهاء الدین سام برادر زاده سلطان علاء الدین جهان سوز بود - چون بعد نقل سلطان سیف الدین پسر سلطان علاء الدین جهان سوز - ملک غور را سلطان غیاث الدین محمد^۲ برادر مهتر سلطان سعید ضابط شد - سلطان سعید را اقطاع کنایا باد^۳ داد - سلطان سعید هم در اول سال ولایت غزنهين که طایفه غز - سلطان موسوم^۴ خسرو ملک نبیسه سلطان مغفور محمد غازی را بیرون کرده بودند می تاخت - در سنّه تسع و سنتین و خمس مائة سلطان غیاث الدین از غور لشکرها جمع کرده در غزنهين آمد - طایفه غز که ضابط غزنهين بودند چون طاقت مقاومت نداشتند بضرورت عطف کرده باز در ولایت خویش رفتند - غزنهين را سلطان غیاث الدین قابض شد - و مملکت غزنهين هم بر سلطان سعید مفوض کرد و پختخاطب سلطانی مشرف گردانید - و خود سمت فیروز کوه^۵ که دارالملک او بود مراجعت فرمود - اول سال سلطان معز الدین سعید^۶ مرحوم اطراف غزنهين را در ضبط آورد - سال دوم سنّه سبعين و خمس مائة اقطاع گردیر^۷ فتح کرد - در سنّه احدی و سبعين و خمس مائة سمت اچه^۸

^۱ B. پسر سلطان شهاب الدین سام. But this reading is wrong as Shihābuddīn was the epithet of Muḥammad Ghori, see Lane-Pool, Muhammadan Dynasties, p. 292.

^۲ M. محمد

^۳ Tabakāt Nāṣiri, p. 115, gives تکیاباد (*Tigīn-ābād*). Dow in his translation of Firishta spells the word as *Tunganabad* and locates it in the province of Khurasān. Briggs has *Tukrabad*, but the correct pronunciation is *Tigīnābād*. It was a city between Ghaznī and Ghore. See Raverty, Trans. of Tabakāt Nāṣiri, p. 110, n. 5.

^۴ M. سلطان مرحوم   ^۵ M. فروز کوه   ^۶ M. معز الدین مرحوم

^۷ B. and M. گردیر. Tabakāt Nāṣiri gives (Gardaiz). It is the name of a large *darah* (long valley with hills on two sides, and a river running through it) of the Tājiks, well-watered, and once very populous and well-cultivated. To the east and south-east the Afghāns live. In Akbar's reign there was a strong castle here named Gardaiz also. See Raverty, p. 449, n. 9, and p. 498, n. 7

^۸ M. اچه

خدمست بادشاهان نداشت - قصه سلاطين ماضيه^۱ نور الله برهانهم که در تخت گاه دهلي حرسها الله تعالی عن الحادثات ضابط بودند از تواریخ مختلف تا جلوس خدایگان مغفور فیروز شاه نور الله مرقدة جمع آورده - بعده از روایت^۲ ثقافت هرچه معاینه شده درین سطور مسطور^۳ گردانیده *

* بیت *

فرزیک آسمان چه برد هدیه زمین
در پیش بادشاه چه کشد خدمتی^۴ گدا

و این کتاب را تاریخ مبارک شاهی نام داشته آمد^۵ - اگر قبل نظر خسروانه حضرت اعلی گردد امید است که بنده^۶ مستوجب مرحمت و درخواست شفقت شود - و سر بخت باسمان سعادت و دولت رساند - و الموفق هو الله *

ذکر سلطان^۷ سعید شمید صرحو مغفور معز الدنيا والدين سلطان محمد^۸ سام غوري طاب ثراه و جعل الجنة متواه

چون اسلام در ملک دهلي و اقاليم هندوستان از سلطان سعيد مرحوم مغفور آشکار شد^۹ ابتداء^{۱۰} از ذکر او کرده آمد^{۱۱} - سلطان سعيد

^۱ M. ضابط بوده آند. ^۲ B. رواة و ثقافة و هرچه.

^۳ M. درین مسطور. ^۴ M. خدمت گدا. ^۵ آید. B.

^۶ B. بنده مسوعدت. ^۷ السعید. B. ^۸ M. محمد بن سام.

^۹ M. شده. ^{۱۰} B. ابتداء. ^{۱۱} M. کرده آمد القصه سلطان.

الواشق بتأييد الرحمن معزٌ الدنيا والدين أبو الفتح

حضرت مبارك شاه^۱ السلطان خادم الله ملكه وسلطانه^۲

واعلى أمره و شأنه - ابن الخان الكبير الكريم المرحوم المغفور نصير الدولة والدين خضرخان - طاب ثراه - وجعل الجنة متواهه داد - وبر تخت دارالملك دهلي كه تختگاه بادشاهان کبار - وشهریاران فامدار بود اجلاس بخشید - جهان و جهانیان از فوط عدل و احسان آن بادشاهه - آسمان جاه - بتشریف امن و امان مشرف گشتند - مکر طایفه بغی و فرقه کفار - از مهابت تیغ آبدار - و صلابت عساکر جرار^۳ در کنج ادبار - خسته و خوار خربده ماندند - خداوند تبارک و تعالی سایه همای دولت - و ظل چته سلطنت - ظل الله في العالم^۴ - تاقلای او لاد آدم - بر سر جهان و جهانیان باقی و پاینده دارد - و از نکبات و بليات آخر الزمان در پنهانه و عصمت خوش^۵ جای دهد *

* ریاضی *
همی خواهم که برخور دار باشی ز تخت و بخت و اقبال و جوانی^۷
بندام نیک کشوارها بگیری بکام خوش دولتها برانی

القصه ابن دعاگوی خواست تا بشرف خاکبروس حضرت همایون
اعلی - اعلاء الله تعالى^۸ دائمًا مشرف گرد - هیچ پیشکشی لائق

^۱ أبو الفتح مبارك شاه M.

^۲ سلطانه و شأنه B.

^۳ در کنج B.

^۴ العالمین B.

^۵ خوش نهد M.

^۶ قطعه M.

^۷ بخت اقبال جوانی B.

^۸ الله دائمًا M.

لقد كان في قصصهم عبرة لا ولی الابصار

الحمد لله و الممنه که بفضل رحماني و تأييد يزداني نسخه
متبرکه المسماى به

تاریخ مبارک شاهی

Acc. No 37243

کہ یاکیسی بن احمد بن عبد اللہ السیھوندی در حدود

سنہ ۸۳۸ ھجری قدسی تصنیف نمودہ بسعی و تصحیح احقرب عباد

محمد هدایت حسین عفا اللہ عنہ

ناظر مدرسہ عالیہ کلکٹنہ

برائی ایشیاتک سوسائٹی بندگاہ

بحلیہ طبع آرائستہ گردید

طبع علی اسلوب جید و نمط حسن فی مطبعة بیتس مشن

بکلکٹنہ

سنہ ۱۹۳۱ع

وَ آن أَفْضَلُ الشَّهَادَاءِ - صَفْوَةُ الْأَوَيْدَاءِ - جامِعِ نُظُمِ قُرْآنِ - امِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَثْمَانَ
 ابْنِ عَقْلَانَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَ اللَّهُ تَعَالَى فِي شَانِهِ رُحْمَاءُ بَيْنَهُمْ - وَ آن خَتْمُ
 الْخَلْفَاءِ - مُعِينُ الْضُّعْفَاءِ - اسْدُ اللَّهِ الْغَالِبِ - امِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيِّ بْنِ ابْنِي
 طَالِبِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَ كُرَمِ اللَّهُ وَجْهَهُ - قَالَ اللَّهُ تَعَالَى فِي شَانِهِ تَوْرِيمُ زَعْدَةَ
 سُجْدَةً يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَ رِضْوَانًا - وَ آن دُو جَكْرُ گُوشَةِ رَسُولِ - نُورِ جَشِّ
 زَهْرَاءِ بَنْوَلِ - كَوَادِ الْبَصَرِ فِي الْعَيْنَيْنِ - امِيرِ الْمُؤْمِنِينَ الْحَسَنِ وَ الْحَسِينِ -
 رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ¹ وَ رِضْوَانَهُ - وَ عَلَى جَمِيعِ الصَّحَابَةِ وَ التَّابِعِينَ - وَ الْأَئِمَّةِ الْمَهْدِيَّينَ
 الْمَرْضِيَّينَ - الَّذِينَ قَضَوْا بِالْحَقِّ وَ بِهِ كَانُوا يَعْدَلُونَ - كَهْ هَرِيَكِيْ مَقْنَدَائِي دِينِ
 وَ اصْحَابِ يَقِينِ بِوَدَةِ اندِ - قُولَهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ اَصْحَابِيْ كَالْجَمُونِ بَاهِرِمِ اَقْدَيِمِ
 اِهَنَدِيْمِ² *

اما بعد عرضه ميداره دعا گویی کافه اهل اسلام³ - و کمترین بندگانِ ملک

عَلَّامِ يَكْيِيَّ بْنِ اَحْمَدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ السِّيِّمِونِيِّ
 وَقَهْمَهُ⁴ اللَّهُ عَلَى الطَّاعَةِ - وَ عَصَمَهُ⁵ عَنِ الْمَعْصِيَةِ - كَهْ چون خداوندِ
 تَبَارَكَ وَ تَعَالَى زَمَانِ سُلْطَنَتِ⁶ مَمْلَكَتِ هَنْدُوْسْتَانِ بَدْسَتِ تَصْرِيفِ
 خدایگانِ عالم - بادشاہ بنی و بفات آدم - مالک ملوكِ العربِ و العجمِ -

1 B. عنهمما

2 M. احادیتم

3 كافه اسلام M.

4 B. السیرندي

5 وفق B.

6 عصمة B.

7 زمام سلطنت و قوام مملکت هند و سند B.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سپاس بیقیاس مر حضرت خالق الجن و الانس را که اسلس دین اسلام از امداد^۱ عدل پادشاهان دین دار^۲ چنان رفیع و مستحکم کرد که حتی اذا بعثر ما في القبور خلل نگیرد - و حمد بیحده مرحملک احد صمد را که بنیاد ملت کفر^۳ از صلابت شمشیر شهریاران جان سپار چنان پست و خراب گردانید که آنی یوم الغشور عمارت نپذیرد - و قال^۴ علیه السلام آل الدین و الملک توأم - و صلوات فامیات - و تحییات زاکیات - بر زیده مخلوقات - و خلاصه موجودات - بیتر و مجتبی عالم - سید اولاد آدم - محمد بن عبد الله ابن عبد المطلب بن هاشم بن عبد مناف^۵ و علی آله الطیبین الطاهرین الآخیار - خصوصاً بر چهار یار بوگزیده حضرت پروردگار آن خلیفه بتحقیق - خیر المصاحب و الرفیق - امیر المؤمنین ابویکر الصدیق - رضی الله عنہ - قال الله تعالى في شأنه ثانی الآئین اذ هما في الغار و آن تاج الاصفیاء - حجۃ الله على الامراء^۶ - المستظہر بعون الملك الوہاب - امیر المؤمنین عمر الخطاب - رضی الله عنہ - قال الله تعالى في شأنه اشدا على الكفار

^۱ B. and M. استمادات

^۲ B. دین داران

^۳ M. ملت صلابت

^۴ M. قوله

^۵ B. adds after قاتل مشرکان دیار عرب و کفار

^۶ B. الأمر